

సరస్వతీ గ్రంథమండలి: 3౮

అంతఃపురము

(2 వ భాగము)

NOT TO BE ISSUED

మొసలికంటి సంజీవరావు

రూ 2/-

పబ్లిషర్లు: అద్దేపల్లి అండ్ కో
సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్
రాజమహేంద్రవరము

శ్రీ భగవద్గీతా గర్భిత భావబోధిని

శ్రీ కోకా వెంకటరామానుజులు నాయడుగారు రచించినది.

తెనుగులో, శ్రీమద్భగవద్గీతకు ఇంత చక్కని మహాభాష్యం మరొకటి లేదు. శ్రీ నాయడుగారు భగవద్గీత అంతా చిరకాలం పారాయణ చేసి, మననం చేసి, మధించి తాము తెలుసుకున్న గూఢార్థాలన్నీ లోకశ్రేయస్సుకోరి యీ గ్రంథం రూపంగా భద్రపరిచి మనకు ప్రసాదించారు. వాళ్ళు ప్రతీ స్లోకానికీ ముందు ప్రతిపదార్థం ఇచ్చారు. తరవాత ప్రశ్నోత్తరాల రూపంగానూ వివరణ రూపంగానూ గూఢార్థాలన్నీ ఉల్లేఖించారు. ఈ గ్రంథం పరిశీలించకుండా ఎవరైనా సరే “మేము భగవద్గీత చదివాము” అనుకోడం సాహసం అనిపించుకుంటుంది. రాయలు సేవన 724 పేజీలూ, 16 పేజీల అవతారికా గల గొప్ప గ్రంథం కావినోబైంసు చెయ్యబడ్డది. కాని వెల మాత్రం పరమ సులభం 6-0-0

శ్రీ త్యాగ రాజ స్వామి కీర్తనలు

సంపాదకులు - ఘృతేంద్రాచార్యులవారు.

ఇందులో, మేళకర్త రాగాల వరసను 505 కీర్తనలూ, 19 పవ్యళింపు కీర్తనలూ వున్నాయి. ఘనరాగపంచకం కీర్తనలకు మాత్రం మొదట స్వరం చేర్చబడివుంది. తక్కిన కీర్తనలన్నీ మూలం మాత్రమే ముద్రించబడ్డాయి. కఠినపదాలకు అర్థమున్నూ తెలుపబడ్డవి. 16 పేజీల శ్రీ త్యాగరాజస్వామి చరిత్ర గలదు. మొదట మేళకర్త రాగాల వరసనూ, చివర అకారాదిగానూ కీర్తనల నూచిక చేర్చబడ్డది. దళసరి కాగితాలు. చక్కని బైంసు. వెల 5-0-0 మాత్రమే.

మంగళహారతులు, శ్రీకృష్ణ సేవ.

శ్రీమతి కొచ్చెర్లకోట వీరలక్ష్మమ్మగారు రచించినవి.

ఈ రెండు పుస్తకాల్లోనూ స్త్రీల కందుబాటుగా ఉండే శైలిలో చక్కని మాదిరులలో 150 పాటలకు తక్కువ కాకుండా ఉన్నాయి. అన్నీ భక్తిరసం ఉట్టిపడేవి, శ్రీరామ, శ్రీకృష్ణుల సేవను తెలియచేసేవి. దేనికదే వెల 1-0-0

మా పుస్తకములు పేరుపడ్డ అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.

(సరస్వతీ గ్రంథమండలి)

అంతఃపురము

రెండవ భాగము

(మై నాల్గు)

మొసలికంటి సంజీవరావుపంతులు

“బక్సాసు యుద్ధము,” “మొగ్గలాయీదర్బారు” గ్రంథకర్త

రూ1/-

సరస్వతీ పబ్లికేషన్స్

రాజమహేంద్రవరము

సర్వస్వాధ్యక్షములు

ప్ర. కా. శ. కు. ని. వి

1st printed 1928

Reprinted 1943

Saraswathi Power Press, Rajahmundry

Printed and Published by

A. Lakshmanaswamy Naidu.

No. 2791/1943

DEDICATION

TO

My Kinsman, Friend and Admirer,

Late Mosalikanty Kameswararao Pantulu,

Joint Proprietor, Allipuram Estate,

VIZAGAPATAM

‘రై నాడ్లు’ హామధేయముడగు ప్రసిద్ధాంధ్ర నవలాకారుల శాంధ్రలోకమున కపరి చితుడగు కాండూ. బహు గ్రంథరచనాధురంధరుడగు వీరవతిభాశాకే కాండ్ల సారస్వత మున నేకాంశముననో పానములేదు.

రై నాడ్లుయొక్క ‘‘Loves of the Harem’’ అను గ్రంథమున కియ్యది జనువాడము.

మరుస్మృత్యధానముగు ‘కాన్ స్టాంటిన్’ నగరము ఘోరతర సహృదయవారి జనుల కాలచాలమాయెను. ముప్పదివత్సరముల మిఱచి సుందరపురుషులు జాతి మత విచక్షణలేక, అకిన్యకముగ, నకారణముగ విగతచీవులగుచుండిరి. తన్మృతములు భాస్వరము జలములపైఁ దేలుచుండెను. నానిని బంశీలింప, వారందఱును మెడవెనుక గొంచెము క్రిందుగఁ దగిలిన కత్తిపోటుచేఁ బెగుటారని వ్యక్తముగు చుండెను. హంతకుఁ డెవ్వఁడో తెలియకుండెను. భయంకర దుర్మరణముల సంఖ్య అధికతరముగు చుండెను. నగరమునందు సహజముగ హాహాకారములు చెలఁకొగను.

మన కళ్ళారంభావసరమున రాజధానినీతి యట్లు లుండెను. ‘ఖాలీలు’ హామధేయముడగు కథానాయకుడూ తదన్యజనాసాధ్యకార్యభారము వహించి, తత్సమ్యక్త కార్యము లొనరించి, కృతకృత్యుడై, తుదకు పార్వభౌముఁ డగును.

కథాకల్పనయందును, ప్రధానకథను బోషించుటకై యుపకథలను సమచితముగఁ గల్పించుటయందును, పాత్రప్రదర్శనమునందును, పాత్రపోషణమునందును తదాచిత్యమునందును రై నాడ్లు నిక్కముగ నద్వితీయుడు. ఈతని మించిన పాశ్చాత్యు లొకేను లున్నను, కొందఱు పాత్రుల కీతఁడే అదగ్యప్రాయుడై యున్న వాడు.

సంఘ భాషా దేశభ్యుదయములకు భాషాంతరీకరణములుగూడ నావశ్యకములు. స్వతంత్రగ్రంథము లెంత యవసరమో, అన్యగ్రంథానువాదములను అంత యవసరమే. ఈసువ్యక్తి విషయము అల్పజ్ఞులకుమాత్ర మవ్యక్తము.

భాషాంతరీకరణము సులభసాధ్యము కాదు.—కవిత్వమువలె నిదియు నొకకళ యని చెప్పవలెను.—కావుననే, అప్రదీకరణము లంతగా దునింపఁజాలకున్నవి. అందు, దేశభాషాగ్రంథములకంటే, వాంగ్మగ్రంథములు ముడియు. గ్రంథసాధ్యములు. దేశభాషలకు సంస్కృతము మాతృకమగుటయు, వాంగ్మము మనకుఁ గలమను విరుద్ధ మగుటయు అందులకుఁ గారణము. అల్పజ్ఞున కిదియు దుర్గాప్యమై, సర్వము

సామాన్యముగా నోందుట గూడదు. కావుననే విద్యార్థి, విద్యార్థిని, విద్యార్థినిగా
కారల మున్నగు గాంచిన విద్యార్థులమున్నగు వేదితర గ్రంథములను విచించును,
నాంగ్లగ్రంథానువాద మొనరించుటను గడుశంకించితిని. నేనెనిగించిన 'మొగలాయా
దర్శన' సంపుటములు నదివన నామిత్రుల పాఠ్యముగా నుపాధిమన పూరితచిత్తముతో
నన్ను ప్రోత్సహించుటచే, ద్విగ్రంథానువాదమునకు గూడఁ బూనుకొంటిని.
దత్తగోపాచార్యులను పండితులఁ బ్రస్తుతము మున్నగును గాక.

ఈ యధ్యాయమునకు అనేక కథాకరము, కథానాయకులను భక్తియు మీదఁ కథల
వినిపించి, నాటి ప్రోత్సహనానే నేటి సాధనలనుగూడఁ ఆనందముగా నొలఁపించును.
ఆంధ్రు, విజయకథ కడుదీర్ఘమై, రసవంతమై, రెండు ప్రత్యేకసంపుటములు కావలసివలె
జాలియున్నది. ఆకారముననే ఆకథ పూర్తిగ విడిచివైచితిని. అనవసరము యెంచి
లంకాకాను చెప్పిన చిన్నకథ గూడ విడిచితిని.

పై నాంగ్ల గ్రంథములలో నెల్ల నిదియే మిగులరసవంతమైనదనియు, తొలుదొల్ల
దీనినే తెనిగింపవలయుననియు, హిత మొనరించిన అట్లుగ్ ఎన్. వాసుదేవసామీయ
నకును, శ్రమయనక వ్రాతప్రతిఁ జూచిన నా మిత్రులు పురిపంథా ఆప్తులస్వామి
గారికిని, ప్రసిద్ధ సరస్వతీ గ్రంథమాలాధ్యక్షులగు శ్రీయుత ఆద్యేపల్లి అమ్మణస్వామి
నాయఁడుగారికిని నేను గృతజ్ఞుడను.

విశాఖపట్టణము }
1—2—28 }

మొసలికంటి సంకీర్ణరావు

నాశన 1483 నాటిది. ప్రసిద్ధమయినవాడగు రెండవ మహమ్మదు ముల్తాను మంగంచిసంతనే యాశని కుమారులగు నామ్రూప్య సంపాదనార్థము యుద్ధసన్నద్ధుడైరి. శ్రీమహాదేవుని బైత్రుయ్యుద్ధమున జయమంది సింహాసనాసీనుడాయెను. రెండవ రాజకుమారుడగు జితము ఓటునడి 'రోడ్డు' సగరమునకుఁ బోయెను. నిజసాదరుడైన రెండు కుతంత్రములకుఁ దాళబాలక, జితము ఆ సగరమునుండి ఇటలీ దేశమునకును, మార్గమధ్యమునఁ బలుబాము లనుభవించి యనంత రము ప్రాన్తు దేశమునకునుఁబోయి, తుదకు 'శానేజి' యను గుర్లమున బంధితుడాయెను.

జితము రాకుమారుఁ డిరువదినాలు గేండ్ల యువకుఁడు. వాని శత్రు విధిల సంహారములును, కసిలవర్ణ విరాజిత దీర్ఘశిరోజములును, మనోహర మండహాసమును, విచారాక్రాంత సదనమును ఆతనిజూచువారి హృదయము నాకర్షింపఁజాలియుండెను. నిజదేశానాథ విరుద్ధముగ గడ్డము విడనాడి క్షత్రియవ నాగరిక జనోచితవస్త్రధారణ మొనరించు నారాజ కుమారుఁడు భయంకర నీరుడగు నూస్మాను పంశజనివలెఁ దోఁడక, 'స్మృతిను' సగర నివాసియగు నొక కులీనునివలె నీటుగఁ గాన్పించుచుండెను.

మోటుబనులపెట్టుకొన్నయు సవాగరకులయొక్కయు సూనసము గూడఁగనిసింహజ్ఞులు గాని విశ్వేశ్వరీలు జితమున కత్యంత ప్రయత్న ముట్టులై యుండెను. 'హుప్ర' క్షేత్రవలె నాశని పృథాపముగూడ సరసముగ, సరళముగ మనోరంజకముగనుండెను. ఆతనితోడి ప్రసంగము కడు

నానందదాయకముగ నుండెను. శిల్పచిత్రలేఖనములందును నాతఁడు ప్రవీణుడైయుండెను. మహమ్మదీయ జననమాజానంతర్థమునానిచ్చాసముల నెఱుంగనివాఁడుకూడ నగుటచే నారాజకురూకుఁడు మఱియు బ్రశంసనీయుడై యుండెను.

శానేజీ దుర్గాధిపతి అవతీర్ణుఁడు. అతనికిఁ జదునాత్యంత ప్రాయశుబ్ధుత్రిక యుండెను.

‘హేలీనా’ యను నామధేయముగల ఆ కన్నీయ అత్యంతసౌందర్యవతియగుటచే నా ప్రాంతమునందలి జలాధికార సంపన్నులగు జమీందారులందఱు మోహపరవశులై యామెను వినాహమాడ నాసించి యుండిరి. అందు ‘ఆల్పర్ణ్య’ అను ప్రభువు యువకుఁడు, రసజ్ఞుఁడు అమిత ధనవంతుఁడు అనంత భూసంపన్నుఁడు నగుటచేదన తనయ నాతని కొనంగవలయునని హేలీనా జనకుఁడు నిశ్చయించెను. కాని, ఆమె హృదయాభిప్రాయము వేఱుగనుండెను. ఆల్పర్ణ్య ధనాధికార బల సమేతుడయ్యు, మధుపానాది దుర్వ్యసనలోలుడగుటచే హేలీనా హృదయము నాకర్షింపజాలకపోయెను. నకల సద్గుణ భనియగు నా కన్నీయ అట్టి గుణరహితు నెట్లు ప్రేమించును?

మనోహరాకారుఁడు, సచ్చీలుఁడు, అఖిల శిశాభాముఁడునగు జీజీము రాకుమారుఁడు హేలీనాను గాంచినంతనే మోహపరవశుడాయెను. ఆ నుండరిథ్యు జీజీమునుగాంచి నిజహృదయ సమర్పణ మొనరించెను. ఆయువతీ యువకు లనూన హృదయైభవ విభ్రాంతులై, అగణిత సుగుణగణ విరాజమానులై, పరస్పరము రగియుండుటచే దృఢతమప్రేమానుబద్ధులగుట సహజముగదా. దుర్గాధిపతి జీజీము సత్యంత శౌరవాభిమానములతో నరయుచుండెను. రాజకుమారుఁడు బండ్డావలెగాక, ప్రభుకుటుంబములోనివానివలె గడ్డునపుగఁ గలసి మెలసి తిరుగుచుండెను. భార్యకహితు కగునా సుర్గాధిపతి నిజమిత్ర

సందర్శనార్థము తఱచుచుగా నిటువలె బోవుచుండుటచే, నా యువతీ యువకుల ప్రణయము ప్రసక్తిలుటకు వలయు సహకార మలవడుచుండెను.

సోలీనా రాజకుమారుల ప్రణయము నిష్కళంకమై, పక్షిత్రి సంశయమై కడు బ్రశంసనీయమై యుండెను. తమ పరస్పరాను రాగము గుఱించివారు తొలుదొల్త బరస్పరము. ప్రశంసించికొనలేదు. పరస్పర మృదుల వీక్షణములను ప్రణయ ప్రపూర్ణజల సహితతర ప్రసర్తనమునందును వారి హృదయ విచిత్రము ప్రతిబింబితమగు చుండెను. కాని దుర్గాధిపతిమాత్ర మావిషయమెఱుంగఁడు. ప్రణయినీ ప్రణయులకు సహజగుణమై యొప్పు భయముచే వారాతని సమక్షమునఁగడు మెలఁకువగ మెలంగుచుండుటచేతనో, లేక, తన పుత్రిక అన్యనుశ్ఛనల ప్రేమించున నెడు నిబ్బరముచేతనో గాని, దుర్గాధిపతికి అనుమానమైన సంకురింపలేదు.

జీజీవు రాకుమారుడగుదెంచి రెండుమాసములాయెను. ఒక నాడు, దుర్గాధిపతి తన తనయను రావించి యిట్టులనెను.—

“కుమారీ! మన ఆల్పర్థుప్రభువునకు నేడు సాయంకాలము గొప్పవిందుచేయఁదలచితిని. ఇతర జమీందారులనుగూడ నాహ్వానింతును. ఆల్పర్థునకు నిన్నయఁ దలచితిని యెఱఁగియోయున్నావు. రేపునయమే మీవివాహము వైభవముగఁ గాఁగలను. నేడు నీవు నముచిత నస్త్రధారణమొనరించి సిద్ధముగ నుండవలయు.”

సోలీనా హృదయము కంపించెను. ఆకన్నీయ దీనానందయై, కరములుతోడించి, మోఁగిరించి దురంత ముఖాతిరేకమున నిట్టులనెను—

“తండ్రీ! నిన్నునీడి పోజాలను. జన్మస్థమై, అబాల్య విహరణ రంగమై, కడుంగడు స్మరణీయమై యొప్పు నీగృహమువిడఁ జాలను.”

“బిడ్డా! అనివేకమున నిట్లులాడెదవు. వివాహమాడి నీగృహము నకుఁబోకుండి, శాశ్వతముగ నిందుండఁ జాలవు.”

“జనకా! అల్పబుద్ధుని వివాహమాచనలయు నని యాశించెను. మాయభిరుచులు పరస్పరము కడు విరుద్ధములు.”

“భార్యా భర్తల మును అసతికాలమున నొక్కటి యగును.”

“తండ్రి! ఆ ప్రభువు నాకుఁ బ్రేమాస్పదఁడగువాఁడు.” అని వెక్కిరించుచు తనబిడ్డను వారించి, మర్గాధిపతి యిట్లుండును.—

“ప్రేమించి వివాహమాచట కేవలము కథలలోని విషయము. కాని, నీనాహాసంతరము ప్రేమ ప్రభవించుటయే నామాస్య విషయమని గ్రహింపుము.”

“తండ్రి! ఈఅల్పబుద్ధుడోడి వివాహము ప్రేమకలము కానేరదు.”

మానసముద్రదేకించిన కారణమున నాతెఱంగున నిశ్చలస్వరంబున హాసినా విస్పష్టముగఁ బలుక, జనకుఁడిట్లుండును.—

“చాలు, చాలు! ఇట్టి వృథాభయంబువలదు. కుమారి! నేను వృద్ధుడనైతి. చిరికాలము మనఁజాలను. మృత్యువు ప్రాపించకమున్న నీకుఁగను మనుసరసింఁగాని నాకన్యము సార్థకము కానేరదు. అనంతరము నిశ్చింతతో మనఁగలను. సౌందర్య ధనైశ్వర్య సమన్వితుఁడగు అల్పబుద్ధు మనకన్న విధముల వాంఛనీయుఁడు.”

“తండ్రి! మఱలఁ బ్రార్థించును. మనసులేని పురుషునకు నమ్మఁ గట్టబెట్టుట పాడికాదు. దాని నీపుత్రిక సౌఖ్యమునకు వెలియుగుటయే గాక, పిరంతర దుఃఖార్థపరిరంజనయగును—అల్పబుద్ధుడై నాకుఁ బ్రేమ లేదు—నేను వాని నెన్నఁడు ప్రేమింపఁజాలను—నా హృదయము నకు విరుద్ధములగు వైవాహికసమయము లొనరింపఁజాలను.—

“కుమారి! బాలికనగుటచే నింగిత మౌఖంగిక ఏమయో నల్లెదవు. ముగ్ధయవలీ హృదయము నే నెఱుంగనిదికాదు. ఇట్లులే వినిరితే భయసంభ్రమాకులంబై యుండును. నాబిడ్డ సౌఖ్య మరయు విధము నే నెఱుంగుదును. నేఁజంచు విధంబున మేలంగుచేసి, అది

కాలమున నీవే నన్నుఁ గొనియాడెదవు. కావున, సాయంకాలపు విందునకు సిద్ధముగ నుండుము.”

అట్లు పలికిన వృద్ధజనకుఁడు వేఱొక కావ్యముమీఁద నెఱిగెను. హెలీనా తన జెంకమునఁ బొంగు విషాదము నహింసచాలక, మనసొచ్చినట్లుకై తన మందిరమునకుఁ బోయెను.

తురుష్కు రాజకుమారుఁడగు జీమీను కొక ప్రత్యేక మందిర మహరియుండెను. తన నడుపాయములు కేకొఱతయు లేకున్నను, ఆతఁ డామందిరము మాత్రము వీడరాదు. ఈప్రతిబంధక మొక్కటియే ఆతని యస్వతంత్రావస్థకు సాక్షిభూతమై యుండెను. హెలీనా మందిర మద్దానికంటెయే యుండెను. జీమీను తన మందిరపు దాబాపై విహరించుచుండెను. దురంత దుఃఖానల తప్తయగు హెలీనా యాతనిఁ గాంచినంతనే, ప్రకంపిత హృదయయై, అనిర్వచనీయోత్సాహ ప్రోత్సాహితయై అప్రయత్నముగా రాజకుమారుని చెంతకుఁ బోయెను. వారి ప్రసంగము సామాన్యముగనే ప్రారంభమాయెను. కాని, హెలీనా ఉత్సాహరహితయై, విషాదాక్రాంతనదనయై, ఆందోళితచిత్తయై యుండెనని కొంత తడవైన పిమ్మట గనిపెట్టి, రాజకుమారుఁ డిట్లులనెను.

“సుందరాంగీ! నీమానస మేలకో దుఃఖానలతప్తయై తోచెడిని. కారణ మరయ్యెదగునా? ఏకప్రమేలుంగక సుఖజీవనమొరెంచు నీకు ఘటిల్లిన విఘాతమేమి?”

జలజల వ్రాలు బాష్పబిందువులను బోఁద్రోచి హెలీనా యిట్లు లనెను—

“ఆర్యా! ఏమి చెప్పుదు? నాసౌఖ్యమరయు మహనీయుని పల్లనే నాకీదురవస్థ ప్రాపించెను.”

“నీ జనకుఁడు కావలయు?”

“రాజా! నిక్కము. చల్లప్పు ప్రభువును బరిణయమాడ వలయును. నాడనకుడు ఇంకెవరు!”

పిమ్మటనుండి మూడునెలలపాటు యెరుగులు వినులు బడినంతనే, శిశువు ప్రొక్కజి, నిజవంధిత క్రయకాంత హస్తము పీడితగా ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్లులనెను—

“చల్లప్పుతో నీవాహము! వలదు! సెలీనా! వలదు—వలదు!”

సెలీనా వదనమండలము నుండర సంధ్యాదురా భాసుకంబామెను. శబదావేనమునకు దనహస్తము నక్కుననొత్తు రాజకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంత భయాతునిపీడిణయై రాజకుమారునిని దిలకించెను. ప్రణయప్రపూర్ణ పీడిణముల నాతడును దిలకించి యిట్లులనెను—

“సెలీనా! ఈపివాహము వలదు. ప్రియతమా! నా శిష్య శాఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నిన్ను వీడి మనఃబలను నుండరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అసంతప్తు, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్ను బ్రేమించువాడను. తరుణీ! నీకతంబున బ్రవర్తిల్లిన వృథాతమ మోహమును నీవ యంతరింపజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ నిర్మగ్ను నొనరింపకుము. నుండరీ! ఏమందువు?”

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నియ యిట్లులనెను—

“రాజా! భవనీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభిప్రాయ మని వార్యము—”

“హా! ధన్యుడను! నీవోదాసీన్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత జారాభాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుడనై నిలిచిన తావున నిలువ

జాలక, ఎందును దలచదాచికొన నెలపు గానక, ఒడరాని బాధలు పడి
తుడ క్షీలంబున కరుదెంచుట,--నిన్ను గొలచి ధన్యుడనగుటకే
కావలయు!"

"రాజకుమారా! రాజ్య సంపదనార్థము ఘోరసంగ్రామ మాయ
రిందియే యుద్ధపు? పరాక్రమ సమస్థితములగు నీ యుద్ధానుభవ
ములు వినుటకు నామానసము తత్తరపడుచున్నది."

"సంపద! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుడగు మదీయ జన
కులమ మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేచ్చేరు రాష్ట్ర
ములు పాలించు నాకును నాసోదరుడగు బైజీడుసకును మావజీరు
వర్తమాన సంపెను. వజీరు మదీయ శ్రేయోభిలాషి. యగుటచే
సేనరుదెంచువఱకు సుల్తాను మరణము మఱుగుపఱుప వలయునని
ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము స్వెట్టులో జనీజరీలు
గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీడును సింహాసనాసీను
నొనరించినది. నాకొఱకు బయలుదేరిన వార్తాహరుడు మార్గమధ్య
మున నిహతుడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్కరాష్ట్ర
ములకల్ల మేలినగరమగు 'బ్రూసా' పట్టణమున కల్ప సైన్యసమే
తుడైన నే సంతలో నరుదెంచితిని. నన్ను వారించఁగడంగిన బైజీడు
యొక్క నేనానతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రక
టించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూడువారముల వృచ్చట. అంతలో
బైజీడు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుడై స్వయముగా నాపైదండెత్తి
యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా
రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము
పూర్తిగఁ దాననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన
మంపితిని. బైజీడు నిరాశపించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయు
డగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ 'సిరియా' కును, అంత

“రాజా! నిక్కము. అల్పార్థ ప్రభువును బరిణయమాడ వలయునని నాజనకుడు తాసించెను!”

పిడుగువంటి చూచునప్పటికి బలుకులు వీనులు బడినంతనే, జడము ప్రూన్యజి, నిజకలంధిత ప్రియకాంతా హస్తము పేడకయే ఉద్విగ్న స్వరమున నిట్టులనెను—

“అల్పార్థతో వివాహమా! వలదు! హెలీనా! వలదు—వలదు!”

హెలీనా వదనమండలము సుందర సంధ్యాయణ భాసునంబామెను. తదావేశమునఁ దనహస్తము నక్కుననొత్తు రాజకుమారుని వారింప నేరక ఆకాంత భయాతురపీక్షణయై రాజకుమారునిఁ దిలకించెను. ప్రణయప్రపూర్ణ పీక్షణముల నాతఁడును దిలకించి యిట్టులనెను—

“హెలీనా! ఈవివాహము వలదు. ప్రియతమా! నా జీవిత సౌఖ్యము నీపై నాధారపడియున్నది. నన్ను వీడి మనఁజూచును. సుందరీ! నా హృదయము నీయధీనమై యున్నది. అనంతమై, అవిరళమై, అనివార్యమై, వర్ణనాతీతమై యొప్పు ప్రేమానుబంధిత హృదయముతో నిన్నుఁ బ్రేమించువాడను. తరుణీ! నీకతంబునఁ బ్రవర్ధిల్లిన దృఢతమ మోహమును నీవ యంతరింపఁజేసి ఈయభాగ్యుని నిరంతర గభీర దుఃఖార్ణవ సర్పిగును నొనరింపకుము. సుందరీ! ఏమందువు?”

హృదయము తడబడ, నవ్యక్త మధురస్వరంబున నాకన్నియ యిట్టులనెను—

“రాజా! భవదీయ ప్రబలోద్విగ్న హృదయాభీప్రాయ మని వార్యము—”

“హా! ధన్యుడను! నీహౌదాసీస్యము వహింపకుండుట నాభాగ్యము. అఖండ సామ్రాజ్యాధిపత్యము వహింపవలసిన నేను దురంత చౌర్యాగ్యము కారణమున భగ్నమనోరథుడనై నిలిచిన తావున నిలువ

జాలక, ఎందును దలచడాచికోన నెలపు గానక, పడరాని బాధలు పడి తుద కీస్థలంబున కరుదెంచుట, —నిన్ను గాంచి ధన్యుడనగుటకే కావలయు!”

“రాజకుమారా! రాజ్య సంపాదనార్థము ఘోరసంగ్రామ మాచరించియే యుండువు? పరాక్రమ సమన్వితములగు నీ యుద్ధానుభవములు వినుటకు నామానసము తత్తరపడుచున్నది.”

“నందకీ! చెప్పెద నాలింపుము. యశోవంతుడగు మదీయ జనకుడు మహమ్మదు సుల్తాను కనుమూసినంతనే, వేళ్వగు రాష్ట్రములు పాలించు నాకును నాసోదరుడగు బైజీడునకును మావజీరు వర్తమాన సంపెను. వజీరు మదీయ శ్రేయోభిలాషి యగుటచే నేనరుదెంచువఱకు సుల్తాను మరణము మఱుగుపఱుప వలయునని ఎంతయో ప్రయత్నించెను. కాని, ఈరహస్యము నెట్టులో జనీజరీలు గ్రహించి తిరుగఁబడి, వజీరును సంహరించి బైజీడును సింహాసనాసీను నొనరించిరి. నాకొఱకు బయలుదేరిన వార్తాహరుడు మార్గమధ్యమున నిహతుఁడాయెను. ఆసియాఖండమునందలి తురుష్కరాష్ట్రములకెల్ల మేటినగరమగు ‘బ్రూసా’ పట్టణమున కల్ప సైన్యసమేతుడనై నే సంతలో నరుదెంచితిని. నన్ను వారింపఁగడంగిన బైజీడు యొక్క సేనాపతిని యుద్ధమున నోడించి నా సార్వభౌమత్వము ప్రకటించికొంటిని. ఆహా! ఇది మూడువారముల వృత్తుట. అంతలో బైజీడు సుల్తాను మహాసైన్యసమన్వితుడై స్వయముగా నాపైదండైతి యరుదెంచెను. అన్నదమ్ములకు యుద్ధము వలదనియు, ఆసియా రాష్ట్రాధిపత్యము నాకు విడిచి, యూరపునందలి సామ్రాజ్యము పూర్తిగఁ దాననుభవింపవచ్చుననియు నేను మాయన్నకు వర్తమాన మంపితిని. బైజీడు నిరాకరించెను. యుద్ధమున నాతఁడే విజయుడగుటచే, నేనందు నిలువఁజాలక, ముందుగ ‘సిరియా’ కును, అనంత

రము 'కైరో' నగరమునకును బాటితిని. నాకు నలయు సాహాయ్య మందు లభించుటచే, సామ్రాజ్య సంపాదనార్థము ముగుడ యుద్ధ సన్నద్ధుడైతి. బైటిడే ముగుడ స్వయముగా సంతోసేనాచలయ వలయికుండు ప్రత్యక్షమాయెను. కొన్ని రంగమాల జయించి కొన్ని రంగమాల నోటువడి, తుదకు నాస్యమే నన్ను విడనాడుటచే జేయునది లేక ఆశ్మసంరక్షణార్థము క్రిందట సంవత్సరము రోడ్డు నగరమున నిరుదేంచితిని. తన్నగర శాసకులగు స్త్రీస్తవవీరులు నాపై జాలిగాని, నాకొడుకు నైరోపా రాజన్యలండలను యుద్ధసన్నద్ధుల నొనరింతుమని అమితాభిమాన శౌరవోదార హృదయముతో బలికిరి. నేను గడు సంతసించి యుంటిని. కాని, నాసోదరుడొనం గిన లంచములచే వారి మనసు విడిగెను. పొరంబట, నాయునికి తమ కపాయకరముగ నుండెనని పలికి, 'ప్రాన్సు' స్థపాలు నాతిథ్య మపేక్షింపనలయునని చెప్పిరి. గత్యంతరము లేక, నేపట్టు లొచరించి తిని. కాని, విశ్వాసఘాతుకులగు రోడ్డువీరులు నన్ను ప్రాన్సు రాజ ధానికిఁ జేర్చక, నా యనుచరులనుండి విడదీసి, మార్గమధ్యమున నిందందు నిలిపి, తుద కీదుర్గమున బ్రవేశపెట్టిరి. సుందరీ! మనీయ దురంత దుఃఖభాజన చారిత్రము నెఱింగించితి—కరుణాయత్తచిత్తమై నన్నాదరింపక ఉపేక్షింతువేని, ఇదివఱకే దుర్భరవ్యధా విహ్వలాయ మైన నాహృదయము ప్రక్కలగును—సుందరీ! భరింపరాదు!— ఏమందువు?"

“అర్యా! నీ చరిత్ర కడుంగడు సంతాపకరము. నాహృదయము నిక్కముగఁ గరుణార్ద్రమై యున్నది.”

“కరుణార్ద్రమా! అదియేడ? నేను నిన్ను బ్రేమింతును;—నీవు నన్నేల ప్రేమింపరాదు?”

దుర్భరంబున సెలీనా యిట్లులనెను—

“సన్ను బ్రేమించుటయా! అహా! అట్టి వచనములు వినలూలను. ప్రయభార్యయో, లేక, తావలచు మఱి యేమచ్చెకంటెయో స్వీకృతంపెదానతో నిరీక్షించుచుండవచ్చును. మనీయ హృదయార్పణ మెట్లు లోపరించును?”

నిజ హృదయార్పణము నెట్లులో యజించి అవసతాసనుడై, రాజ కుమారుని డిట్టులనెను.—

“హేనీనా! నాహృదయము పరాధీనము కాలేదు—ప్రాప్తిగ నీ యధీస్వమైయున్నదని యెఱుంగుము.”

“మనీయ హృదయము పరాధీనము!” అట్లు ప్రతివచనమాడు మోహనాంగి సంపదరినదనము అభినర్తకములతో నూడెను. రాజ కుమారుని ఉపదేశించుచు పారవశ్యమున నాదీప్తియను దోడనే గాఢా లింగిన ముసరించెను.

“సమీపీ! నాజన్మము నేడు సార్థకమాయెను. నేబట్టువడిన ముఖూర్తము నిక్కముగ శుభప్రదము! నాభాగ్యవశంబుననే ఈవిద్య ముంచినము నా కారాగృహ మాయెను...”

తేదావేశమున నుండి ముయోపలుగు జడమును నొరించి, విచారాకాంతవదనయై యల్ల న నిట్టులనెను—

“ఆర్యా! ఈసుఖమంతయు క్షణభంగురము గదా! అబ్బర్దు మొదలగు ప్రభువులకు నాశనకుని దీనాయంకాలము వింటొనరించును— అబ్బర్దుతోడి వివాహము లేకే కానున్నది.”

“ఈవివాహము ముగరాదు! జరుగరాదు!” అట్లు తదవసరో ద్భూతక్రోధవిగురుడై వడినడి సలిచు రాజకుమారుని నొరించి, పక్షల చిత్తయై, విచారప్రకంపితస్వరంబున నాకాంత డిట్లు లనెను.

“రాజకుమారా! వివాహము నెట్లునొనర్చునగును? ఆకాశసౌధ ములను స్వస్థ సౌఖ్యములకు బోలు మన యాశయ మెట్లు ఫలించు

ను; మన మతములు పరస్పరవిరుద్ధములు—మన ప్రార్థన లోకహేన నాజనకుని మానసము కరగించుగాక—మన నేమి ప్రయోజనము? నామతము నేను పీడఁజాలను—నీ మతము నీవును పీడఁజాలవు.”

తరుక్కురాజకుమారుడు మోహాతిలేకమును దన దేశమును, రాజ్యమును, మతమును సర్వము పరిత్యజంతోవని పలుకు, సమంతా నందదీపితవదనయై హెలీనా ఇయ్యకొనెను. జజీముతీ డనే నిజబాహు పంజరబంధితకీరవాణి సవరశముగా ముద్గాఢెను. అచంతరము, తా ముండోరుల నెడబయరాదనియు, చచ్చిన జావపలయుగాని పరస్పరము విశ్వాసఘాతుకముగ మెలంగరాదనియు బ్రమాణము లొసరించిరి. హెలీనా యంతః దన మందిరమునకుఁ బోయెను.

సాయంకాల మైనంతనే ప్రసిద్ధపురుషు లందఱు శాసేజీభవనమున కరుదెంచిరి. వివిధాపూర్వసన్నసంభరితమై, అమిత వైభవసమన్వితమై ఆ మందిరము దర్శనీయమై యుండెను.

జజీము రాజకుమారుడు గూడ నాహూయమానుడై యేతెంచి శాసేజీ ప్రభువుచేత నాసీనుఁడాయెను. ప్రభువునకు చెండవప్రసక్తి. ఆల్బర్టు సుఖోపవిష్టుఁ డాయెను. ఆతనిచేతనే హెలీనా ఉత్సాహ రహితయై వివర్ణవదనయై కూర్చుండెను. వివాహమాడఁదలంచి తన తాహాతిలేకమున నేమియోపలుకు ఆల్బర్టు మధురప్రణయంపుఁ బలుకు లామె పీనులఁ బడుటలేదు. అతఁడు కొంత తడవై సవిమృత సావిషయము గమనించి, ఆ సుందరాంగి హృదయ సున్యాక్రాంతమై యుండునని వితర్కించి, తదదృష్టపంతుఁడు జజీమై కావలయునని రయమున గ్రహించి, సహజముగ దురంతబాధితాత్ముడై, ముగ్ధక క్రోధకలుషితాంతరంగుడై, ప్రతిక్రియారచన సంసిద్ధుడై, రాజకుమారునిఁ గాంచి యిట్లులనెను—

“ప్రసిద్ధుడగు నూస్మానువంశజునకుఁ గుఱెలమేగదా. మాదేశ

‘మొత్త యాకర్షణీయమైనను, మీదేశమునకు సరిరాదు.’

“అయ్యా! బంధతునకుఁ గట్టనుఖములు సమానములు.”

“ఆర్యా! ఐనను, ఇందలి స్వాతంత్ర్యరహితజీవనము దుస్సహించున భావించును. నీవు గానాద్యనేకకళాప్రవీణుండవని విందును. ఐనను, పిరుసకు నర్వసౌఖ్యమొడగూర్చు వేట నీకు నిషిద్ధమగుటచే నీ జీవనము దుర్భరమై యుండును. మఱియు, మహమ్మదీయులు మనోహరనారీకనందోహవృత్తులై హాయిగ నుండును. అరియు నిచట గొలుతయేగదా.”

తురుష్కరాజకుమారుఁ డగుకారంజితపదసిడియ్యు, సముచితముగా బదులాడెను. ఐనను, ఆల్బుర్టు పీఠిక, ఇట్టులనెను—

“ఆర్యా! మధుర మందహాసవికసితనదనలగు మందయానలు విక్తయెంత పరితపించుచుండురోగదా.”

జజీము దుర్భరాందోళిత మానసుడై తనసోదరితప్ప మఱియే కాలతయుఁ దనకై నిరీక్షింపదని పలికెను. ఆల్బుర్టు ముగుడ నిట్టులనెను.

“కాని మేము వేటువిధంబుగ నినియుంటిమి. పాపము! పూత చరిత్రయగు నీజననియు సౌందర్యవతియగు సభార్యయొక్కయు ఖర్చు నెచ్చములనిమిత్తము నీసోదరుడగు బ్రేచు నుల్తాను నెలయు ననతి నేర్పటచినను, రోడ్డునగరాధీశుడగు క్షించిపీరుఁ డెంతటి ద్రోహ మొనరించెను—”

“భార్య” యనిసంత నేహాలీనావిశీర్ణహృదయయై, తనరహితవివర్ణ పదస్యై “సౌందర్యవతియగు భార్యయా!” అని యాశ్రయత్నముగా నొనరించెను. దాన, జజీము గురంతదుస్సహ క్రోధవీనుడై, ప్రచండానల నన్నిభుండై దుర్నిరీక్షుడై తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“ఓరీ కైన్దన శునకమా! నిండోలగంబున నావిషయము నెత్తి యఖండ భూమండలాధిపునందనుని దుష్టవచోఘాతమున నవమాన

వలచెదవా? ఓరీ—!

“అల్పార్థుడూడ సక్రొధముగా ఇదులాడ, జీతము ద్విగుణీకృత క్రోధాతిలేకమున నిట్టనిలువున నిలుచుండి యిట్టాలనెను.

“ఓరీరీ! తుచ్ఛవరాహభక్షకా! మానవాధమా! పామ్ము! పవిత్ర శురుష్కరాజవంశజా మండుస్థలంబున నీపంటి యపనిత్రుండుండదాదు! సత్వరము పామ్ము!”

“నీనుండగు నాల్పార్థు సహింసజాలక, సంస్థకొలిక, నిజముష్టి ఘాతంబున రాజకుమారుని చెంపందాకి, ముతయు నిట్టాలనెను—

“నీనుండ! పాదగు నెదిరింపజాలక, దేశదేశములు పాశీన భీరుండనని యెలుంగుదుము. ఈశ్వరసమముష్టి ప్రహరణంబుచై సం జారువ మలనకునేమో మూతము”

దేబ్యతినిన జీతము కొంతతడవు కలిగిర్తిన్వలపిమాఘాతై మిన్న కించెను. అతిథినిను లంఘించుగూడ నిశ్చేష్టితులై చిత్రముల చాప్పున నుండిరి. మందిరము కడునిశ్శబ్దమాయెను. మహానూనియగు రాజకుమారుడంతలో దురంతపరిభవానల తప్తచిత్తుడై తట్టిత నన్నిభంబగు కటారిం దటాలునదీసి, అల్పార్థుప్రభు కంఠమును తత్క్షణము ఖండించెను. అంతదనుక జీర్ణరహిత శిలావ్రతిమలనల నుండిన ప్రేక్షకులు హాహాకారంబు జొసరించిరి. పోనీనా మూర్ఖుడోయెను. పరిచారిక లాకన్నియను వేతొకమందిరమునకుఁ జేర్చిరి.

తమ్మ కశ్చేదుట పరిగిన దురంతము గాంచిన అల్పార్థుప్రభులు దుర్దంతక్రొధఘూర్ణమానమానములై ప్రతి హింసాత్మకులై శురుష్కరాజకుమారుని జుట్టిరి. వారిని వారించి శానేన ప్రభు విట్టాలనెను—

“మిత్రులారా! మనధినుండగు జీతమును మీకు వధింపరాదు. ఈతఁ జొసరించిన శృశ్యము నిక్కముగ దారుణము, గర్హితము,

తప్పక శిక్షాపాత్రము. ఐనను, మీరు తీవ్రపడవలదు. ఈతఁ డన్య దేశస్థుఁడు; మనదేశ సాంప్రదాయముల నెఱింగిన వాఁడు కాదు; నుంచి ప్రసిద్ధ రాజవంశజుఁడు. కావున, మన మేకాద్యము తీవ్రపడి చేయరాదు. ఈ జిజీము ప్రస్తుతము పూయన మొనరింపకుండ నిరదే భద్రపడి, మన యున్నత న్నాయుస్థానమున నింపుము.”

అజిధులు చేయునది లేక తన తన యిండ్లకుఁ బోయిరి. జిజీము విగతాస్త్రిఁడై నిక్కంపుఁ గారాగృహవాసివలె బూర్తిగ నస్వతంత్రుఁడాయెను. ఏకాకియై నంతనే గత పృథ్వాంతమంతయుఁ దలంపు నకు వచ్చెను. తన యవివేక మపుడు తెల్లమాయెను. వేగిరిపాటున తద్దేశాచార విరుద్ధముగ ఘోరకార్య మొనరించుటయే గాక, దాన నిజ ప్రియకాంతా వియోగము కూడఁ బ్రాపించునని యెంచి ఆతఁ డెంతయుఁ జింతించెను. ఉత్తుంగతరంగమాలికా సంకీర్ణ గభీర పారా వారా మధ్యస్థక్షుద్ర నౌకపై ఏకాకియై అసహాయుడై యుండు దురదృష్ట నావికుని చండమున నాతని యవస్థ ఉత్సాహరహితమై కడు మనస్సహమైయుండెను. జిజీము హృదయారాటమునకు వేటొక కారణముండెను. ఆతఁడు నిక్కముగ నవత్సీకుఁడు కాదు. ఆల్బర్టు పలుకు లనత్యములు కావు. హెలీనానుఁ గాంచి మోహతిలేకమున దన తొంటి వినాహము నాతఁడు మఱుగు పఱచెను. కాని ఆల్బర్టు కారణమున రహస్యము బట్ట బయలాయెను. హెలీనా ఏమనును?

రాత్రి చెండు జాములాయెను. ప్రదేశమంతయు గంభీర నిశ్శబ్దా ధీనమైయుండెను. జిజీమురాజకుమారుఁడు నిద్ర యెఱుంగక, చిత్త శాంతి యెఱుంగక, వివిధతీవ్రాలోచన వేధితమానసుడై పంజర బంధిత మృగరాజువలె నిట్టట్టు తిరుగుచుండ, నాకస్మికముగ గోడ యందలి పలక యొక్కటి చలించెను. రాజకుమారుఁడు భయనంభ్ర మూకులుడై చూచుచుండగనే, తద్వివరమునుండి నమున్నతశరీరయగు

నొకకాంత ప్రవేశించెను— దుష్కాధిపతిపుత్రికయగు హేలీనాయో!

హోడనే జీతము నయంబున బాణీ ఆలింగన మొనరింపఁగోయెను.
వానిని వాఁచి, హేలీనా యిట్లులనెను.—

“ఆర్యా! ఇట్టి రహస్య మార్గమున నీతెఱంగున నగుచెందుట విపరీతముగఁ గాన్పించవచ్చును. రాజకుమారా! వెళ్ళిన నీవలుకులు విశ్వసించి యవంధామండ సాగరనిర్మగ్ననైతిని. ఇప్పుడైన నీక్క మరయుట దైవికము. గాన నాయవివేకము తెల్లమాయెను. అహ! నాహృదయ నైర్మల్యము దైవమెఱుంగు. కేవల మవ్యాభాసురాగ హృదయముతో నేతెంచితిని నీవిపుడు గ్రహింతువుగదా!”

కాని, మోహంధుడై అన్యమెఱుంగని రాజకుమారుడా నలు కలు పాటింపఁజాలక, తామొనరించిన సమయము మఱువరాదని ఉద్విగ్నడై న్య స్వరంబున బ్రతిమాలెను. ఆకన్నియ అత్యుత్తమ మానసినమాజగాంధీర్యము వహించి, జీతము చకితుడై ముగ్ధుడై చూచుచుండ, నిట్లులనెను.—

“రాజకుమారా! మవ పూర్వచారిత్రము తలంపరాదు. నేను కృతసిశ్చయనై యున్నదానను—నాసంకల్ప మమోఘము. కాని, ప్రస్తుత విషయము గమనింపుము. నేడు మహాపరాధ మొనరించితివి— అందులకు మరణమే శరణ్యము— వలదు!— ఖడ్గము సారింపఁ బ్రయత్నింపకుము—నీవిపుడు నిరాయుధుడవని యెఱుంగవా! గమనింపుము. నీయన్నకు నీమరణమేవాంఛనీయము. తదా జ్ఞానువర్తులగు రోడ్డు వీరులకుఁగూడ నీమరణము తస్పక అపేక్ష నీయము. భవ దవివేక ధూర్తప్రవర్తనముననే నీవైరులకు మంచి యవకాశ మొనంగితివి. రేపు నీవు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడుదువు. ఇట్టి యవకాల మరణము దుస్సహంబగుటచే నిన్నుఁదప్పింప సమకట్టి యరుఁడెంచితిని. ఇచ్చట కనతిదూరమున నొకచిన్న కుటీరమున్నది.

అందు మద్రాష్ తృతమానుఁడొకఁడు రెండు జవనాశ్లముల నాయత్తు పఱచి నీకై వేచియుండును. క్రైస్తవమతాధ్యక్షుఁడగు 'పోపు' యొక్క రాజ్యమునకు నిన్నాతఁడు చేర్పఁగలఁడు. కారణాంతరమున మీ యన్నపైఁ గినియు పోపు సున్నాగతమొనంగుటయేగాక, నీకువలయు సాహాయ్యముగూడ నొనంగును. కావున, ఈకారయందొక్క నిమిష మైనదడయక పోవలయు, లెమ్ము!"

"హెలీనా! నేనెట్లు పోగలను? నాకతంబున నీవు నీజనకుని దురాగ్రహమునకు గుఱియగుదువుగదా"

"రాజకుమారా! అవిరళాశ్రుజల నిర్మగ్నయై ప్రార్థించు తన యను జనకుఁడు తప్పక మన్నించునని విశ్వసించును.

"కాని, దయ్యములవలె గావలియుండు భటులను గనుబ్రాహ్మ పాటుటయెట్లు?"

"విందు సమయమునందలి మధుషాస మధికమగుటచే నాతండ్రి మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, ఈముద్రిక వారించి వచ్చితి. ఇఁక నిన్నెవ్వరు వారింపఁజాలగూ. ఈ విషయము నాజనకుఁడెఱుంగు సరికి నీవు చాల దవ్వుననుండువు."

"హెలీనా! ఏమైనను, నిన్ను వీడి పోఁజాలను. భయంకర మృత్యు నాలింగనమైనను సహించుగాని, నిన్ను ఘోరవిపత్సాగరమున డించి పోఁజాలను. సుందరీ! పోఁజాలను!"

రాజకుమారుఁడొకఁడెది నుద్విగ్న స్వరంబునఁ బలుక, నమిత విచారకాతరస్వనమున హెలీనా ఇట్టులనెను.—

"ఆర్యా! దాన నాదురవస్థ మఱియు దుస్సహంబగును."

"హా! సుందరీ! మద్వియోగము నీకు దుస్సహమే!" అని వడి వడి నఱచుచు, తదవసరొత్సాహ తమకమునదన కట్టెదుటనున్న సుందరిని గాఢాలింగన మొనరించెను. కాని, వివిధాలోచనలచేఁ

గ్రామ నాయకులముఖే తద్భావబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్థిగ్ధ కపోలములు మనోహరసంధ్యారూపరాగమున దీపింప, ప్రవాళనన్నిభ కోమలాధరోష్ఠములు ప్రచలించి, నామానిని అవసతనయస్యై మిన్నకుండుటఁగాంచి సంతనే ఆశానిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయాహ మెఱుఁగెను. అతఁడు తోడనే యిట్లు లనెను.—

“పెలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁజాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీదేశే సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లించుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్ఛిన్నమగునేని—అపుడు మన—”

“అపుడు కావచ్చు—ఆహ!—”

“ధన్యఁడను! సుందరీ, ధన్యఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందుప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును.”

జీజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరిమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారై నను, పెలీనా ఇంతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుఁడగు జీజీమును గొంచియు దమ ప్రభుపుత్రి బందుగురాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారల్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము నమీపించిరి. నిజహృదయాపహరిణియగు పెలీనాను గొంపోవలయునని జీజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆత్మైస్తవమానవతి నిరాకరించెను. రాజకుమారునిచెంత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొనంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావలయునని ఆతఁడు కోరెను. ప్రభువుత్రీ సమ్మతించెను. అనంతర మాప్రణయినీ ప్రణయలు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒండొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముండా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతు డగు హాళికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుడు పట్టువడి మగుడ బంధింపబడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ సృపాలురు తురుష్క నార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. అతఁడు నాయ కత్వము వహించునేని, సరస్వరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీడు నుల్తా నొనంగు సమితధనము గుడుచు రోడ్డువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార భరంధు రుండై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణ మున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్డునగరాధిపతి ధనాశాపరుండై జిజీమును పోవున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీడునుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చులనెల్లఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోవునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోవు మరణింప, దుర్మార్గుడగు “అలజ్జాండరు బోర్జియా” తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృతుండై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

గ్రాగు నాయబలామణి తద్బాహుబంధనమునుండి రయంబునఁ దొలంగెను. ఐనను, సుస్నిగ్ధ కపోలములు మనోహరసంధ్యారూపరాగమున వీపింప, ప్రవాళసన్నిభ కోమలాధరోష్ఠములు ప్రచలింప, నామానిని అననతనయనయై మిన్నకుండటఁగాంచి సంతనే ఆశానిరాశాంతర భయంకరాంధకారంబునఁ బొరలాడు రాజకుమారుని మానసమున నొక్కయూహ మెఱసెను. ఆతఁడు తోడనే యిట్టులనెను.—

“హేలీనా! నా యథార్థచారిత్రము నీకు విదితమాయెను. కాదనఁజాలను. నాకు నిక్కముగ భార్యకలదు. మీదేశ సాంప్రదాయముల ననుసరించి నాతోడి పొందు నీకు దుస్సహంబని యెఱుంగుదు. ఐనను—నాయవినయ ప్రవర్తనము మఱచి యొక్క మనవి చెల్లించుము—నన్ను బంధించు పాశము దైవికముగ విచ్ఛిన్నమగునేని—అప్పుడు మన—”

“అప్పుడు కావచ్చు—ఆహా!—”

“ధన్యఁడను! సుందరీ, ధన్యఁడను! ఎన్నటికైన నీపొందుప్రాపించుఁగాన, ఆత్మసంరక్షణోపాయము తప్పక వాంఛింతును.”

జీజీము తోడనే స్త్రీవేషము ధరించెను. వారిరువురు నారహస్య మార్గమునుండియే తద్విశాల మందిరిమునుండి రయంబున వెలువడిరి. ఆమార్గమున భటులంతగనుండరు. ఉన్నవారైనను, హేలీనా ఇంతటి మాయోపాయమునకుఁ గడంగునని యెఱుంగని కారణంబున స్త్రీవేష ధారుడగు జీజీమును గాంచియు దమ ప్రభువుత్రి బండుగు రాలు కావలయునని భ్రమించి ఊరకుండిరి.

వారట్లు నిరపాయముగా సింహద్వారము సమీపించిరి. నిజహృదయాపహరిణియగు హేలీనాను గొంపోవలయునని జీజీము ప్రయత్నించెను. కాని, ఆక్రైస్తవమానవతి నిరాకరించెను. రాజకుమారునిచేత

సమానాకృతిగల రెండుముద్రికలుండెను. అందొకటి హెలీనాకొనంగి సమయమగునపుడు రెండవయుంగరము ప్రదర్శించువానివెంట రావలయునని ఆతడు కోరెను. ప్రభుస్మృతి సమ్మతించెను. అనంతర మాప్రణయినీ ప్రణయలు మనసార గాఢాలింగన మొనరించి ఒండొరుల సెలవు గైకొనిరి.

అరణ్యమార్గముబట్టి కొంత దవ్వరిగినంతనే, హెలీనా సోదర సముండా కన్నియచెప్పినట్టులే గోచరించెను. రాజకుమారుడట స్త్రీవేషమువీడి, ధనవంతు డగు హలికుని యాకృతి దాల్చెను. కాని కొంత దవ్వరిగిన పిదప నాహతభాగ్యుడు పట్టుపడి మగుడ బంధింపబడెను.

ఆకాలముననే క్రైస్తవ సృపాలురు తురుష్కు సార్వభౌమునిపై దండెత్తఁ గోరి, జిజీము సరయఁ బ్రయత్నించిరి. ఆతడు నాయకత్వము వహించునేని, సరస్వరము గడు లాభకరముగ నుండెడిది. కాని, బైజీడు నుల్తా నొనంగు సమితధనము గుడుచు రోడ్డువీరులు తద్రహస్యము వెల్లడింపకుండిరి. విశాల సామ్రాజ్యభార ధురంధురుడై యఖండ భోగభాగ్యముల నోలలాడవలసిన జిజీము ఆ కారణమున నాలుగైదు సంవత్సరములు స్వాతంత్ర్య విరహిత నికృష్టజీవన మొనరించెను. తుదకు, రోడ్డునగరాధిపతి ధనాశాపరుడై జిజీమును పోవున కప్పగించెను. ఈవిషయ మెఱింగిన బైజీడునుల్తాను తన తమ్ముని ఖర్చులనెల్లఁ దానె భరించుటయె గాక, నిజ సోదర స్వాతంత్ర్య మరికట్టి తన కమితోపకార మొనరించిన పోవునకు గొప్ప బహుమాన మొసంగెను.

కొంతకాలమునకు ఆపోవు మరణింప, దుర్మార్గుడగు “అలగ్జాండరు బోర్జియా” తదాధిపత్యము వహించెను. 1494 లో ఫ్రెంచి రాజు ప్రసిద్ధ వీరజన పరివృతుడై ఇటలీ దేశముపై దండెత్తెను.

పోవగు బోర్జియా. వైరి నెదిరించుటకు బలము చాలక సంధి నర్థించెను. జిజీముయొక్క విషాద చారిత్రము ప్రేంచి సృపాలునకుఁ దెలియవచ్చుటచే నాయుదారవంతుఁడు జాలిగొని, ఆ తురుష్కు రాజకుమారునిఁ దన యధీన మొనరింపవలయునని విధించెను; పోవునమ్మితించెను. కాని, విజయుని దిగ్విజయ మింకను బూర్తికాలేదు. ఆ కారణమున జిజీ మింకను గొంతకాల మందే నిలునవలసినవాడాయెను. ఐనను, దురాత్ముఁడగు పోవువలన నాతని కెట్టి యపాయము వొరయుకుండఁ దన సైనికవిభాగము నొండు ప్రేంచిరాజు కాపుంచెను.

పాపాత్ముఁడగు పోవు అంతమాత్రమున విరమింపక, బైజీదు సుల్తాను చెంతకుఁ దనదూత నంపెను. ప్రేంచిరాజు దూరదేశమున నుండునపుడే ఎట్టులో జిజీమును విగతజీవు నొనరించుట కాశఁ దొడఁబడెను: సుల్తాను ఆనందపరనశుఁడై యట్టి రాక్షసకృత్య మాచరించు పోవున కమూల్య బహుమానము లొసంగెద నని భానచేసెను.

దుర్భరమగు పోవు నిర్బంధము నడలినంతనే జిజీము సంతోషించెను. ఆ సమయముననే ఈజిప్టునందుండు దన భార్య మరణించెనని తెలియవచ్చెను. దాన నాతని యానందము ద్విగుణీకృతమాయెను. నిజహృదయాపహరణ మొనరించిన ఆ నవమోహనాంగిని—హెలీనాను ఇంక వివాహమాడి నిరవధిక ప్రేమానంద తరంగ ఙ్గోలికల నిరంతర ముయ్యెల లూగవచ్చునని భావించి, నమ్మిగన బంటగు హుసేనును జీరి, తన ముద్రిక నొసంగి, తత్త్వణము శానేజీ దుర్గమునకుఁ బోయి యందుండు హెలీనాను గొనిరావలయునని నియోగించెను.

ఆల్బర్టు ప్రభువును సభామధ్యమున నాతెఱంగున వధించి జిజీము పాజీ సుమారు పది సంవత్సరము లాయెను. దుర్గాధిపతి వయసు

మీఱిన కారణమున మరణించెను. శాసేజీ దుర్గమును తద్విపుల భాగ్యమంతయును హెలీనా యధీనమాయెను. ఏండ్లు గడచుగొలది నామె రూపవైభవము మఱియు మఱియు సధికమాయెను. జీవితము తన దూత నంపునరికి ఆ శీలవతి పరిపూర్ణయావన ప్రభావిభాసితయై నిరుపమాన సౌందర్యముతో నలరారుచుండెను. కాని, కాంతుడు లేని కాంత జీవనము దుర్భరము, నిరర్థకము గదా. హెలీనాకు నిజసౌందర్య భాగ్యవైభవములతోఁ బనియేమి? నిజ హృదయాపహారు వదన సందర్శనోత్సాహము దృఢతమ విశ్వాసబద్ధమగుటచే నాకాంత యంతకాలము సజీవముగా నుండెగాని, లేదేని, దుస్సహ వియోగానలంబున మ్రగ్గవలసినదె. ఏండ్లు నడచుచుండినను, ఆక్రైస్తవ మానిని నిరుత్సాహపడక, ఆశీర్వాదక నిరీక్షించుచుండెను.

హసేనును గాంచినంతనే హెలీనా యనిర్వాచ్యానందము ననుభవించి, తన దుర్గరక్షణభార మొక విశ్వసనీయుడగు నేవకునిపైఁబెట్టి, వలయు ప్రయాణసన్నాహములు సత్వర మొనరించి, ఏకపరిచారికా సాహాయ్యయై ప్రకంపిత హృదయయై హసేను ననుగమించెను.

హెలీనా గమ్యస్థానము చేరినంతనే, రాజకుమారుడు వ్యాధిగ్రస్తఁ డాయెనని తెలియవచ్చెను. పిడుగువంటి యాదుర్వార్తవిని ఆమె మాన్పడియు నిట్టులనెను—“ఐన, సమయమున కరుదెంచితి. సముచిత పరిచర్య నేనె నలిపి మదీయ హృదయాధినాథున కారోగ్యములవడఁజేయుదు.” హసేను మాతాడఁజాలక, ఆనారీరత్నమును రాజకుమారుని శయ్యామందిరమునకుఁ గొంపోయెను.

కళావిహీనుడై, బలహీనుడై, శయ్యాగతుడై యసదవిధమునఁ బడియున్న జీవీమును గాంచినంతనే యవరభాగ్రుధారార్ద్రకపోలయై, హెలీనా ఇట్లు చింతించెను.—“ఆహా! కాలప్రభావమున నీ సవమోహనాకారుఁ డెంతగ మాటిపోయెను! దురంత హృదయ సంక్షోభ

భము, దుర్భర కారాగ్రహ జీవనమును ఈ మహానీయుని ఏబది సంవత్సరములు పూతిన పృథ్వు నొనరించెనే! హా! విధి! ఐననేమి! ఈ వదన మెట్టులున్నను, నాకుఁ బ్రేమాస్పదము, అసంత సంతస ప్రదము!”

రోగార్తుడైన జిజీము ముకుళిత నయనుడై యుండెను. హెలీనా యాతని శిరముచెంత నాసీనయై, అధిక విచారభరితస్వాంతయై, ఆపగని చింతింపుచుండ, రాజకుమారుడు కనవిచ్చెను. నిజహృద యేశ్వరీ సుందరవదన ముదయించినంతనే, జీవరహితమగు రాజ కుమారుని వదనము రయమున నికాసవంతమాయెను. అసంతర మా ప్రణయినీ ప్రణయులు సరస్వరము గాఢాలింగన మొనరించిరి. దాహార్తునికగిది జిజీము నిజాదరసుధారన మెంత క్రోలినను హెలీనా ఈసమయమున వారింపలేదు. చిరకాల ప్రవర్ధిత మోహవేశ మొకింత చల్లార, నిజచరణ యుగ్మముచెంత వినయ ప్రణయస్వరూప మున వ్రాలియున్న సుందరిని విస్ఫారితనయసంబుల నట్టై తిలకించుచు జిజీ మిట్టులనెను.—

“సుందరీ! ఎట్టకేలకుఁ గలసికొంటిమి! నీవు సమయభంగ మొన రింపవనియు, ఎన్నటికైన మనము కలసికొందుమనియు నిందనుక నాశించియుంటిని. నేటికి నఫలమాయెను!”

“రాజకుమారా! నేనును దదాశాబద్ధనై విశ్వానపూరిత స్వాంతనై వేచియుంటిని. కాని! నీవు వ్యాధిగ్రస్తుడవైతివే! కడు బల హీనముగ నున్నవాడవు! ఆహా! ఎంతబాధ నొందితివో—”

ఇంకను నేమియో రుద్ధస్వరంబునఁ బలుకు నిజప్రియాంగనను వారించి రాజకుమారుఁ డిట్టులనెను.—

“హెలీనా! నే నిన్నిదిసంబులు పలువెతలఁ గుందితిని—అల్లా ఎఱుంగు! బంధితునకు వెలుంగును స్వాతంత్ర్యమునువలె నీయునికి

నాకెంతయు వాంఛనీయుముగ నుండెను. నుండరీ! భవదీయ వదన చంద్రయ ముదయించినంతనే నాహృదయ ముప్పొంగ నారంభించెను. డిందువడిన మానసమునకుఁ జెప్పరాని యానందము ఉత్సాహమును అలవడెను.”

“రాజకుమారా! నే నిశ నీ చెంతనేయుండి, సంపూర్ణారోగ్య భాగ్యవంతుడ వగువఱకు నీకు వలయు సర్వోపచారము లొన రింతును.”

“ప్రేయసీ! నీవంటి దయార్ద్రహృదయ నాకు దాదీయెయుండ, నాకీ రుగ్మత భయకారణము కానేరదు—అచిరకాలమున హాయిగ నుండును. కాని, నుండరీ! ప్రకృతము మఱవరాదు. భవదీయా గమన కారణోద్భూత సంతోషము నాదుర్బలశరీరమునకు దుస్సహం బగును. నీ పరిచర్య ఈక్షణమునుండియు నారంభము కావలయును. నుండరీ! నాకై ప్రత్యేకముగ పోవు ప్రశస్తమగు సారాయి ఇప్పుడే పంపియిండును. ఆ పాత్ర మయ్యెడ! ఒకింత యొనంగుము.”

తోడనే, సెలీనా లేచి కొం డొక హేమకలశము గైకొని, పోవు పంపిన మధురసమునం దొకెంత పోసి, తదాస్వాదసమునం దనహృద యేళుడు సేదదేలునను నానతో నాతని కందిచ్చెను. తత్తోమల కరవల్లవంబు నల్లన ముద్దాడి, సంతోషిత స్వాంతుడై, ఉత్సాహ దీప్తివదనుడై, మండహాస విరాజితాననుడై జిజీము మధువు గ్రోలెను.

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! ఎంత దురదృష్టము! త్రావిన పాత్ర త్రావినంతనే నేలబడెను: రాజకుమారుడు తూలి పోఫాపైఁబడెను: సయనములు సహజచాంచల్యము దొఱంగి అట్టె నిలిచిపోయెను. పెదవులు వీడియే యుండెను గాని ఉచ్చ్వాస నిశ్వాసములు లేవు!

ఆ దారుణ వైపరీత్యము గాంచి హెలీనా భయభ్రాంతయు తయై రాజకుమారుని హస్తము పరికించి చూచెను—శిరము బట్టి రాచెను—మోముపై నీరము జల్లెను—హృదయము బరిక్కించెను. ఇంక నేటి యాన! తన హృదయేశ్వరుడు మరణించెనని ఆకాంత గ్రహించి దుర్భర నిరాశాంధకార నిర్మగ్నయాయెను. అహ! పాపాత్ముడగు పోషు, ఎట్టి దారుణమొనరించెను! గోముఖ వ్యాఘ్రముం బోలు నాక్రైస్తవ జగద్గురువు విషప్రయోగమునడన కీప్యము లేనివారిని బరిమార్చుచుండెను. నిజ పాపప్రవర్తనమునకుఁ బ్రతి ఫలముగఁ దుదకుఁ దాను నట్టులే మరణించెను. ఆతఁ డంపిన మధురసము విషపూరితమని యెఱుంగక, జిజీము బేలయై త్రావి, యనంతానందసాగరమున నోలలాడవలసిన మహానమయమున నీతెఱంగున నికృప్తముగ గతానుఁడాయెను.

ఆ మందిరమున హెలీనా జిజీములు తప్ప మఱియెవ్వరు లేరు ఎన్ని గంటలైనను, హెలీనా యావలకు రాకుండెను. పరిచారకులు సాహసించి లోనికి రాజాలకుండిరి. ప్రధానపరిచారకుడు నిజహృదయారాటము బట్టజాలక, ఫలాహారావసరము మీఱినను ప్రభువు తనుఁజీరకుండుటచే మఱియు భీతిల్లియందుఁ జొచ్చెను.

జిజీము మృతకళేబరము పుష్పమాలాలంకృతమై సోపాపై బడియుండెను. ఆప్రక్కనే హెలిసాయును బడియుండెను? తనహృదయాధినాథుడు లేని జీవనము నిరర్థకమని యెంచి, ఆతని వదనము మీఁదనే దృష్టినిల్పి, మిగిలిన విషమును రయంబునఁ ద్రావిపూత చరితయగు నామానిని నిజహృదయేశ్వరుని సత్వరము చేరఁబోయెను.

కథ పూర్తియగు సరికి అర్థరాత్రమయెను. తదవనర ప్రకృతి సౌందర్యవైభవము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మేఘురహితమై, కడు నిర్మలమై, చంద్రాభాస వక్షత్ర విరాజమానమై యొప్పు నీలాకాశ సౌందర్యవైభవమున నిర్మలమగు బాన్సురను బలరాళి పాదరసము చందంబును బ్రకాశించుచుండెను. పగటి వేడి మింకను బూర్తిగఁ జల్లారకున్నను గచ్చుని మందనూరుతములు చల్లగ వీచుదొడంగెను. మనోహరతోరణములు కట్టిన గులాబుల కారణమున నావ్రదేశము మధురసుగంధబంధురంబై యుండెను. విందున కమర్చిన దీపము లన్నియు నారిపోయినను, అంబర దీపిక లుజ్వలముగ వెలుంగుచుండుటచే నాలోపము కానరాకుండెను.

దల్లిబను పాపా కడుశ్రద్ధతో నాకథ నాలించెను. కథ ముగిసి నంతనే, యామహానీయుఁ డెప్పటి యట్లు విమర్శచేయఁ దొడంగెను. ఒండొరుల చెంత నాసీనులైన గుల్నేరు లూకాసులును, తైరజా జూలియనులును ఖాలీలుని మధుర నాగ్గుంధనముల నమితోత్సాహముతో నాలించిరి. ప్రభుచెంతనే యాసీనయై యుండిన ఇస్మిల్దానతి యొక మానవతీవలె నముచితముగ నవనతనయనయై యుండియు నానవమోహనాకాశు సల్లనల్లనఁ దలకించుచుండెను. ఆమె మేలి ముసుగు నగము తొలంగియుండెను. తక్కుంగల యువతులు అతీ ఘలు వెడలిసంతనే ముసుగులు వీడిరి.

జాలేఖా తన మేనమామ ప్రక్కనే కూర్చుండి యుండెను. మిగిలిన యువతీయువకులవలె జాలేఖా ఖాలీ బొండ్లచెంగట నుభో

వవిష్టులగుట కివశాశము లేక పోయెను. తురుష్కయువకునిపై మరులుగొనియున్న ఇస్మిల్లా యందుండ, స్వెల్లు సాధ్యమగును!

హెలీనా జీతముల దుర్మరణము సిక్కిముగి గడు విమాదకరముగ నుండెను. మన యావలీయువకులు గాధప్రణయార్థివనిర్వగుల్మై యున్న కారణమున, హెలీనా జీతముల విమాదచారిత్రము వారి హృదయమున నాటికొనెను. కథా విమర్శనము యథాప్రకార మునరించిన పిమ్మట, పాపా యిట్లులనెను—

“పోవు ప్రయోగించిన తక్షణ ప్రాణాపహరణ సమర్థమగు విష సుద్దియో ఆశ్చర్యకరముగ నున్నది!”

“ఆర్యా! ఆ విషయము నేఁ గొంత యెఱుంగును. ఆ హాస్తి పోవు వంశజులు ప్రయోగించిన విషమును ‘టాఫానారము’ అని యందురు. ‘టాఫానా’ యను స్త్రీ మొదట నా గరళము నృప్తించుటచే నట్టి కేరు వ్రసిద్ధమాయెను.”

అట్లు లూకాను పలికినంతనే, పాపా కుతూహల మధికతరమాయెను—“అందలి పదార్థములేవియో తెలియునా?”

“తెలియును. అది యొక విధమగు పాపాణము. ఆ ద్రవము కీటివలె నిర్మలముగను రుచిహీనముగను నుండును. ఆ మందు ద్రాక్షరసమునఁ గలపినచో, నారహస్యమేరికఁ దెలియరాదు—రంగు ఘాటదు; మాధుర్యము భంగపడదు. అట్టి భయంకర విషపదార్థమును పోవు వంశజులు నిరాఘాటముగ నుపయోగించి, దయారహితులై, కూరులై, తమనైగులఁ గడతేర్చుచుండిరి. నిరుపమాన సౌందర్యవతియు, నిరంతర కామవ్యాపారనిర్వగ్నయు, పోవుయొక్క సోదరియు నగు ‘లుక్రీసు’ నిజమార్గావరోధ మొనరింపఁజాలు స్త్రీ పురుషులస్వెల్ల నట్టులే దారుణముగ వధించుచుండెను.”

“సంత దారుణము! అయ్యది రాక్షసవంశము గావలయు!”

మిత్రనూ! ఆ కుష్టాషధమా యథమాధములతో నంతరించి యుండు గదా!”

“దురభ్యుత్పన్నశమున నంతరింపలేదు. ఈదుర్భ్యోగము కడు సులభ సాధ్యమగుటచే, నంతరించి యుండదు. నే నీ విషయమున గగు పరిశ్రమ సన్నియుంటి నాక—”

లూకాను వాక్యము పూర్తికావేదు. కారణమేమన, దన మిత్రుఁడు ఖాలీలుడు భాషగర్భితముగఁ దన్నవైపుఁ జిలకించు చుండెనని యాతని కాకస్మికముగఁ దోచెను. అట్టి ప్రసంగ మనంగతమని యాతఁడు మండలించెననియెంచి, లూకాను వాక్యమధ్యమునఁ జిలిచి నోయెను. తోడినే, ఖాలీలుడు కనకబృష్టి నుజులించి యవనతవదనముఁ జాయెను. ఆకారణమున, ఖాలీలుడు వీక్షణమునందే యర్థమునుండ దనియు, తా నకారణముగ భ్రాంతియుతుడ నై తిననియు లూకాను భావించెను. అంతలో, పాపా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“నీవేమి చెప్పుచుంటివి? నీ మానరింగిన పరిశ్రమ ఫలితమేమి?”

“ఆపొపునంశజులు ప్రయోగించిన విషము నేటిరమ్మవ ర్భాగునకు నిక్కముగఁ దెలియునని చెప్పఁగలను.”

“అల్లా! రమ్మరాజనంశజు లిట్టులే కడ తేరియుందురు!”

“పాపా! సంజేహములేదు. రమ్మదేశచరిత్ర పరిశీలితమేని, ఈవిషయము తెల్లమగును. పదిమంది స్వపాలురలోఁ దొమ్మండ్రు ఒలవస్మరణము పాటెరిని తెలియఁగలదు. అందు విషముచే జచ్చిన వారిసంఖ్య యధికతరము. ఆ విషము నేజెప్పిన టాపానా రసమే దాని ప్రభావమెట్టిదన, తన్మూలమున మరణించు దొర్భాగ్యుల డెట్టి వికారముజెందక సామాన్యముగ నే యుండును. తేద్రహస్య మెప్పురిగిఁ దెలియనేరదు. ఆవిష సుతి స్వల్పముగ నొసంగినచో, నరుడు దీర్ఘ రోగపీడితుని చందమునఁ గ్రమక్రమముగాఁ గృశించి మరణించును.

అధికముగ నొసంగినచో, మన మెలీనా జీవమువలె తానున మరణించును.

అంతట ఖాలీలుని వీక్షణము మగుడ లూకానుష్ఠించెను. తన మిత్రుడు నిక్కముగ ముందరించుచుండెని గూడ దవుడు గ్రహించెను. ఖాలీలుడాపగిది విముఖుడగుటకుఁ గారణమిచ్చెనో వెలియఁ కున్నను, ఆప్రసంగమింక విరమింపవలయునని లూకాను భావించెను.

ఖాలీలుని భావముగ్రహించి, లేయి చాల మీఱుటచేఁ దామింక బోవలయునని జులేఖా తన మామనుఁగాంచి పలికెను. ఖాలీలుడు మఱియొక కథ చెప్పిన వినవలయునని కుతూహలచూపఁడయ్యెను. జులేఖా పలుకులు వీనులఁబడినంతనే నల్లబనుపాపా దిగ్గునలేచెను.

ఇస్మిల్లాజులేఖాపాపాలు ముందు నడిచిరి. తక్కుంగల యువతీ యువకు లైదుగురు నెనుకబడిరి. దాన, గుల్షేరు లూకానులను తైరజాజాలియనులును పరస్పరరహస్య పరననంభావణ మొనరించుట కవకాశము చిక్కెను. ఆ వెనుకనుండిన ఖాలీలుడు, పాపా స్త్రీమనహితముగా మందిరాంతర్గతుఁ యొటఁగాంచి, లూకానును నెనుకకు లాగి యాతని శ్రవణమున నడివడినిట్టులనెను—“మిత్రమా? ఎట్టులో నీవు జాలియను మందిరము ప్రవేశింపుము.” అనంతరము జాలియను తోఁగూడి దదుచితముగఁ బలికి మఱవనలనని మోపురించి, తన మిత్రు లిర్వురు డమ ప్రియకాంతలనద్ద నముచిరోముగి నెలవుగైకొనుటకు వీలుగునట్లు ఖాలీలు డొకింత దవ్వునకుఁ బోయెను.

తురుష్కయువకుఁడు క్రమముగాఁ నసమందిరము ప్రవేశించెను. ప్రభువు చూచుచుండగనే, లూకానుమందిరము జూలియను, జూలియను మందిరము లూకానును నిబ్బరముగాఁ జొచ్చిరి. మధురనము తలకెక్కిన పాపా తద్విషయము జూచియుఁ బూజించుటకపోయెను. యథాప్రకార ముఁ జేయువులకు బీగమువైచి, యానందము తన శయ్యా

మందిరమునకుఁ బోయెను.

తల్లబనుచున్నా వెడలిసంతనే ఖాలీలుడు. కుడ్యంతర రహస్య కవాటము తెరిచి, తన మిత్రునిచేతకు పోయెను. ఆ మందిరమున నిప్పునున్నవాడు లూకానుగదా. రహస్యకవాటపుత్తాంతము, జూలీ యను ఎఱుంగుఁగాని, అతఁ డెఱుంగఁడు. కావున, గోడనుండి కలువడిన శనమిత్రునిఁ గాంచినంతనే, లూకాను నిన్వయనిభ్రమగులులు జాయెను. తోడనే, ఖాలీలు డిట్టులనెను.

“మిత్రమా! గమనింపుము—నన్ను చారించకుము—నిశ్చల శృంగిల్ల నేఁ జెప్పునట్లు లాచరింపుము—మాయశృష్టమహాయోగముపై నాధారపడియున్నది—”

“మిత్రమా! నీవింశగఁ జెప్పవలయువా? నీవింశ ప్రవర్తనము గాంచుచుంటిగదా. కావున నీవేమి పండిన నట్లు చెయువాడ, నానతిమ్ము.”

“నీ వివేకము క్లాఘునీయుము. నీవు నశ్వగ మూహూర్థముబట్టి నా మందిరము జేరుము. అమీనా నాకొఱకు శపథంబు రావమ్ము. నా వంతు నిన్నుఁ గాంచునంతనే వృద్ధుడాని కలివరపడును. చాపాప్రమాద వశమున నిన్నుఁ గు బంధించెనని సమాధాన మొనంగుము. అనంత రము, నిరుపమానసౌందర్యవతీయగు నెస్తిల్లానతినిఁ గూడుటకు నీచిత్త మెంతయు దత్తరపడుచున్నదనియు, ఎట్టులైన—”

“మిత్రమా! ఏమంటివి? మనస్థనోహరిణి గుల్మేగును మఱనఁ గలవా?”

“నలకు. ఇందు దొనగేమియులేదు. మహాత్కార్యసాధనార్థ మిట్టి మిథ్యాప్రవర్తన కువనరమై యున్నది. స్వప్రణయమున కెట్టి భంగము నాటిల్ల నేరదు. నీహృదయ మెప్పుటియుట్లు భవదీయ శాంతాధీనమై యుండుటగాక; ఇచ్చుది కేవలము భావ్యాప్రవర్త

నము. అమీనామాటలకు లోబడదేని, భవమొనంగుము. ప్రభు వత్తిశయాభ్యుచందీర మాతెఱంగునఁ బ్రవేశించి, నముచిశముగ నంచరింపుము. అమె యేమార్గముజూపిన నామార్గమునుండియే నిర్భయముగా. రమ్మ. మార్గమభ్యుచందీర సమైహారాకారగఁడగు సిద్ధి కావలి యంచునేని, అప్రమత్తుఁడవుగమ్ము. నాడు నీవెనుకఁబడకుండ నడు భద్రముగి మెలంగుము. సిద్ధి నీకుఁ ద్రోవజూపఁగోరును గమనించి తినా! నాడు నీముందు నడవవలయును. ”

అందుల కొడఁబడి, లూకాను ఇట్లు ప్రశ్నించెను.

“కాని, మిత్రమా! ఉద్ధానవనమునందలి నా ప్రసంగమంత నాగున నుండకపోవచ్చును, కాని, నీకంతటివై మనస్సుమేల!”

“ప్రసంగ మట్టికగుటచేతనే. ఇత నీవాలసంపద, నామందిరమునకుఁ బోమ్ము. మఱియొకటి! శత్రుము. మాత్రము విడకుము.”

లూకాను ఖాళీలుచి నుండినము జొచ్చినంతనే, నీగము తిరిగినవచ్చడి నెలువడెను; తద్వారము వివృతమాయెను. అమీనా ప్రత్యక్షమాయెను. కాని, ఖాళీలునికై యేతేందినతార్కుకైతెకు లూకాను గోచరించుటచే, నామె నివ్వెరపడి, తోడనే నిగ్రహించుకొని, యిట్లులనెను.

“అర్యా! క్షమింపుము—పొరపాటు—”

అట్లు లేమియో పలుకబోవు దానిని వారించి, లూకాను ఇట్లులనెను.

“పొరపా క్షమింపుము; పొరపాటే యైనను, నాకు లాభద్రవము గావలయు.”

“అట్లా రక్షించుగాత! నీయభిప్రాయమేమి?”

“అమీనా! చెప్పిన, గమనింపుము. ఈ స్వర్గధామమున మున్నందుఁ గా లిడినవాడ నెనుగదా. మనోహరమందర్యవతియగు

నీదొరసానితోఁ జరిచయ మొనరించుటకుగదా. నీవు నన్ను నగర మధ్యమున నరిసి, యిందుజేర్చితమి అంతలో నాదురదృష్టవశమున బాదరక్షలు క్రత్యక్షమాయెను—ఎఱుంగుచుగదా?”

“ఎఱుంగినా! భయపడితనై చచ్చితననుచున్నాను—” అట్లు పలుకుచు సాళ్లప్రాయముగాఁగాంచు వృద్ధుడొకఁడు గలది, లూకాను కట్టులనను.

“నిన్నీవును తగినవిధమున బహుశరింపఁ జాలనైతిని.” అతఁ డంత నాలుగుకాను లామిచేతఁబెట్టి, మిగుడ నిట్టులనను—“ఇది యొక చిన్న రుసుము. నేను గృతకృత్యుడ నగుచునేని—నామనో రథము సిద్ధించునేని, అప్పుడుచితఃపామన మేంబఁగలవు. అహా! ఇస్మిల్దానతి ఎంతసౌందర్యవతి! ఆ సుధాశరాసన తాల్చిన మేలిము నుఁగు నా భాగ్యవశమున నొకింత తొలంగెను—”

“కాని, నీవు గుల్మేరును బ్రేమింతువుగదా!”

“అకన్నియ నాభార్య యగుగాక. ఐననేమి! అంతమాత్ర మున, పరనారీపరాజ్యుఁడనై నన్యాసినలె నుండవలయునా?”

“అహా! పురుషుల స్వభావమెల్లడల నిట్టులే. యుంచుగదా. కాని నిన్ను నాదొరసాని కెట్లుపరిచయ మొనరింపఁగలను?”

“నీవే యెఱుంగవలయు. నీకట్టిసామర్థ్యము గలదు. ఎట్టులో వన్ను నీరాణి నమక్షమునకుఁ గొంపొమ్ము. ఆమెపైఁగల మోహమే నాకు ధైర్యము గజపి, ఆమోహనాంగి యొక వేళ నాగ్రహధరీణ యైనను ప్రనన్ను రాలగునట్లు చేయఁజాలును.”

అమీనా విచారింపఁ దొడంగెను. చేజిక్కిన సువర్ణముకంటె నధికశరలాభ మచిరకాలమున రాగలదు. కాని, అట్టి వ్యాపార మామెకుఁ బూర్తిగ నిష్ప్రములేకుండెను. అతోఁబ్రుపాటు గుర్తించి, లూకాను మఱియు దీవ్రపడెను. అతఁ డేమనునోయని, సంధాన

కర్తిని పాపానంగతి స్మరణకుఁ దెచ్చెను. లూకాను ఇట్లు పాపము లాడెను—

“అమీనా! నీ వీమందినిమునకుఁ రా గతంబెద్దియో—గాకేల, కాని, పాపా తపభార్యా మందిరమున లేడనిమాత్రము చెప్పు గలను.”

“బో! గాక. పాపా యేక్షణమైనను రావచ్చును. ఈదేశ సామ్రాజ్యము నీ నెతియొప్పును.”

“అపాయముని వెనుదీయువాడఁ గాను. అమీనా! పిఠికిపండ్ల నుండున నారీజనమందహాసమునకుఁ బొత్తుండుగాఁడు. మఱియు, అపాయమునుండి నిరపాయముగాఁ దాను వెలువడుటయేగాక, నిజమనో హరునిఁగూడ నేర్పుమెయి తప్పింపజాలని స్త్రీ యొక స్త్రీ కాదు. కాన, ఇంకఁ గాలయాపన మొనరింపక నన్ను గొనిపోము.”

అంత నాదాసి ఇట్లుల స్పష్టముగ గొణగెను.

“బాగు! తప్పేమి? ఈనమయమున కాతండు గాకున్న, సీతఁ డాయె. కాని, అంతకంతకుఁ జిక్కగుచున్న ఈ వ్యాపారముననే ప్రమాద ముప్పతీల్లనోయని మాత్రము భయమగును.”

అంతట, లూకాను విసువు నభినయించి ఇట్లు ప్రశ్నించెను—
“అమీనా! ఏమనుకొనుచున్నావు? కాలవారణమగు—”

“ఆర్యా! నీ వితరణముం గొనియాడుచున్న దానను” అని యుక్తి యుక్తముగఁ బలికి, మఱుడ నిట్లు లెనెను— “ఆర్యా! నీ మాట కాదనఁజాలను. పోదము రమ్ము.”

వారిరువురు గదినుండి వెలువడినంతనే, అమీనాభద్రముగఁ దాళము వైచి ముందుగ నడచెను, లూకా సామెను వెంబడించెను. ప్రదేశ మంతయు గడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను. అమీనా లూకానులు నిరపాయముగా దొరసాని శయ్యాగారము దాసిరి. పాపా పాదరక్షలచ్చట

గానరామి, అమీనా నిర్భయముగాఁ దలుపు తెఱచి, నిజానుచర సహితముగా నందుఁ బ్రవేశించెను. తత్ప్రథమ మందిరమున నిలిచి, దాసి యిట్లులనెను—“అయ్యా! అల్లదే మా దొరసాని శయ్యామందిరము. నీ హక్కుసర్వమున నామె నెట్లు సమాధానపఱచి కైసర మొనరించుకొందువో!—నత్వరము పోము!”

లూకాసు శోడనే కెండవమందిరముగూడ గడచి, ప్రభుపత్ని సమప్తిమునకుఁ బోయెను. మృగుల మోహనహంసతూలికాతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి, నిజహృదయాపహరణ క్రియాదక్షుడగు తురుష్క-మస్మధునికై తత్తరపడుచుండ వేటొకఁడు గోచరించుటచే, నా మదనతి సహజముగ విస్మయాగ్రహపరవశయై కడు జీకాకుపడెను. కాని, లూకాసు మాత్రము నిరసింపఁదగిన వాఁడా? వాని సమున్నతాకారము, దీర్ఘబాహువులు, పేరుటురము, సుందరగంభీరాననమును దప్పక దర్శనీయములు. గాన, నాస్వైరిణి మఱియొకసారి లూకాసును గాంచి తదాలోచనాధీనమాననయై యుండ, నాతఁడు తద్భావ పరివర్తనము గుర్తించి, సమీపించి, మనోహర నిశ్చలస్వరంబున నిట్లులనెను—

“సుందరీమణి! కేవలము ప్రమాదవశమున నిన్నుఁ గాంచు నపూర్వమహాభాగ్య మలవడెను; ధన్యుడను!”

ఆ ప్రాణి కాంత యంత కృత్రిమనిరాదరణస్వరంబున నిట్లులనెను.

“అయ్యా! ఈ తెఱంగున శుద్ధాంతమునఁ జొరబడుట సాహసమని యెఱుంగవా? కాని, ప్రమాదమంటివే! ఏమది?” వర్ణనాతీతమగు నా సుందరాంగుని సుందరసయనద్వయముపై నాధీరవీక్షణములు నిలిచిపోయెను. గ్రీకుయువకుఁ డిట్లులనెను—“కాంతామణి! యథార్థ మెఱింగించెద, తుమింపుము. ద్రాక్షరసపాన మొకింత యధిశతర మగుటచే దల్లబనుపాపా—”

“ప్రవక్ష్యమగు మహమ్మదు నిపేధించెను!”—నిసీలశ్రీరరాజి కారణమున మజిలీయ మజిలీయు దీపించు నా మోహగూలగుని సుందర దంతపు దంతరణం గూర్చినంతనే యా కామిని చోకితహృదయయై మోహకారోద్భూతనిశ్వాసయై మగుడ నిట్టులనెను.— కాని, మనము దుర్బలమానవులముగదా.”

“నిక్కముగ దుర్బలులుము! కాదేని, నేనీ మారవిశాసమునకుఁ జిక్కువాడఁ గాను.”

“కాని, ప్రమాదనశమున పంకివే! అదేమియో సర్వగము బలుకుము.”

“మధురసము తలకెక్కిన చల్లబనుపాపా, ఖాలీలుడు వారింపఁ గడంగినను సరకుసేయక, మమ్మొకరి మందిరమున నింకొకరిని బంధించెను. నే జెప్పు ప్రమాద మయ్యెడి. కాని, తత్ప్రమాదమే నాకీ మహాలాభ మొడగూర్చెదా.”

“ఖాలీలుడు వారింపఁ గడంగెనా?” అని యథాలాపముగా నిస్మిల్లా ప్రశ్నించెను. కాని, నిక్కముగ నా కామిని అసర్వాచార్య నందప్రకంపితహృదయ యాయెను. కారణ మేమన, ఆమె చిత్త మింకను సుందరతురుష్క యువజనాధీనమై యుండెను. తనపైఁ గల మక్కువకతంబుననే పాపాను వారించి ఖాలీలుడు నిజమందిరాంతరంబున నుండఁ బ్రయత్నించెనని యెంచి ఆమె కడు ముడమందెను. లూకాను మగుడ నిట్టులనెను.—

“సుందరీమణీ! నిజము. ఒకని మందిరమున నింకొకని జెట్టుచుంటివని ఖాలీలుడు విస్పష్టముగఁ బలికెను. కాని, అనలే మాతి మాలిన ప్రభువు వాదించినచోఁ గ్రుద్ధుడగునని యెంచి, నేనును నా మిత్రుడుం గలసి ఖాలీలుడు మాటాడకుండ చేసితిమి.

ప్రభుపత్ని వీక్షణమధుకరములు గ్రీకు మనోహరవదనపంకేను

హము వీడి రాజులకుండెను. అసంతర మేమాయెనని ఆమె ప్రశ్నింప లూకానిట్లులనెను. —

“నేను ఖాతీలుని మందిరము జొచ్చి శయ్యపై నాసేనుడనై సంతనే నలుపు తెలుచి అమీనా ప్రవేశించెను. అం బెవ్వరుండరని దాసి సెటింగియుండదు. కాని, కాంతామణీ! యమింపుము. నీ పరిచారికను గాంచినంతనే నా హృదయమునందొక యూహ జనించెను. నే నిం దనుక గుల్మేరును బ్రేమించి యుంటిని విశ్వసించితి. అది వట్టిభ్రమ యని ఇప్పుడు తెలుసుకొంటిని. నీలమేఘ విముక్తనుభూకరబింబముం బోలిన అచ్చాక్షర పసపిల్లభ్రమదీయముని రాసిన మనోహరారామ నీమఃగాంచినంతనే, నా హృదయము నీ యగ్రీసమామెను. మఱియు, భవదీయ మనోహరపదసందర్భనార్థమే గదా, కొన్ని దినముల క్రింద ట్టనే నీ మందిరమునకు రప్పింపబడితిసి! కావున, అమీనా గోచరించి సంతనే, ప్రేమముగఁ జిక్కిన పదవకాశమును నృథా నీయరాదని నిశ్చయించితిని. —”

“నిన్నిందుఁ బ్రవేశింపట్టినలయునని అమీనాను బ్రతిమాలితివి కాబోలు?”

“తరుణీమణీ! నిజము. కాని, నాపైఁ గినిసిన గినియుము—నిదా సిని మాత్రము మన్నింపుము. నాలాలింపులకును బెదరింపులకును దాశిజాలక నాకుఁదోడ్పడెను.”

ప్రభుపత్ని వెంటనే బగులాడక, లోలోనఁ గుంటించెను. ఆమె వీక్షణము లుండుండి గ్రీకుయునకుని మనోహరాకారముపై బర్బిడు చుండెను. దుర్బలస్త్రీని సహజస్వాతిశయాహంకారములు ఆమె మానసమున లేకఁజెను. గుల్మేరును నిలచిన లూకాను, ఆమె సొంద ర్యము గాంచి, తొంటిపలుపు నుబిచి మోహపరవశుడై, కృపఁబడై, ప్రభుపత్ని కిట్టెమట నుండెను! ఆమె హృదయ మెట్లు కంపింప

కుండును?—“పౌరుషవంశుఁడా! నీపలుకులన్నియు నిక్కములగునా? నన్ను నిక్కముగఁ బ్రేమింతువా?”

గ్రీకుయువకుఁ డనురాగపూరితనిశబ్దమున నానాముగ నిట్లు బహులాడెను.

“భవదీయభానురవదన సుధాకరచిందము గాంచుటయన, ప్రేమించుటయే. హా! తిరుణీ! మనమారామకుటీరమున ఖాళీలుని చుట్టును ఖాసీనులమై కథాశ్రవణాతురులమై యుండుతఱు నీదు కుటిలముఖ వనసము తొలంగకుండెనేని, నాహృదయమున కిట్టి యారాటము లేకుండెడిది—నాగుల్నేరే నాహృదయాభిరాక్షేయని యింకను భ్రమించి సంతసించుచుండెడివాడను. నీవంటి యాపూర్వసౌందర్య సముజ్వలాంగిని భార్యగా వడసిన దల్లిబనుపాపా నిక్కముగ నదృష్టవంతుఁడు! ధన్యతముఁడు!”

తదాలాపము లాలించి ప్రభువల్ని సంతృప్తాంతరంగము తీసచెంగట నాసీనుఁడుగావలయునని లూకానుసకు నన్నముసరించెను. కాని, మోహంపుడల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలియున్న ఆమచ్చ కంటి సముజ్వలసౌందర్యవైభవంబున కోహరించుచానివలె నాగ్రీకు అవవతవదనుడై ఆసౌందర్యరాశి కొకింతదవ్వున నాసీనుఁడాయెను. విటులాతెఱంగున నటించుటయు, దానస్వేదము లుప్పొంగుటయు సహజము. అంత నాయుందుముఖ నిజనుందరకరాజ్యమునందీయ, నాయువకుఁడు లేనియుత్సాహము దెచ్చికొని మోహాతురంబున ముద్దాడి తోడనే రయంబున దత్తరంబున విడిచిపుచ్చెను. నిజాతులిత సౌందర్యవైభవవిక్షణావసరదిగ్రభమము కారణమున నాయువకుఁ డట్టులాచరించెననియు, తానొక మందహాసమొనరించునంతనే నాభీరుఁడు ధైర్యధుర్యుడై రయంబున నిశభిజనల్లరీపంజరబంధముల డగుననియు ప్రభు భార్య భావించి కడుంగడు ముదిలించెను. కాని, లూకాను అనిష్ట

కడువిపరీతముగ కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. అతని చిత్తము గుల్మేరుకాంతాధీశమై యుండెను. ప్రభువత్తిమై మోహములేదు. తనునట్టి దుర్వ్యవసాయమునకు సయోగించిన ఖిలేలుని యభీప్రాయ మేమో యాతఁ డెఱుంగఁడు. ఐనను, యిత్రవచోబద్ధుడై యీకాసు నాటకమాడుచుండెను. ప్రభురాజీ ఇట్లు ప్రశ్నించెను—

“ఖిలేలుడు నాగుఱించి యేమైనఁ బ్రసంగించెనా?”

ప్రసంగించెను. మొదట నిన్నుఁగాంచినపుడు సుందరాసనము వసనాచ్ఛాదితమైయుండినను, భవదీయ దివ్యాకృతిఁగాంచియే నా మిత్రుఁడు విగతధైర్యుఁడాయెను. అసంతరము తదభివర్ణనమునకు దొరఁగొనెను. కథాశ్రవణావసరమున నావలె నాతఁడును నీయపూర్వ సుందరాసనము తప్పక కాంచియేయుండును. అతఁడు సిక్కిముగ నీపాదసేవాపరాయణుడే!”

“ఖిలేలుడు మాసరస్పరసమావేశము గుఱించి నెల్లడిచేయలేదు.” అని లోలోన సంతసించి, మధురమండహాసవిరాజితవదనయై ఇస్మిల్లా ఇట్టాలనెను—

“ఆర్యా! స్వాతిశయము మా జాతిలక్షణము గదా—కావున సేవస్యభా తలంపవలదు—నీమిత్రుఁడగు నొలియను నన్ను గుఱించి ప్రశంసించెనా?”

“నాఁడును ఖిలేలునివలెనే నీదు సౌందర్యముగ్గడించెను. కాని, మోహనాంగీ! నామిత్రులమాటకేమి?—నేనే నీహృదయమునకు నచ్చినవాడనని పల్కి నన్ను ధన్యాత్ము నొనరింపవా?”

లజ్జారుణావనతపీక్షణయై, ప్రభువత్తి ఇట్లు లనెను. “సుందరాంగా! నీకీసందియమేల? అమీనా తొలుదొల్ల నీన్నగదా కాంచి మదీయారామిగృహంబునకుఁ గొనితెచ్చెను! దురదృష్టవశమున నాన మయమున విభూతియు సంభవించెను. ఐననేమి? భవదీయమనోహర

రూపనైభవము గుఱించి యునరించిన అమీనా యభివర్ణనము నా మానసమున నాటియున్నది. నాపుత్రికామందిరమున నిన్నుఁగాంచి సంతనే, నాపరిచారికవర్ణన మతిశయోక్తి కాదని రయంబున గుఱించితిని. ఎట్లు ప్రేమింపకుందును? మఱియు, నీపై మోహము లేదేని నాయంతిపుర మీతెఱంగునఁజూచిన నిన్ను సైరింతునా? కావున, నీకట్టి భయమువలదు. జూలియను ఖాళీలులతో నాకుఁ బనిలేదు. నాకిప్పుడు నీవే ప్రేమాస్పదుఁడవు—సర్వము నీవే—”

లూకాసుతోడనే మోహించి, ఆమోహనాంగి కోమలకరపల్ల వంబును మగుడ ముద్దాడి, వెనుకటివలెనే నీడి, మఱింత దవ్వనకుఁ బోయి, జాబ్బల్యమానసాందర్య విహ్వలహృదయుఁడైనట్టి విస్మయ విశాలానిమిషనేత్రుఁడై యట్టే నిలిచిపోయెను. ప్రభుకాంత మఱియు మఱియు సంతసించెను. క్షణక్షణ ప్రవర్తమానమగు మోహాతిరేకమున రయంబునఁ బైకొని ఆనవమోహనాకారుని నిజబాహువంజరమున బంధింపవలయునని తలంచెయు నాతని యధైర్యనంభ్రమంబులంఁగాంచి వెనుదీసి, ఒకింత ధైర్యము గఱపనెంచి, యువజనహృదయము నీరగు నట్టి సుందరసీలవీక్షణంబులఁబఱపి, ఆమె అత్యంత మృదుమధురకల న్వనంబున నిట్టులనెను—

“సుందరాంగా! కేవలము క్షణికమగు కామవికారము కానోపు నీదుమోహమున కలరి ఊఁగొందునేని, నీవేమందువో?”

తనవనోచితోత్సాహస్వరమున లూకాసు సముచితభాషణంబుల బనులాడెను. అంత నావగలాడి వర్తులమై, సుందరమై, హిమసన్నిభమై కీషించు నిశభాకాండము బ్రదర్శించుటకునై తనకంచుకాంత మునందలి ఒంగు జలలారు నల్లనబరీక్షించుచు యిట్టులనెను—

“కాని, అబలలమగు మమ్ము బురుషులు కఠినవిమర్శన మొన రింతురు.”

నుందరాంగీ? నే నట్టివాడేగాకని విశ్వసింపుము.”—ఈ ప్రవర్తనము లూకానునకు మిత్రుల గాఁగెను. మనుష్యులలోను సోశాభ్యుదయ యాగ్రేకు మనసులేని వరసమున కొడవడినను, మోహపరసియుండైన రసికవరునివలె సముచిత సరససంభాషణాధునియై యాప్రభాంగనను గన్నులబ్రాపెను! ఆమె ఇట్లులనెను—

నుందరాంగా! నీకు సహస్రవందనము లర్పింతును. సీయాదార్యము కడుశ్లాఘనీయము. దాన నాహృదయభారము తొలంగెను. ఇల్లాలునయ్యు, హృదయదౌర్బల్యంబున మోహపరవశుడై నిన్నుఁ జేమింతునేని, నన్ను నిరసింపవుగదా?”

“నిరసనమా! ఎట్లు నిరసింపగలను? కాని—నుందరీ ఈ ప్రదేశమున నేయపాయము సంభవింపదు—”

“ఆహా! చెప్పజాలను. మాదేశమున స్త్రీ స్వాతంత్ర్యము నున్నది. మగఁడు సర్వాధికారి; ఆలు తదధికారబద్ధయై యున్నది. కావున, ఏముహూర్తముననైన రానగును. ఐనను, మన కపాయము హరయకుండ నుపాయము గలదు. అల్లదె, మొగమలు తెర—ఆవెనుక నున్న ద్వారము దాటినచో, పాపా ధనాగారముండును. ఆపత్కలమున నామూర్ఖము శరణ్యము—కాని, మోహనాంగా! ఈసుఖసమయమున మనచిత్తము భయాధీనము కానేల! ఏవిచార మెఱుంగక, హాయిగ నుండము.”

ప్రభుపత్ని యట్లుపలికి, మోహతురంబున దనచెంతకు రమ్మని లూకానునకు సన్నయొనరించెను. ఇత, మనోహరయువజనబాహు పంజరబంధితయై అనిర్వాచ్యానందసౌఖ్యార్థ వత్సరంగదోలికల నయ్యల లూగఁదలంచిన యామదవతికి అంతలో నడుగుల నవ్పడి దడదడ వినవచ్చెను. మోమెత్తి చూచినంతనే, విపరీత భయవికారవదనయై, ఉన్మాదిని చందమున బిటబిటనరుద్దెంచు నమీనా గోచరించెను!

ఇస్మిల్లాబూకానులు భయభ్రాంతులై దిగ్గునలేచిరి. ప్రభుభార్య రయంబునఁ దెలిపించి, నిజపరిచాఁకా సందేశము గుర్తించి, తన సరసుని శ్రేణుమున వడివడి నిట్టులనెను—“అర్యా! అపాయోల్లంఘనోపాయము ముందుగనే తెల్పుట మేలాయెను—ప్రభువరుడెంచువాడు—తక్షణ మీమాన్యమునఁ బొమ్ము—ఆలసింపకుము—మఱియొకసారి సుఖంపనగును!”

అట్లుపలికి అకాంత, తెర తెరిచి, తదంతరరహస్యకనాటము చయ్యన నడలించెను. అందు లూకాను రయంబునఁ బ్రవేశించెను. తోడనే, ప్రభుపత్ని తలుపువైచి, కౌండపటము సరిదిద్ది, ఏతెంచు మగనికి యథాస్వాగతమొనంగుటకై నిశ్చలవదనము దాల్చెను. ఆముహూర్తముననే పాపా యామందిరమునఁ గాలిడెను.

౨౧

తాళము

రహస్యమాగ్ధాంతర్గతుడైన లూకాను మిత్రహితోపదేశానుసారముగఁ దోడనే శస్త్రధరుఁ డాయెను. ఎట్టి యపాయ ముప్పతిల్లునోయని ఆతఁడు సహస్రనయనములతో నిటునటు దిలకించుచు గడుంగడు సప్రమత్తుడై యుండెను. మనకుఁ జిరపరిచితమగు లోహదీపమందు వెలుంగుచుండెను. కాని, ఖాలీలుఁ డట్టి విపరీతకార్యమునకుఁ దనమిత్రు నేల నియోగింపవలయును? లూకానున కేమియు దోషకుండెను.

గ్రీకుయువకుఁ డప్రమత్తుడై భద్రముగ నడచి సిద్ధిగది సమీపించెను. నిలజేమూతనన్నిభుండగు నాదీర్ఘకాయుఁడు చిత్తుగఁ ద్రావి

ఘృతరథ్యాన మెనరించుచు మైముఱచి నిద్రించుచుండెను. ఒక్కఁ జూచుకొండటనే వాఁడే యెఱుంగున వొంగవలె నిష్ఠనానామమందిగముఁ జొచ్చి కుచిరాహుంబులను మధురసమును దన్నునొందెనో, వెనుకటి ప్రకరణమునఁ గాంచియే యుంటిమి.

సిద్ధి నిద్రించుటచే నే ప్రమాదము లేకపోయెను. తత్ప్రాంత మతి క్రమించి లూకాను సోపానములనంక విలకించుచుండ, ఖాలీలుఁడు గోచరించి యాతని డాసెను. సిద్ధి నీద్రావరుఁ డాయెనని యెఱింగి నంతనే, కార్యము సులభతరమాయెనని సంతసించి, తన ఖడ్గము సాించి, నిజానుచరసమేతుఁడై ఖాలీలుఁడు వానిచెంతకు బోయెను.

సిద్ధిని తీవ్రముగ దట్టుచు కుదుపుచు ఖాలీలుఁడు మేల్కొల్పెను. వాఁడు తోడనే త్రుళ్ళి మేల్కొంచెను. కనువిచ్చినంతనే ఖాలీలుని భయంకరమూర్తియు, భయంకరతరసునిశితకరవాలమును గోచరించు టచే వాఁడు దురంతభయాఢీనమున గడగడలాడెను. ఖాలీలుఁడు కఠినముగ నిట్టులనెను.—

“ఓరి, నేనకాధమా! నీవు నా యధీనమైతివని యెఱుంగుదు గదా—మాయామర్మములు విడిచి నీకథ పూర్తిగఁ దెలుపవలసిన యవసర మరుదెంచెను—పరిస్థితు లనుకూలంపము, నేనిందనుక వేచి యుంటిని—”

దుర్భరభయవికారవదనుఁడై, సిద్ధి యిట్టులనెను.—

“ఆర్యా! నీవెవ్వండవు? చూచుటకు బాలుఁడవయ్య—నన్ను గాంచిన మొదటి నిముసముననే నాపై నధికారమునహించి శాసింప నారంభించితివి!—నీకుఁగలప్రభావ మేమియో తెలియకున్నది—”

“ఓరీ! నేను మూర్తిభవించిన క్రోధమని యెఱుంగుము? అవసర మగు నవసరముల దయాదాక్షిణ్యములకుఁ గొఱతెయుండదనికూడ గ్రహింపుము.” సిద్ధి భయాతురంబున సమ్మతింప, నాతురుష్కయువ

కుండు తొంటి కఠినస్వనమున నిట్లు లాజ్ఞాపించెను—“లెమ్ము! నీఖిక్షము నిందుంచి ముందునకువ్రుము—నేత్రక్షణనట్లు చెప్పినంతనే యెనుంగినవలయు!”

ఖాలీలుండు మానవాతీతాధికారధురంధరుండై శాసించుచుండి నట్లు తోచెను. పాపానేవకుండు చెప్పరాని భయసంభ్రమంబులచే ద్రిప్పవడి, కట్టెదుటనున్న యధికారమూర్తిని దేహీచూడజాలక అధోముఖుడై అల్లనఁ విలకించుచు, అతని మిత్రునిఁగాంచి మఱియు వెలుగందుచు లేచినంతనే, ఖాలీలు డాకిలాసోపానములఁజూపి నడు మని కఠినముగ నాజ్ఞాపించెను.

మిత్రద్వయము పిలువందనరుదేహి, సిద్ధీ మెట్లుడిగి, నేలయందడఁగి మున్న దారుకవాటము సమీపించెను. వాడు తక్షణము భయ విహ్వలుడాయెను. తురుష్కవీరుని యభిప్రాయము వానికి స్ఫురించెను. మందిరాంతరారామమున కందుండి యొక మార్గముండెనని గతప్రకరణమున నరసియుంటిమిగదా. తత్కవాటము కుడ్యపదార్థముతోఁ గలసిపోవునట్లు కడునిపుణముగ నిర్మితమై యమరియుండుటచే ఖాలీలు డింతకుఁబూర్వ మరయఁజాలకపోయెను. కాని, విషయ మెఱింగినకారణమున నాతఁ డీసమయమున దద్వారమును సుభువుగనే గుర్తించెను. అంత నాతఁడు సిద్ధీనిఁగాంచి, ఆద్వారపుదాళ మొనంగుమని అధికారపూరితస్వరంబునఁ గోరెను. భయాతిరేకమున నొడలంతయుం జెమ్మటక్రమ్మ, వాఁ డిట్టులనెను.—

అయ్యా! బీగ మిదిగొ. కాని, పాపా ప్రశ్నించునేని, ఏమందును?”

“పోయె నని చెప్పుము. నీవు భయపడకుము—ఈగంటయందె నేను పాపాతో మాటాడవలసియుండును—”

“ఏమైనను, నావనినరి. అయ్యా! పాపా స్వభావము నే నెఱుంగ

గుడు. ప్రళయూనిల సన్నిభమగు నా మహాసీముని దురాగ్రహమునకు
ఇంకనమునై నేను మ్రగ్గవలసినదే!”

దుర్బలునిపగిది గంపించు నాన్వర్థకాయుని కిదియుండలి తాము
గైకొని, ఖాళీలుఁ డిట్టులనెను—

“ సేవకా! నిన్ను రక్షింపఁగలను. నీవాభయము వీడియుండుము.
ఏ కారణముచేనైన నా సంకల్ప మీ సమయమున భగ్నమైనను,
నేను మఱికొంతకాలము వేచియుండవలసినను, నీతాళము నాచేత
నుండుటచే నీవలన నా కెట్టి యపాయము వాటిల్ల నేరదు. నీవు తప్పక
మ దాజ్ఞానువర్తివై యుండువు.”

“అయ్యా! నే నిప్పటికే సీయాష్టకు ఒడ్డుండినై యుంటను.
నన్ను నీ వకారణముగఁ గడుఁడూలనాడినను, రహస్యభంగ మొన
రింపలేకు—”

“చాలు! నీఁ జెప్పునట్లుకు నిట్టులే మొలంగుము. ఇఁక నీతిలుపు
తెలుపుము!”

అట్లు లాజ్ఞాపించు ఖాళీలుఁ డీ సమయమున దుర్నిరీక్షుండై ఆతని
కంటి మీసమయమున సధికతర గంభీరాధికారపూరితమైయుండెను.
వీక్షణములు తీక్షణతరంబుగ నుండెను. సిద్ధి భయ మధికతమ
మాయెను: వాని మేనెల్ల వడంకఁజొచ్చెను. కట్టెధుటనున్న భయంక
రాధికారమూర్తిని నిరాకరింపనేరక, తాళ మొనంగుటకు ధైర్యము
చాలక మ్రాన్పడియున్న సేవకునిఁ గాంచి, ఖాళీలుఁడు తీవ్రతరంబుగ
నిట్టులనెను—

“ఓరి, సేవకా! ఈ రహస్యకవాటము రయంబునఁ దీయుము!—
కార్య మొనరింపక అట్లు లేల నిలిచెదవు?—ఓరీ! మఱియొకసారి
చెప్పెద—ఇంకను ఆలసింతువేని, మదీయ ఖడ్గధారకు గుఱియై
తారుస మరణింతువు!”

సిద్ధి యింక నుపేక్షింపఁజాలక, పాపావలనఁ జనకుఁ బ్రాణాపాయము వాటిల్లకుండ రక్షింపవలయునని దైత్యముగఁ బ్రార్థించి, ఖాలీలు నాజ్ఞ నొదలఁ దాల్చి, కార్యమునకుఁ బూనెను.

గోడయం దమరియున్న ద్వారముచెంత నొకఁడనుపనేల యుండెను. సిద్ధి బలముగ నొక్కినంతనే అయ్యది ఒక యంగుఠము గోడలోనికి దిగిపోయెను. వాఁడంతట భూమ్యాంతర రహస్యదారు కవాటము చెంతకుఁ పోయి ఒకవంక నొక్కినంతనే, యవ్వలికొన లేచెను. ఆహా! ఎంత విపరీతము! ఆ ముహూర్తముననే, కస్మిన్దా మందిరాంతర రహస్యద్వారము తెఱచిననవ్వుడి అయెను. బానిసీడు తోడనే పిడుగుపడినభాతి బెగడునడి, మందస్వరముననే ‘పాపా!’ యని అటచెను. నవ్వుడియేగాక ఈ గంభీరాలాపములు విస్పష్టముగ వెలువడెను. “ప్రేయసీ! ఈ స్వప్న మనర్థదాయక మని తోచెడిని. నా ధనాగారము సురక్షితముగ నుండునా! తక్షణము పోయి చూడవలయు—”

సిద్ధి ప్రాణము లెగిరిపోవుచుండెను. వాని శ్రవణమున ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను. “భీతిల్లకుము. ఏని నెప్పటియట్లు లమర్చివేయుము— నీ ప్రాణము నా యధీనమునుమా!—విశ్వానఘాత మాచరింపకుము—భయము వలదు!”

“అయ్యో! తాళము!” అని వాడు మరణావసర విహ్వలస్వరమున నడిగెను.

“పోయెనని చెప్పుము. అపాయము ఘటిల్లకుండ నేను రక్షింపఁగలను.”

లూకాను ఖాలీలు లాక్షణము నిశ్శబ్దముగ మాయమైరి. సిద్ధి ప్రాణము పిడికిటఁబట్టి, కదలిన తలుపును కేలను యథాప్రకార ముమర్చనంతలో, కస్మిన్దా వెలుకు లేచిగది విడిచినామెను—“నాథా!

చృథా యలఁడో యేల? కల కింతవెఱపా? నీ నేనకుడు దయ్యముచె.
నిరంతరము గాపుండ, ఎట్టిభయము! రమ్మ! మదురోకతల్పుండనె
హాయిగ నిద్రింపుము!”

“వలదు, వలదు! కలలు కల్లయని తృణీకరింపరాదు. స్వప్నములు
భావశుభసూచకములు. నీ విందే యుండుము—వచ్చిన రమ్మ:
నీ వనునట్లు నా నేనకుడు నిక్కముగ స్వామిభక్తి పరాయణుడై,
విశ్వసనీయుడై, అప్రమత్తుడై కాపుండెనో, లేదో తీక్షణ మరయ
వలయు.”

తత్సంభాషణమున పాపా నిమగ్నుడై, అంతవఱకు నాతలుపు
పూర్తిగ దెఱవఁజాయె గాని, తెఱచినచో సిద్ధిపడుపాటు వ్యక్తమై
యుండెడిది. కాని, వాని యదృష్టవశమున నాద్వారము వివృతమగు
సరికి, కార్యము పూర్తియెను. నిజభార్యాసమేతుడై పాపా యంత
నా మెట్లుండిగదొడంగెను. తలుపు తెఱచినంతనే ప్రభుత్వియొక్క
తీక్షణ వీక్షణంబున నాసీమయంతయుఁ బరిశీలించెను. ఆమె హృదయ
మెటులుండెనో పాతకులు గ్రహించియే యుంచురు. ఒక్కసమీపము
క్రిందనేగదా, లూకాను ఆమందిరమునుండియే ఆమార్గమునుండియే
యగుదెంచెను!

ప్రభీష్ట ప్రభువులను గాంచినంతనే, సిద్ధి అమితభయవినయ సంభ్ర
మాకులుడై ఎదురేగి, నముచిత దూరంబున యథాక్రమముగా
సాష్టాంగ మాచరించెను. పాపా యిట్టులనెను—

“మహూ! లెమ్ము. జాగరూకుడవై యుంటివి-సంతసంచితలరె!
ఖడ్గము కానరాదేమి! కాపరి నిరంతరము ఖడ్గధారియై యుండవలదా!
తొల్లి భయంకర మహానర్పములు ధనాగారములను గాంచుచుండెనని
వినియుందాము—అయ్యవి నిరంత విషధరము లగుటయే గదా వాని
ప్రాశస్త్యము! అట్టులే నీవును అనుక్షణమాయుధ హస్తాండవై యున్నా

మానిఁ నీవలన ప్రయోజనమేమి ? ”

సిద్ధి మగుడ సాష్టాంగ మొనరించి కడుదైన్యముగ నిట్టలనెను.—

“మహాప్రభూ! రక్షింపుము! ఖడ్గమాయరయందుమఱచితిని—అకోణమున నిద్రింతును—ప్రమాదనశమున—”

“ప్రమాదమా! సేవకాథమా! ఏమంటివి? ఇట్టి ప్రమాదము లెన్నాయో!”

“అధిపా! ఇట్టి ప్రమాదమెన్నడు సంభవింపలేదు—ఇదే తొలిసారి—ప్రభూ! క్షమింపుము—రక్షింపుము!”

సేవకా! ప్రభువు దయామయుడు—నిన్ను క్షమించుచున్నావే.”

ఇస్మిల్లా అతీసున వానికి ధైర్యము గఱపి, సముచిత సరసంపుఁ జేర్చుట దన నాధుని త్రోధ ముడుపుటకుఁ గూడఁ బ్రయత్నించెను. పాపా యిట్టులనెను.—

“వీనిభిక్షము నిజముగ నందున్నదో లేదో చూతముగాక.— అట్లా! ఓరి, పసరమా! ఇదియేమి? ఈరుచిరాహారము లెక్కజీవి?— సారాయి కూడనా! తెలిసె—వీడరాని యీనిగూఢ ధనాగారము వీడి, చొరరాని నాయుపవసము జోచ్చి, నీవంటి సేవకాథముఁడు చూడనైన జూడరాని ప్రశస్తభోజ్య పదార్థముల నపహరించితివిగా!”

సిద్ధి యవస్థ ఎట్లుండునో పాఠకులే గ్రహింపవలయును. దీనాతి దీనాననుష్ఠై ప్రభుపత్ని నొక్కసారి తిలకించి, మగుడ పాపా పాదములచెంత వ్రాలెను. తురుష్కప్రభువు దండహ్యమాన మానసుడై అభినవజల ధరద్వానమున నిట్లు గర్జించెను.—

“అధిమాధమా! నీ యపరాధము స్పష్టము! అందులకు శిక్షనీకుఁ దెలియుఁగాదా—అనుభవించువుగాక!”

దల్తబను పాపా అత్యగ్రుడ్డై, మర్చిరీక్షుడై యుండెను. ఆస్థిలంబుననే యుండిన ఇస్మిల్లా యవస్థ శిశుంగడు దుర్భరముగ విర్ణనా

తీతముగ నుండెను. నాథుని శాంత పజుచుకొనునప్పుడు నవవరముగ నుండెను. కావున నామ నివహించి యా రాత్రులు మౌనమున పజుచు మధుర మందహాసముతో నవనయై మంజుల పూజచేయుననిట్లులనెను.—

“ప్రాణనాథా! ఈ మహిమ అంతగ ద్రోహి కాండని భావించును. సమాధాన మొసంగుట నవకాశ మొసంగుడు. ఒకవేళ, నాని కనుదిన మాహారము తెచ్చెడు సమీనా చాలిగొని ఈ రమ్యాహారము లంగూడ నేడు కొనితెచ్చినేమో—”

“అట్లులగునేని అమీనాయును దత్తలమనుభవించుగాక!”

“ప్రాణేశ్వరా! నిజము చెప్పవలయునుగదా— ఈ స్నానిభక్తున కప్పుడవుడు నేనే మధురస మంపుచుంటి—”

“ఐన, నీవును అపరాధ మొనరించితివి! కాని, నీ యనాదార్యము అబలాజన సహజదౌర్బల్యము న్యక్తపజుచుచున్నది. కాని, తన యంతర మెటుంగక ఇట్టి పదార్థములు పరిగ్రహించువాడే ప్రధానాచార్యుని. ఐనను, నీవు చెప్పుచుంటివి కాన, వానికి మరణము తప్పెను. కాని, వానినెల్ల బానిసబజారున కంపి, విక్రయించును— ప్రభువిశ్వాసాపాత్రుడైన యీ దుర్దినము దలంచి ఆ జన్మాంతము దుఃఖితు డగుగాక. దురాత్మా! లెమ్ము! విశ్వాసఘాతుకుడనై నీకొనంగీన తాళము దుర్వినియోగ మొనర్చితివి! ఆ బీగ మిటు తెమ్ము; లెమ్ము!”

కాని, ఆ సేనకుడు బాధిర్యబాధితుడో యన, లేవడాయెను. అంతవఱకు భూమికి కొంచె మెత్తుగనుండిన శిరము ఆ చల్లని కటికి జూల నొరయునట్లు వ్రాలి, చచ్చినపగిది వాడట్లులే పడియుండెను.

“ఓరీ! మాటాడవేమి? సత్సరము తాళ మిమ్ము!”

ప్రభు నట్లు గర్జించినను, వాడట్లులే పడియుండెను. అంత

చిస్టిల్లా ఇట్టులనెను—

“కానినా! విన్నాడదా, ఏమి? ప్రభువునకు నీగ మిచ్చి
తేయునా—నిన్ను దప్పని మన్నించును—నేగూడఁ గోడ్చుకొ
నను.”

అంత నమిత మందస్వరంబున సిద్ధి యిట్టులనెను—మహాధిపా!
తాళము—తాళము పోయెను—”

మరుమ్మిప్రభువు తోడనే భయంకరరౌద్రమూర్తియై, రక్తాగ్రణ
రాగసీతనవనఁడై ప్రజ్వలితానల సన్నిభనయనుడై తదావేశమున
భూతాడనమొనరించి యిట్లు గర్జించెను—

“ఇవి యేటిమాటలు! ఓరోరి, సేవకాధమా! ఏమంటివి! ఔరా!
నాతో ఏడు ఎక్కనక్కిము లాడునాఏమి! అధమాధమా! మూఁకాడ
వేమి? ఆరామమునకుఁ జూపు రహస్యకవాటతాళ మేమాయె?”

మృతప్రాయుడగు నా సిద్ధినోటినుండి మాట వెలువడుటయే
ఒహల కష్టముగ నుండెను. వాఁ డెట్టులో బ్రాణములు బిగియబట్టి
హీనాతిహీనస్వరంబున ‘పోయె’ నని మగుడఁ బలికెను.

పాపా ఇంకనుఁ దాళఁగలడా? ఆగ్రహము దుర్భరంబగుడు,
నాతఁడు మండిపడి మగుడ నిట్లు గర్జించెను—

“పోయెనా! తాళము పోయెనే! కాంతా! చూచితిగదా!—
ఇట్టి దురాత్ముని నీవు సైరింపుమంటివి! ఎంత మోసము! ఎంత
ప్రమాదము! ఇట్టి దుష్టవిశ్వాసఘాతుకునెగదా, మన మింతకాలము
విశ్వసించియుంటిమి!”

కాని ప్రభువత్ని ఏమనజాలును? ఆమె యవస్థమాత్రము తిన్నగ
నుండెనా? తదవస్థ ప్రకటింపరాని దగుటచే మతియు దుర్భరమై,
దుస్సహమై, హృదయవిదారణకరమై యుండుటచే, నా యభాగిని
ప్రత్యుత్తర మొసంగఁబోయియు విఫలయాయెను. పాపా మగుడ

నిట్లు గర్జించెను—

“దుష్టా! తాళమేమాయె? ఎందుబోయెను? కవాటము భద్రముగ బంధింపబడియున్నదా!”

“చిత్తము, దేవా!” వాడింక నట్టులే పడియుండెను.

“అట్టులైనచో, నాతాళ మిందే యుండవలయు. ఎవరో దాని మఱచియుండువు. కాదేని, సారాయికైపున నొడలెఱుంగక ఎచ్చటేని పాటవైచి యుండువు.”

“దేవా! ఎల్లడల బరిశోధించితిని. నేనాతాళమునకై నెముకు చుండగనే, దేవరవా రరుదెంచిరి.”

“చాల వింతగ నున్నది. ఏమియు గ్రాహ్యము కాకున్నది. ఏమైనను నీవు ప్రమత్తుండవగుట తథ్యము. ఏమో! అంతయు నొక మోసము కారాదా? నేవకా! లేచి, నీగదిలోనికి సత్వరము వచ్చుము!”

వినిధాలోచనా బాధితుడై యట్లు లాజ్ఞాపించి, పాపా విద్యుత్ప్రభావిభాసిత కరవాలము నొరనుండి తీసెను. ఇస్మిల్లా యమిత భయాధీనయై కెవ్వున నఱచి తాజూచుచుండగ వాని జంపరాదని ప్రార్థించెను.

“కాంతా! భయము వలదు. నాయభిమత మదిగాదు” అని హెచ్చరించి, చెంతనున్న సిద్ధి దీర్ఘకరవాలముంగూడ జేబూని, పాపా మగుడ నిట్టులనెను—“మహూ! సియాయు ఏగంటతో నరి! గంటయననేల—ఈ నిమిషముతో నరి! నేనిదె పోయి తద్భయంకర కార్యరచనా సమర్థులగు కింకరులను జీరువాడ!”

మహూమాట యటుండ, ప్రభుభార్య యవస్థ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. భయంకరానల దహనాయమాన కాంతారమువలె నామె హృదయము భగ్గుభగ్గుల మండిపోవుచుండెను. ఐనను, తద్వివేకత

సయావననోచిత గాంభీర్యముదాల్చి, పినమ్రయై మోడరించి ఆమె
ముట్టులనెను—

మహానీయా! భవదీయ హృదయానువర్తిని నగు నాపలుకులు
గమనింపుము. ఈసేవకుని తల మధుపానమునఁ గై పెక్కి యుండుట
సువ్యక్తము గదా. వాడు కృతస్మారకుఁ డగువరకు గడువొసం
గుము. ఒక్కజాబు చాలు—తగు సమాధాన మొసంగునేమో
మాతము. ”

“ప్రేయసీ! లెన్నబల్కితివి. నేనకా! వింటివా! ఒక జాము
సావకాశ మిచ్చితి—నేమగుడ నేతెంచునదికి తగు సమాధానమొసం
గిన, నదృష్టవంతుఁడవు—లేదేని, భయంకరచాపపాశ ఖండితకంఠుఁ
డవై చత్తువు—నీ పాపిష్ఠి మృశకశేబరము బాన్వరసు జలచరంబుల
కాహారంబగు! తరుణీ, గమ్ము!”

అట్లు పలికి, సన్యాససన్యహస్తముల కృపాణములు దీపింప, దల్ల
బను పాపా తోడనే వెడలెను. ఎట్టి యాపాయము మోరయకుండ
తాజూచెదనని సిద్ధి గ్రహించునట్లు భావగర్భితముగ నొక్కవీక్షణము
విద్యుత్స్పర్శణమువలె వానిచై బఱపి, ప్రభువత్ని యాతని ననుగ
మించెను. పాపా యాన్వారము తోడనే దిట్టముగ బంధించి, ఇట్లు
లనెను—“శయ్యాగతుఁడ గాకముందె, నాధనము సురక్షితముగ
నున్నదో, లేదో చూడవలయు.”

ఇక లూకాను ఖాలీలుల సమాచార మరయవలయును. పాపా
యరుదెంచు సవ్వడి ఆలించినంతనే వారు నూయమైరిగదా. నిజ
మందిరకుడ్యాంతరహస్య కవాటముఁజూసి మిత్రులచట నిలిచియుండిరి.
ఆ మెట్లు వరుస వంకరతిరిగిన కారణమున వారుపాపాకుఁ గానరార్చు
పాపా మొదలగువారుగూడ లూకాను ఖాలీలుల కగోచరులైననకు
వారి సంభాషణము స్పష్టముగ వినబడెను. తన తురుష్కమిత్రుని

ప్రవర్తనముండలంచి లూకాను మఱియు మఱియు విస్మితుడాయెను. ఖాలీలుడే సమాధాన మొసంగఁబోక, వైశన్య రహిత శిలా ప్రతిమ వలె నిలిచి, సిద్ధి పాపా ఇస్మిల్లా సంతాపణ మాకర్ణించు కార్యమున నిమగ్నుడాయెను. సవ్వడి ఏమైనను, పాపా గుర్తించును. దాన, నెంతేని యన్యము వాటిల్లును. కాని, లూకానుకూడ వివేకవంతుడగుటచే, సమిత సంభ్రమసంభరిత స్వాంతతుడయ్యు నిశ్శబ్దముగ నుండెను.

తత్క్షణము తన ధనాగారము పరీక్షింప కలయునని పాపాయనిన పలుకులు వీనుల బడినంతనే, ఖాలీలుడు వడివడి మెట్లమలపుడాసి ఆతని చర్యనరయఁ బ్రయత్నించును. పాపా కేలయందలి మరతలుపు సమీపించి, తత్సహపారామద్వారము యథాస్థానమున సురక్షితముగ నుండెనో లేదోయని ముందుగఁ బరీక్షించెను. సిద్ధిబలుకు లంత వరకు సత్యములె దాన నాప్రభువు సంతసించి, ఆప్రక్కనున్న ఇనుపచీల నొక్కెను. కంటి కగోచరమగు పరస్పర సంబంధముంటచే గావలయు, దన్నికట భూస్థాపితదారు కవాటము చలించెను. పాపాయా తలుపెత్తి, వంగివంగి తదేకధ్యానముతో సందేమియో చూడఁ దొడంగెను. ఆముహూర్తముననే చెప్పరాని విపరీత దృశ్యమొందు ఖాలీలునకు గోచరించెను.

ఇస్మిల్లా పాపావెనువెంటనే యుండెను. దీపపుగిరణంబు లామె వదనముపై స్పష్టముగఁ బడుచుండెను. తదానన వీక్షణాభిరతుండగు తురుష్కయువకున కాకార్యము దాన సుకరమాయెను. ధీర యువజన మౌదయాకర్షణ చణసీరుపమానమధురశీతల సౌందర్య విరాజితయగు నావాగ్గంటి తత్క్షణమున ఘోరతరవికారాకార రాక్షసి చందంబునఁ దోచెను. సాధుహరిణ వేషధారిణియగు వ్యాఘ్ర తటిజూచి నిజ భయంకరాకృతి ధరించు భాతి నాయువతి వైఖరి కాన్పించెను.

ఆ విపరీతపుణ్యగాంత పెనురక్కసిలోలా దారుణ సంకల్పధురీణయై బాహువులుజూపి, వంగినంగి భూరంధ్రపరీశీలన కార్యచిమగ్నుడై యున్న తన నాథుని రయమ్మున నయ్యగాధమున బడఁద్రోయు దాచివలె నుంకించెను. పాపాయవస్థ ఏమి కావలయు? మనోహరిణి యని విశ్వసించిన కామిని నిజప్రాణాపహరిణి యగునని ఆతఁడేమి యెఱుంగు? కాని, సాక్షాత్కృత మృత్యువుంబోలిన యాబోటి దుష్ట సంకల్పము గాంచినంతనే, ఖాలీలుఁడు తదవసర దుర్భరావేశమున రయంబునఁబోయి వారింప నుద్దేశించెను. కాని, అదృష్ట వశమున, పరీక్షపూర్తియగుటచే, నందనుక వంగిన పాపా లేచుచు నిట్టులనె. — “అల్లాదయామయుఁడు—వందసీయుఁడు—ధనము సురక్షితముగ నున్నది!”

సుందరియగు నిస్మిల్దా ఎటులు దారుణాకృతి చాల్చెనో, అట్టులే మగుడ దొంటి నిశ్చల ప్రసన్నవదనము దత్తణము తాల్చెను ఖాలీలుఁడు ప్రచలిత హృదయుఁ డాయెను. మలవున కవ్వలనున్న లూకాసు పూత్ర మేమియు నెఱుంగఁడు.

దల్తబను పాపా యంతనారహస్య కవాటమును భూస్థలి నెప్పటి యట్లు పొందుపఱచి, ఇట్టులనెను. — “జీవితేశ్వరీ! మదీయహృద యారామసీమ ప్రవర్ధిత మనోహర సంపుల్లకునుచురత్నమా! భవ దీయ శయ్యాగారమునకు, బోదము, రమ్ము—నీవనినట్లు భవదురు పక్షోజితల్పుండవై హాయిగ నిద్రింతును.”

దై నమా! ఎంత విపరీతము! నాథుని ప్రాణము గబళింపఁజూచు రక్కసియా, జీవితేశ్వరీ! తన కాదుష్టాత్మ కతంబునఁ బ్రాపింపవల సిన ప్రాణోపద్రవమావంతేని పాపాకుఁడెలిసెనేని, తెలియకున్నను అనుమానమైనను స్ఫూరించెనేని, తత్క్షణ మామెను బాస్వరసుజలరాశి గర్భిణున గుభాలునఁ ద్రోయించి యుండెడివాఁడు. కాని, తద

పాయమునెఱుంగని పాపా నిశ్చల సంతోషిత స్వాంతుడై, భార్యా సమేతుడై యాస్థలమునుండి తొలగెను.

తోడనే, ఖాలీలుడు తన మిత్రునిడాసి ప్రశ్నిపదా నమీనాను గాంచుటయు, ప్రభుపత్ని క్రిడామందిరము జొచ్చుటయు, తదంతర మాయా ప్రణయగాధయును, పాపాయరు దెంచుటచే గా నామందిర మునుండి వెలువడుటయును లూకాను తెలియఁ బఱచెను. అనంతర మాతఃడిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“మిత్రమా! ఇఁక నీకథ వివరలయు. నీచర్యలు నిగూఢములై, విన్మయజనకములై, అగమ్యములై, యున్నవి—”

“మిత్రమా! కొంతకాలము వేచియుండవలయు. నిర్మలహృదయ ముతో నీవింతవ్యాపారములందుఁ బొల్లొనుచుంటినని మాత్రము విశ్వసించి యుండుము. తగిన యదను చిరకాలమున రాఁగలదు. నీకపుడు సర్వము సువ్యక్తమగును.”

ఖాలీలు, డాపగిది వినిశ్చిత స్వరంబునఁ బలుక, లూకాను సముచిత ముగ నిట్లులెను.—

“మిత్రమా! సహజోదార స్వభావుండవు. యుక్తాయుక్త వివే చనా సమర్థుండవు— నీకదురాడ వాడఁగాను. ఆర్యా! భవదీయ కృపాతిశయముచేగాదే, నేను సజీవుడనై యుంట ! భయంకర మృత్యు గహ్వరమునుండి రక్షించిన నీయుంగరము ప్రభావమెన్నఁగును మఱపు నకు రాదుగదా—”

ఆ తెఱంగునఁ దన కృతజ్ఞత వెలిబుచ్చు తన మిత్రునితో నభి మానపురస్కరముగాఁ బరస్పరకరపీడన మొనరించి, తనసమాచారము జూలియనునకుఁగూడ నెఱింగింప వలదని మోచ్చరించి, ఖాలీలుడాతని మందిరమున కాతనిం బుచ్చెను.

తరువాత్ పీఠం దనంతరము తన మందిరకుఁజ్ఞాంతరహస్యమార్గ

ను గప్పినై చెను. కాని, ఆతడు తన మందిరమునకుఁ బోక మగుడ వెనుదిరిగి ఆసోపానములవెంబడి నడచి, సిద్ధి వెడలియుండిన యారామ ద్వారము చెంతకుబోయెను. అందెవ్వరును లేరు; ప్రదేశము కడు నిశ్శబ్దముగ నుండెను; తాళము తనచెంతనుంటుచే నాకపాటము నుభయపుగాఁదెఱచి యల్లనఁ బరికించెను. తెల్లవాఱుచుండెను. ఆవిశాల ప్రదేశమునం దెవ్వరును లేరు. కావున నాతఁడు ద్వారమునుండి వెలువడి, కొంత దవ్వరిగి, వెనుకటిసాయంకాలమునఁ దన పరిచార కుండగు సాదకుఁ డొనంగిన మందనము తెఱచెను. అందుఁ జిన్న పొన్నకాయలంతటి కిండ లా ఱుండెను. అందొక గుంఁ తన కరం బునఁబూని, బాహుబలము గొలంది వినరెను. అత్యుది తుపాకినుండి దూఁకు లోహగోళమువలె జీవ్వునఁబాటి, తోపుకొన యందలి వృక్షపంక్తి నతిక్రమించి భూగతమైచంతనే శబ్దమాయెను. ఆధ్వని యంత అధికముగ లేకుండుటచేతను, ఆస్థలము కొంతదవ్వున నుండుట చేతను, పాపా మందిరమునందలి వా రేరును వినలేదు. ధూమపటల మొకింత చెలఱిగి క్రమముగా మాయమాయెను.

ఖాళీలుఁ డావంకనే చూచుచుండ, నచ్చటి సాంద్రతరగుల్మముల చాటునుండి మువ్వురు మనుజులు మెల్లమెల్లగ గోచరించిరి. అందు మొదటివాఁడు మనకు జీరపరిచితుండగు నదకుండు. వారి వెనుక మఱి యిరువురు నల్లని నేవకులుండిరి. వారందఱు ఖాళీలుని నమి పించి యత్యంతవివయమ్మునఁ బ్రణమిల్లిరి.

ఆనేవకులతోఁబాటు మగుడ ఖాళీలుఁ డా రహస్యమార్గమునఁ ప్రవేశించి, సిద్ధి బంధితుఁడైయుండిన కోణపుఁ దలుపుదెఱచి, వాని నుద్దేశించి యిట్లులనెను.—

“మఘా! అపాయమునుండి నిన్నురక్షింతునని చెప్పియుంటిగదా. ఇం దిట్లులే యుదువేరి మరణము ధృవము. ఇక్కల్లా ఎంతటి చతుర

మతియైనను పాపా శ్రోధముడుగునదికాదు. కావున, సిన్నొక సురి
క్షితప్రదేశమునకు జేర్చుకలంగితి—ఈముప్పురు నాసేవకులు—
నీవు తత్క్షణము వీరివెంట బొమ్ము!”

సిద్ధి బంధునాన ప్రభుభయాధీనమానమండై నిరుత్తరుడై చూ
చుచుండ, ఖలీలుడు మగున నిట్టలనెను.

కుమ్రా! వెలుపునుగుము. నేను వంచకుడఁగానని యెఱుంగు
జాలవా? నిన్ను బోలియుంచుటయే నాయభిప్రాయ మగునేని వంచన
యేల? సాయధులనుగు నల్వరము నిరాయధుడవగు నిన్నీ క్షణ
మున బోలియింపజాలమా? కావున, అనవసరకాలయాపన మొన
రింపక వీరి వెంట బొమ్ము. నీవు బందీవై యుండువు—ఆ విషయ
మిప్పుడే స్పష్టీకరింతును. ఐనను, ప్రాణభయము మాత్రము లేదు—
సమయమగునపుడు నే నడుగు ప్రశ్నలకు సమాధాన మీయవలదు.
పొమ్ము!”

సిద్ధి మందుడుగాడు. ఖలీలుడు మహారవంతుడని యాతఁ
డెఱుంగును. ఏమైనను, పాపా గృహంబున నుండిన, మగణము
తథ్యము. ఖలీలుని ప్రసర్తన మనుమానాస్పదముగనే యుండినను,
మృత్యుమందిరము వీడట వివేకముగదా. కావున వాడు సమ్మ
తించెను. తోడనే, వారందఱు నానలకు బోయిరి. కొంత దవ్వరగి,
సదకుని శ్రవణంబున నేమియో పలికి ఖలీలుడు రయంబున వెను
దిరిగి మగుడ దన్మందిరాంతర్గతుఁ డాయెను. ఆతఁ డాతలుపు భద్ర
ముగ వైచి తన మందిరము జొచ్చి, తత్క్షణము శయ్యాగతుఁ
డాయెను.

పైవిషయము జరిగిన యొక గంటకు ఇస్మిల్లా శయ్యానుండి లేచెను.
ఆమామలాడి ఎట్లు నిద్రింపగలదు? పాపా గాఢనిద్రాపరుడై
యుండెను. ఆతఁ డంతలో మేల్కొనువాడు గాఢని యెఱింగినదగు

టచే నా కాంత తల్పము డిగ్గి మొగములు తెర నడలించి, తత్సమీప సోపానములను వడివడి గడచి, తన నాథుడు సిద్ధిని బంధించిన గది యెంతకుఁ బోయెను. తురుష్కప్రభువు వైచిన గడియ నిట్టముగ నట్టులే యుండెను. భారవంతమగు నాదండము మెల్లగ దీసి, తలుపు తెరిచి హృదయావేగ మొకింత యడంచి, హీనస్వరమున వడివడి నిట్టులనెను.—

“మత్స్రీయ సేనకా! మసూ! రమ్మ! నన్నమితవిశ్వాసముతోఁ గొల్పిన నిన్ను విడనాడుదునా; సత్వరము రమ్మ!”

మసూపైకి రాఁడాయెను—వచ్చు నవ్వడియైనఁ గాదాయెను! ఏట్టులగును? కాని, ప్రభుభార్య ఏమియు నెఱుంగదుగదా. కాన వాడు నిద్రించియుండునని యెంచి ఆ కాంతయందు జొచ్చెను. ఆమె విస్మయ మెట్లు నర్జింపనగును! సిద్ధి కానరాఁడు! వాఁడేమా యెను! వానినందు సాపా బంధించుట ఆమె కన్నులార గాంచి యుండెను. గడియ యధాస్థానమున నమగియుండెను. ఐనను, సిద్ధి కానరాఁడేమి? ఒకవేళ, దన పరిచారిక అమీనా వానిని దప్పించి యుండునా? ఎట్టులు? ఆ విషయ మామెకుఁ దెలియుట కవకాశము లేదే! మఱియు, నామె అం దేతెంచుటయు ననంభవము! ఏమన, దన మందరమునందలి నూర్గముగాక మఱియొక్కటియే యుండెను. అయ్యది ఖాలీలుని మందరమునందలి రహస్యద్వారము. కావున నటు పోవుటయు ననంభవము. విచారించి చూడ, నా కాంతకీ యూహ స్ఫురించెను. తన పరిచారిక వద్ద తాళము గలదుగదా— తత్సాహాయ్యమున నారామమునుండి యందుఁ బ్రవేశించి సిద్ధిని విడిచి యుండనగును. కాని, అదియు నసాధ్యము. సిద్ధి యాకస్మిక ముగాఁ బట్టువడి బంధింపఁబడెను—ఆవిషయము అమీనాకెల్లు తెలియును! తెలియుట అసాధ్యము. ఐన, వాఁడేమాయెను; ఏమియు

దోషకుండను.

ఏకారణము గానరాని కారణమున నిస్కొల్టా చిత్తమమిత భయా
ధీనమాయెను. ఘోరాకారములగు భూతములు నుష్టమానవుల
సమాంశ మెత్తికొని పోవునని ప్రభీయపడప్పుడాలించుచుండెను.
ఆగాఢలిపుడు స్మరణకువచ్చెను. ఆహా! ఎంత ప్రమాదము! ఆదయ్యము
తనకపుడు ప్రత్యక్షమగు నేమోయని ఆకామిని ప్రకంపిత హృదయయై
ప్రస్వేదార్ద్రశరీరయై, ప్రచలితనయనయై అందెల్ల గలయఁ జూచెను.
దుర్భరహృదయావేగము సహింపఁజాలక, దుస్సహశిరో వేదమునకుఁ
దాశఁజాలక, నిలుచుటకైన నోపికచాలక, అచటిగోడ నామె యాశ్ర
యించెను. తదుత్తర నిమేషముననే మగుడ ధైర్యధుర్యయై చింతింప
నమీనాయే కావలయునని ఇస్కొల్టా భావించెను. ఆమె తోడనే ఆత
లువుమూసి, గడియ గూడ నెప్పటి యట్లువైచి, ఇట్లు చింతించెను.—
“అమీనాయే సిద్ధీనిఁ దప్పించి యుండునేని, పరికి నేయపాయము
రాకుండ సముచిత సమాధాన మొనంగుటకు గూడ సిద్ధముగ
నుండును.”

తోడనే ఇస్కొల్టా తన శయ్యాగారమునకు మగిడి, యథాప్రకా
రము తన మగనిప్రక్క నల్లనమేను జేర్చెను. వివిధ తీవ్రాలోచనా
నలతప్తమగు నామె చిత్తమునకు నిద్దురమాత్రము రాకుండెను. అట్లు
కొంతకాల మగుడు, పాపామేల్కొంది, ఉదయకాల్య కరణీయములు
తీటునంతనే తాను మన్రూను గాంతననియు, వాఁడు తగిన సమా
ధాన మొనంగఁడేని తత్ఫలము గుడుచుననియు పలికి వెడలెను.

పాపా నిష్క్రమమమామె హృదయభారము దొలంగించెను. తత్త్వ
ణమామె అమీనాను రావించెను. పరిచారిక గోచరించినంతనే “నీవు
సిద్ధీని జెఱునుండి తప్పించితివా?” యని తటాలునఁ ప్రశ్నించెను.

అమీనా ఆ ప్రశ్న వినినంతనే మ్రూన్పడెను. విషయమేమియు

నెఱుంగని దాసి యట్లు మ్రాన్పడుట సహజముగదా. ఇస్మిలిడా చిగ్గర గనే యిట్లులనుకొనెను.—

“అహ! నాయూహయే నిజముగాఁబోలు! భూతమేకావలయు. ఆ ‘యెల్లిన’ అనుచరులలోని భూత మొకండు—”

తనదొరసాని ఆకస్మికముగా నేదారుణకారణముననో మతిభ్రానణము గాంచి యుండునని యెంచి, దాసి సాభిప్రాయముగా నిట్లు లనెను.—“దేవీ! ఏమంటివి? నీ యభిప్రాయ మేమి? నిశ్చలచిత్తపు గమ్ము.”

ఇస్మిల్డా ణోడనే జరిగిన దారుణవిఫరీతోదంతము తెలియఁబఱచెను : దురంతభయస్కంభమాకులంబున నమీనా ఆలించెను. ప్రభ్రీకంటి దాసికి దయ్యములపై భయవిశ్వాసములు మెండు. పెక్కండ్రు దురదృష్టవంతులు నిరాశావేశమున భూతనాయకునకు వశుడై, తమ ఆత్మలను గోల్పోవుట కొడఁబడి ప్రకృతాపాయమునండి తప్పించు కొందురని వినిన కథ లిప్పుడు తలంపునకు వచ్చెను. అట్లులే, మరణాపాయమునకుఁ జొల్పడిన సిద్ధియును భూతరాజును వ్రనన్న నొనరించుకొని, ఏరికఁ గానరాకుండ బాటియుండునని ఆమె విశ్వసించెను.—

“దేవీ! తొల్లి ‘సులేమాను’ అను ప్రసిద్ధపురుష పుంగవుడు చాల భూతములను బట్టి తామ్రఘటములందు బంధించి, నముద్రగర్భమున నుంచెనట. ఆ భూతములు తా మొనరించిన దౌష్ట్యముల ననునరించి తగు కాల మట్లులు బంధితములై యుండును. తన దురదృష్టవశమున కొన్నింటి భూతముల శిక్షానుభవము పూర్తియెను. అట్టి పిశాచ భాండములు నముద్రోదరము నుండి పైకి లేచును. అయ్యవి క్రమముగా నిర్జనదీపములం జేరియచట శిలాభగ్నములగును. భూతములకు దోడనే స్వేచ్ఛయలవడును. దేవీ! చెప్పాటకు నోరాడదుగాని అట్టి భయంకరభూత మొకటి యరుదెంచి యుండును — సిద్ధి దాసి

యధీనమై యుండును—భూతమేల కొంపోవలయునో—తలంపఁ జాలను—తలంచినంతమాత్రమున శరీర మా పాదమస్తకము వడంకు చున్నది—”

భయవిహ్వలయై పరిచారిక నోటినుండి మాట వెలువడుట బహు కష్టసాధ్యముగ నుండెను. కాని, వివిధాలోచనా బాధితయగు ప్రభు పత్ని తదాలాపము లాలించుటలేదు. భూతాదులను గేవలము విశ్వ సింపని ప్రౌఢజ్ఞ కాకున్నను, అపార లౌకిక జ్ఞానము గలదగుటచే నామె అమీనావలె నా విపరీతము భూతప్రభావమని విశ్వసింప జాలక కడుంగడు జింతింపఁ దొడంగెను. చిత్తమునందనే కాలోచ నలు నడివడి బాటుచుండెను. ఆలోచించు గొలంది ఆమె మానసము దహించుకొని పోవుచుండెను. కావున, నమీనా యనంబద్ధాలాపము లామె వీనులఁ జొరలేదు. ఎంత యాలోచించినను సిద్ధి యంతర్హితం డగుట కెద్దియేని కారణముండ వలయుననియే లోచన దొడంగెను. కాని, ఆ కారణమెద్ది? కర్త యెవ్వఁడు? అదియే దుర్గాహ్వయై, తత్కారణమునఁ గడుంగడు బాధాకరమై యుండెను.

అమీనా యింకను భూతముల గాఢలను దలంచి తలంచి ఏమే మియో ప్రలాపించుచుండెను. వృధాలోచనములతోఁ గాలహరణ మొనరింపఁజాలని ఇస్కీల్దా దాసిని వారించి ఇట్టులనెను.

“అమీనా! నీపిచ్చి మాటలఁ జాలించి నాకు వస్త్రధారణ మొన రింపుము—పానా ఇప్పుడే అరుదొచ్చువాడు—ఈరహస్య మింక దాగ నేరదుగదా—మనమప్రమత్తతతో సిద్ధముగ నుండవలయు— నీవు వెలవెలవాటక నిశ్చలముగ నుండవలయు సుమా—”

“దేవీ! ముందీపై పరిత్యము గూటించి నీయభిప్రాయ మేమియో తెల్పుము—నాయుహయే నమంజనముగదా!—”

అట్లు వదరు దాసిపై భావగర్భిత తీక్షణ వీక్షణము బహిష్కరింపఁ

పత్ని ఇట్లులనెను—

“అమీనా! అట్టులైన, ధన్యులమే—దండించి యదార్థము జెప్పింపఁజాలు దిట్టరులకుఁ జిక్కఁకండ వాడు నీవనునట్లులు నిక్కముగ భూతాధీనుడే యగునేని అదృష్ట—హా! పాపా యరుదెంచు వాడు! భద్రము!”

పాపా నిజముగనే ప్రవేశించెను. కృష్ణాంగులగు బానిస లిర్వురా వెంటనుండిరి. ఆతఁడెట్లులనెను—

“ప్రాణప్రియా! నావెంట నరుదెంతువా? రేయి నీవు కాంచి యుండుటచే—”

ఆతని వారించి, తన మగని వచింపఁజాలు సహజమోహన వీక్షణంబు బరపి, ఆమె యిట్లులనెను—

“నిజము, నాథా! మన్రూ యొనరించిన తప్పిదములఁ గాంచియుండును. వాడుసారాయి మైకముచే నుచితసమాధాన మొనంగఁజాలక పోయెనేమోయని జాలివహించి, కొంత గడువొనంగ మంటిని. వాడొకవేళ దగిన సమాధాన మీయఁడేని, తగిన ఫలమనుభవించుగాక. వివేకవంతుఁడవు న్యాయపక్షైక తత్పరుడవు ఉచితదండన విధింతువు గాక—నేనొక్క పల్కుకైన నాడుదానఁగాను.”

తన భార్య ఆతెఱంగునఁ బ్రశంసించినంతనే, ప్రభువు మానసముప్పొంగెను—

“ప్రేయసీ! పోదము, రమ్మ. అమీనా! యుక్తాయుక్తము లెఱింగినదానవు—నీవును రాదగును—తన యన్నముదిను సేవకుల యెడల మీప్రభువెట్లు మెలంగునో చూతువుగాక. మన్రూ సంతృప్తి కరమగు సమాధాన మొనంగునేని, తప్పక మన్నింతునని నేనిదె బాసచేయువాడను. కాని నాతాళము కానరాకుండుటకుఁ గారణమేమియో చెప్పఁడేని, వాని కంతముతోడనే చాపపాశాలంకృత

మగును ! ”

ప్రభు సేవకుఁడు నిక్కముగ నొక భయంకరపాశము దాల్చి యుండెను. పాపా సాభిప్రాయముగా నటు దిలకించి, తోడనే మొగములు తెరవంకఁబోయెను. అదియొక సాధారణ కృత్యమువలె నమీనా మెలంగఁగోరి నిశ్చల చిత్తయై తానే యాతెర తెఱచి ప్రభువునకు మార్గము చేసెను. మనసు మఱుఁగుపఱచి మెలంగు మిథ్యాప్రవర్తనమున నసాధారణధీశాలినియగు నిస్మిల్దానదనము గాఁతురేని, ఆమె దుర్భరహృదయ సంక్షోభము నెవ్వరు నరయఁ జాలరు.

పాపా యారహస్యద్వారము నతిక్రమించి, దర్పమొప్ప నడుచుచు నగర్వముగ నిట్టులనెను. — “ నేనొనరించిన నమయము మఱవలేదు. దయార్ద్రచిత్తుఁడనై, న్యాయతత్పరుఁడనై గూడ నుండ, జాలుదు. భగవంతుని కృపాతిశయముచే నింతవఱకు నేనెవ్వరిని హింసించి యెఱుంగను — అనుచిత దాక్షిణ్యముగూడ వహించియెఱుంగను. నేనెల్లపుడు లోకోత్తర మధ్యపథం బనుగమింతును — కావున నే, నేను జననందోహ శ్లాఘాపాత్రుఁడనైతి ! ”

“ ప్రాణేశ్వరా ! సందేహమేమి ? వివేకోదార న్యాయగుణంబులకు నీవు కేవల మాదర్శప్రాయుఁడవని లోకమంతయు నుతించును. ”

అట్లు పలుకు తన భార్యనుగాంచి పాపా మందహాస మొనరించెను. సిద్ధిని బంధించిన చెఱి యంతలో నమీపించుటచే నాతఁడట నిలిచి యాజ్ఞాపింప, నొక సేవకుఁడు బిజానఁబోయి, ఆ కార గడియ దీసి, తలుపుత్రోసెను, సిద్ధియవ్వలకు రాకుండుటచే, పాపా యిట్లు సంబోధించెను. —

“ మఘా ! వెణికి రమ్ము ! నీప్రభున కేమి సమాధాన మిత్తువో చెప్పుము. ”

“ బాను, ఆలసింపకుము ! ఈసారి నన్నెంత దైన్యముగఁ జూచినను

నిరర్థకమునుమా!”

ఇస్మిల్లా యట్లు హెచ్చరింప, అమీనా మెల్లగ—వారందఱకు విసదించునట్లులే—నిట్లులనెను.—“విశ్వాసహీనుడు! రాడేమి! వచ్చి, పూజ్యుడగు ప్రభుపాదములపై బడడేమి!”

“ఏమీ! ఈ సేవకాధముడు— ఈశ్వాసము— రాడేమి! ఎంతటి మొండితనము! ఇంత నిర్లక్ష్యమా! నన్నింతగ పరాభ వింతునే! మఱియొక క్షణ మాలసించునేని, ఏమి చేయుతునో చూడుడు! ఆరే, మనూ! తత్క్షణము రావలయు!”

క్రుద్ధుడై పాపా యట్లు గర్జించినను, సిద్ధి బయల్పడఁడాయెను! ఎట్లు బయల్పడును? వాడెందుండినగదా, బయల్పడుట! అజ్ఞుడగు పాపా ఎంత ఆగ్రహించినను, ఎంత గర్జించినను, ఎంత అజ్ఞాపించినను, ప్రయోజనమేమి? ఇక నాతఁడు సహింపజాలక, తన కింకరుల నుద్దేశించి, రయంబునఁబాటి యాదురాత్ము సిద్ధికొని రావలయునని సక్రోధముగ నాజ్ఞాపించెను.

సేవకులు శరవేగమునఁబోయిరి. కాని, వారు సత్వరము సిద్ధిని ముందు కీడ్చుటకుమాటుగ విమూఢవిస్మయాతీరేకమున డిల్లవడి యుండుటగాంచి, పాపాకృపాణధారయై రయంబున నందుఁజొచ్చెను. ఆతఁడును వారిపలెనే విపరీత సంభ్రమాకులుండుడాయెను. పాపమా ప్రభువట్టి టిచ్చపాటెన్నఁ డెఱుంగఁడు. తదవస్థ కడువిపరీతముగ, అభూతముగ, కడుంగడు హాస్యాస్పదముగ, కేవలము వర్ణనాతీతముగ నుండెను. నిజకరవాలము చేతనుండిజార, అకర్ణాంత విశాలాయిత వక్త్రుడై, విశాల తర నయనుడై, శూన్యవిక్షుణ్ణుడై దల్తుబను పాపా మాగ్నంధితుడై యుంటఁగాంచి, ఇస్మిల్లా అమీనాలు ఏమియు నెఱుంగనివారివోలె దారును జయ్యనందుఁజొరఁబడిరి. తదవస్థోచిత దురంత విస్మయనూచకముగా నిస్మిల్లా ఇట్లులఱచెను.—“అహా!

ఇయ్యది భూతప్రభావము కావలయు!”

దేవికింకను దాసియగు నమీనా “అ! ముష్టభూతము!” అని తాళము వైచెను

“కాదు——ఈహాద్రోహము!” అని పాపా భయాంకరజలధరము భాతి గట్టించి, జారిన కైదుపు తటాలునజేబూని, రోషభీషణా కాసుడై గహ్వరమునుండి నెలువడు న్యాఘ్రమువలె బయటకు వచ్చెను. ఆతని భుజాదండము నల్లనబట్టి నెనువెంట వడివడినడచుచు నిస్పృహ ఇట్టులనెను. “ప్రాణనాథా! ఏమంటివి! ద్రోహమా! ఎవ్వరు! ఎవరిని అనుమానింతువు? ఏమని యనుమానింతువు?”

ఆప్రశ్నములు వీనులఁ బడినంతనే పాపా కృతస్పారకడై, చటుకున నిలిచి సంభ్రమావేశమున మందుని పగిది దిలకించుచు నిట్టులను కొనెను—“దైవమా! ఎన్నఁకొనరించియుందురో ఏమియుఁ దోపఁకున్నది!”

పాపా మఱి మాటాడలేదు. తోడనే ఆమెట్లు డిగ్గి, ఆరామ ద్వారము భద్రముగ బంధీకృతమై యుంటఁగాంచి సంతసించి, ఈ రహస్య మన్యులకుఁ దెలియరాదని నేవకులకు హెచ్చరించి, పాపా పంపివైచెను. గంభీరాననయై చెంతనుండి పత్ని నాథుని వదనము సరయుచునే యుండెను. తాను భయానుమానబాధితయై కందవలసిన యవసరము లేదని ఆమె గ్రహించెను. మఱియు నే యనుమానమున కవసరములేని విధంబున పాపాయే ఇట్టులనెను—“మత్స్యీయపత్నీ! ఈయుదంతము దుర్గాహ్యమై, కడు బాధాకరముగ నున్నది. కాని మన ధనము సురక్షితముగ నున్నదో లేదో అరయుదము రమ్ము.”

పాపా తోడనే మఱతలుపు సడలించి అవసరకరీరుడై తద్గృహాంతర్యాగములం దిలకింపఁ దొడంగెను. అట్టి మహాముహూర్తముననే తన నాథునందుఁ బడఁద్రోసి ఆజారిణి హాయిగనుండ నాసించినను,

సాధ్యముగాకపోయెను. ఒక్కనిముసము క్రిందటనే ఆస్థలంబునుండి వెడలిన బానిస లిద్దఱును ప్రభీష్టప్రభులను గాంచియుండిరి. కావున, పాపా అకస్మికముగ నంతరించునేని, అతని కాంత అనుమానము నకుఁ దప్పక పాల్పడును. ఆకారణముననే, ఇస్మిల్లా దురాలోచనా యత్తచిత్తయయ్య, సాహసిరవజాలక, మిన్నకుండెను. మఱియు ఆసేవకు లిరువురే ఆమె యగ్నిముఖ గారని మన మెఱుంగవలయును.

“మన నిక్షేపము సురక్షితము!” అట్లు పలుకు పాపా లేచి తద్రహస్యకవాటము యథావిధంబున నమర్చి బిగ్గరిగనే ఇట్లు లనుకొనెను—“మహూ ఇట్లు మాయమగుట కొక్కటే కారణము కావలయును. ఈయవకులు—ముఖ్యముగా నిరువురు—విడిసియున్న మందిరకడ్యములు రహస్యక వాట నిర్మితములై—”

ఆ పలుకులు వీనులం బడినంతనే ప్రభుపత్ని మిన్నకుండఁజాలక పోయెను. ప్రభువు తద్విషయపరిశీలనమునకుఁ గడంగినచో దన గుట్టు ఒట్టబయలుగునను భయము హృదయమును దహింప, నాకామిని నాధుని వారించి రయంబున నిట్లు లనెను—“మఱియు, నాథా! మహూను విడిచిపుచ్చుట వారి కేటిప్రయోజనము?”

“నిజము; ఈయవకులందఱును సత్పురుషులు, ధైర్యశాలులు, ఉదారమనస్కులు—”

“సఁదేహమేమి! ప్రభూ! కావున, గతవై పరీత్యము గుఱించియింక నంన్మరింపవలదని ప్రార్థించుదాన; తదాలోచనంబున బాధనొందక, పూర్తిగ మఱచిపొండు.”

కాని, దల్లిబనుపాపా ఇతికర్తవ్యతావిమూఢునివోలె గాన్పించెను; ఏమన, జరిగిన యుదంత మాతని విచారవిహ్వలస్వాంతం నొనరించెను. అంత, ప్రభుపత్ని యుక్తిప్రగల్భ్యములు ద్విగుణమైదళాధికమాయెను, ఆకామిని సహజమందహాసమంజులాలాపాది సరనంపు

దెయ్యములం గూడ బ్రయోగించి ఆధీన నధీరనస్పృంతు నొనరించెను. తత్ప్రవాహోచనాభరణం బుడుగు విసౌదంబున బ్రాహ్మపుష్పవలయునని ఆమె హితము గఱపెను. ఎట్టులైనను శుకున్కుయువకునితో రయం బున నూళూకనొంది అబోటి ఖాచీలాదియువకులుగూడ బాల్సానగల విగోచముననే నూచించెను. తుద కామె నొకాచిహారిము జేర్చొనెను. తన మందిరమునఁ దానుండగనే సంభవమైన విపరీతరహస్యము భేదింప నమఁజ్ఞేయు, తానేమిచేయవలయునో నిర్ణయింపనేరక, పాపా నమ్మతించెను.

పాపా యంతట దనకెంతయు విశ్వసనీయుడగు నేవకుని ధనా గారమునఁ గాంచుచి నిజభార్యాసహితముగా నాప్రదేశము వీడెను. మస్రూ స్థానమునఁ గావలియున్న భటుఁడు ఇస్మిల్దా యధీనుఁడు గాఁడని పాతకులు గమనింతురుగాక.

౨౨

జల విహారము

జలవిహారమునకు వలయు నన్నాహములు చయ్యన నాయత్త మాయెను. బంధీకృత యువజనమందిరములు యథావిధమునఁ దెలుచుటకై పాపా వడివడిబోయెను. దుర్గాహ్మముగు నిజసేవ కాంతర్ధా నము గుఱించి చింతింపుచు వేటు ప్రచండమెఱుంగని మేటి ప్రభువు జూలియును లూకాను లొకరి మందిరమున నింకొకరుండుట గుర్తింపఁ జాలకపోయెను.

ఆననాగారము జేరినంతనే, పాపా యిట్టులనెను—“మిత్రులారా! బాన్దరనుజలవిహారకార్యము మేము బయలుదేరి నున్నారము.

మీరును రావలయు. మీయునికివలన మన్మథహము కళంకితము గాకుండ నితకాల మెట్లు మెలంగితిమో, ఇప్పుడు నట్టులే మెలంగవలయు. మీతో బహిరంగముగ బంధవ్యము నెఱవవఱకు నిట్టి మిథ్యాద్రవర్తనము తప్పదు గదా. మాకో, బాటు మీరును నాకారోహణ మొనరింతులేని, మనవలెనే మనోహర్థము జలరాశిపై విహారము నల్పు నాయాజనుబుడఱు నెవహాసించును. కావున, మీరు పాణిద్వారంబున వెలువడి, ఒక్కంత దివ్యగబోయి, తీరమున వేది యుండుడు. మే మదిరకాలుమున నరుదెంచి మిమ్ము నావపైఁ జేర్చు గలము. ఒరులపుడు చూచినను, నన్యములేదు.”

భాలీలాదులు నమ్మతింపఁ పాపా నిష్ప్రమించెను. ఉదయభోజన మారగించి మిత్రులు మువ్వరు పాణిద్వారమునుండియే మందిరము వీడి, భాలీలుఁడు వినరిన గుండుపడిన స్థలమునకు నడుమ నున్న డ్వైత్రము బ్రవేశించిరి. తోడనే, తురుష్కయువకుఁ డిట్టులనెను—

“మిత్రులారా! నాకు రెండు నిమనములు గడువొనంగుడు. నన్నేమియు బ్రశ్నింపవలదు. నాచర్య లోకప్పుడు సగూఢములై యుండునని యెఱుంగుదురు గదా—ఐనను, నాయూహ సత్పథంబు ననే పోవుననియు మీ రెఱుంగుదురు. మీరు మెల్లగ సాగుడు, మీరు పాపా నాకారూఢులగు స్థలంబు జేరకమున్నె కలసికొందును.”

భాలీలు, స్వభావము నెఱింగి విధేయులై వర్తించుట కలవడిన గ్రీకు యువకులు నహజముగా నమ్మితిండి మందగమనంబునఁ బోసాగిరి. భాలీలుఁ డచటనే నిలిచి, తన మిత్రులు దృష్టి పాతమునకు వెలియై నంతనే తత్సమీపవనము రయమున జొచ్చి వడిగాఁ బోయెను. ఆనమయమున నాతోఁపు కొనయందలి వృక్షవంక్తియందుఁ గల కల శబ్దమాయెను—ఎవ్వరో తక్కుచునడచిన నవ్వడికూడనాయెను. తత్తఱ మొకవ్యక్తియు గోచరించెను. ఆవ్యక్తి భాలీలుని పరిచారకుఁ డగు

నడకుండే!

తన నేవకుండేలతో బైస్వముగనుండెనని ఖలీలుడు మాచినంతనే గుర్తించెను. నడకుండు తన స్వామిని నాంచి నంతనే యభోచిత విషయపుతోత ప్రణామ నూచరించెను. నానివదన మింకను అట్టులే చీల్లవడి భయాక్రాంతమై యుండెను—

“నడకా! దుర్మార్గధూర్జునలుండవై యరుచెంచితివా యేమి? మదీయజనకుండు—సోదరులు—”

దుర్భరాంచోళన పిహ్వలాయమాన మానసుడై యావగిది వడి వడి ప్రశ్నించు ఖలీలుని కాలించి నడకు: డిట్టులనెను—

“దేవా! నారలందఱు జ్ఞేమమె. కాని—”

“ఏమో నత్సర మెఱియింపుము! ఇంత యాలస్యమేల! కలవర మేల! విషయ మపథ్యముగ నుండిన నుండుగాక— అంతమాత్ర ముని నన్నెన్నడైన హింసించి యుంటినా!”

“దయామయా!” అని యమంద విషయాభిమానపూరిత స్వరం బున నంపొగించి, మోగిరించి, నడకు: డిట్టులనెను—

ప్రభునశంసమా! నీవు నదాదయామయండవు. విదను, నీవు నహింస నేని నైవరీత్యము సంభవమాయెను—దేవా—అపిచ్ఛి—!

“మద్రూ! ఆ—నా దాదర్శమున సంధితుడై యుండలేదా?”

వరిచారకుండు నోరు విచ్చి మాటాడజాలక ఇట్టు గొణగెను—

“దేవా! అట్టులైన, నాకింత భయంబేల? నాడు తప్పించు కొనెను.”

అగ్రహాధికమున వదన మెట్టబొట తునుక్కుయవకు: డిట్టులనెను.

“ఓరీ నేవకా! ఇందులకు నీప్రమత్తతయే కారణమగునేని—”

“దేవా! రక్షింపుము! అల్లా యెఱుంగు—ఇండు నానేర మేమియు లేదు. కరుణాసముద్రుండగు ప్రభునాజ్ఞ నాప్రాణములైన

లక్కనేయకు సిద్ధురీతి గాని, అన్యథాప్రవర్తించు గలనా?"

“నదకా! నీవు నిశ్శముగ ప్రభు విశ్వాసార్హుడవు—నే నెఱుంగుదు. లేమ్మ, ఈనైవేద్యమెట్లు బాయెనో నవిస్తరముగఁ దెల్పుము.”

“దేవా! నేనును నాతోడి బానిసలును మనూను జాతి పోవు చుంటిమి. వాడు దృఢచాశబద్ధుడై యుండెనె యెంచి మే మెల్ల రము నిర్భయముగ నుంటిమి. కొంత దవ్వరిగిన యనంతర మాశస్మి కముగ వాఁడాపగ్గములను పుటుక్కునఁ ద్రెంపివైచి, ప్రమాదవశ మున నాపథంబునఁ బడియున్న పెనుబడియంతేబూసెను. ఆముఠూ ర్తముననే, మాకరవాలములు నారిందితిమి. కాసి, మాప్రయత్నము వ్యర్థమాయెను. అసైతాను సహస్రభూతబలాధ్వనివోలె విశ్రుం భించి మాపైఁబడెను. క్షణమాత్ర కాలమున నానహచరులందఱు మరంత దండతాడనంబుల మూర్ఛిల్లిరి. నేనును ప్రూరమగు నీదెబ్బ తినక తప్పినదికాదు.”

అట్లు పలుకు నదకుండు తన కసాలమునఁ గుడి కణతపైఁ దగిలిన ఘోరభూతముంజూపెను. మిగిలిన నేవకు లేమైనని ప్రశ్నింప, వాడు మగుడ నిట్లు పలికెను.—

“మూర్ఛిల్లిన మేమందరము దెప్పిరిల్లినంతనే రాజధానికిఁబోయి, నగర రక్షకాధికారులకా విషయముదెలిపి, తోడనే, మేము వర్ణించిన సిద్ధి యెచ్చట గోచరించినను బట్టుటకై చారులను నలుదిక్కుల నత్వ రమంప పలయునని చెప్పితిమి. ఆ కార్యమట్టులగుడు, మఱేమైన నవ సరముండునని నీకడకు దెంచితిమి. దేవా! ఏమి సెలవు?”

“నేవకా! ప్రయత్నండ్లవై యుంటివని నిన్ను నిందింపకున్నను, నంద పని యనకుండుట మాత్రము అసాధ్యముగనన్నది. ఏమి! నిశితకర వాల భారులగు నల్పులు కేవలముకే దండమాత్ర సాహాయ్యన

కోడుటయో? కేవలమభూతముగ నున్నది. ఇంత మాత్రమున వాని హింసనుగాని, మీరెంతటి యకార్యమునకుఁబోయినో యెఱుంగను. మహా పట్టువనుట ఎంత యననుమో నీకుఁ దెలియును. వానిపై మహాత్తరకార్య భారమెంతయు నాభారపడియున్నది. కేవల గాడేనీ, వానినెల్లిగాంచి ప్రశ్నించి అరయఁగల శక్తీయులు నీకుఁ కార్యము నకుఁ గడంగ వలయునని ఆశించి యుంటి. కాని, మీకిశంకున సంతేని యాలస్యమగు—”

తీవ్రాలోచనాబాధితం డగు భావోలుడు చాకీరము పూరింపఁ జేసి మిన్నకుండ, సదకుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—“దేవా! ఇటువంటి చేయ వలయునో ఆసతిండు.”

“అరిద్రీసిఁ గాంచవలయు సగిరక్షకార్థమున తేలింగింపఁబడినది. కాని, వాడు సగిరము జొరకుండు సందేని హయనేమో?”

“దేవా! నే నీవిషయమున జాగ్రహించుచున్న యుంటి. వానిం బట్టి యందుటకు నెద్దియేని మహాత్తరకారణమునుచూచి యెంచి, సగిరమునందే గాక తత్పరిసరంబులుగూడ శోధించవలయునని నియోగించితిని. అముహూర్తముననే చారు లశ్వసూధులై నలువఁగిల బోయిరి.”

“నీహాసించిన నేరమున కిది యొకండు విశహరము; కాని, నీన్ను డుమించితి. కాని, ఈకార్య మతిరహస్యముగ నుండవలయు నని చెప్పితివా?”

“చెప్పితి, దేవా, ఈకార్యభారము వహించిన వారు కదీస్కారుని భటులు కారు. ప్రత్యేక దళమును నియోగించితి.”

“మంచిది. నీప్రవర్తన మీయెడ స్వాభావాప్రేమ. మహానుజులంధించుటలయు నావశ్యకము. నా కీసమాచారము లేయి తెలియ వలయు” అతడు తోడనే మగుడ నీట్టులనెను. “మండు లంగడికి

బోయి, ఇందున్న వస్తువులం గొనుము. పీపిరేయి మగుడరావలయు."

భాటీలుకొనంగ నీటికందుకొని వాడు నవిసయముగఁ బ్రణమిల్లెను. తురుష్కయువకఁడు తక్షణ మాప్రదేశమునుండి మఱలి, తన గ్రీకు మిత్రులను గలయుటకై కీఘ్రుగమఁచును. బోసాగెను. నకుటలమున వల్లముచుచు యావీనుడైనవాని యాశనికి గోచరమాయెను. తేజస్వి నమనగా అంగిది జేడవ్వుటచే నాతని వదనము చీకాకువడి యు డెను. కాని, గ్రీకులు నమివస్థలగుచుండుటచే నీ మృగయాంకోళన మడంచి, భాటీలుడు ప్రసన్నవదనఁ దాయెను. మఱియొక నమూనమునడన మిత్రుల నాతఁడు గలసికొనెను. ఆ ముహూర్తమున నే పామా నరణి మనోహరంబుగఁ దిరిగి వారిని దాసెను.

నువర్ణముయై మనోహరమైయెప్పు వచ్చని వట్టుచారిని క్రింద పామా మొలగు నాగావీనులై మొగములు తెక్కియల నాసెయుండిరి. ఇస్మిల్లా, తైరబా, గుల్షేరు జలేఖాల వదనములు నననాచ్ఛాతములై అవస్థల కిగోచరములై యుండెను. కడుమనోహరముగ నెలంకితమైన యానాకిను. నృథగాత్రులగు బానిస లార్వురు నడుపుచుండిరి. నాన నిలిచింకనే, భాటీబాదులు తమకై యమరస స్థలంబుల నావీనులైరి. కావున, ఆయువకులు సమతమ యువతులతో ముచ్చటించు నవకాశము లేకపోయెను.

పామా నాకి చల్లగఁ బోసాగెను. అట్టి నాకి లనేక ములంపందు నడుచుచుండెను. కొన్నిటినుండి మనోహరగాననుధారనము జెలువడుచుండెను. చల్లజను పామా నిక్కంపు మహమ్మదీయ తత్వజ్ఞునివలె, నిజనతిచారకాంతర్ధానకారిణోద్భూత సంతోభము నీ విషయమునఁ బూర్తిగ మరచి, నిశ్చలముగ నుండెను. తన మగడా విషయములు దలంపక నిశ్చలాత్ముడై యుండుట ఇస్మిల్లాకు సంతయు పాంథ నీయము. కాన నానడఁతి తన నాధునితో సనే సరససంభాషణం

బులు నలునదొడంగెను.

నాక యొకగంట యానమొనరించి అన్నలితీరము నమీషించెను. అక్రదేశము మిగుల మనోహరమై వర్ణనాతీతముగ నుండెను. మున్నె ప్పాడు గాంచరి ఖాళీలాది యువకు లనుదూరి దీక్షితి చదివెనై న్రశంసిలచిరి. పాపా ప్రానన్నచిత్తుడగుటచే నాకాతీతముగ వాణీయు దగ్గటగ బోవలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఖాళీలాదులు మణీయు ముద మందిరి. ఆ దృశ్యము నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ సమన్వితమై యుండెను. నానావిధ వృక్షసిలయములగు నారామములు హలుగ నీటినటకు విస్తరిల్లి నయనవర్ష మొనరించుచుండెను. భోగవరాయణు లగు మహామృదీయ ప్రభువుల కేర్పడిన ఆరామగృహములు, క్రీడా మందిరములు, వినోదమందనములును నిరుపమాన సౌందర్య వైభవ ముతో నలరారుచుండెను ఆ దృశ్యము నిక్కముగ రమణీయముగ నుండెను. మనోహర హరితవర్ణరాజితములగు తీరుప్రతములు సము జ్వల సూర్యాతపము కతంబున నుండరశర గాఢతరరాగమున నొప్పా రెను. తదంతరఫలములు నువర్ణమాణిశ్యములవలె మెరయుచుండెను. చంద్రకాంత శిలానిర్మిత జలస్తంభములు స్ఫటికజలంబుల మనోహర ముగ నెగజమ్ముచుండెను. మణీయు, ప్రకాశమాన శిలామార్గంబులు, సవవిశిషితకుసుమగుళుచ్ఛ విరాజితారామములు, ప్రకాశమాన భవళ సౌధములు, తన్మందిరవిరచితసుందర చిత్తరములు, తద్భీఖరాలంకృత స్వర్ణమయ బాలచంద్రులును దర్శనీయములై వర్ణనాతీతములై యుండెను.

పాపానాక యంతనాక చిన్ననదీ ముఖంబునఁబడి, నానావిధ వృక్షసంకీర్ణములగు నారామములు పెక్కింటిని జాట్టిచుట్టితజ్జలములుప్రభ విండు ప్రదేశము నమీషింప జొచ్చెను. అచుట్టును రుమేలియా దేశపు వనములు దట్టముగఁ బెరిగి యుండెను. ఏఁబది గజములు వెడ

ల్పగల అప్రవాహము క్రమముగా మణియు మణియు సన్నగిలెను. ఇరు కెలంకలనుండు సమున్నత సుందరభవనములగాంచి, అచిరచరీయ ప్రకృతి సౌందర్యమున కలది, నారంగాది ఫలవృక్ష నిలువమై కీతః తరమై యొప్పుతావున చల్లబను పాషాతన వడవ నాపించెను. పడవవాండ్రు తోడచే నేలకుడిగి యానాకను అనమీష వృక్షమునకుఁ గట్టిరి. అనంతరచూ నేనకులు వివిధరుచిర ఫలాహారములను ప్రభువు ముంగుల బెట్టిరి.

కాంతలును ఖాలీలొదియువకులునుగూడ చల్లని షర్వతు తోలు దొల్త వ్రావబోయిరి. పాషాయటుగాక ప్రసిద్ధమగు ఫ్రెంచి మధువు నేవించి నేడచేతెను.

ఖాలీలుడు షర్వతు త్రావబోవు సమయమున మోమెత్తి పరికింప, నెదుటంగల పొదలచాటున నెద్దియో నవ్వుడి ఆయెను. విన్న యాతీరేశమున నాతడు 'హ' యని, పానపాత్రము నట్టె పోద్రోచి నాకనుండి తక్షణము లంఘించి, ఆ పొదలయందుఁ బడి అదృశ్యుఁ జాయెను. ఏమియు నెఱుంగని పాషా మొదలగువారు సంభ్రమాశ్చర్య మగ్నమానసులై పరిస్పర ముఖవిలోకన మొనరించిరి.

ఆ లెఱంగున మాయమైన ఖాలీలుడు కృపాధారియై అనిమిష నయనుండై వడివడి నందందుఁ బరిభ్రమింప దొడంగెను. అతడు వెదుకబోయిన పదార్థము చిక్కినట్లు కానరాదు. అతని వదనము గాంతుమేని, ఆగ్రహాధీనమై తీక్షణముగ నుండెను. అన్వేషణాకార్య నిమగ్నుడైన ఖాలీలు డాకస్మికముగా నొక వింతరంగము బ్రవేశించెను.

అచటి ప్రదేశములలో నొండు సౌందర్య గుల్మలతాపరివృతమై యుండెను. తడంతరారామము రెండువందల గజములు వెడల్పు గలిగి యుండెను. వివిధగాఢతరవర్ణములతో నలరారు పూలచెట్లు

చక్కగ వరుసలు తీర్చియుండెను. చంద్రకాంత జలయంత్రముల నుండి వెలువడు నవిరళ విమలతోయములు మనోహరముగ నృత్యము నల్పుచుండెను. పక్షిజాలిలో నెల్ల నుండరీతమంబులగు మయూరములు వివిధవర్ణవిరాజితములై వైభవనీలయములై యొప్పు పింఛములు విప్పి నగర్వమంగఁ దిరుగాడుచుండెను. శుక రాజములు లెక్కకు మీఁ జొరక శాఖల నలంకరించియుండెను. కాసి, ఇయ్యవి తదారామమున కెంత భూషణప్రాయముగ నున్నను, వీరనముగనే యుండెను. ఏమన, మనోహర మావవైభవ సముజ్జ్వల వారీజను లానీమనడుమ గూడియుండిరి. కొండలు మోహనాంగు లొయ్యారముగ సోపాలపై సుఖాసీనలై యుండిరి. కొండరు కోమలాంగులు జలస్తంభము జట్టును మెఱుంగుఁ దీగలవలె దిరుగాడుచుండిరి. అందఱును జవరాండ్రు; అద్భుత సౌందర్య విరాజితలు. పురుషులరు దెఱురను భయంబెఱుంగక, ఆ మచ్చెకంటులు తమ మేలిమునుంగుల ద్రోసివైచి మేఘసిర్నుక్త పూర్ణసుధాకరబింబములవలె దీపించుచుండిరి. వారి యసాధారణ వేషము గాంచునంతనే, వారొక అమితాధికార ధనవంతుని యంతఃపుర కామినీ జనంబులు గావలయునని తప్పక తెలియును.

అట్టి తావున ఖలీలుఁ డాకస్మికముగ దోచినంతనే, ఆ జవరాండ్రు సంభ్రమ పరనశలై నిజవదనాచ్ఛాదన మొనరించుట మఱచి నిమేషరహితముగాంగనలవోలె నట్టై వీక్షింపఁదొడంగిరి. కొంత తడవైన వెనుక తదుద్రేకము చల్లారినను, ఆ మోహనాంగులు తమ వీక్షణములు మఱింపవలెరి; సుందరాననంబులు మఱుగుపఱువలెరి. ఏమన తురుష్కయువకుఁ డసామాన్య సౌందర్యవంతుఁడు గదా; తమ వదనము లట్టి నవమోహనాకారుని నయనములకు గుఱియగుట వారి కెంతయు సహజమోదకరముగ నే యుండెను,

వారిని గాంచిసంతలే ఖాలీలుడు సహజముగ వెతిగండి, ఒక్క నిమిషమునా నిలిచిపోయెను. అంతలో కొక తట్టు దట్టువు బొదల చాటున నవ్విడిచెను. అతడు తోడనే తెలిపింది, నిజకరనాటము మెలుపువలె మెలుయ: మెలుపువలెనే అదృశ్యుడైపోయెను. భయ సంభ్రమాకులంబున నా యంగనలు కన్నుల నురిపిరి. నునిశితకృపాణము చాల్చిన ఆ పీఠు: దట్టు వాయువేగమున బయలుదేరి చూడ, నెదియేని భయంకరకార్య మొందు దలపెట్టికట్లు న్నవ్వుచూయెను. వారి భయంబున కయ్యదై కారణము.

ఖాలీలు: డెవ్వనినో వెన్నాడుచుండెనని పాఠకులు గ్రహించి యుందురు. చాపనిర్ముక్త బాణమువలె నాతడు పరుగిడుచుండెను. ఆ ప్రదేశము బాస్వరను వంక వాలి యుండెను. ఖాలీలుడు మస్రూవెంటు: బాటుచుండెను. అతడు నొకపై నిష్టజనపరివృత్తుండై వింహారగింప నుండు సమయమున వాని భయంకరాకృతియే పొదల నందునఁ దోచెను. కావుననే, ఖాలీలు:డా మధురపానీయము విసరివైచి తన మిత్రులఁజూడనై నఁజూడక వాయుగమనమున వెన్నాడఁ దోడంగెను.

మస్రూ బహుష్ఠాలకాయుడయ్యు నతి లాఘవముగఁ బరుగిడు చుండెను. కాని ఖాలీలుడు శీఘ్రతరంబుగఁ బరుగిడుచుండెను. ఆసీరుని చరణములు భూమిపైఁ బడుట కానరాకుండెను, క్రమముగా నాతడు మస్రూను సమీపించుచుండెను. వారి సడుమనుండు దూరముక్షణ క్షణము క్షయమగుచుండెను. కాని, ఆ దురాత్ముడు బాస్వరను వంక కే పోపుచుండెను. వాడు ఖాలీలుని ఖడ్గధారకు జిక్కఁడని ఆయ గాధజలంబులం బడును గాఁబోలు?

“ఓరీ దుష్టనేవకా! నిలు, నిలు! లేదేని, మదీయ కరవాలమునఁ దెగనటికెద!”

ఖాలీలు:దట్టు కఠినముగఁ బలికినను, వాడు సరకునేయక పాటి

వాటి నీరముడనీ యందు గుభాలునఁ బడెను! ఇంక ఖలీలుడేమి చేయవలయును? ఆతఁడు తోడనే నిలిచి, తానును జలంబులు జొచ్చి వానిని వెన్నాడవలయునని నిశ్చయించి, ఆయుధము పాటవైచి, నీట మునిగిన సిద్ధి యెచట తేలునోయని అనిమిషనయనుండై వీక్షింపఁ దొడంగెను. కాని, కణములు నిమునములాయెను; నిమునము లొక్కొకటి కడచుచుండెను. సిద్ధి మాత్రము కానరాకుండెను—“సిద్ధి ఏమాయె? కలగిన జలములు తొటి నిశ్చలత వహించెను? చాల నిమిషములాయెనే! కాదు—ఈదురాత్ముఁడు నీట మముకు నమయమున తజ్జలాంతర శీలాఘటిత శిరస్సుండై మరణించియుండును: మునిగి, పై కెగయఁ బాలక చచ్చియుండును.”

ఖలీలుడట్లు చింతింపుచు తదేకధ్యానమునఁ దీరమున నిలిచి యుండెను. అట్లు పది నిమిషములాయెను. సిద్ధి కానరాకుండెను. ఆ జలభాగమున నొక్క అలయైనను, మఱియొకలనమైనను లేక నిశ్చలము గనే యుండెను. కాని నాడు సజీవుండై, జలములోని మృత్యువుతో బోరాడు చుండెనని భావించుటకైనను అవకాశము లేకుండెను.

ఖలీలుఁ డాకారణమున, పాటవైచిన ఖడ్గము మగుడఁ జేబూని మెల్లగ నడువఁ దొడంగెను. ఆతఁడు మోమిత్తి చూచినంతనే ఆయుధపాణులగు సరువదిమంది తనపై వడివడి నరుడెంచుట కాన్పించెను. ఒకఁడుదప్ప మిగిలిన వారందఱు నేవకులవలె బాసినలవలె నుండిరి. ఆ పురుషుఁడు వారి ప్రభువు గావలయు. వాని సహజనుస్థిర గాంభీర్యమట్లులే యుండెను. వాని వదనము దుర్భరాగ్రహానలత వైవై, ఆరుణమై, దుర్నిరీక్షమై యుండెను. కారణమేమన, నిజకామిని జని విహారామము జొర నాపాసించిన మని పేరుని భయంకరముగ శిక్షింపవలయునని యాతఁడు మక్కురత్రోధ ఘూర్ణితమానసుండై యరు డెంచుచుండెను.

వనసు, ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలగాంభీర్యధుర్యుడై వారిని డాయబోయెను. ఖడ్గ మొరయందె యుండెను. వారలు సమీకింప, దౌర్జన్య నిరసన సూచకముగాఁ జేయిశిష్టి, నిశ్చలస్వరమున ఖలీలుడు నిష్పప్తముగ నిట్లులనెను—“అనాలోచనముగా నపరాధ మొనరించితిని—సమాధాన మొనంగెదను. నేను మాటాడు మహనీయు లెవ్వరో యెఱుంగఁ గోరెదను.”

అట్లు పలుకు ఖలీలుని మేటిగాంభీర్యముగాంచి, ఆవ్రభువు చకిత్తుడై నిలచిపోయెను. ఆతని యనఁచరులుగూడ కట్టులే నిలిచిరి. అతఁ డిట్లు పలికెను—

“నేను రామీషాషాసని యెఱుంగుము. ఇతఁ నీసమాధానమేమియో చెప్పము—ఏమి చెప్పినను నిరర్థకమె...”

“ప్రభువరా! నీనామము సుప్రసిద్ధము. మేటి రాజసీతిజ్ఞుడననియు, దృఢతమస్వామిభక్తిపరాయణుడవనియు బేరొంది యుంటివి. ప్రభూ! మానాక అల్లదె. మిత్రులతోఁ బాటు ఆస్థలమున నిలిచి పరస్పర సంభాషణం బొనరింపుచు విందు లాచరింప నుంటిమి, ఆనమయమున, విడువడిన దుష్టకంటకుఁ డాకస్మికముగ నాకంటఁ బడెను. తోడనే వానిని వెన్నాడఁ దొడంగి, ప్రమాదవశమున భవదీయ కాంతాననంబులుండు తావుజొచ్చితిని. కాని, నేనందు నిలుచుటకు గాని వారి సౌందర్యము గాంచుటకుగాని అవకాశమే లేకపోయెను. ఆదురాత్ముని వెనువెంటనే రయమునఁ బాటితిని. వాఁడా జలంబులఁ బడి మరణించెను.

“నీయుదంతము సత్యముకానోపు. నీనాక సిద్ధిని వెన్నాడుట మేము కాంచియుంటిమి. వనసు, నీయాగమనమంత మాత్రమున సమంజసము కానేరదు. యువకుడా! నీవెవరవు? పాషా యట్లుపలుక, ఖలీలు డిట్లులనెను—

“పాపా ; నీశ్రవణమున నొక్క పలుకాడెను. దాన ప్రశ్నోత్తరము నరము తీయును.”

తనమును యువకుని నరసాంభర్యము నునోధైర్యము అత్యవిశ్వాసముగూర్చి విస్మయమున పాపా అతని చెంతకు బోయెను. అనుచును నిలచిన తావున నట్ట నిలచి యుండినది.

ఖలీలుడంత నేమియోచెట్టు, తక్షణమూజ్ఞ పూర్వకముగా ప్రేలేత్తి యభరమున నుంచెను. తన మిత్రుడగు లూకాసును, ప్రియ కాంతాజనకుడగు కదీస్కారుడగు మృత్యుముఖమునుండి తప్పించి రక్షింపఁజాలిన వింతయంగర మాకరంబున దీపించుచుండెను. ఖలీలుడేమనెనోగాని, ఆవలుకులు వీనుల బడినంతనే రామిపాపా మ్రాన్పడెను. నానిని నిశ్చయింపఁ జాలక ఆ ప్రభువు క్రుద్ధుడై ఖలీలు నేవగించి పరుషము లాడఁబోయెను. కాని, అనంతమహిమో వేత మగు నా యుంగరమా ముహూర్తము దృగ్గోచరమాయెను. తోడనే, పాపా వైఖరి మూటిపోయెను. అనుమానాగ్రహసహ్యగుణములు తక్షణముంతరించెను. యువకుడు పలుకునది యధార్థమని తెల్లనూయెను. ఖలీలుడంత నధికారపూరిత స్వరమున వడివడి నిట్టులనెను.

“ఏమియు బలుకరాదు—ఒక్కమాటయైనను వలదు. నీ నేవకులతో, బాటు వెడలుము—భవదీయ సుందరీజనులు విడిసియున్న ప్రదేశము జొచ్చినందులకుగా నే నొనంగు ప్రమాదణ పరిగ్రహంపును—రెండన విషయము గుఱించి మాత్రము మానము వహించి యుండుము.”

ఖలీలుడు తోడనే తన దారిం బోయెను. అననుయమున దల్లబను పాపా పలుకు లీ పగిది వినన్తాయెను.—

“మన మిత్రుడు ఖలీలు డట్టి వివరతాతురంబున బాటులకు గతంబేమి యుండునో”

శిరుసమూహముల కుటుంగున నుండిన ఖలిలుడే యిట్లులనెను.—

“పాపా! ఆతఁడే సమాధాన మొనంగగలడు!”

ఆతఁడా ఊణము నాఘాస్కరించి నాకాయాఘం జాయెను. పాపా యిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“మిత్రమా! నీ సమాధాన మేమి? నూతన బాటు కిందారగం పడి, ఆకిస్కికిముగిరి బాజునల!”

“ఆర్యా! నాతేమియుగాదు. ఆ సమయమున ఘోరకృష్ణనర్పము గాన్పించెను. దానిం బాలియింప సమకట్టి రయంబునఁ బోతిని.”

ఆ పలుకు లాలించిన ఇస్మిల్లా, తైరబా, గుల్నేరులు భయాతిరేకమునఁ గెవ్వన నఱచిరి. జాలేఖా హృదయము మాత్రమా తెఱిం గుచ విహ్వలంపలేదు. తన ప్రియుని నూఘలును స్వరమునులసాధారణముగానుండెనని ఆ కాంత గ్రహించి ఆతని పలుకు లట్లులే విశ్వసింపఁదగినవి కావనియు భావగర్భితముగ నుండెననియు నెఱింగి మిన్నకుండెను. పాపా సాశ్చర్యముగ నిట్లులనెను.—

“కృష్ణనర్పమా! నేను ఆకపచ్చని పాములను, పసుపుఁ బాములను జూచియుంటిగాని నల్లని వానిని గాంచి యెఱుంగను—ఎన్నడు విని యెఱుంగను.”

“పాపా! అన్ని రంగుల పాములును ఉండును.”

“కాని, నీకా కృష్ణనర్పము చిక్కెనా?”

“పాపా! బాస్వరను వఱకు నేనా యురగమును వెన్నాడితిని. కాని, ఆ విషభరము నీట మునిగి నన్నుఁ దప్పించుకొనెను.”

ప్రభువత్ని యంతి భయకంఠితయై ఇట్లులనెను—“ఆర్యా! ఆ దీర్ఘవన్నగము పైపైఁ దిరిగిన, ఏ మొసరించియుండువు?”

“అట్లు కావలయుననియే వాంఛించితి. నేనా ఊణమా క్రూరపత్న్యమున మదీయ నిశితకరవాలమున ఖండించి యుండును..”

“అపామః పల్లవః కీర్తనముగ భయంకరముగ నుండెవా?” అని ఖస్తిల్లా మగుడ బ్రశ్నింప, ఖాలీలు డిట్టులనెను—

“అంతటి సర్పము నెన్నడు గాంచి యెఱుంగను. కాని, ఇట్టి ప్రాంతము వసితాజగయలున్నయెడఁ జేయఁదగినది కాదు. కావున మఱియొక విషయము ముచ్చటించిము.”

ప్రభువత్ని యంతటఁ దన సాధునిఁ గాంచి యిట్టులనెను—ఈ తావు కను భయంకరము. ఇట్టి విషాదము లింకెన్ని యుండునో ఎఱుంగరాదు. అయ్యవి మనపై నుఱుకకమున్న వేలాంతరముగఁ గల బోదము—నాథా! అనుగ్రహింపుము.”

తోడనే దల్లిబనుపాపా ఆజ్ఞాపింప, నొక మెల్లఁగఁ బోసాగెను. పాపా యపుడు మగుడ మధురసము ద్రావి యిట్టులనెను—“ఆర్యా! ఖాలీలు మిత్రమా! అనమానకథాకల్పనానమర్థంజవు—నీవు ఎన్ని కథలు చెప్పినను వినవలయుననియే కుతూహల మగుచున్నది. నీవు సాధుశీలుఁడవు, ఉదారవంతుఁడవు—వినను, అడుగుటకు మోమాటముగ నున్నది. ఈకాంతలును మదభిప్రాయబద్ధులని చెప్పఁగలను. నీమిత్రులును—”

“కాంతల తరపున నేఁ జెప్పెద—ఖాలీలు మహనీయుని కథ నంతో పముగా నాలింతుము.”

ప్రభువత్ని యట్లు పలుక, లూకాను కూడ నట్టులనెను.

వారి నందఱు నానందింపఁజేయుటకు దాను సంసిద్ధుఁడనని ఖాలీలుఁడు పలికి చిత్ర కథన మొనరింపదొడంగెను.

ఈ కథ నడుచుకొని కథాబృందము నాటిది. గ్రీను దేశముచేత “స్కాట్లాండ్” యను దీవి గలదు. ఒకనాడు సూర్యాస్తమయ సమయమున నొక నావ తీరమునకుఁ గొంతదూరమున నిలిచి యుండెను. గట్టునకుఁ బోయిన ఒకానొక చిన్న నౌక రాకకై ఆనావ నిరీక్షించుచుండినట్లు లుండెను. గ్రీకుయువకుఁ డొకఁడు నౌకపై నొక చేయివైచి రెండవకరమున నొక సుందరీమణి కోమలహస్తము బట్టి యుండెను. పురుషుని ప్రాయ మిరువదియైదు సంవత్సరము లుండును. బాలిక ప్రాయము పందొమ్మిది వర్షములు మీఠియుండదు. ఆ కారితే పరిపూర్ణలావణ్యతాగుణ్యరేఖావిలసితయై, వర్ణనాతీతసౌందర్యముతో నీలరాగుచుండెను. ఆమెయు గ్రీను దేశస్థురాలే. యువకుఁ డిట్లు లనెను.

“విరిణీ! నీకింత వంతయేల? నాహృదయ మెఱింగియు నన్ననుమానింతువా! సుందరీ! నే బోవు ప్రదేశములందు నిన్ను మించు మోహనాంగు లుండురనిమా?—

“మనిలా! నా కనుమాన మావంతయు లేదు. నముద్రయానము భయావహము, అపాయకరము. నీవట్టి ప్రయాణ మొనరింపనుండ నాహృదయము కలంగకుండునా.”

“సుందరీ! నీకా భయము వలదు. నా యనుభవ మపారము. తుపాను సమయమున గూడ సాగరవిహార మొనరించిన నేర్పు క్కాడను. నముద్రనై నర్గికము నాకుఁ గరతలామలకము. కావున, నా కపాయము వారయనేరదు.”

మనిలుడటులు సగర్వముగఁబలుక, ఐరిణి ఇట్టులనెను—

“అర్యా! సుస్థిరబలధైర్య సమన్వితుడవగు నీవు భయమెఱుంగక పోవచ్చును. కాని, నాటి విషయము నాకు మఱపునకురాదు. నీ నొక శిలాభగ్గుతుగుటయు, లేఁబ్రాయంపు బాలికనునేను పఱుగునఁబోయి భయకంపితనై పెద్దవారలను జీరుటయు—”

“ఆముహూర్తము నాకుఁ జిరస్మరణీయము. నాదోన ఆపగిది పగులుట చేతనేగదా నిన్నుగాంచు భాగ్యమబ్బెను!”

ఆ పలుకులు వీనులఁబడినంతనే, నాకాంత వ్రీడాభరమ్మున నుందర సంధ్యారుణ రంజితవదనయై ఉచితభాషణంబులఁదన ప్రియుని కృతజ్ఞ తోదార స్వభావము నుగ్గడించి మగుడ నిట్టులనెను— “మన పరస్పరానురాగమే నాకీ సమయమున దుఃఖమొదలించు చున్నది. నేనీదీపము శాసించుపాలకుని సోదరపుత్రిక నగుటచే నాప్రాయంపుఁగన్నియ లందఱు నన్నుగాంచి నే నమితభాగ్యశాలి ననియు, మా దేశీయులలో నొకమేటి మహాసీయునిభార్య గాఁగలననియు నిరంతర మాడుచుందురు. కాని, నా హృదయము సముత్తుంగ తరంగ విహారియగు ఈసాహసాంకు సధినమాయెననియు, నొకచిన్నవాయువు లేగి నను, ఒక్కొక్క భంగము విఱిగినను నాహృదయాధి నాధుడై మమునకై వడంకుచుండుననియు వారెఱుంగరు.”

మనిలుడంత మధురమోహన స్వరమ్మున నిట్లు పలికెను.— “ప్రేయసీ! ఈవర్తకపర్యటనముతో నమిత ధనవంతుడఁగాఁగలను. నేనపుడు నీజనకునిడాసి, నాభాగ్యముజూపి వినముడనై యర్థిం చెదను. నావంశము దలంపక నిన్ను భార్యగానొనంగునని విశ్వసించును.”

ఐరిణివదన మాశాదీపితమాయెను.— “మనిలా! మఱెన్నడు భయంకర సముద్రము జొరకుండువుగదా? అర్యా! ఈసముద్రమున

నొక కూరాత్ముడు నికంతరము విహరించుననియు, నిశానమయమున మాదేశముపైఁబడి, గృహంబులు కొల్లగొట్టి ప్రాయంపుష్ఠి పురుషులను బలిమియై కొలపోయి, దేశాంతరమాల బాసనముగా పిశ్రయించువాఁడనియు వినియుండుముగదా. వానివలన నీకేకమాదము సంభవించునోయని వెఱచుదాన.”

“సుందరీ! అట్టిభయ మనవసరము. వాఁడు మాయంతటి బలవంతుఁడుకాదు. కావున, భయముడిగి, సుందర తరళనయనములు బాష్పరహిత మొనరించి, నిశ్చలచిత్తవై గృహమున కేగుము. అచిరకాలమున దిగిరి ఠాగలను. సూర్యాస్తమయావసరమున నీతీరమున నీలదీపము దృగ్గోచరమగునంతనే భవదీయ పాత సేవాపరాయణుడు నీకొఱకు నిరీక్షించువాఁడని గ్రహించి కృపాయత్త చిత్తివై యరుడెమ్మ. ప్రేయసీ! ఇకఁబొమ్ము!”

“మనిలా! దైవము తోడగుగాఁక! పోయిరమ్ము. నిన్నుఁగాంచువఱకు నాచిత్తమునకు శాంతియుండదు.”

అంత నాగ్రీకు నావికుఁడు నిజభుజ బంధిత సుందరిని ముద్దాడి రయంబున నొకానాఁడు నిర్గమించెను. ఐరిశి దురంత విచారాక్రాంతచిత్తయై నిజగృహభిముఖు యాయెను.

ఒకనెల గడచినంతనే నీటిదొంగలు మఱల నెవటనోదిగి దోపిడి చేసెనని తెలియవచ్చెను. స్వయోద్విపపాలకునకుఁ బ్రాణసంకటముగ నుండెను. ఆదీవి తురుష్క సామ్రాజ్యంతర్భాగమగుటచే, నాసార్వభౌముఁడేమననోయని పాలకుఁడు భయవిహ్వలుఁడాయెను. పాలకుఁడు గ్రీకుదేశస్థుఁడును మతమున క్రైస్తవుఁడై యుండుటయేగాక కొందఱు స్వీయమతస్థులే ఆతనిపైఁగత్తికట్టి యపకార మొనరింప నుండిరి. కావునఁడన దేశమునుండి చోరభయము బాటద్రోలుట కడుంగడు నవసరమాయెను. తురుష్కరక్షకనావ లా నముద్రమున

నుండియు, నా ద్వీపాధికారికి వలయు సాహాయ్య మొనరింపక తటస్థముగ నుండెను. మేఘమునుండి నెలువకు పిడుగువలె సముద్రమునుండి దీగివచ్చు నాగజదొంగను బట్టుట అసాధ్యమగుటచే పాలకుని భయ మధికతరమాయెను.

పాలకుఁ డట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడి విచారగ్రస్తయై యుండ, నొక నావికుఁ డరుదెంచి యతని విచార తుడిపెను. శిర్వీకసభయంకరులగు నీటిదొంగలలో వాఁ డొకఁడు. వాఁడును గ్రీకుదేశస్థుఁడె. తన నాయకుని దురాచారములకు రోతజెంది, ఇత సత్పథంబునఁ గాల విలంబన మొనరింపనెంచి ఇటు బాతీవచ్చితినిని వాడు సవినయముగ దెల్పెను. పాలకుఁడు సంతృప్తాంతరంగుఁ డాయెను. సమయముజూచి తన నాయకుని ఒట్టియిత్తుననికూడ వాడు పలుకుటచే నా పాలకుని సంతన మధికతరమాయెను. అక్రూరదాసపుఁ డీత బట్టువడుననియు, దేశము సొక్కుంటకమగుననియు, ప్రజలు భయముడిగి సుఖముగ నుండుననియు, సామ్రాజ్యాధికారులనలని భయంబుదక్కి తానిక మననగుననియు నెంచి గ్రీకుపాలకుఁడు హాయిగ నుండెను. తమ యుద్ధమము సఫలమగునంతనే ఐదువేల నావెములు వానికి ఒహుమాన మొపంగుదునని పాలకుఁ డుత్సాహతమకమున బాసచేసెను.

ఆఱుదినములు గడచినయసంతర మా నావికుఁ డరుదెంచి, పాలకునకు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, ఇట్లు విన్నవించెను—

“ప్రభూ! ఆదురాత్ముఁడు మగుడ నీదీవిపైఁ బడనున్నవాడు. ఈసారి వాడు పశ్చిమతీరమున దిగఁగలడు. అనావ యథా ప్రకారము దవ్వున నిలుచును. వాడు తన యనుచరులతోఁ బాటు నాకస్మికముగా నరుదెంచి చేయగల భీభత్స మొనరించును. నాకుఁ దెలియు సమాచారము మీ కెఱుక పఱచితిని. భద్రముగనుండుడు.”

పాలకుఁ డమితానందభరితుఁడై, దొంగలనాయకుని బట్టుటకు

బహుశఃప్రయత్నము లొనరించెను. నలయునైనను రావించి ఆప్రదేశమున గాఢుంచెను. అచటి జనుల ధనకనకవస్తువాహనంబులను వేటొక దుర్గమున భద్రపఱచెను. ఆవిధమున గ్రీకుపాలకుఁడు సర్వప్రయత్నము లొనరించి, ప్రజాకంటకుఁడగు నాదురాత్మక డీనమయమునఁ దనకు జిక్కక తప్పదనియొంచి, ఆశోత్సాహములతో నిరీక్షించుచుండెను.

ఆనాఁడు ఐరిణీ తన మందిరమున నాసీనయై, విచారాక్రాంత చిత్తయై సముద్రమునకుఁ గాంచుచుండెను. ఆముద్దియ శనఃప్రియుని రాకకై యెదురుచూచుచుండెనని మీరు గ్రహించియుండురు. సూర్యోదయమైనంతనే యొకానొక నావ నయనగోచరమాయెను. ఆజలచర మిటునటు బోక, బిక్కుతావుననె నిలిచి యుండెను. ఆహా! ఐరిణీహృదయరంజకుఁ డందుండునా? సముద్రమునఁ బెక్కు నావలు యానము సల్పుచుండును ఇది యొకటి కావచ్చును. ఐరిణీ ఏమియు నెఱుంగనేరక, ఆశానిరాశలనడుమఁబడి దుర్భరబాధ తాత్ప్రయై అట్టే నీక్ష్మింపఁదొడంగెను. అంత సాయంకాల మగుడు, అమందానందప్రదంబగు నీలదీపము దృగ్గోచరమాయెను; ఐరిణీ హృదయము వికసించెను. ఆకాంత యంత నిద్రించలేచి శీఘ్రతర గమనమున దీరమునకుఁ బోయెను. అచిరకాలమున నానుందరి నిజ మనోహర దృఢబాహుపంజరబంధితశరీరయై, అనిర్వచనీయ సౌఖ్య ర్ణవ నిర్మగ్న ఆయెను.

ఆ యువతీయువకులు పరస్పరసరససంభాషణంబుల మునింగి ప్రపంచము మఱచి హాయిగ నుండిరి. గ్రీకునాయకుఁడంత దాను మగుడ బ్రయాణ మొనరింపవలయునని మెల్లగఁ దేలిప, ఐరిణీ బెగఁదొందెను. ప్రియుఁ డిట్లులనెను—“ప్రేయసీ! నాపర్యటనము పూర్తికాలేదు: రెండుమూడు వారములలో బూర్తియగును.

నే నవుడు ధనవంతుడనై విపులవైభవ సమన్వితుడనై నీజనకులనుష్ఠ వడసి నన్న భార్యగాఁ గొనుభాగ్యము గాంతును. అంతవఱకు నీవు ధైర్యమూనియుండుము.”

నాయకుని పలుకులు బాగుగనే యుండెను, కాని, ఆతని స్వరమే లోకో సాధారణనిశ్చలత దొఱంగి, నిష్ఠుర తరంబుగనుండెను. వాని కరవీడనముగూడ దుర్భరంబాయెను. చీకటి కారణమున వాని వద నము కానరాకుండెనుగాని అదియు దదనుగుణముగనే యుండెనని భావించి, భయమొంది, విరిణి ప్రశ్నింపఁ నా కామిసీ మనోహరుడు సదుత్తరమొనంగి, మధుర ప్రణయంపుఁ బలుకుల నామె యల్లము రంజింపఁజేసిఁ సుధారస పూరితాధరము ముద్దాడి గాఢాలింగన మొన రించెను. విరిణి పరవశాత్మయై బాహ్యప్రపంచము మఱిచెను. ఆమె ప్రియుడంతలోఁ దానిఁకఁ బోవలయునని పలికెను. ఆ కాంత తోడనే తెలివొంది భీతచిత్తయై, రెండుదినములైన నుండవలయునని ప్రకంఘిత స్వరమున బ్రతిహేళనను. అంతమాత్రమున ప్రయోజన మేమని నాయకుడు ప్రశ్నింప, నాకన్నియ అమితోత్సాహముగ నిట్లు లనియె—

“ఆర్యా! ప్రయోజన మున్నది. ప్రజాకంటకుడగు నామేటి హోరాధముఁ డీసారి తప్పక పట్టువడును. రేపురాత్రి వానిమద మడంగును.”

“అట్లులనా?”

“అవును. నాజనకుఁ డొనరించిన ప్రయత్నమతి ప్రశంసనీయము. నీవు దూరముగ నున్నను సముద్రయాన మొనరించునమయమున నీకారక్కనుఁడే యపాయ మొనరింపడుగదాయని సంతసించు దానను. వాని నావయు మాయధీనమగును.”

“కాని, నీజనకుడు తలపెట్టిన కార్యము జయప్రదముగా నాగును

గదా! ప్రమాదమున కవకాశము లేదుగదా!”

అంత నాకిన్నియ తడవనోత్సాహమునఁ దన పితండ్రి వన్నిస ప్యూహము సవిస్తరముగఁ దన ప్రియునకెఱుకఁపఱచెను. అతఁడు గూడ సంతసించిఁ పాఠీవచ్చిన దొంగ యెచటనుండెనని ప్రశ్నింప, వాఁడు తన గృహంబుననే యుండెననియు కార్యసాఫల్యమగు సంతనే విశేషబహుమానము వడయఁ గలఁడనియు నామె పలికెను. మఱియు, డీట్లులనెను.—

“ప్రేయసీ! ఈనార్త నాకెంతయు మోదాసహము. గ్రీకులందఱు నేకకంఠమున నీజనకునిఁ గొని యాడుదురు. కాని, ఐరిణీ! చాలనేచా యెను. ఇంక పోవలయును.”

“పోవలయునా! మనోహరా! అమాట మీడవుగదా. ఆహా! పరస్ప రానురాగ ఒద్ధులమగు మనమేల ఎడబాయవలయు? నిర్జనారణ్యంతర జలాశయమునలె మదీయ హృదయానురాగము ఆశానుమానశి యొగ తీక్షణకంట కావృతమై, కడు బాధజెందెడిని.”

“ఐరిణీ! వియోగము తప్పదు. కాని, ఈవియోగ మెంతకాలము? ఒకటి రెండు దినములు మాత్రము ప్రయాణము సల్పి మగుడ నిన్నుఁ గాంచుపాడెను. కావున, భయముడిగి నాకు సెలవిమ్ము.”

ప్రియ పునర్దర్శనమచిరకాలమున నగుననునాశచే నాప్రణయిని హృదయాందోళన ముపశమించెను. మనిలుడు తన దాఢిబోయెను. ఐరిణీ తన గృహము జేరెను.

పాలకుఁడు పశ్చిమతీరమునఁ గావలియుంచిన పైనికుట్టక యను కూల గృహమున విడిసియుండిరి. వారందఱు మహామృదీయులు. వారి నాయకుఁడును మహామృదీయుఁడె. వారందఱు నిశ్శబ్దముగ నుండవల యుననియు, దొంగలందుఁ బ్రవేశించువఱకు వేచియుండ వలయున నియు, ధనసంగ్రహణకార్యమున నాచు మునిగి ఏమరియుండు సమ

యమున రయంబునబడి పట్టనలయుననియు అతెఱంగున దమకు
రక్షపాతము లేకనే మహావిజయము బ్రాపించుననియు, అగురాత్ము
లను సజీవముగ రాజధానికీబంపి యశేష యశోపార్జన మొనరింపనగు
ననియు నాయకుడు పలుక, సైనికులు సమ్మతించిరి. చోవిడికాండ్రు
పట్టు పడునంతనే వారి నావయందలి ధనకనకాదులు తమ యధీన
మగునని ఎఱింగి వారమితోత్సాహముగ నుండిరి.

మఱునాఁడుదయించెను. ఒక యామమగునంతనే చోరుల నావ
నయనగోచరమాయెను. తోడనే మహమ్మదీయ సేనాని సంశోషపర
పశుఁడాయెను. తానప్పుడే కృతకృత్యుడై రాజనన్యానము గాంచి
నట్లు ఆతఁడు సంతసించెను. వారి ధనమప్పుడే తమ యధీనమైనటులు
సైనికు లుబొంగిరి.

మథ్యాహ్నమాయెను. మహమ్మదీయ సైనికులు ఎలుగెత్తి తమ
దైవమును బ్రార్థింపనండిరి. అట్టి సమయమున శిల్పమాత్రావశిష్టుఁ
డగు బిచ్చగాఁడొకఁడు ద్వారము కడ నాకస్మికముగాఁ దోచి సైని
కులు ప్రశ్నించునంతలో గుభాలున నేలఁగూలెను. చూచుటకు
వాడు జీవరహితముగ నుండెను. ద్వారపాలుకులు వానినెత్తుకొని తమ
నాయకుని చెంతకు వడివడి బోయిరి. అచటి సైనికులు క్రోధాతి
రేకమున రక్తారుణ సయనులైరి. నాయకుడు దుర్భర క్రోధానల
తప్పుడైఁ అభినవ జలధరమువలె నిట్లు గర్జించెను—

“ఈశ్వారమెవ్వఁడు? ఈక్రైస్తవాధముడు మనము దైవారాధన
మొనరించుసమయమున నరుదెంచి వీనుగుఁవలెఁ బడసేల? సైనికు
లారా! చూచెద రేల? కొరడాలుదీసి వాని పాదములపై నూరు దెబ్బ
లువేయుఁడు. దానిఁ దెలివొందునేమో చూతము?”

ఒక సైనికుఁ డిట్లులనెను—

“అర్యా! నేనధర్మాధముఁడనయ్యుచున్న పలుకుడెద! నాసాహ

సము మన్నించి చిత్తగింపుడు. ఈ క్రైస్తవవాధముని శిక్షింపకమున్ను వీని యుదంతమరసిన బాగుండును.”

ఆమాట సమంజసముగ నుండుటచే నేనాని సమ్మతించి, వాడు తెలివొందునటులు మధురస మిప్పించెను కాని, మధువనినంతనే, నాయపూర్వద్రవముం గాంచినంతనే నేనాని నోహారుటచే వాడును ద్రావి అమితోత్సాహము వడసెను. బిచ్చగాడు నేనదేటి యిట్టులనెను—

“లోకైక సార్వభౌములగు అహమ్మదు పాదుషావారి గ్రీకు ప్రజలలో నేనొకఁడను. నేనాధిపా! నీవు మహాసీయుండవు, చచ్చిన వానికిఁ బ్రాణదానమొసంగిన దయామయుండవు నిన్నెంత కొనియాడినను ఎక్కువకాదు. మాగ్రామము దక్షిణ తీరముననున్నది ఆలుబిడ్డలతో నాయల్ప కుటీరమునఁ బడియుండ ఆఱుదినముల క్రిందట నీటిదొంగ లాకస్మికముగా దిగివచ్చి దోచుకొనిపోయిరి. ఆ పాపాత్ములు నా నివేశనము నేను చూచుచుండగనే కాల్చివైచిరి. అసలు దరిద్రుఁడనగు నేను నిలువ నీడలేక అందందుఁ దిరిగి తిరిగి, మలమలమాడి, తూలి తూలి, తుదకు నీద్వారమునఁ బడితిని. నీదయవలనఁ జెలివొందితిని.”

“ఎంత దారుణము! ఆ మానవాధములు గ్రీకులా? మహమ్మదీయులా?”

“గ్రీకులే—నాదేశస్థులే నాకిట్టి యపకార మాచరించిరి.”

మహమ్మదీయ దళవాయి క్రోధవివశుడై పండ్లు కొఱికి యిట్టులనెను—

“ఓరీ! భయపడకుము. నిన్నింత కష్టపెట్టిన దురాత్ములు ఇక మన యధీన మగుదురు. ఆనాయకునిపై నీవును గని తీర్చుకొనవచ్చును.”

“మహాసీయా! నాకుఁ గనియేల? జవనత్వము లలవడువలకు నిందుఁ దలదాచుకొననిమ్మ—చాలును. ఉత్తరతీరమున నాబంధుగఁ

దొకడున్నవాడు—అటు పోయెదను.”

“అటులే కానిమ్ము. కాని, ఈరేయి నీవొక వింతగాంతువు. నిన్ను గారించిన అదుప్తాత్ములు మాయధీనులగుదురు. దాన నీచిత్తమునకుఁ గొంత శాంత మొదవుగాక.”

సవీనుడు సముచితముగా బదులాడెను. వాని కారణమున నిలిచి పోయిన దైన ప్రార్థనతోడనే మగుడ బ్రారంభమాయెను. అనంతరము వారు కొంతకాలము వినోదాదులం బుచ్చి, సాయంత్ర మగుడు మగుడ సాంధ్యకరణీయము లొనరించి, భోజనమొనరింపఁ గూర్చుండిరి. సవీనుడు కృతజ్ఞతా పూర్వకముగా వారికిఁ బరిచర్య నలుప సమకట్టి వడ్డన సేయదొడంగెను. వాని వినయ ప్రవర్తనము గాంచి యందఱు సంతసించిరి. ముఖ్యముగా నేనాని మఱియు నానందించెను. ఆతనికి సర్వోపచారములును బిచ్చగాఁడే యొనరించుచుండెను. భోజనానంతరము వాడు వేటొక గదిలోనికిఁ బోయి కాఫీ తయారుచేసి యొసంగెను. నేనాని సంతృప్తాంతరంగుడై ఆపానీయము ద్రావెను. బిచ్చగాడు సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి తత్క్షణము మాయమాయెను.

వాడు వడివడి సముద్రతీరమునకుఁ బోయి వెనుదిరిగి చూచి సంతనే, తాను వీడిన గృహంబున ననేక దీపములు మెఱపులవలెఁ బరుగుచుండుట గోచరమాయెను. సైనికులు కలవరమండి తనకై వెదకుచుండిరని గుర్తించి సగర్వముగ మందహాస మొనరించెను. వాడంత శీఘ్రతరంబుగఁ బాతెను.

వాడు కొంత దవ్వరగినంతనే, జనుల అలికిడి విననాయెను. రెండు నిమిషములలో నేబదిమంది కాన్పించిరి. వారు కొల్లగొట్టిన సామగ్రి అమూల్యముగను అత్యధికముగను నుండెను. మన బిచ్చగాడు వారి నాయకుని గాంచి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“సీ కార్య మింత శీఘ్రముగ నథలమాయెనా?”

“జనులు భయవిహ్వలులై మమ్మెదిరింపనైన నేదిరింపరైరి. మేము దుర్గద్వారము నిరాఘాటముగాఁ బ్రవేశించి, ఈనామగ్ని సంతయు సుభువుగా దెచ్చితిమి, తమ నాయకుఁడు పన్నిన వ్యూహ మమోఘమనియు, దొంగ లీసారి తప్పకపట్టువడుదురనియు బూర్తిగ విశ్వసించి ప్రజాభి నిర్భయముగా హాయిగా నుండిరి. కాని, నాయకా! నీప్రయత్న మేమాయె?”

మన బిచ్చగాఁడు దొంగల నాయకుఁడనియు, నాయకుఁడన్న వాఁడు వాని సహకారి యనియు మీకుఁ దెల్లమాయె గదా! నాయకుఁ డంత దన యుదంతము తెలియఁబఱచెను. సహకారి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“కాని, సీకార్యము పూర్తి కాలేదా?”

“మిత్రమా! తీవ్రపడకుము— మహమ్మదీయుఁడు మరణింప లేదు—కాని వాని కాఢీయందునే గలిసిన విషప్రభావమున వాఁడు చచ్చినట్టు పడియుండును. వాఁడు నాయెడ సదయుఁడై యుండుటచే బ్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జాలనైతిని. నేనానియే వారి బలము. అట్టి నేనాని మృతప్రాయుఁడగుటచే నైనికు లేమియు నేయఁజాలరు. వారిని బాఱద్రోలి వారి నేనానిం బట్టుట కడు సులభము. దాని మునకుఁ బరిహాసపూర్వకముగాఁ జాలధనము చిక్కును.”

నాయకుఁ డంత దీర్ఘాశ్రుధారియై, ఇష్టజనసమేతుఁడై తాను వీడివచ్చిన సైనికగృహంబునకు నిర్భరముగాఁ బ్రయాణమాయెను. వారందఱుగఁడు నిశ్శబ్దముగ నుండిరి. రేయియు గడు బ్రశాంతముగ నుండెను. వా రేకముగా వైచు నడుగుల దడదడలు తప్ప వేలు శబ్ద మెద్దియు లేదు.

కంటక జనరాయఁడు గృహద్వారము బ్రవేశించువఱకును మహా

మృదీయు లేమియు నెఱుంగరు. అంత నైదులు పడుగునలె నకుదెంచి సంతనే వారు విగతధైర్యులయ్యు నై నికులగుట కతంబున సప్రయత్నముగా నాయుధముల దాల్చు గడంగిరి. కాని, ధైర్యహీనులకు నాయుధము లేల! రెండు నిమిషములలో వారందఱు పాశబద్ధులైరి. తమ ధనంబులతోఁ బాటు వారి నేనానిం గూడ దరలించుకొని ఆ కంటుకులు తమ నావకుఁ బోయిరి.

ఈ దురింతము గ్రీకుపాలకునకుఁ దెలియవచ్చెను. అతని యాగ్రహమునకు మేఱలేదు. తన ప్రయత్న మెట్లు విఫలమాయెనో అతనికిఁ దెలియదాయెను. ఆ రహస్య మొక్క ఐరిగీ తప్ప అన్యతెవ్వరెఱుంగరు. తన చెంతకుఁ బాఠివచ్చిన గ్రీకుదొంగ ఏమైన మోస మొనరించెనా యని అనుమానించుటకైనను అపకాశము లేకుండెను. ఏమన, వాఁడు సదా పాలకుని చెంతనే యుండెను. ఐరిగీయును గారణ మరయఁజాలక విస్మయవిచారాక్రాంతచిత్తమయెను. ఇంతటి సాహస మొనరించిన దురాత్ములు తన ప్రియున కెట్టి యపకార మొనరింతురో యని ఆ కాంత భయప్రకరపితమయెను.

మఱునాఁడు సాయంకాల మగుసంతనే నిజమనోహరసుధాకర వదనసందర్శనోత్సుకమతి యగు నైరిగీ సముద్రతీరమునకు రయంబునఁ బోయెను. నాలుగైదు నిమిషములలో మనిలుఁ డకుదెంచెను, ఐరిగీ అనిర్వాచ్యానంద మనుభవించెను. తన ప్రియకాంతను గాఢాలింగన మొనరించి, నునుజెక్కుల ముద్దాడి, అధరసుధారసము గ్రోలి అమందానంద మనుభవించి, అనంతర మొక కరంబా కోమలాంగి కౌన్సుపై జేర్చి, రెండవ కరంబా పడంతి హస్తమున గీలించి మనిలుఁడు మనోహరముగ సంభాషింప దొడంగెను. కొంతకాల మట్లు లగుడు ఐరిగీ, నిట్టూర్పు విడిచి యిట్టులనెను.

“మనోహరా! నా హృదయ మేలకో భయాధీనమై యున్నది

కారణ మరయఁజాలను. కాని మనమింక సజీవముగాఁ గలయజ్ఞ మని యాత్రము దారుణముగఁ దోఁచెడిని. సమాధినుండి వెలువడ దయ్యములు కేవలమూహా జనితముల నెరింగియు నా స్థలంబునకుఁ బో నెఱచు వాని పగిది, నేనును డోలాయమాన మానననైతికారణముగఁ బరితపించుదాన—”

“ప్రేయసీ! ఇట్టి భయంబుడిగి హాయిగ నుండుము. ఈ యాత్ర ముగియునంతనే మన మొండొరుల మెడబొయక అవిరళిసౌఖ్యార్థవ తరంగముల నోలలాడఁ గలము—”

“ఆర్యా! ఇంకను సముద్రయానమా? వలదు! నా జనకుఁడు కడు కఠిమయుఁడు—నన్నెంతయు ప్రేమించును—నా సౌఖ్యమున కంత రాయము గల్గింపఁజూచు కఠినుఁడు గాఁడు. కావున, నీవింక గాల యాపన మొనరింపక ఆ మహాసీయుని పాదములపై వ్రాలి నీ మనోరథ మెఱింగింపుము—తప్పక అనుగ్రహించును.”

“నుందరీ! నేనీ సమయమునఁ దీవ్రపడి నీ జనకు సద్ధింతునేని కార్యభంగ మగునని నెఱచువాఁడను. ఏమన, నీ జనకుఁడీ విశాలదేశ పాలుఁడు, సంపన్నుఁడు, సద్వంశజుఁడు, సకలజనహృదయప్రేమాస్పదుఁడు. నే నన్ననో!—అనామకుఁడ—నిర్భాగ్యుడ! కావున, విశేష ధనోపార్జన మొనరించి నిన్నుం బడయవలయునని నే నింతకాలము వేచియున్నవాఁడను. ప్రేయసీ! రెండుమూడు వారములలో నీ యాత్ర ముగియును. అనంతరము మనము సఫలీకృతమనోరథులమై హాయిగ నుండఁగలము. అందనుక వేచియుండుము.”

“ఆర్యా! మజ్జనకుని ధనాధికారవైభవంబులఁ గాంచి నెఱిగింద వలదు. ఆతనిఁ గాంచుటకు మంచి యనుకూలసమయ మెఱింగించెద నాలింపుము. ఆతని సోదరుఁడును, నన్ను గాంచిన జనకుఁడును నగు మహాసీయుని సమాధి అల్లఁచె—ఆ పర్వతాగ్రమునఁ గలదు. నా

వినతలండి ప్రతి 'సబ్బాతు' దినమునను సూర్యాస్తమనము మునున నే యీడంబరమును, ఏ నైభవమును ఏ సహాయమును లేకయే ఛాయామాత్రసాహాయ్యుడై బోవువాడు. అట్టి సమయమున ని వాతని గాంచి కృతకృత్యుడవు కాగలవు."

"వరిణీ! ధనవంతుడ నైనగాని నిన్ను వివాహ మాడజాలను."

"మనోహరా! ధనవంత్సహజాగ్రము మగుడ భయంకర సమద్ర యీన మొనరింతువా? చాలు, చాలు! మనకు ధనమేల? మతియు నీ యనంత పారావారమంతయు నా దుష్ట చోరాగ్రేసరుని రాజ్యము వలె, దోచెడిది——"

మనిలుడు సగర్వముగ మందహాస మొనరించి, ఇట్టులనెను.—

"ప్రేయసీ! నిర్ధనజీవనము దుస్సహము. కావున, ఈ సాగరము సహస్రక్రూరచోరుల కాకరంబైనను నిర్భయంబుగఁ బోవువాడను."

"ఆర్యా! నీవా గజదొంగ మహిమ ఎఱుంగవు. మేధావంతుడగు నా జనకుఁ డత్యంత నిగూఢముగ నొనరించిన పూహము స్వర్థమాయెను. ఆ మాయావి దురంతక్షుధార్తుడగు విచ్చగానివలె నటించి సైనికజన నికాయంబు జొచ్చి వారిం బ్రమత్తుల నొనరించి నేనాని త్రావు పాసీయమున మత్తుమందు గలిపి, తానే అందిచ్చి, తదుత్తర నిమేషమే మాయమాయెను! ఒక గడియలో వాడు తన సిబ్బందితో నరుదెంచి, ఆచిచ్చవడి చూచు సైనికులను బంధించి సైన్యాధిపుని గట్టి కొంపోయెను. అంతకు పూర్వమే, దుర్గమున భద్రపఱచిన ప్రజాధనము వాడవలీల నపహరించెను! వాడెంత సాహసియో గాని ఇరువదివేలు నాణెములు దన కర్పించినచో నేనా నాయకుని విడిచిపుత్తునని నా జనకునకు వర్తమాన మంపెను! ఆహా! నా జనకుని యవస్థ కడు దుస్సహముగ నున్నది. తన నేనాని యట్టి దురవస్థకుఁ బాల్పడిననియు ప్రయత్న మాతెఱంగున భగ్నమాయె

ననియు, మహమ్మదీయపాలకుఁడు కడుకుపితుఁడై యున్నవాఁడు. చోర నాయకుఁడు నిర్దయుఁడై విధించు పరతునకు లోబడుట తప్ప నాజన కున కుపాయాంతరము కానరాకున్నది.”

మనిలుఁ జొక్కక్షణ మాలోచనాపరుఁడై ఇట్లులనెను.—

“కాని, అట్లు లతి సాహస మొనరించిన ఆ చెనటి నెట్టులైనఁ జెక్కాడు నుపాయ మరయక నీ జనకుఁడు వానికి హేయముగ లోబడునని తలంపను.”

“నిక్కము. వాని దుష్టసందేశ మరుదెంచినంతనే నా జనకుఁడు చక్కని యాలోచనం బొనరించెను. పరిహారధనము మఱుచటి ఉదయము తనకుఁ జేరవలయుననియు, ఆ ధనము గొనితెచ్చు నౌక యందు సిరువుమూత్ర ముండవలయుననియు, తోడనే తాను మహమ్మదీయ సేనానిని విడిచి యిత్తుననియు నాగజదొంగ వ్రాసెను. నాజనకుఁ డొక యపూర్వ సౌకా నిర్మాణమునకు రహస్యముగ గడంగెను. చోరనాయకునకు ధన మందజేయు నౌక అయ్యెదె. అం దిరువురు నావికులు మాత్రము గోచరింతురు. కాని, జనుల కగోచరమైయుండు నద్దాని గర్భమున సాయుధులగు యోధు లిరువది మంది యడంగి యుందురు. ధనము చిక్కునంతనే సేనాని మావారి యధీన మగుగదా. ఆ ముహూర్తముననే, గ్రీకువీరులు సౌకా గర్భ విచ్ఛేదన మొనరించి, చోరసావపై లంఘించి, యద్దాని నాక్రమింతురు. మనోహరా! ఈయపాయ మమోఘముగదా!”

ఆ యుపాయ మద్భుతముగ నుండెననియు, గ్రీకు పాలకునకు జయము ధృవమనియు మనిలుఁడు సానందముగాఁ బలికెను.—

“సుందరీ! చాలసేపాయె. నేనితఁ బోవలయు. మూడు నాల్గు వారములలోఁ దిరిగి వచ్చువాఁడ.”

తన ప్రియు నభిప్రాయము మఱిలంపవలయునని ఐరిణి ఎంతగ

బ్రయత్నించినను నిరర్థకమాయెను. యువకుడు ప్రేమమయ గాఢా
లింగస మొనరించి నౌకాకాశంజ్ఞాయెను. సెశయగుటచే నాచోన
కానగానికారణమున నౌకాదండంబుల సవ్వడి యంతరించువఱకు
నాకామిని ఆ స్థలంబుననే నిలిచి, దుర్భగవిచార ఘూర్ణితమనన్మయై
తన గృహమునకుఁ బోయెను.

ఉదయమగుసరికి గ్రీకుపాలకుని మాయానౌక పూర్తియైయున్నది.
శత్రుధరులగు సైనికు లిరువదిమంది సముచితముగ సం దడంగి
యుండిరి. చోరనాయకున కర్పింపవలసిన ధనమం దాయత్తమాయెను.
వాడు విధించినటులు ఇరువురు నావికులు మాత్రము నౌకను నడుప
దొడంగిరి. తన కీసారి మహావిజయము ప్రాపించునని విశ్వసించి,
ఆచిత్రనాటకముం దాను గనులార గాంచి యానందింపవలయునని
యెంచి, గ్రీకుపాలకుఁ డొక సముచిత సమున్నత ప్రదేశమున
నగర్వముగ సుఖాసీనుడై వీక్షింపదొడంగెను.

గ్రీకు నౌక క్రమముగా నాచోరనావ సమీపించెను. ఒండొంటి
నొరయునట్లు గ్రీకునౌక నిలిచిన యనంతరము, పరిహారధనముతో
నిండియున్న సంచులను గ్రీకు నావికులు చోరనాయకున కందిచ్చిరి.
వారును ఆనావమీదనే యుండిరి. తమ నిగూఢ ప్రయత్నము
నఫలమగు ముహూర్త మరుజెంచెనని వారు లోలోన సంతసించిరి.
నౌకాగర్భస్థ సైనికజనంబులు తామెన్నఁడు బయల్పడి విజృంభించి
దురాత్ములగు చోరులను వండించి వారి నావ నాక్రమింతుమోయని
తత్తరపడుచుండిరి. దవ్వననున్న గ్రీకుపాలకుడు సంభ్రమోత్సాహ
పరుడై, ప్రకంపితహృదయుడై, అనిమిష నయనుడై, నిరీక్షించు
చుండెను. దృఢవిశ్వాసబద్ధుడగు గ్రీకు నావికుడు చోరనాయకుని
దన యధీన మొనరించుకొను తలంపున నగర్వముగ నాతనిఁజూసెను.
కాని, అంతలో నెంతటి ప్రమాదము సంభవమాయెను! ఆకస్మిక

ముగా, శ్రవణవిశీర్ణ మొనరింపజాలు ఈల ఖంగున మ్రోగెను. రజ్జు పరికిల్పిత యంత్రప్రభావమునఁ జోరనావపై నొక బండతాయి లేచి, గ్రీకునావికుఁడు విగతత్వైర్యుడై మ్రాన్పడి చూచుచుండ, గ్రీకు చాకపై గుభాలునఁబడెను. అయ్యది తద్విపరీతోద్వేగము సైవఁ జాలక అట్టిట్లు నూగులాడి రయంబున సముద్రగర్భస్థ మాయెను! ఆ ముకూర్తముననే ధనము గొనివచ్చిన నావికుఁడును తొంటి మహమ్మదీయ సేనానియుగూడ గూరపాళ ప్రవీడితకంబులై శారున మరణించిరి. గ్రీకుపాలకుని గుండె లవియునట్లు చోరులందఱు సింహ నాద మొనరించి, తత్సంఘలాంఛనంబగు రుధిరవర్ణకేతనం బెగుర వైచి రయమ్మున మాయమైరి.

గ్రీకుపాలకు నవస్థ మతీయు దుర్భరంబాయెను. అట్టి దారుణ మరణమునకుఁ బాల్పడిన సైనికుల దారాపుత్రాది బంధుజనులు దుఃఖపరవశులై యాతని నెంతయు నిందించిరి. స్థానిక మహమ్మదీయ పాలకుఁ డీక సహింపఁజాలక, జరిగిన విషయము నవిస్తరముగా లిఖించి, తురుష్కు ప్రధానామాత్యునకు నివేదించెను.

తానెంతయో నిగూఢముగ నొనరించిన మాయోపాయ మెట్లు విఫలమాయెనో యెఱుంగఁజాలక పాలకుఁడు ఖిన్నుడై అమితలజ్జా భయాక్రాంత చిత్తుఁడాయెను. ఆ దురంతము వెల్లడి యైనంతనే విస్మయపరవశులై భయవిహ్వలులై అనంత ప్రభావ యుతుండగు నాచోరనాయకునకు భూతనాయకుడు తోడ్పడియుండునని జనులు నిశ్చయించిరి. అదివఱకే క్షీణించిన భూమధ్యసముద్ర వాణిజ్యము మతీయు నడుగంటెను. తన ప్రియుఁ డేమగునోయని ఖిణి భయా తురయై విలపింపఁదొడంగెను.

విజయములపై విజయముల గాంచుచుండిన చోరనాయకుఁడు దుర్గర్వమున నొక్కనాఁడు తనతోడిధొంగలతో బీరములాడి, తురుష్కు

కాకాధ్యక్షుని దళముపైఁ బడఁజూచెను. తురుష్కునావికుల విషయము ముందుగనే గనిపెట్టిఁ చోరనాక యరుదెంచినంతనే చుట్టిరి. చోరులు సహజదైర్య స్థైర్యములతోఁ బోరాడియు భంగపడిరి. పెక్కుండు తెగ టారిరి. హతశేషులు పట్టువడిరి. అందు నాయకుఁడుగూడ నుండెను. తురుష్కీద్యోగి వారినందఱను రాజధానికంపెను.

చోరనాకపైఁగల ధనమంతయు నుల్తాను వశమాయెను. చోరులు నాయకునితోఁబాటు కారాగార బద్ధులైరి. వారు మరణశిక్షకుఁ బాల్పడవలసినదేగాని, వారు మఱియెందైనను ధనముదాచి యందు రని భావించి, రెండుమాసములలో నొకలక్ష నాణెములర్పించినచో వారిని జీవముతో విడిచివైతుమని ప్రధానమంత్రి తెల్పెను.

చోరనాయకుని దురవస్థ ఎంతయు దుస్సహముగ నుండెను. యుక్తాయుక్తములు మఱచి దుర్గర్వమున సతిసాహస మొనరించుటచేఁ దనకట్టిచేటు మూడెనని వాఁడెంతయు విలపించెను. పరిహారధనం బర్పితమన్న, చోరుల సర్వస్వ మానావయందే యుండెను. ఇతర ధనంబేమియులేదు. కాన, మరణముతప్పదు. ఐనను, నాయకుఁడు తనకై విచారింపక, తన, యవివేకముచేఁ దన యనుచరులుగూడ దుర్గరణమునకుఁ బాల్పడవలయుగదాయని కడుంగడు దుఃఖించెను. సాగరమువలె ననంతమై సగాధమైయుప్పు వాని విషాదమునకు వేఱు కారణములుకూడ నుండియుండును.

ఒక్కదినము తక్కువగా నిర్ణీతకాల మరుదెంచెను. ప్రభుత్వోద్యోగియొకఁడా చెఱసాలకుఁబోయి, “ధనమర్పింతురా, లేక, మరణింతురా” అని నాయకునిఁ బ్రశ్నించెను. ధనహీనుడగు చోర నాయకుఁడు తాము మరణింప సంసిద్ధులమని ఉత్తరమొసంగెను.

ఆ యుద్యోగి వెడలిగంతనే మఱియొకఁ డరుదెంచి, చోరనాయకుని సంబోధించెను. నవీనుఁడు గ్రీకుభాషనే మాటాడెను గాని

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాడుకాడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్త్రధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁ డొక యధికారియొ ప్త ప్రముఖుడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

“చోరనాయకా! కేపు నీవు మరణింపవలయు గాఁబోలు?”

“ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావించును.”

“ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జననందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాళంబులు ఘూర్జిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్యస్థానమున కీడ్వబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుపావారి దుగ్గ సింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపబడుఁగదా.”

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రళంబు దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము శాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుడై యిట్లులనెను—

“మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!...కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింపగలవు?”

“యదార్థమగునేని నేనా మహనీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమితును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారనంతునకు మే మెల్లర మధీనుల మగుదుము.”

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్లు లనెను—

“స్కయోద్వీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు.

తురుష్కరాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి ఆతని నెట్టులైన నశ
పఱచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను,
దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముడై తన దీవీయందుండు ఫ్రెంచి
కుటుంబములను గడుగారింతుటచే వారచట నిలువజాలకున్నారు.
ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంతఁచెప్పినను
తురుష్కప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతంపఁడాయెను. కావున, మా
వాఁడొక యువాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మిక
ముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, రయమ్మన ప్రాన్సుదేశమునకుఁ
దరలింపవలయును. నీపీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు
కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నన్ను నీ యనుచరులను
విడిపించి, మీ కొక నొక యొసంగెదను. కార్యసాఫల్య మగునంతనే
నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.”

దుర్భర నిరాశార్థవ మగునై పొరలాఁడు చోరనాయకున కా
పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన
కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ
గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుడై చోరనాయ
కుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నపీ
నుఁడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకార సూచకముగాఁ దల పంకింప
ఫ్రెంచిపురుషుఁడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్త
నము గాంధీన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుడై
వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించు
చుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండ, సుందరాంగియగు నైరిణి నిజప్రియా
గమనమునకై యనుదినము సిరీక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంక
రుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడసని తెలియుటచే నాభీతపారిణేక్షణ

ఉచ్చారణము మాత్రము బెట్టుగ నుండుటచే నాజాతివాఁడుకాడని వ్యక్తమాయెను. ఆతని సముచితవస్తుధారణమును, కారాగారాధికారి సవినయముగ మెలంగుటయు జూడ, నాతఁ డొక యధికారియొ ప్త ప్రముఖుఁడో కావలయుననియు చోరనాయకుఁడు గ్రహింపఁ జాలెను. ఆ పురుషుఁడు వానిప్రక్కనే ఆసీనుఁడై యిట్లుప్రశ్నించెను.

“చోరనాయకా! రేపు నీవు మరణింపవలయు గాఁబోలు?”

“ఇట్టి మాటాడుటకు నీ వరుదెంచియుండవని భావించును.”

“ఓయీ! ఎల్లి సూర్యోదయ మగునంతనే, జననందోహములు చుట్టును గుమికూడి భూనభోంతరాశంబులు ఘూర్ణిల్లునట్లు నిన్ను దిట్టుచుండ నీవు వధ్మస్తానమున కీడ్వఁబడెదవు: చూడ భయంకరముగ నుండు నీదు ఘోరవిచ్ఛిన్నమస్తకము పాదుపావారి దుర్గ సింహద్వారమున శూలాగ్రమునఁ బ్రదర్శింపఁబడుఁగదా.”

చోరనాయకుఁ డెంతటి ధైర్యశాలియైనను స్వీయవధాప్రశంస దుస్సహముగ నుండెను. తన యభిప్రాయము శాతఁడు సూచించినను, నవీనుఁడు చలము వహించి నిర్దయుఁడై యిట్లులనెను—

“మృత్యువాసన్నమగునపుడు హృదయము సహజముగా భయాక్రాంత మగుకదా!...కాని, కరాళమృత్యువదనగహ్వరము జొరవలసిన నిన్ను దప్పింపఁగడంగువాని కేమి ప్రత్యుపకార మొనరింపగలవు?”

“యదార్థమగునేని నేనా మహాసీయుని సోదరునిగాఁ బ్రేమింతును. ప్రేమించుటయేగాక ప్రాణదాతయగు నాయుదారవంతునకు మే మెల్లర మధీనుల మగుదుము.”

అట్టి సంభాషణ కొంత యైనపిమ్మట, నవీనపురుషుఁ డిట్లులనెను—

“స్వయోద్ధీపమును శాసించు గ్రీకుపాలకు నెఱింగియేయుందువు.

తురుష్కరాజధానియందలి ఫ్రెంచిరాయబారి ఆతని నెట్టులైన నశ
పజచుకొనఁ జూచుచున్నాఁడు. నేనా రాయబారి మిత్రుఁడను,
దూతను. గ్రీకుపాలకుఁడు కఠినాత్ముఁడై తన దీవియందుండు ఫ్రెంచి
కుటుంబములను గడుగారింతుటచే వారచట నిలువజాలకున్నారు.
ఆ పాలకునిఁ దొలంగింపవలయునని మా రాయబారి ఎంతచెప్పినను
తురుష్కప్రధానామాత్యుఁడు సమ్మతింపఁజాలెను. కావున, మా
వాఁడొక యువాయ మాలోచించెను. సమయముజూచి ఆకస్మిక
ముగా గ్రీకుపాలకు నాక్రమించి, రయమ్మున ప్రాస్తుదేశమునకుఁ
దరలింపవలయును. నీవీ కార్య మొనరింతువేని, మహమ్మదీయులు
కోరు పరిహారధనం బీక్షణమర్పించి, నిన్నును నీ యనుచరులను
విడిపించి, మీ కొక నొక యొసంగెదను. కార్యసాధల్య మగునంతనే,
నీకు విశేషబహుమానముగూడ నిప్పింతును.”

దుర్భర నిరాశార్థవ మగునై పొరలాఁడు చోరనాయకున కా
పలుకు లమృతప్రాయముగనుండెను. ఫ్రెంచిపురుషుఁడు నియోగించిన
కార్యము కష్టసాధ్యమైనను, అసాధ్యముగఁగూడ గోచరించినను, తనకుఁ
గడుసులభసాధ్యమని గ్రహించి, అమితోత్సాహపరుఁడై చోరనాయ
కుఁడు సమ్మతించెను. ఆరహస్య మెవ్వరికిఁ దెలుపరాదనికూడ నవీ
నుఁడు శాసించెను. చోరనాయకుఁ డంగీకార సూచకముగాఁ దల పంకింప
ఫ్రెంచిపురుషుఁడు సంతసించి తోడనే నిష్క్రమించెను. వాని ప్రవర్త
నము గాంచిన చోరనాయకుఁడు విపరీత విస్మయాక్రాంత చిత్తుఁడై
వివిధతీవ్రాలోచనా విహ్వలుండై కారయందు నిముసములు లెక్కించు
చుండెను.

ఆ సమాచారమటులుండ, సుందరాంగియగు నైరిణి నిజప్రియా
గమనమునకై యనుదినము సీరిక్షించుచుండెను. సర్వజన భయంక
రుండగు చోరనాయకుఁడు పట్టువడెనని తెలియుటచే నాభీతహరిణేక్షణ

నిజహృదయాధి నాధుడగు మనిలునకు వానివలని అపాయము తొలంగెగదాయని మాత్రము సంతసించెను. కాని, అంతమాత్రమున నేమాయె? సమున్నత తరంగనందోహకరంబై, ప్రచండ మారుత ఘూర్ణితమై, క్రూరమత్యాదిజలచర విహరణ స్థలమై యొప్పుగ భీరానంత పారావారము కరంబపాయకరముగదా. కాన నాముద్దియ మగుడ భయాకుల మాననయై నిట్టూర్పు పుచ్చెను. కాని, ఆఱువార ములలోఁ దన పర్యటనము పూర్తియగునని మనిలుఁడు పలికియుండుటచే నాకోమలి హృదయమొకింత భయరహిత మాయెను. ఆఱు వారములును గ్రమముగాఁ దిరిగిపోయెను. మనిలుఁడింకను రాఁజూ యెను. నాటంగోల నీలదీపమెన్నఁడుదయించునోయని ప్రతి సాయం కాల మాబాల డోలాయమానమాననయై సాగరమువంక వీక్షింపఁ దొడంగెను. ఆవారమట్టులే గడచిపోయెను. అట్టివారము లనేకములు గతించినను ఐరిణీ మనోహరుడగు దేఱఁజూయెను.

ఆఱు నెలలాయెను. ఐరిణీమనోవృథ దుర్భరమై, దుస్సహమై వర్ణనాతీతమాయెను. ఆశోత్సాహదీపిత సుందరవదనము వియోగ భరంబున వైవర్ణ్యము నొందెను. ఆమెచేష్టలుగూడ తదనుగుణముగ నుండుటచే నామె జనకుఁ డొకనాఁడు భయాతురుడై తత్కారణ మరయఁబోయెను. హృదయము వియోగానలత ప్తమై యున్నను మనిలునిపైఁగల విశ్వాసాసురాగము లట్టులే యుండెను. తనప్రియుని యనుష్ఠి అగువఱకు నా రహస్యముం దన జనకునకైన నెఱింగింప రాదని దృఢముగ నిశ్చయించి, ఆతని కా విషయ మెఱింగింపక ఏమేమియో సమాధాన మీయదొడంగెను. తన మనోహరున కే యపాయమైన వాటిల్లియుండునని వెఱచి, ఆతఁడు సురక్షితముగఁ దిరిగిరావలయునని కరుణాసింధుడగు పరమాత్ముని బ్రార్థించెను.

శీతకాలమట్లు కడచెను. సకలజనహృదయాను రంజకమగు వసంత

మరుదేశ, ప్రకృతి సేవనసౌందర్య వైభవముతో నలరారెను. వాతావరణము ప్రశాంతయుతమాయెను. ఏరిణి ఒకనాటి సాయంకాలము విహరణార్థము సముద్రతీరమునకు బోయెను. చిరకాలము సంచరించిన యావదేశము గాంచినంతనే, గతసంతోష వృత్తాంతము లాకాంత స్మృతిపథంబున దోచెను. మానసము తదాలోచనాధీనమైయుండ, నాకాదండంబుల దడదడ లాకస్మికముగా వినవచ్చెను. పెండత్తరంబున నైరిణి మోమెత్తి తిలకించెను. నాక యొండు కాన్పించెగాని నిజప్రియాగమన సూచకమగు నీలదీపము కానరాదాయెను. నాక సమీపించుకొలది, అందుండు వాడు మనిలుడు కాడేమోయను భయమధికతరమాయెను. అంతలో నా నాక తీరమున నిలిచెను, ప్రణయ ప్రపూర్ణులగు నైరిణి మనిలులు పరస్పరాశ్లేష సౌఖ్యమున నోలలాడిరి! తదుద్రేక మొకింత యడంగ నాకామిని ఇట్టులనెను.

“మనిలా! అరుదెంచితివా? ఇంత కాలయాపన మొనరింపనేల? మదీయ నిశ్చలప్రేమ మెట్టిదో పరీక్షనలుపఁ గడంగితివా? అయ్యో! అటుగాక, అపాయ మెద్దియేని వాటిల్లెనా?”

“ప్రేయసీ! ఒక అపాయముగాదు—నిన్నానాడు ఎడబాసి వెడలి నంతనే ఈ హతభాగ్యుడు చోరులకుఁ జిక్కినను. నిన్నుఁ జెట్టపట్ట నాసించిన నాయనంత ధనమంతయు గోలోప్తిని—తుదకు బానిసీడ నైతిని. సుందరీ! భగవదనుగ్రహమునను, ధైర్యస్థైర్యగుణ సమన్వితులగు నాయనుచరుల సాహాయ్యమునను ఆదురవస్థ యంతరించెను. ఒక నావ పోయినను, మఱియొకటి కలదు. కాని, ఏటి ప్రయోజనము? ఈ నిర్ధనుడు నీ జనకుఁడెట్లు మెప్పింపఁగలడు?”

నిజనయనకంజాతములనుండి విమలముక్తా ఫలోపమాన బాష్ప బిండువు లవిరళముగ వ్రాల, దీనకలస్వనంబున నైరిణి ఇట్టులనెను.

“మనోహరా! మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు జనకుడు నన్ను

నిరాకరించువాడు కాడని ఎఱుంగుము. నేడదివారముగదా—
ఆసాధుజనుడీ సమయమున నిజభ్రాతృశరీరనిలయ ప్రాంతమున
దైవచింతా నిమగ్నుడై యుండు—ఆ!”

విడిచి కెప్పున నటించెను. కారణమేమి? ఆ ముహూర్తమున
నాకస్మికముగా దుపాకి శబ్దము భయంకరముగా వినవచ్చెను.
ఆముహూర్తముననే సముద్రమధ్యమున నొక జువ్వ మీటకెగసెను!
మనిలుడు వడివడి స్పట్టుల నెను—

“అహా! ఆనంజ్ఞ నాకనుభవైక వేద్యము. నీరము తేవలయునని
నాయనుచరుల నంపితిని. కాంతా! నేనికఁ బోవలయు—ఒక్కక్షణ
మైనను దడయరాదు. ఇకఁ గలియమేమో—”

పిడుగు పడిన విభమున ప్రూష్పడి, అవరళాశ్రుధారార్ధ్రకపోలయై
విడిచి విలపించెను—

“ఇకఁ గలియమా! మనోహరా! ఇట్టి యాశారహితకఠనా
లాపము లాడనేల? నీదు భయంకరసముద్రయానమున నేఁగూడఁ
బాల్చిన బాగుండునే! మారుతముల ఝాంకారధ్వానములును,
గంభీరసముద్రభంగవ్రాతముల గర్జలును నాకు మృదుమధురగానము
వలె మనోహరమగును.”

మనిలుడు తత్తరపడుచునే ఇట్లు లనెను—

“సుందరీ! నీకసాధ్యమగు కార్యముగుఱించి తలంపనేల? మన
వివాహము నీజనకుఁ డెన్నఁడై నను సమ్మతించునదిగాదు—నన్ను
పారింపకుము—పాలకుడు ప్రాణత్యాగ మొనరింపజూచు గాని
తన సమ్మతి యొనంగఁడు. కాంతామానసము ప్రేమాధీనమగునేని,
తల్లిని, తండ్రిని, అక్కను, అన్నను—అందఱును విడనాడి తా
ప్రేమించు గాంతు ననుసరించును. సుందరీ! సాహాయ్యరహితవై
పలుసారు లీతీరమున కరుదెంచు నిన్ను రాక్షసంబుగఁ గొనిపో

జాలు నీలశాలి వినిర్మలనిశ్చలానురాగపూరితహృదయుడై గౌళి కునిచందమున ని స్పృహించువాడు—విశ్వానభగ్ధవై యరుదెంతువా? ఐదీ! ఏమందువు! మనకొక కా నొక సరిక్షించుచున్నది. 'మోరియా' యందలి తొలివీడు శేషునంతనే యథాక్రమముగా మనము వివాహ మాడంగలము.”

ఐదీ! తన మస్తకము బ్రయుని పేరుటరమునఁ జేర్చి నిరుత్తర ఆయెను. ఆముద్దియ మనోఽథమమందానందమయ దృశ్యము లతో నిండిపోయెను. మనిలునిస్వరము మనోహరముగ నుండెను. ఐదీ! మాటాడనేరక చేష్టరహితయైయుండ, నా యువకుఁ డామె కానుపైఁ జేయివైచెను. తీరమున నాప్రణయినీప్రణయలు కొంత దవ్వు సుఖింబుగ విహరించినంతనే, మనిలునినొక కశ్చెమట గోచ రించెను.

మనోహరదీనస్వరంబున మనిలుఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను—

“ప్రేయసీ! ఏమందువు? నీ ప్రియుని విశ్వసించి యరుదెంతువా?”

“మనోహరా! రాజులను—నిరాకరింపవలదని హృదయ మనుచున్నది.”

ఐదీ! యా తెలుగున సన్నప్తముగఁబలుక, మనిలుడు తదభి ప్రాయమెఱింగి, దృఢతమ భుజాదండంబులబట్టి ఆ కన్నియను నొకపై జేర్చెను. తోడనే, తానును లంఘించి, నొకాదండంబులఁ బూని వడివడి త్రిప్పదొడంగెను. కొంత ద వ్పరిగినంతనే, ఆనొక నిలిచెను, మనిలు డిట్లులనెను.—

“ఐదీ! నీ హృదయ మెటులున్నది? విచారాక్రాంతచిత్తవైకుంఠదేవవా ఏమి?”

మనిలుని ప్రవర్తన మామెకు ధైర్యము గొలుపుచుండుటచే నా కొంత విచార మెఱుంగక నిశ్చలముగ నుండెను. అంతలో

మనిలుని పెద్దనాన సమీపించెను. తోడనే మనిలుడు నిజసతీసమేతముగా నం దధిరోహించెను. ఐరిణి దోడనే తన గదియందుఁజేర్చి, నావికు లేమిచేయుచుందురో ఆతఁడు పరీక్షింపఁబోయెను.

ఐరిణీ మనిలుల నావ పోయిపోయి, 'కొరాను' అను నగరము జేరెను. తాఁ జెప్పినటు లాయువకుఁడు తోడనే మతాచార్యుని రావించి యథాక్రమంబుగఁ దమ వివాహము జరిగించెను. కొన్ని దినములు నా రచట సుఖముగఁ గడిపిరి. ఒకనాఁడు మనిలుడు తన ప్రియురాలినిగాంచి, తాను మగుడ సముద్రయాన మొనరింపవలసిన యవసర మరుదెంచెనని యల్లనఁ బలికెను. పతిసేవాపరాయణ యగు గ్రీకుకన్నియ ఆతని సనుగమించుటకు సంసిద్ధురా లాయెను. మనిలుఁ డిట్లు లనెను—“ప్రేయసీ! నీ వీమిత్రగృహంబుననుండుము. సముద్రయానము సుకరముకాదు. కష్టమెఱుంగని కోమలాంగివి నీ కీ పర్యటనము కడుదుస్సహంబగు. మార్గమధ్యమున నీ జనకునిఁ గాంచి మన యుదంత మెఱింగింతు—నీపుత్రిక యొనరించిన నేరము పైరింపుమనియు, నాయెడ బద్ధానురాగయై సుఖంబుగ నున్నదనియు, నెఱింగింతు”...

మనిలుఁ డటు లేమేమియో చెప్పెనుగాని, ఆసాధ్య త దాలాపములఁ బాటింపక, విసేలనయననిర్గళితాశ్రుధారలు మెండుగ మెఱయఁజై న్యముగ నర్థింప, నాతఁ డియ్యకొనెను. నావ మగుడ సముద్ర తరంగముల నుత్తరింపఁదొడంగెను.

ఆ ప్రయాణము ఐరిణికి బాగుగనేయుండెను. క్రమముగా నొక యంతయు నామెకుఁ బరిచయమాయెను. మనిలుఁ డెల్లడలఁ దిరుగాడుచు నర్ప మరయుచుండెను. ఆతని గదికింద నొకయర అమరి యుండెను. అం దేముండెనో మనకుఁ దెలియదు. ప్రతిభాగము నందును దమ తమ పనులపై విచ్చలవిడిగఁ దిరుగాడు నావికు

లావంకమాత్రము పోకుండిరి. కొంద జాచుట్టును నిరంతర మప్ర మత్తులై కావుండిరి. ఆద్వారము మనిలుఁ డొక్కడే ఎప్పుడో యొకపుడు తీయుచుండెను. ఆతఁడుతప్ప మఱి యెరులందుఁ జొచ్చుట లేదు. అట్టి సమయములం దాతని మానస మేలకో విపరీతాను మానబాధితమగుచుండెను. నిశీథసమయమున నాతఁడు శయ్యనుండి లేచి ఆప్రదేశము సురక్షితముగా నుండెనాయని తిలకించుచుండెను. అందుండి నవ్వుడి యేమైనను వెలువడునేని, ఆ సమయమునఁ దన భార్యప్రశ్నించునేని, ఆతఁడు విహ్వలచిత్తుడై వెలవెలవోవుచుండెను.

ఐరిగి ఆ యా విషయములు క్రమముగా గుర్తించెను. ధీర స్వాంతుఁడగు తన మనిలుఁ డట్లు కలవరపడనేల? ఆమె కేమియు దోషకుండెను. ఐనను, ఆమె మానస మేలకో విపరీతభయానుమాన బాధిత మాయెను. మానస మా కారణమున దహించుకొనిపోవు చుండినను, మగనిరహస్య మరయుట మగువకుఁ దగదని యెంచి ఆ మానసతి నహించి మిన్నకుండెను.

కొరానుతీరమువీడి చాల దినములాయెను. నావ యింకను బోవు చునేయుండెను. తా మెన్నఁడు స్కయోద్వీపము జేరగలుగుదుమో, తా నెన్నఁడు తనజనకుని గాంచజాలుదునో యని ఐరిగి తత్తర పడుచుండెను. క్రమముగాఁ దనకాంతు నామె యనుమానింపఁ దొడంగెను. స్కయోద్వీపమునకుఁ జేరు తలం పాతనికి లేదని ఆమె భయపడఁజొచ్చెను. ఒకనాఁడు సమయముజూచి, భయాకుల మానసయగు నాకాంత ప్రశ్నింప, మనిలుఁ డిట్టులనెను—

“ఐరిగి! నీతో నొకానొక మహావిషయము గుఱించి ముచ్చ టింపవలయునని చిరకాలమునుండి నిరీక్షించుచుంటిని. నేటికి నీవే అట్టి యవకాశము గల్పించితివి. నీప్రేమము నిశ్చలంబని విశ్వసించి—”

ఐరిగి సహజముగాఁ గుపితయై వాడిగ నిట్టులనెను—

“ఎన్నఁడైన ననుమానించితివా? నీరహస్యము లన్నియు నా కెఱింగింపకుండుట కదియే కారణముగావలయు?”

“కాదు, కాదు! నానంటి భాగ్యహీనుని వెండించుటకు నీ హృదయ మంత స్ఫూరముగ నుడునాయని సంశయించు చుంటిని—”

“ఆర్యా! వివాహమునకుఁ బూర్వమే నాహృదయము నీ యధీన మాయెగదా—నీతోడ వధ్యస్థాన మెక్కుటకు గూడ సంసిద్ధునై యుంటినే! ఇక మనము పవిత్రవివాహపాశబద్ధులై నపుడు వేఱుగఁ జెప్పవలయునా?”

“విరిణీ! తీవ్రపడకుము. నాయుదంతముపూర్తిగ నీ నెఱుంగవు. నేను ధైర్యస్థైర్యములుగల గ్రీకునావికుఁడననియు, ఎట్టి యపాయమైన సరకుగొనక అంబరచుంబిత తరంగములపై నుయ్యెల లూగుచు వాణిజ్య ముచేయు ధనార్థిననియు మాత్రమెఱింగి దృఢాను రాగబద్ధువై నన్నెంతయు గారవించితివి. సహజనిశ్చలోదార చిత్తవగు నీవు నాదు వంశాదులెన్నఁడు బ్రశ్నింపవైతివి, నేను పరమానంద భరితుఁడనై యుంటిని. ప్రశాంత మహానముద్రమున నాకస్మికముగఁ జెలఁతేగు ప్రచండ జంఝానిలంబుకంటెను తీవ్రతరంబగు మదీయకథా శ్రవణమున నీదు సదభిప్రాయము తొలంగ, దుర్భరదుఃఖార్ణవ నిర్మగ్నపుకాఁగలవు. నీవీంకను నన్నుఁ జేమింప జాలుదువా?”

విరిణి దురంతభయ సంభ్రమాకుల హృదయయయ్యు, “ప్రేమింతును? తప్పక ప్రేమింతును!” అని వడివడి బదులాడెను.

తోడనే మనిలుని రూపుమాఁతెను. ముఖాంతర రక్తనాళములు పొంగ, సహజ నిశ్చలవదన మాకస్మికముగఁ బ్రజ్వలంప, నాతఁడు తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“ఎఱుంగుదుగదా!— మహానముద్రమధ్యమున భయంకరస్వైర

విహార మొనరించిన చోరనాయకుని! వానిఁ బట్టనలయునని నీ జన కుండగు గ్రీకుపాలకుఁ డొనరించిన విశ్వప్రయత్నము లెట్లు వ్యర్థ మాయెనో, ఆ యసాధ్యచోరనాయకుఁ డెట్లు తనుఁ గనుఁబ్రామఁ దలచిన పాలకునిఁ దానే వంచింది ఎట్లు మహావిజయములు గాంచు చుండెనోగూడ నెఱుంగుదుగదా.” ఐరిణి అనిమిష నయనయై, నిశ్వాసనిబద్ధయై, ప్రకంపితహృదయయై ఆలించుచుండెను—“ఐరిణి! గమనింపుము! సర్వజనభయంకరుడై అఖిల దేశ వాణిజ్యవినాశ కారణుడై, అభినవభూతనాయకుఁడో యని భ్రాంతిగొల్పిన ఆ చోర నాయకుఁడు నీ సమీపముననే యున్నవాఁడు—నీదు మానసము హరించి ఈనౌకను శాసించువాడే ఆ చోరనాయకుఁడని గమనింపుము!”

“అనంభవము! అనంబద్ధము!” అని యెఱచి ఐరిణి తత్సమీప శయ్యపై వ్రాలి పనివిపసవి విలపించెను. ఆ మానవతి దురవస్థ వర్ణనాతీతము. కొంత తడవాకాంత నిరౌఘాటముగ నేడ్చినపిమ్మట యూరటగాంచి, ప్రసిద్ధగ్రీకునారీజన సహజోదార మచ్చుపడ నిట్లు లనెను—“మనిలా! ఏమైనను, బహుకర్మనంకీర్ణమగు జీవనపథంబున నిన్నుగమించుటకు నదా సంసిద్ధురాలను. నీ వఖిలజనకంటకుండ వగు నా చోరనాయకుఁడవైనను వెనుదీయుదానగాను.”

మనిలుడు పరమానందభరితుడై ఆ పరమసాధ్వీ కోమల కర పల్లవము నెల్లన ముద్దాడి, సహజనిశ్చలస్వరమున నిట్లులనెను—

“ఐరిణి! నీవిక భయముడిగియుండనగును. అనంతధనసంపాదన మొనరించిన చోరనాయకుఁ డికఁ దొంటితెఱుంగున వర్తింపక సాధు జనుడై జీవించును. కానిఁ బక్కపని యింకను బూర్తికావలయు. మృత్యుముఖమునుండి నన్ను దప్పించిన ఒకానొక మహనీయుఁడు పండితకార్యము నెఱవేఱినగాని, దృఢతమనమయపాశవిముక్తుడై

గాజాలను. తత్కార్యము భాధాకరమైనను, సహించి చేయవలయు. నేను తురుష్కునా కాధ్యక్షునిచే బట్టువడి రాజధానియందు గారా గారబద్ధుడనై తదధికారులు దారుణముగ విధించిన విపరీత పరిహార ధనంబు, జెల్లింపజాలక మరణింపనుండు సమయమున నామహానీ యుడు తద్ధనంబు నా వంతు సమర్పించి నన్ను రక్షించెను. ఆ మహా పురుషుడు నా తలపై నొక మహత్తరకార్యభారము మోపెను. నేను విడువడిన యనంతర మీ నాన ఆయత్తవహించి, తత్కార్యసాధనా యత్తచిత్తుడనై బయలుదేరితిని. నుండరి! ఇట్టి కారణములచే నన్ను మగుడ గాంచుట కింతకాలమాయెను.”

“ఆర్యా! ఆ కార్యభార మెద్దియో మున్నుండు వచింపుము!” అని ఐరిణి వడివడి ప్రశ్నింప, మనిలుఁ జిట్టులనెను.—

“కాంతా! మనము తొలుదొల్త “మరసీలు” నగరమునకుఁ బోవలయు. ఈ దిగువ గదియందతి భద్రముగ నుంచిన బంధాను ఆ నగరమున దింపవేయవలయును.”

“ఆ బంధా ఎవ్వరు? సత్వర మెఱింగింపుము!”

“ఐరిణి! నీవే చూడగలవు. కాని, అసాధారణవై పరీత్యము గోచరించును. కావున స్థిరచిత్తవై యుండుము.”

“నా చిత్తము నిశ్చలముగ నున్నది. ఈ విశ్వప్రపంచమునం దెంతటి యపాయము వాటిల్ల నున్నను, నా మానసము భయ మెఱుంగదు.”

తోడనే, మనిలుఁ డామె నా రహస్యమందరము చెంతకు, గొం పోయెను. సాయుధుడై అప్రమత్తుడై యా స్థలమునం గావలియుం డిన నాపికుడు వారికి దారి యొసంగెను. ముందు నీ వరుగుమని తన భార్యతోఁ బలికి మనిలుఁడ ద్వారమున నిలిచెను.

ఐరిణి ఆ క్షణమే అప్రయత్నముగా నందుఁ బ్రవేశించెను. ఆ

కోమలాంగియందుఁ జొచ్చినంతనే కెవ్వన నఱచెను. అందుండిన గ్రీకుపాలకుఁడు పట్టుకున్నచో, విచ్చిన్నరంభాస్తంభమువలె నాసుకు మారహేమగాత్రి నేలఁబడి యుండెడిది!

“హా! ప్రియపుత్రీ! ఐరిణీ! నీవా! ఈచోరాధముని బాణికి సీవును జక్కితివా! హా! విధి—”

ఐరిణీ జనకుఁడగు గ్రీకుపాలకుఁడా తెఱంగున భూల్లునవిలపించుచు మూర్ఛవోయిన తన పుత్రికకు వలయు శీతలోపచారము లొనరించెను. ఆమె నేద దేటి ఉన్మాదినివలె, జూచి యస్పష్టముగ నిట్లు లనెను—“ఇది కలయా? సత్యమా? నా సయనములు నాశ్రవణములు నెలపులు దప్పెఁగాఁబోలు. ఇదియొక మాయాప్రదర్శనము గావలయు.”

“ఐరిణీ! స్థైర్యము నహింపుము. నీ జనకుఁడు గ్రీకుపాలకుఁడై యిందు బంధితుఁడై యుండువాఁడు.”

“ఏమీ—బంధితుఁడా! నిన్నేల బంధింపవలయు? మనసునితోఁ జెప్పి ఈక్షణంబ నిన్ను విడిపింతును—”

గ్రీకుపాలకుఁడు విచారకంపితకంఠుఁడాయెను—“అయ్యో! ఆచోర నాయకునితోడ నీకుఁ బరిచయముండునా.”

“పరిచయ మున్నది! మాహృదయము లనోన్య—”

“మందబుద్ధీ! మాటాడకుము! రమ్యహర్మ్యమున నుఖింబున నుండు మనల సీనికృష్టావస్థకుఁ బాల్చేసిన ఆనరాధముని ధర్మవిరుద్ధముగ నాశ్రయించియుంటివని తలంపనైన దలంపజాలను.

“ఐరిణీ! అధర్మ మెఱుంగదు!” అని నిశ్చలంబుగఁ బలికి తోడనే ఆమె విచారకంపితస్వరమున నిట్లులనెను—“జనకా! మనసుని గాంచి ప్రేమించినపు డాతని యుదంత మెఱుంగను. ప్రణయము నాటుకొని నిశ్చలమై దృఢతమమైనంతనే తదావేశమునకు వశంపడనైతి. నీ

వారు క్రమముగా మరసీలు చేవుజేరిరి. మనిలుడు సగరదుర్గ రక్షకుని చెంతకుఁ బోయి తన యుదంత మెఱింగించి రాయబారి యొసంగిన పత్రములు నిదర్శనపూర్వకముగాఁ బ్రదర్శించెను. కొన్ని దినములైన పిమ్మటఁ దన భార్యను గాంచి పితృవియోగమునకు నిద్ద పడి యుండవలయునని మనిలుడు మోఁచుచున్నాఁడను. ఆ కాంత మగుడ నశ్రుశుక్కులు మున్నీరై ప్రవహించునట్లు మధురకలస్వనమునఁ దన మగని బ్రార్థించెను. ఐనను, సమయబద్ధుడగు మనిలుని హృదయము కరుగదాయెను. తుదకా దుష్టముహూర్త మానన్నమాయెను. ఐరిణీ జనకుల వియోగము భయంకరమై వర్ణనాతీతమై యుండెను. తద్దురంతవియోగభరమ్ము సైపజాలక ప్రేమస్వరూపిణి యగునైరిణి జీవరహిత సువర్ణసాలభంజకవోలె మూర్ఛిలైనను. మనిలుడు తోడనే యొక పరిచారికను రావించి ఆమెను దన మందిరమునఁ జేర్చెను.

అంతలో మరసీలు దుర్గపాలకుడు తోచెను. ఆతనితో సాయుధులగు సైనికు లిరువురుమాత్ర ముండిరి. రాయబారి ఆజ్ఞయగుటచే, గ్రీకుపాలకుని వదనము దట్టమగు నినుపమునుంగుచే గప్పబడెను. ఆ యఘోరదృశ్యము గాంచినంతనే, కఠినహృదయుడగు మనిలుడు గూడ నహింపజాలకపోయెను. అనంతర మూదురదృష్టవంతుఁ డొరులకుఁ గానరాకుండ నొకదుప్పటి దట్టముగఁగప్పి, నిర్జనంబై యంధ కారమయంబైయుండు నిశీధనమయమున నాశ్రయించియుధికారి. ఆతని దనదుర్గమునకుఁ గొంపోయెను. తత్పూర్వమే ఆతఁడు మనిలునకొక యోగ్యతాపత్ర మొసంగెను.

కార్య మావిధము చక్కఁబడినంతనే మనిలుడు తన నావద్రిప్పి, తురుష్క-రాజధానియగు కాన్యాంటునగరముజేరి, మరసీలు దుర్గాధిపతి యొసంగిన పత్రము శ్రవించి రాయబారి కొనంగెను. ఆతఁడెంతయు ముదమంది, సమయబద్ధుడై కార్య మతిజయప్రదముగ

నొనరించినందులకు మనిలుని గడుగొనియాడి, అమూల్యపారితోషికము లొసంగఁబోయెను. వానినెల్ల సగౌరవముగ నిరాకరించి చోర నాయకుఁ డిట్లులనెను.

“అర్యా! నాకుఁ బ్రాణదాన మొనరించిన మహాదాతవు. నీవు నియోగించిన కార్యము భంగపడకుండ నొనరించి నీముణము దీర్చు కొంటిని. వేఱు పనదనము వలదు.”

అనంతరము మనిలుఁడు తననొక నమ్మివైచి తత్ప్రార్థనము దన యనుచరులకు గొంతపాలువెట్టి, ఐరిగీసమేతముగా స్కయోద్వీపముజేరెను. తాము చిరకాలము పలుసారులు నిగూఢముగఁ గలియుచుండిన ప్రణయంపుఁ దాపున నొకదివ్యభవన మాతఁడు నిర్మించెను. కాని, వాని ప్రియపత్నియవస్థ ఎటులుండెను? జనకుని దురంత దురవస్థ చిచ్చువలె నామెహృదయము దహించివేయుచుండెను. పతిభక్తిపరాయణయగు నామానవతి తనదారుణవిషమావస్థ ప్రియున కెఱుకపఱుపకుండిన కారణమున నామె యవస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. కఠినదృఢదారుస్తంభము జొచ్చి కంటికిఁ గానరాకుండ లోలోన దొలిచెడు క్రూరకీటకమువలె విచారమామెహృదయమును దినివేయుచుండెను. ఒక్క కుమారుని మాత్రము గని ఆపరమసాధ్యి అచిరకాలమున దివికేగెను.

తన ప్రేమైకనిధాన మంతరించుటచే మనిలునకు జీవనము దుస్సహమాయెను. కొంతకాల మెటులో పోనిచ్చి, ఒకనావ నాయత్తపఱచి, అదృష్టవశమునఁ గంటఁబడిన తొంటియనుచరులఁ జేరదీసి, ఇతరులనుగూడ నాహ్వానించి, మనిలుఁడు మగుడఁ జోరనాయకుఁడాయెను. కాని, యావనమద మడంగుటచే నాతఁడు దురుష్కనావల జోలికిఁ బోక, ఆతీరముల పొంతకై నఁబోక, తత్ప్రభుత్వవైరుల నొకలను యధేచ్ఛముగా దోచుకొని, అమితధనవంతుఁ డాయెను.

మనిలుడు చిరకాలము జీవించెను. రాజధానియం దాతఁడు విపులవైభవస్థునివైతమగు భవనము నిర్మించి అమితసుఖ మనుభవించెను. తాను మరణించు సమయమున గ్రీకుపాలకుని రహస్య మాతఁడు తన కుమారున కెఱింగించెను. నాటంగోలె నీమహారహస్యము దనతండ్రివలనఁ బుత్రుఁ డెఱింగి, వాఁడు తన యవసానకాలమున సుతునకుఁ జెప్పట ఆచారమాయెను, అన్య లెఱుంగరు.

౨౪

శ్రీ త. ల. రా. మ. ము.

ఖాలీలుడు వినిపించిన యీకథ పాపాకు మఱియుఁ బ్రీతికరముగ నుండెను. స్త్రీజనంబులుగూడ తదేకధ్యానమున నాలించిరి. ఏమన, అయోముఖముగల మనుజుడు ప్రతీతిపూర్వకముగా వారికిఁ జిరపరిచితుఁడై యుండెను. అందలి గాథమాత్ర మెవ్వరెఱుంగక, పలువురు పలువిధము లాడుచుండిరి. ఈకథ యన్ననో అందనుకవారు వినియుండిన గాథలకంటె గడునమంజనముగను విశ్వసనీయముగను నుండెను. దల్తబను పాపా యథాప్రకార మాలోచనాపరుఁడై ఇటుల నెను—

“సృ-యోద్వీపము బాలించు గ్రీకుపాలకు నెవ్వరో యెత్తుకపోయి రనట చరిత్రప్రసిద్ధము. ఇందు ఆవంతయు సందియమున కవకాశము లేదు. అయోముఖము దాల్చిన మనుజుఁడుగూడ బ్రసిద్ధుఁడై వాఁడు చిరకాలమా బందియందుండినను, వాని పూర్వచారిత్రమేరికఁ దెలియకుండెను. కాని, ఆగ్రీకుపాలకుఁడే అయోముఖుడని ఎన్నఁడు వినియెఱుంగను.”

ఖాళీలుఁ డిట్లు బదులాడెను.—

“పాపా! నేనీవిషయము కొంతపరిశ్రమ యొనరించితి. తురుష్క ప్రభుత్వాధికారులు భద్రపఱచిన పత్రములు గొన్నింటిఁ బరిశీలింప, నీరహస్యము గ్రహింపఁజాలితిని.”

“కాని, మిత్రమా! చరిత్రకారులు వేటువిధములు వ్రాసి యుండిరే?”

“నిజము. ఒక్కొక్కఁ డొక్కసమాధాన మొసంగఁబోయెను. కాని, ఎవ్వఁడును జరిత్ర యెటులుండునో అరయరైరి. అట్టివార లాటుగురున్నారు. ఆ యాగ్గురును ఆటుపాత్రలను నిర్ణయించియుం డిరి. వానినెల్ల సుఖువుగా ఖండింపనగును.”

“ఎట్లు?”

“అందు రెండు కేవల మసంబద్ధములనిచెప్పునంత మాత్రముననే గ్రహింపనగును. వాఁడును, ప్రాస్తుదేశము బొలించిన పదునాల్గవ లూయీరాజును గవలని యొకసిద్ధాంతము. ఫ్రెంచిదర్బారు నందలి సాంప్రదాయము గుర్తింతుమేని, విషయము వ్యక్తమగును. ఫ్రెంచి రాణులు బహిరంగముగాఁ బ్రసవించుట సాంప్రదాయసిద్ధము. రాజ వంశజులును, అత్యున్నత ప్రభుత్వోద్యోగులును, కొందఱు రాజనభి కులునుగూడ సచ్చో గూడియుందురు. నాటిఫ్రెంచిరాణి వివాహ సంతరము ఇరువది వత్సరములకు గర్భవతియగుటచే నాప్రసవగృహము వ్రేక్షకజనసంక్షిప్త మాయెను. కవ లుదయించినచో, నావిషయము దాగునా? అసలు, దాగవలసిన యవసర మేమున్నది? కాన, ఈ సిద్ధాంత మసంబద్ధముగదా. ఇంక రెండవది విచారితము. తదయోముఖుఁడు ఫ్రెంచిరాణి గూఢజాఁడట. అయ్యది నిక్కమగు నేని, రాజు జీవించియుండగ నే, గూఢజాఁ డుదయింపవలయును. కాని, ఆమెపై నప్రతిహతవైరము పహించి, సహస్రగూఢచారుల ముఖం

బున నారాజుపత్ని చర్యలెల్ల సరయు సమర్థ ప్రధానామాత్యుడు—
‘రిఘులూ’ ఎఱుంగకుండునా? ఎఱింగి యూరకుండునా?.....”

మిగిలిన నాల్గు సిద్ధాంతములుకూడ ఖలీలుడు సహేతుకముగా
ఖండించెను. పాషా మొదలగు వారందఱు గడుశ్రద్ధ మెయినాల్చిరి.
నిజమనోహరుని యనంతవైజ్ఞానముగాంచి జాలేఖా లోలోనగర్వించి
ముదమందెను. కథ జెప్పగొలది తురుష్కయువకుని సుందరవదన
ముత్సాహముతో చీపించెను. సహజముగఁ గాంతిపుంజములు నెద
జల్లు నామోహనాంగుని విశాలనయనము లధికతరదీప్తివంతములా
యెను. తన హృదయచోరుడంత మనోహరముగ నెన్నడు దోచ
లేదని జాలేఖా నంతసించెను. ఖాల్లీలునిగాంచి యానందించునది
యొక జాలేఖామాత్రము గాదు; ప్రభుపత్నియగు నిస్మిల్లాకూడ
నట్టులే యానందించెను.

ఇస్మిల్లా స్వభావము పాతకులకు విదితమే. ఆమె హృదయము
నిష్కళంక విమలాభిమానమున కాకరముగాక స్వైరిణీజనసహజ
కామోద్రేక పూరితముగదా. సర్వాంగసుందరాంగుడగు ఖాల్లీలుని
గాంచినంతనే, ఆమదవతి కామాతుర ఆయెను. లూకానునుగాంచి
నంతనే ఆతఁడును మన్మథప్రాయముగ గోచరించెను. జూలియను
తటస్థమై సపుడుగూడ నాభోగవతి మానసమట్టులే ఉద్రేకించెను.
ఈసమయమున నామువ్వురు గాన్పించిరి. గ్రీకు లిర్వురు మనోహరా
కారులేయైనను, తురుష్కయువకుడు మఱియు నాకర్షణీయుడాయెను.

కథాశ్రవణాభిరతలగు కాంతల మునుఁగులు క్రమముగా దొలం
గెను. వీక్షణమాత్రముననైనను దల్లిబను పాషా వారింపకుండుటచే,
జూరినమునుఁగులు వారు సవరింపకుండిరి. ఆకారణమున ఖాల్లీలును
మనమలరగాంచుటకు ప్రభుపత్ని కవకాశమాయెను. తన్ననోహరా
కారము నయనపర్వ మొనరించు సమయమున ఆప్రక్కనే యుండిన

తన మగనిమోముకూడ దృగ్గోచరమగుచుండుటచే వారిరువురకుఁగల వ్యత్యాసము కడుంగడు స్పష్టమాయెను. నూపురేఖలులేని అట్టివృద్ధు నకు దాను భార్యనైతిగదాయను తలంపాకాంత మనమున జారు క్కున నుదయించెను. తలంచునంతమాత్రమున నామెహృదయము క్షీవముగఁ గంపించెను. అసలే ప్రేమాస్పదుఁడుకాని ఆభర్త మఱియు ససహ్యకారణుండామెను. చిరకాలప్రవర్ధిత దురాలోచన లాసమయ మున మఱియు దుష్టతరములై, దృఢతరంబులై ఆశావంతములు గూడ నాయెను.

నౌక మగుడ విమలజలమార్గము ననుసరించి యల్లనఁబోఁ దొడంగెను. యువకులు మువ్వరొకవంక నాసీనులగుటచేదమ ప్రియ కాంతలతో గునగునలాడి ఆనందించుట యసాధ్యమాయెను. విధివశ మున గపటనాటకమాడుచుండిన ఖాలీలుఁడుమాత్రము సంతసించెను. జలేఖా ఖాలీలుల ప్రణయము ప్రభుపత్నికే దెలియు సవకాశము దానఁదొలంగెను.

నౌక క్రమముగా నౌక మనోహరవిశాలారామము సమీపించెను. అయ్యది వరుసవరుసలుగ వాలుగ నీటివఱకు విస్తరిల్లి గట్టునకు నూర డుగులెత్తున నుండెను. ఆవూడ నిబ్బరముగఁదోచు మందిరము నిరు పమాన సౌందర్యముతో నటరారుచుండెను. అసంతమై సవవికసిత కుసుమనికర విరాజమానమై, బహుళఫలవృక్ష సంకీర్ణమైయొప్పు నావ నముగూడ వర్ణనాతీతముగ నుండెను. అట్టితావుంగంచి యెఱుంగని ఖాలీలాదియువకులు పరవశాత్ములై అనిమిషనయనలై చూడదొడంగిరి. లెక్కకు మీఱిన జలస్తంభము లాచుట్టును జలము లెగుర జమ్ముచు గడుమనోహరముగ నుండెను. తనమిత్రుల మనోభిప్రాయ మెఱింగిన దల్తబను పాషా తోడనేయిట్లులనెను.—

“మిత్రులారా! మీమనోరథముకడుసులభసాధ్యము. ఈయసంత

క్షేత్రాధిపతి మత్స్యీయమిత్రుడు. అతని, గాంచి చాలకాలమాయెను గాని అభ్యంతరముండబోదు. రాజధానియందలి మంత్రివర్గములో నొకడగు నామిత్రుడే సమయమున నిందుండువాడుగాడు. మీరు కొంతకాలమిందు సుఖముగ విహరింపవచ్చును.”

పాపా యట్లుపలికి నన్నయొనరింప, నొక నిలిచిపోయెను. తోడనే యందఱు నేలకు డిగ్గరి. ఒక నేనకుడు ధూమనాశముబట్టి పిలుంద భద్రముగ నరుదేరి, శీతలలతాగృహంబొందు పాపా చేరబోయెను. అందాతురుష్కమహాసీయుడు సుఖాసీనుడై, ధూమయంత్రాంతర సుగంధతోయములు గుడగుడ రవంబులొనరింప ధూమపాన మొన రించి వికసితవదనుడై ఈలోన నరుదెంచిన బంధుగులగాంచి నంతో షీతస్వరంబున నిట్టులనెను—“మీరందఱు వనవిహార మొనరించి రయంబున నరుదెండు. ఒక్క విషయము మాత్రము మఱువక ప్రవ ర్తింపవలయు. జంటజంటలుగావీడి నాకపయశ మార్జింపకుడు. తోటకాపరులెవ్వరైన గాన్పింతురేని, నానామ మెఱిగింపుడు. పొండు.”

పాపాసెలపు ఇస్మిల్లాగూడ వర్తించుటచే నాకామిని హృదయ ముప్పొంగెను. దల్తబను పాపా ముగించులోపుననే ఖలీలుడు సమ యముజూచి తన ప్రియురాలి శ్రవణమున నేమియో గునగునలాడెను. తాను సూర్యాతపంబోర్వజాల ననియు, మామకు సాహాయ్యముగా నందేయుందుననియు నామె పలికెను. పాపా ఇయ్యకొన, ఇస్మిల్లాతైర జా గుత్నేరులు మేల్కూసుగులు దట్టముగదాల్చి ముందుగ నడిచిరి. ఖాలీలాది యువకు లావెనుకనుండిరి.

దల్తబనుపాపా దృష్టిపథమునుండి తొలంగినంతనే, తమప్రియ కాంతలతో నేకాంతముగ విహరింప నువ్విభులూరు జూలియనులూకా నులు ప్రార్థనపూర్వకముగాఁ దమ తురుష్కమిత్రునిపైఁ జూడ్కులు

జరిగిరి. ఖాలీలుడు రహస్యముగ నిస్సిత్యంతో ముచ్చటపడవలయునని వాంఛించెను. ఆకారణముననే ఆతడు జులేఖానోగునగునలాజి ఆమె తమతో రాకుండచేసెను. ఒంటిపాటున నా సుందరయువకునితో మాటాడవలయునని ప్రభువత్నియు కమంగడుదత్తరపడు చుండెను. ఈవిహారమునను దమప్రియులతో ధారాళముగ సరససంభాషణ మొనరించి యానందించుట కవకాశమేర్పడునో లేదోయని తైరజాగుల్నేరులు లోలోనఁ దల్లడిల్లిరి.

ప్రభువత్ని యంత ఖాలీలునికాంచి సాభిప్రాయముగా నిట్టులనెను. “ఆర్యా! ప్రణయబంధుర హృదయములగు నీయువతీయువకులను గూరముగ నరికట్టుట పాడియగునా?”

“నిజము. నాహృదయముగూడ నట్టులేయనుచున్నది; ముందాడుటకు సాహసముచాలక ఊరకుంటిని.”

“దుర్భరమగు పాపా దురాగ్రహము నహించియైనను, ఈప్రణయముగ్ధుల ముచ్చటతీర్చెద.” నని పలికి వారి నుద్దేశించి, ఆప్రాధాంగన మగుడనిట్టులనెను. — “కన్నియలారా! తన కనహృదయముగనుండు ఈ రహస్యము మీజనకుఁడెఱుంగకుండుగాక.”

తైరజాగుల్నేరు లానంద సూచకముగ మందహాస మొనరించి సమ్మతించిరి. తోడనే, జూలియను లూకాసులు తమకాంతల కేల్వట్టి వేర్వేరు మార్గము లనుగమించిరి.

మిగిలియుండిన ఇస్మిల్లా ఖాలీలులుగూడ మఱియొక దెనఁబోయిరి. ప్రభువత్ని మేలిమునుగు బోద్రోచి ఆమనోహరాకారుని భుజాదండము నాశ్రయించి, గాఢంపుఁగామ వికారము వదనమునఁ దాండవింప మంజుల స్వనంబున నిట్టులనెను. — “మోహనాంగా—మనోహరా! మదీయ హృదయవాంఛితమిడేరె. ప్రయాణ మొనరించునపుడే మన స్నేహకాంతముగ నుండు నవకాశము చిక్కునని ఆసించియుంటి. ఆహా!

నీతో నెంతయో మాటాడవలయు!”

నజ్జనుడగు తురుష్కయువకుడు నిజహృదయ సంక్షోభమునడంచి లేచి అనందోత్సాహములుదాల్చి నిక్కంపుఁ గామాతురునివోలే దోచి, మధురమందహాస విరాజితుడై, తానును తత్సమానాశోత్సాహములతో వేచియుంటినిని తదవసరానుకూల మధురస్వరంబున బదులాడెను.

“సుందరాంగా! నీవు నిక్కముగఁ బ్రేమింతువా!” అని అవ్యక్తముగఁ బలికి ఆకామిసీమణి తదవసరావేశమునఁ బ్రకంపించుగురు వక్షోజము వనకాంతుని భుజాదండము హత్తించెను. ఖలీలుడు మఱియు మనోహరముగఁదోచి ఇట్టులనెను.—

“కాంతా! నీహృదయము శంకాకళంకితముగానేల? భవదీయ సుధారసాంచిత దివ్యవదన సందర్శన సంజాత మన్మనోవికార మెఱుక పఱచి, తొల్లిటి ప్రేమమఱచి నీకథినుడనై యుంటిగదా! నీపైఁగల కూర్మిపేర్మినేగదా జులేఖాను దలంపకుంటిని. ఇంకను సందియమా?”

“నుకుమారా! సందియముగాదు. మృదుమధురాంచితములగు నిట్టి పలుకు లెన్ని సారులాలించినను, ఇంకను ఆలింపవలయుననియే యుండుట సహజముగదా! సరసజ్ఞా! నన్నే ప్రేమింతునని మగుడ సమయ మొన రింతువుగదా.”

తురుష్క యువకుడు సముచితముగఁ బలుక, అవిరళ మోహ పరవశయగు నాయింతి అవ్యక్తముగ నిట్టులనెను. “సుందరుడా! నా హృదయము పూర్తిగ నీయధీనమాయెనని నీవెఱుంగుదుగదా—నీ మానసమున కనుభవైక వేద్యము గావలయు! ఆహా! నీయునికి నేనెన్నఁ డెఱుంగని విపరీతానంద పారవశ్యమొదవించుచున్నది. దృఢానురాగ పాశబద్ధులమగు మనమెడబాటెఱుంగక నిరంతరసౌఖ్యార్జన తరంగముల నోలకాడఁ జాలుట కొఱకు ఎట్టి యవసరకృత్యమైనను, ఎంతటి

కఠినవ్యాపారమైనను, ఏ భయంకరాచారమైన నొనరింప వలయునని మానస ముద్రేకించుచున్నది ?”

ఖలీలుడు సంతోషమభినయించి ఇట్లులనెను.—

“కాంతా! నీపలుకులు కడుతీవ్రములు. కాని, మనము నిరంతరము నూడియుండుట అసాధ్యముగదా!”

“అసాధ్యమా?”—వీడియాడు కపిలవర్ణవిరాజిత శిరోజముల నొక కేలనవరించి, పెండవకరమ్మున నా మనోహరవీరుని భుజము బిగియ బట్టి ఇస్మిల్లా మగుడ నిట్లులనెను—“అసాధ్యము గానేల? నీవు సర్వ స్వతంత్రుడవుగదా? చిన్నాసియాదేశమునందలి ప్రసిద్ధక్రీమంత వంశోద్భవుడనని పాపాతో, జెప్పితివిగాదె?—అట్టి మహనీయుడవు నీవీ లోకమున నే లోపములేక అఖిలభాగభాగ్యముల నోలలాడఁ జాలుదుగదా?”

“ఔను—అట్లులే యగుగాక. కాని, నీవు—”

ఖలీలుడు ముగింపకమున్నె, ప్రభుపత్ని ఆకస్మికముగ విపరీత కఠినాననయై ఇట్లులనెను—

“నేనా! యువకుడా! నీ వనుకొనినట్లు, నేను దుస్సహవైవాహిక దాస్యశృంఖలాబద్ధనై, కేవలము స్వాతంత్ర్యరహితనై యుండలేదు.”

“కాంతా! నా కేమియు గ్రాహ్యముకాకున్నది!” ఖలీలుని కౌటిల్యము సరయక, ఇస్మిల్లా ఇట్లు బదులాడెను.—

“మనము నిరంతర మేకస్థులమైయుంట అసాధ్యమంటివిగదా. సుందరాంగా! నిశ్చలప్రేమాయత్తచిత్తయగు మగువకేదియసాధ్యము? నిబిడాంధకారమునుండి లేచి మహాసామ్రాజ్యనిర్మాతలై ప్రసిద్ధి పడసిన నానాదేశస్థమహావీరులు అసాధ్యమను పదమెఱింగియుండిరా? పురుషునివోలే వనితయు నట్లులే సమర్థురాలు. రణరాజకీయము లందుఁ బురుషులు ప్రవీణులగుదురుగాక, ప్రేమరంగమున వనిత

విజృంభించి విజయములుగాంచి విరాజిల్లుచును. భర్తలమని విట్టపేగు మహానీయులు మమ్ముల సంతిపురంబుల దాచియుంతురేకాని మా మానవముల పరికట్టఁజాలరని యెఱుంగదు. నిజానిజములు నీకుఁ గర తలఁచులకముగదా!”

“నిజమె యగు, గాని, కాంతా! పర్యవసానమేమి? మంజుల వీణారవంబున నెలువడు నీ వాక్కుధారనము నిన్నిమిత్తముగఁ బ్రభ వింపదుగదా!”

“నిక్కము!”—ఖాలీలుని మనోహరాభినందనముచే నా కాంత మానసమానందపరవశ మాయెను—“మనోహరా! మనీయప్రేమైక నిధానమా! మోహపరవశయై, ఇతరవిషయములు వేనిని జీరిగిం గొనక స్వీయసౌఖ్యమును నిజహృదయాపహరణ క్రియాదత్తుండగు ప్రియునిసౌఖ్యమునుమాత్రము పరమానధిగఁ బరిగణించి కృత నిశ్చయయై యుండు కామిని కెద్దియు ససాధ్యముగాదని నీకుఁ దెలుప నమకట్టితిని. హా! ఖలీల్! నుండరాంగుల సనేకులఁ గాంచియుంటి; వారందఱు నాప్రేమకుఁ బాత్రులై యుండిరి. నాచిత్తము తాత్కాలిక ముగఁ గలంగుచుండెను. నీవన్ననో! నా హృదయమును వింత తెఱంగునఁ గలంచితివి. ఈ ప్రేమావేశ మసాధారణము. తదావేశ మున నెట్టి కార్యమైన నొనరింపఁజాలుదు—మన పరస్పరసౌఖ్య సంపాదనార్థము ఎంతటి విపరీత ఘోరాచారమైన నొనరింప నమర్థ రాలనని చెప్పియుంటిని!”

హృదయము మోహప్రపూర్ణమైనట్లు తురుష్కయువకుఁ డా మోహనాంగిపైఁ జూడ్కులు బఱపి యిట్టులనెను—

“కాంతా! నా హృదయముగూడ నితాంతప్రేమపూరితమై యున్నది! కాని, నీ నాధుఁడు!”

“నాధుఁడా! మన సంపూర్ణసౌఖ్యనుభవమున కాతనియునికి

ఒక్కటియే అట్లు. మోహనాంగా! నిన్ను గాంచి సయనములతో నాతని గాంతునేని, నామానసము దుర్భరాగ్రహానలతప్తమగును— చెప్పజాలని అసహ్యభావ ముదయించును—తలంచునంతమాత్రమున నాహృదయము దహించుకొనిపోవుచున్నది—”

ఖలీలుడు మిథ్యాప్రవర్తన మొనరించుచున్నను, సహజముగ ఋజువర్తనఁ జగుటచే నట్టి పాపాలాపము లాలింపజాలక, వారింపఁ పోయెను. ఇస్మిల్లా ఇట్టులనెను—

“నాపాలుకులు తీవ్రముగ నుండుగాక—నాహృదయము నెలి బుచ్చితిని—కాని, మనోహరా! మనము కలసియుండమా?—నేను నీదాస నాయెద—నీవును బూర్తిగ నాయధీన మగుదువా? మన హృదయములవలెనే మన ధనంబులుగూడ గలవోసి అవిరళమోహ త్వవనిర్మగ్నులమై హాయిగనుండమా? నీవియ్యకొందువేని, ఇయ్యది సులభసాధ్యము.”

అట్లులాడు ప్రభుపత్ని యభిప్రాయ మెఱింగియు నెఱుంగునట్లు ప్రశ్నించి, ఖలీలుడు పీడితంబులఁ బ్రోత్సహింప నాకామిని ఇట్లులు జదులాడెను—

“పాపా తనయనంతధనరాశి దాచియుంచుతావు నే నెఱుంగుదు. ఇంక నావృద్ధుని ప్రాణమా—మన యధీనముగదా?”

“కాంతా! నీవు హరింతువా యేమి?”—ఖలీలుని స్వరము డగ్గుత్తికఁజెందెను.

“మోహనాంగా! నీకై హరింతును! ఆహా! నీ హృదయము జూరగొని చిరసౌఖ్యాంబుధి నేలియాడనాసింపు నీవనిత ఎంతటి క్రూరకార్యమైనఁ దప్పక జనరించును.”

దుష్టకామాతురము నొడఁబెట్టుంగని ఆమదవతి నిజకరాంచిత మనోహరహస్తము నెత్తుకొని ముద్దాడెను. ఖలీలు ఇట్టులనెను—

“కాని, పట్టువడిన, నపాయకరముగదా! ఘోరమగు శిక్షకుఁ బాల్పడవలయునే?”

నిజమనోహర నీలనయనములం దన ప్రియునిపై నీల్పి ఆస్వేదిణి ఇట్టులనెను—

“అపాయమేమియులేదు. సుందరాంగా! ఆశీతలలతామందిరమున నీన్నటిరేయి నీవు వినిపించిన హెలీనా జడముల చిత్రకథ ముగిసిన యనంతరము వచ్చిన సంభాషణ మఱచితివా?”

“మఱవలేదు—కాని, పూర్తిగ జ్ఞప్తికి రాకున్నది. స్వప్నగత విషయమువలె గొంతగొంత యస్పష్టముగ మనంబునఁ దోచుచున్నది.”

ప్రభుపత్ని వదనమున నాగ్రహాతురములు తోచెను. తానా ప్రసంగము దెచ్చినంతనే తనప్రియుడు గ్రహించి తోడ్పడునని ఆమె ఆసించెను. అటుగాక ఖాలీలుడు వేటువిధమున నుండుటచే, దా నొనరింపఁదలంచిన దుష్కార్యము సమగ్రముగ వక్కాణింపవలసి వచ్చెను—

“సుందరాంగా! మఱచితివా నీమిత్రుడు లూకాను చేసిన విషాభివర్ణనము? పోవు వంశజులును రమ్యరాజవంశజులును ఆవిషము నిరంతరము బ్రయోగించుచుండిరట—”

“ఆ! తెలిసినది. ఆపాపాణవిషాదము గురించియా? ఆవిషయమున నాకు మఱిగొంచెము తెలియును. కాని, నీకును తక్కుంగల కోమలాంగులకును దుస్సహృదుని ఎంచి చెప్పకుంటిని.”

“తెలియునా? ఏమి తెలియునో రయమ్మనఁ దెలుపుము.”

“అనేక విద్యలతోఁబాటు రసాయనశాస్త్రము గూడ నాకుఁ గడువరిచితము. నేను సంకల్పింతునేని, అట్టివిషము సుఖపుగాఁ దయారుచేయఁగలను.”

“అపలుకులు ఏనులంటడి సంతనే ప్రభువత్ని సుందరవదన మాకిస్మి కముగ భయానక రాక్షసానంద దీపితమాయెను.—“ఏమంటివి! నీకట్టి సావర్ధన్యముగలచుగా?”

“మిథ్యా ప్రగల్భములు నాకనహ్యము. సుందరి! ఈపిడిసిక పుష్పచయంబులు జూడుము. చూచుటకెంతయు సుందరములు, నవ్య సుగంధబంధురములు, సవనీతకోమలములు. కాని, విషావధ రచనకు వలయు పదార్థము లేనుమవ్రాతములోని ప్రతిదానియందు నడంగి యుండు: వీనియందే గాక, ఇసుకయందు, రాలయందు, మఱియే యితర వస్తువునందును గూడ నిమిడియుండు—”

“కాని, లూకాసు చెప్పిన పాపాణము!”

“కాంతా! తళతళ మెరయు నీశిలాఖండములు జూడుము—

ఇవియు విషవదార్థ సంభరితములని గ్రహింపుము. విశేషపరికర సాహాయ్య మావంతయు సపేక్షింపక మదీయపరిశోధనాగారమునం దుండి అనలాంబువుల సాయము మాత్రము పడసి అమౌఘ విష మొందు తయారయియుండు—”

“చాలు చాలు! ధన్యరాలను! నేడు నిక్కముగ సుదినము! ఆవినమెద్దియో సత్వర మొసంగుము—నీకొకదానిఁ బ్రయోగింతును!”

“దానఁగలగు నపాయము?”

“నే నాబాధ్యతవహింతు. ఆవినము మెనవువాడు కొన్ని వారములు రోగార్తుఁడై క్రమముగాఁ గృశించి—కృశించి రోగనైజ మొలుంగకయే, తాను రోగగ్రస్తుఁడనై తినని అరయఁజాలకనే చచ్చునని లూకాసు తెలిపెగదా. కాన, మనము తీవ్రపడక అట్టులే యున రింతము. కార్యమా తెలింగున నిరపాయముగాఁ జక్కఁబడును. కాని, నీమాట స్పష్టము కావలయు—నీకు సమ్మతమని ఒక్కింత సూచింపుము, చాలును—ఎట్టి యకార్యమైన నొనరించి చిరతరా

నుండ సంపాదన మొనరింపఁ బ్రయత్నింతును. అసహ్యకరమగు పతే
క్రేమాభిక్ష దాన్యపంకపరిత్యక్తనై, నీకు మనీయహృదయార్పణ
మొనరించి నీదాననై యుండు. ఖలీల్! నీవు ధనవంతుఁడవుగావచ్చును;
ఐనను, నాకతంబున నధికతరాసంత విత్తవంతుఁడవై రాజ భోగము
లనుభవంపఁగలవు. నుండరాంగా! ఏమందువు? ఒక్కమాటాడుము.”

ఖలీలుడు సమ్మతించి, తా నాకాంతకుఁ జూపిన జాలను భద్ర
ముగ జేయనం దుంచి ఇట్లు లనెను—“సర్వసౌఖ్య ప్రదమగు సాధన
మిచ్చుడు నాయధీశమైయున్నది. కాని, నుందరీ! నిన్ను మగుడ
గాంచు పెట్టు? రెండు రాత్రులును—”

“నుండరాంగా! రెండు రాత్రులును నీవు భగ్నమనోరథుఁడ
వైతివి—నామనోవ్యభ మతీయు సధికతరము. కానిమ్ము—చతుర
మతీయగు అమీనా సాహాయ్యమున, మనమెట్టులోఁ గలియఁగలము.
కాని, ఈలోపున మండు సిద్ధమగునా?”

“సిద్ధము కాఁగలదు. కాని—ఆహా! మహిమి దరుదెంచి ఎంత
కాలమాయెను! చాల కాలమగుటచే సామా వెదకు లాడుచు నిటు
రాసగును. మన, మొక వంకను, తమ ప్రియులతోఁ బాటు పుత్రిక
లొక వంకను గాన్పింతుమేని—”

ఖలీలుడు వాక్యము పూరింపకమున్నగుల్నేరు లూకానులుదవ్వున
గోచరించిరి. ఆకారణమున, ఖలీలుడు ప్రభువత్ని భుజవలయమునుండి
రయంబున వెలువడెను.—“తరుణీ! మనము జాగరూకులమైయుండ
వలయు. ఆయువజను లనుమానించుట కవకాశమియక; కేవల నిశ్చల
స్నేహ పూర్వకముగా విహరించునట్లు తోఁపవలయు.”

అంతలో లూకాను గుల్నేరులును, తైరజా జూలియనులును
వారినిఁ గలిసికొనిరి. జాలేఖా సామాలను పీడి చాలకాలమగుటచే
నిక్కఁ దిరిగి పోవుట సాధియగునని ఖలీలుడు పలికెను. తోడనే

కాంతలు నిజకూలాచారాను గుణముగ మున్నగుల నుచితముగఁ దాల్చి, తమ కోపముల పాదపద్మము లల్లనల్లనఁ ధరాశలముంజురింప నడిచిరి. కొంత దప్పున యువకులు వారి ననుగమించిరి.

శీతల లతాగృహమున దల్లిబను పాపా గుఱగుఱ ధ్వనిని యొన రించుచు మేను పుట్టించి నిద్రాసౌఖ్యము బూర్తిగఁ జూరగొనుచుండెను. ప్రభువు నిద్రాపరుడై సంతనే చేడప్పిన ధూమనాళమట్టెపడి యుండెను. ఆప్రక్కనే యుండవలసిన జులేఖా మాత్రము గాన రాకుండెను!

౨౫

జులేఖా యువంతము

మామచెంగట నాసీనయైన జులేఖా ఏమి కావలయు? నూరు గజము లలో నున్న నౌకయం దామె యుండవలయునని నహజముగ యోచించి, గాఢనిద్రాధీనుడైన పాపాను మేల్కొల్పకయే ఖాలీ లాదు లటుబోయిరి. జులేఖాను గాంచి, ఆ మహమ్మదీయప్రభువు పరుండి ఎంత కాలమాయెనో అరయకుండ నిద్రాభంగ మొనరింప రాదని వా రాలోచించిరి. నౌక దృగ్గోచర మాయెను; తచ్చోదకులు భయనంభమాకులులై అప్రయత్నముగ దండములు బట్టిరి; జులేఖా మాత్రము కానరాకుండెను.

ఖాలీలాదులు పడిపడి బ్రశ్నింప, జులేఖా యటు రాలేదనియు, నామె జాడ తా మెఱుంగమనియు బానిసలు ప్రత్యుత్తర మొసంగిరి. గుల్నేరు భీతచేతస్కయై జులేఖాకు నెద్దియో యపాయము వా టిల్లెనని యుఱచెను. తత్తణము దాము వెదకవలయునని తైరజా

యనెను. “పాపా గాఢనిద్రాపరుండగుట గాంచి అటులందే యుండుట సహింపక, ఇందెందో విహరించుచుండును; ఈ సరి కరుదెంచి యుండును. రండు.” అని ఇస్మిల్లా వాక్రుచ్చెను.

తోడనే వారందఱు మగిడి పాపా శయనించి తావునకు బోయిరి. ఆతఁ డప్పుడే ప్రబోధితుఁ డగుచుండెను. మేను మఱచి, జగము మఱచి, మృతప్రాయుడై పడియుండిన ఆ మహనీయుఁడు మాత్రము జులేఖా ఏమాయెనో ఏమెఱుంగును? ఖాలీలాదులు వెడలిన యనంతరము పాపా మాటపాటించి జులేఖా యపూర్వ మధురకల స్వసమున గానమొనరించెను. మ్రోడులు చిగిరించెను; శిలలుద్రవించెను; పాపామేనుమఱచి శయనించెను. అనంతరమేమాయెనో ఆమహనీయుఁ డేమియునెఱుంగఁడు. ఖాలీలు డిట్లులనెను.—“మన మూరక కాల హరణమొనరింపక నలువంకల వెదుకవలయు. అలసిన అయ్యబలామణి బుద్ధిపూర్వకముగా నీ స్థలము వీడియుండదు. ఎద్దియేని అపాయము సంభవమై యుండు.”

ఇస్మిల్లా మానసము తోడనే ఈసున భగ్గుమనెను.—“జులేఖా అచిరకాలమున నరుదేఱ గలదు. మీ రననసరాందోశనము వీడి యుండుడు.”

ప్రభువత్ని హృదయావస్థ గుర్తించిన ఖలీలుఁడు తమ హృదయా రాటము నడంచి గాంభీర్యము వహించి యుండవలయునని ఆమె శ్రవణమున నల్లనఁ బలికి, తన మిత్రుల నుద్దేశించి తాము తత్క్షణ మస్తేవకార్థము వెడలవలయునని హెచ్చరించెను. తోడనే ఆ యవకులు మువ్వరును మూడుమార్గములందు నమ్ములవలఁ బాటెరి.

జులేఖా విషయమింక నరయఁ బ్రయత్నింతుము. దల్లనుపాపా నిద్రాధీనుడైన పిమ్మట జులేఖా గానము నిలిపి, నిజమనఃప్రభవా లోచనానిర్మగ్న ఆయెను. అంత నాకస్మికముగ, నాచుట్టు దట్టముగ

బెరిగియున్న సాంద్రతరగుల్మలతా నివహముల నలుకడి యెసటు లాయెను. జులేఖా ప్రకంపించి, చుట్టుం బరికించి, ఏమియుఁ గానక మగుడ నాలోచనాధీనమౌనన ఆయెను. ఆ నవ్వడి మగుడ నెలువను టచే నాలతాంగి కుతూహలంబున దిగ్గున లేచి అవ్వలకేగి, చూడఁ బోయెను. తోడనే, ఆకోమలి దుష్టనిష్ఠురకరపీడిత ఆయెను: ఆ దురాత్ముని రెండవచేయి ఆసుకుమారహేమగాత్రి సుందర లాక్షార సారూపితాధరోష్ఠములను బంధించుటచే, నాహతభాగ్య కెవ్వన నజచుటకునైన నవకాశము లేకపోయెను. తనవసర భయాతిరేక మున నామె తక్షణము మూర్ఛిల్లెను.

దాది బిడ్డ నెత్తుచంగమున నాక్రూరుఁడు జులేఖాను దాల్చి, ఆశ్రమమున వాయునమానజవమునఁ బరుగిడఁ జొచ్చెను. ఆపథం బున కిరుదెసల వృక్షములు గుఱ్ఱగఁ బెరిగియుండుటచే నావికులుగాని మఱి యెవ్వరుగాని వానినిఁ జూడరైరి. వాఁడా తెఱంగున నావిశా లారామము నిరపాయముగాఁ గడచి, మఱియొక వృక్షసంకీర్ణోప వనము జొచ్చిన యనంతరము జులేఖా కనువిచ్చి పరికించెను—నీల జీమూతనన్నిభదృఢగాత్రుని వికారాకారము భయంకరముగ గాన్పించెను!

జులేఖా తెలివొందెనని తెలిసినంతనే, ఆరక్కనుఁ డామెను మర కత ప్రభలతో నొప్పు పచ్చికపై దింపెను. వాని యభిప్రాయమేమి? ఏమియోగాని, ఆ ఘోరాకారుని ప్రవర్తనము విపరీతముగ నుండెను. మేఘునిర్మూకనుఘాతరబింబమువలె మునుఁగుదొంగిన ఆసాగను లాడి యపూర్వ సుందరాననమును, నువ్వకముగఁ దోచు నితర వివిధమనోహరాంగకములను గూడ తెప్పపాటు మఱచి అపూర్వా తురమునఁ దిలకింపుచు వాఁడాసందింపఁ జొచ్చెను. జులేఖా భయ విశ్వల ఆయెను. అంత నాకాంత యొకింత ధైర్యము దాల్చి, లేచి

మోకరించి, ముకుళితహస్తయై మూర్ఛిభవించిన దీనత్వమువలె దోచెను. ఆశకుడు తాల్చిన శ్వేతవస్త్రములు జల్వార్చిములగుటయే గాక, పంకనిలయములు గూడనై యుండుటచే, వాడు కొలఁదికాలము క్రిందటనే జలమున మునిగియుండునని వ్యక్తమగుచుండెను. వాడు మన చిరపరిచితుఁడగు సిద్ధి మహూయే అని పాఠకులు గ్రహించియే యుందురు. జులేఖా మాత్రము వానిని గనివిని యెఱుంగదు. కాన నామె విసమ్రయై భయప్రకంపితయై ఇట్లు ప్రశ్నించెను—“నీవెవ్వఁ డవు? ఇట్టులాచరింపఁ గతంబెద్ది?”

నేనా!—నన్ను మహూయని పిలుతురు. ఇంతకాలము నీ మామ యగు దల్తబనుపాషా బానిసీఁడనై యుంటిని.”

“బానిసీఁడవా?”—భయనమ్ర సంభ్రమభావములు తోడనే యంతరింప, నామానిని దిగ్గునలేచి, త్రోధవివశయై, మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను—“బానిసీఁడనై యుంటివా? ఐన, నిపుడు పాతీ వచ్చితివా?”

“నిజము. దల్తబను పాషా సేవనుండి తొలంగుటయే గాదు, ప్రాణము నిల్పుటయే దుర్ఘటము పట్టువడినచో మరణము తప్పదు గాన, నిలిచిన తావున నిలువనేరక, ఇందందుఁ బరుగులాడుచుంటిని. కాని, నుందరీ! వాని పని పట్టెను—నామోహము తీఱుటయు, నాకసి తీఱుటయు గూడ నొక్క కార్యమున సిద్ధించును. నుందరీ! ఏమందువు? ఈసిద్ధిని వివాహమాడెదవా?”

ఎంత విపరీతము! ఎంత దారుణము! జులేఖా కెప్పున నఱచి, తద్భయావహరంగమునుండి తొలంగు దానివోలె చలించెను. తోడనే ఆభయంకరాకారుఁడు అయోమయముష్టిచే నాయబలను గ్రూరముగఁ బట్టెను. కాని, అట్టి నిష్ఠురాచరణ మనవసరము. ఏమన, భయాధికమున జులేఖా కరచరణములు కట్టువడిపోయెను. ఘాతుక

మృగోచిత భీషణవీక్షణములు నిగుడించి, భయానకముగ సిద్ధి ఇటు లనెను.—

“నన్నుఁ దప్పించుకొని పాటుట అసంభవము. అట్టిప్రయత్నము నిర్భక్తము. నీవు నాయధీనమైతివి. ఒక్క ట్టణమాత్రమున నిన్ను నాభుజబలమున నలిపివేయఁగలను.”

ఆనరాధముఁడట్లు తనయంతర మరయక ప్రేలినంతనే, జాలేఖా క్రోధప్రకంపితయై, సుందరసంధ్యారుణరంజితవదనయై, విశాలతర నయనయై, ఉద్విగ్నస్వరంబున నిట్టులనెను.

“దురాత్మా! ఒడలెఱుంగక వదరుచుంటివి! నన్నుగాదు, మదీయ శిరోజ్జమైనదాఁక నాహాసంతువేచి, ఎట్టికఠినశిక్షకుఁ బాలగు దువో తలంచి భయకంపితుఁడవుగమ్ము!”

“కాంతా! నాయునికి బయల్పడినను, క్రూరిశిక్ష తప్పదు. కావున నన్ను వెఱిసింపఁ బ్రయత్నింపకుము. సుందరీ! కాలబారణ మొనరింపక, నాభార్యవుగమ్ము. నేను ధనరహితుఁడనే యైనను, నష్టములేదు. నీయాభరణము లమూల్యములు. నాని సాహాయ్య మునా మన మొక దూర దేశమున హాయిగనుండఁగలము. సుందరీ! ఐదు నిమిషములలో మనము బయలుదేరినవలయు. ఈలోన నీయల సట బాపికొని నేడ దేఱుము. మఱియు మన హృదయములు గలయు నట్లు సముచితముగఁ జరస్వరము సంభాషింపవలయును. కాని, నా మానసమంతవఱకు నిలువఁజాలదు—ఒక్క తియ్యచి ముద్దొసంగుము!”

“అరే, దురాత్మా! పొమ్ము! అంతకంటె మరణము శ్రేయో దాయకము!”—అని యఱచి, ఒక్కఁసురున జేయినిదళించుకొని, క్రూరకిరాతపీఠిత సుందర హరిణశాబకమువలె నా చువలాక్షి తివ్వన బాటెను. సిద్ధి సహజముగఁ గ్రోధోస్ఫుర్తుడై సాధరన్ధ్యానమునఁ

దిట్టమున నున్నచు నెన్నాడెను. జులేఖా ఏమి కావలయు? కాని, దైవవశమున నాదురాత్ముడు మార్గమధ్యమున జచ్చిపోయియుండిన కొండొక జంతువుం గానక, తాకి గుభాలున నేలగూలెను. దాన, నసహాయముగ జులేఖా మఱియు దువ్వాయెను. బానిసీడు సహజముగా ద్విగుణీకృత క్రోధఘూర్ణితం డాయెను. నిజమానసంక్షణికార్యపరతంత్రయగు జులేఖా ఒక గర్భస్థాన మొంగక, ఔరువు సరయక, ఇతరాలోచన మెద్దియులేక వాయువేగమున నట్టులే పోయి చుండెను. సిద్ధి చాలవెనుకపడి యుండుటచే నామెకు నసిన దైర్య ములనడెను. దాన జవంబుగూడ సధిశివర మాయెను.

జులేఖా ఆతెజంగున గొంతదప్పుననుగడిన యనంతర మాయారామవధము చెందాయెను. ఆభీహరిణాక్షి ఎటుపోవలయు? ఎయ్యది త్వేనుకరము? జులేఖా ఏమియు నెఱుంగకాయెను. వెనుదిరిగిచూడ, సిద్ధి గోచరింపలేదు. అంత న్నాపడతి లోలోన సంతసించి, నిలిచి విచారించుట అపాయకరమని ఎంచి, దీనజనరక్షకుండగు పరమాత్మునిపై భారమువైచి, తన్ను బాధింపజూచు రక్తినుం దొకమార్గము బట్టునని ఎంచి, తాను చెండవత్తోప నమనరించి పతంగమువలె బాజుజొచ్చెను. కాని, ఎండ కన్నెఱుంగక రమణీయ సాధాంతరమున భోగభాగ్యముల నోలలాడు కోమలి ఎంతదూర మటుపోజాలును? అంతలో నదృష్టవశమున నొకగృహము దృగ్గోచరమాయెను. జులేఖా తోడనే వెన్నిధిగాంచు నిలువేద చందమున, హారముజూచు దురంతక్షుధార్తచాడ్చున నెంతయేని సంతసించెను. దుర్భరానందాతిశయమున నాకాంత అజుచెను.

నానావిధ వృక్షసమన్వితమై, నవవికసితకుసుమ సుకరవిరాజితమై ప్రేక్షణీయమైయున్న నొకవిశాల ప్రదేశమునకును రమ్యహర్ష్య మొకటి శోభాయమానముగ నిలిచియుండెను. కూరశాస్త్రాలమువలె

వెన్నాడు సిద్ధిబాటినుండి తప్పించుకొనజాలు సాహాయ్యముండు లభింపవచ్చునని అయ్యబలామణి మానన ముప్పొంగెను. బహిర్ద్వారము తెఱచియుండుటచే, నామెకు మఱిత ధైర్య మలనడెను. కనాటము తీసియుండుటయు, ఉద్యానవన మడవివలె బలసియుండక కలకలలాడుటయుజూడ, నా మందిరము జనశూన్యము కాజాలదని జులేఖా గ్రహించెను.

జులేఖా మఱియొకసారి వెనుదిరిగి పరికించెను. సిద్ధి యింకను కోపలేదు. నూతనానందోత్సాహములచే వదనము వికసింప, నా మచ్చెకంటి రయంబున నందుఁబ్రవేశించి, నశీవడిబోయిమందిరద్వారము డాసెను. తనయవస్థ ఎటులున్నను, అనుజ్ఞవడయక అందుఁ జొరనొల్లక జులేఖా దలుపుదట్టెను. కాని, ప్రత్యుత్తరములేదు. మగుడ దట్టినను, లోనుండి ఎవ్వరైన సరుదేఱకుండుటయే గాక, ఏమాటయు వినరాకుండెను. అవ్వల ఇంకను నిలిచినచో నారక్క నుండు చూచునేమోయని వెఱచి ఆమగువ అల్లన నందుఁజొచ్చి మగుడఁ దట్టెను. మందిరమట్టులే నిశ్శబ్దముగ నుండెను. ఆహా! ఆగృహము నిర్జనంబగునా యేమి? జులేఖాగతి ఏమికావలయు? ఆకాంత హృదయము మఱల భయకంపితమాయెను. అంత నావడఁతి సాహసించి ఒక మందిరముజొచ్చెను. అందెవ్వరు లేరు. గదిమాత్రము సామాన్య పరికరసమృద్ధమై శుభ్రముగ నుండెను. అట్టిస్థలము జనశూన్యముగనుంట కడువంతగ నుండెను. ఆ మందిర మునకంటి మఱియొకద్వార ముండెను. వివిధాలోచనబాధిత యగు జులేఖా అటుపోయెను. అంతలో భయంకరాకారుడగు సిద్ధి ఏతెంచునేని, నిజమానసంరక్షణార్థ మందుజొరవలయునని చింతింపుచుండిన ముహూర్తమున నీవిపరీతాలాపములు వింతగ కలువడుటచే, నాముగ్ధ అశ్టానిలిచిపోయెను. ఆ స్వరము బలహీనముగ మందముగ

నండియు నుత్సాహవంతమై, పురుషునిదివోలె నుండెను.

“సుందరాంగీ! నన్ను విడనాడకుము. నీదు మనోహరాకారము గాంచి ఆనందింపనిమ్ము—మదీయ హృదయము దురాలోచన పూరితముగాదు సుమా!—నిర్మల నిశ్చల ప్రేమముద్ధుడనై తిలకించువాడను. ఆహా! అనిర్వాచ్యమధురార్ద్ర విక్షణములు!—శతసహస్ర వందనములు. ఓహో! ఏమీ తరళనయనములు!—కడు మోహజ్వలములు. భవదీయ సువర్ణశోభములును, నక్షత్రవిరాజిత పక్షములును దివ్యకాంతియుతములై యున్న వే! సుందరీ! ఈ ప్రదేశమున నిరుపమాన తేజోవంతమొనరించు నీవు నాకమునుండి దిగివచ్చిన దివ్యాంగ నవు గావలయు. మండహాసము! అపూర్వము! నిన్ను వెంబడించుట మహాభాగ్యము— నిజము— నిశ్చయము! స్వర్గమునకుఁ గొంపోదువా! ధన్యోస్మి! ధన్యోస్మి! సీయధీనమైతిని—భూతలము వీడితిని— వాయునిహారము! శరీరభారము శూన్యము— భూలోక సహజనికృష్టాలోచనలు పటాపంచలాయెను—నిశ్చల ప్రేమానంద నిలయగు నప్తమస్వర్గము జేరువాడను! మధురము! మనోహరము! అపూర్వము!”

ఆపురుషుడు నాలుగైదు నిమిసములూరకుండెను. అనంతర మీ పలుకులు మగుడ వెలువడెను.—

“ఆహా! ఆకాసమున నెంత రయంబునఁ బోవుచుంటిమి—వాయు వెంత తేజోవంతముగ, నెంతయుష్ణముగనున్నది! మదీయ భారము వహించు నీదుహస్తము సహితమెంత యుష్ణతరము!—నీదు సయనములనుండి ప్రసరించి నాపైఁబడు విక్షణము. లెంత వికాసవంతములో! గాలిలో నడయాచు త్వదీయావిరళసువర్ణకుంతలము. లెంతటి మధుర సుగంధము నెదజల్లుచున్నది! నీదు మనోహరాంగము నాచ్ఛాదించు శుక్ల విసేల విమలకాచనన్నిభాంజము సవరించు నపుడు నిక్కంపు

దివ్యాంగసవతె దోచెడవు! ఓహో! మనముచాల దవ్వెగసియుం
టిమి—ఈసమున్నత స్థానమునుండి కాన్పించు దృశ్యము కడు
మనోహరము! అధోముఖంబునఁ దిలకింతునా?— మాతృకు-
రాజధాని ఎంతగఁ గాన్పించుచున్నది—సగడ్డగాయమానములగు
సువర్ణ కలశములు—వైరిజన దుస్సాధ్యములగు నుర్గములు—అంబ
రము చుంబించు ‘మీనారు’ స్తంభములు—అన్నియు సువర్ణ
బాలేందు విరాజితములు! వైభవాభిరామ విశాల సౌధములం జుట్టి
యున్న పచ్చిక బయళ్ళు ఎంత శోభాయమానముగ దీపించుచున్నవి!
బాస్వరను జలములెంత సాగసుగ మెఱయుచున్నవి! ‘సువర్ణ శృంగధ’
తోయములు ప్రకాశమానముగ నిశ్చలముగ నున్నవి! రాజమార్గము
బహుళజన సంకీర్ణము!—మహావైభవ సమన్వితము!—తెలిసె-
పాదుపావారు ప్రార్థనార్థము పోవువారు! అల్లడె!—మాల్వీ ఎలు
గెత్తి గంభీరముగ డైవము నారాధించువాడు!”

ఆస్వరము మగుడ గొంతతడవు నిలిచెను. జులేఖా నిశ్చేష్టయై
సంభ్రమాకులంబున నెట్టెయుండెను.—

“అహో! మఱియు మఱియుఁ బైకెగయు వారముగా! సుందరీ!
దయామయచిత్తవై నన్నానికృష్ట భూతలమునుండి పవిత్రస్వర్గధామ
మునకుఁ గొంపోవు నిన్ను నేనెంతని కొనియాడఁగలను? ఏమి—ఈ
మృదుల మనోహరకలస్వరము! వీనులకు విందగుచున్నది—స్వర్గము
నలంకరించు మరున్నారీ రత్నములు పరమాత్మునకొనరించు ధన్య
గీతములుగావలయు— ఎంత మనోహరము! ఎంతమధురము!—
అపూర్వము—ఎన్నఁడు విని యెఱుంగను. చూడఁజూడ, పృథ్వి
చిన్నదియగుచున్నది—స్వర్గము చేరువయగుచున్నది! నాయానంద
మపారము! అపూర్వము! వర్ణనాతీతము!”

అట్టి పరమానంద మనుభవించు నామనుజుని స్వరము తదావే

ముచ నట్టులే కట్టువడెను. జులేఖాయవస్థ అర్చనీయముగనుండెను. అటుకున భావమేమి కావలయును? దురదృష్టవశమున మతిసెడిన ఉన్నానుఁడో, లేక, తీవ్రనన్ని పాతజ్వర వీడితుఁడో అతెఱంగునఁ బ్రలాపింపవలయునని ఆమెగ్రహించెను. యథార్థమరయ వలయు ననెడు గుతూహలమేగాక, ఒకవేళ సిద్ధి యరుదెంచునేని వలయు సాహాయ్య మాచ్ఛటవలవడునో లేదోయను భయముగూడ నుదయించుటచే, నా జన్మని దైర్యఘర్షణయై, ద్వారమునఁ దొంగి పరికించెను. తెల్లని బానిసలిద్దరు జీవరహిత శిలావిగ్రహములవలె నొక సోపానెత్తఁ గూర్చుండియుండిరి : తన్మృదులతల్పమున నొకవ్యక్తివ్రాలియుండెను.

ఆ మువ్వరును గదలక మెదలక కేవలము చైతన్య రహితముగ నుండుటచే, బ్రాణములేని మైనపు బొమ్మలు కానోపునని జులేఖాకు బ్రవథమమున న్నగించెను. కాని, అట్టిసందియము రయమునఁ దొలంగెను బానిసయొకఁడామెవంక మోముదిప్పి, పెదవిపై వ్రేలిడి, కడు నిశ్శబ్దముగ నుండవలయునని నన్నయొనరించెను. ఆపరిచారకుని వీక్షణములు నిరపాయముగ నుండుటయేగాక, సవినయముగ సగౌరవముగ నుండుటచే, జులేఖా హృదయము భయరహిత మాయెను. అనంతర మాసేవకుండు తల్పమువంకఁ దిలకించెను : తదాశ్రితులకు నిద్రాభంగ మొనరింపరాదని వాడు మోచ్చరించెనని జులేఖా గ్రహించెను.

వనితాజనోచిత కుతూహలాధికమున నాకాంత మఱింత తొంగి చూచెను. అంతవఱకు నాశయ్యాగతుని శరీరాకృతి బాగుగ గోచరింపలేదు. ఇప్పుడు సువ్యక్తమాయెను. తోడనే, హృదయము ప్రకంపింప, నాకాంత రయంబున వెనుదిరుగఁబోయెను. తదవసర విపరీత సంభ్రమాకులంబున వెలువడు కంఠరవము వారిచుటెంతయో కష్టమాయెను. సేవకజన పరివృత్తుడై తల్పమునఁబడియున్న పురుషుని

ప్రాయ మేబది సంవత్సరములుండునని తోచుచుండెను. అసలాతని వయస్సుముప్పదియైదుసంవత్సరములే, ఐనను, శరీరవృత్తిమూత్రము హుళిక్కి చిక్కి పలుచనై మాంసరహితమై, కేవలము కంకాళ నన్ని భాగాలు కాయము చూచుటకెంతయు భయానకముగ నుండెను. శరీరమంతయు మేల్వలువలతో నలంకృతమైయున్నను, దుస్సహశరీర చార్పల్యము ఘోరముగ వ్యక్తమాయెను. దట్టంపు మొగమలు దిండు లపై వ్రాలియున్న ఆపురుషుని మస్తకమునకుఁ బ్రాపుగ రక్తమాంస రహిత కృశీభూతచర్మాచితాస్థిమయ మాస్తమమరియుండెను. వాని మోము గూడ జీవరహితముగ నుండెను. ఎముకల కంటియుండు చర్మము కాగితమువలెఁ బలుచనై పదులుగ నుండెను. నిమిలితము లగు నయనములు రెండును రెండు బిలములవలె, గుహలవలె, జూచుటకెంతయు దుస్సహముగ నుండెను.

అట్టి ఘోరాకృతిం జూడఁజాలక జులేఖా వెనుదిరుగుచు నొక పరిచారకునకు నన్నయొసరించెను. మృతప్రాయుడగు తన స్వామి మేనుమఱచి నిద్రించుటఁగాంచి, వాఁడు పిల్లివలె మెల్లగలేచి, జులే ఖాను నిశ్శబ్దముగా సమీపించెను. గట్టిగ నూపిరిదీయుటకైన సాహ సముచాలని ఆ సేవకుఁడు తదుచితజాగరూకతతోఁ దలుపునల్లనవేయ నంత వారిరువురు కొంతదవ్వునకుఁ బోయిరి. సేవకుఁడు సవినయ ముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—“అమ్మా! సేవకుఁడు కేమిఅజ్ఞు?”

“ఓయీ! నేను ప్రసిద్ధ పురుషుడగు దల్తబను సాహ సోదరీ పుత్రి కనని యెఱుంగుము. సాహ బంధుమిత్ర సమేతముగా నీ ప్రదేశమున విహరింప నరుదెంచెను. ప్రమాదవశమున నేను వారిని వీడి వచ్చితిని. నేను శీఘ్రముగఁ బోవలయు—అసహాయునై వెడలఁ జాలను—తోడు గావలయు.”

“అమ్మా! మాయీరువురి యందెవ్వరమైనను నిన్ను నిరపాయముగాఁ

జేర్పగలను—అట్టి కార్యము మాకెంతయు సంతోషకరము. కాని, మాప్రభువు మేల్కొంచువఱకు వేచియుండవలయు. మఱియొక పరిచారకుఁ డిందులేడు.”

“నీ స్వామి శీఘ్రముగా మేల్కొంచునా?” అని జాలేఖా తత్పరపాటునఁ బ్రశ్నింప, వాడిట్లు బదులాడెను—

“దేవీ! ఒక గంటయగును—రెండు గంటలు కూడ గావచ్చును. ఈ లోక, అల్పహారమాయత్తము చేయుదును, ఆరగింపుము.”

“కాని, రెండు గంటలగునా? అంత కాలమిందుఁ దడయరాదు. నాకై నాబంధుగులు దిగులొందుచుందురు. నీ ప్రభువు నిక్కముగ వ్యాధిగ్రస్తుఁడా? ఈనిద్రనండి మేల్కొంచునని నాకుఁ దోపకున్నది.”

దేవీ! నీ కాభయము వలదు. నిక్కముగ లేచువాడు. సంగియముడిగి వేచియుండుము.”

“కాని, ఈ రోగమేమి? జ్వరాధికమున మేను మఱచి యట్లు ప్రేలునా? లేక, ఈ హతభాగ్యుఁ డున్నాఁడుడా?”

“దేవీ! ఎఱుంగవా? గ్రహించి యుందునని తలంచితిని.”

“ఎఱుంగను! “జాలేఖా సంభ్రమము దశాధికమాయెను.

దేవీ! ఇదంతయు నభినీ ప్రభావము! ఈ మహనీయుఁడు నల్లమంద మితముగాఁ దినువాడు.”

తానాపాటి గ్రహింపఁ జాలనైతినే యని జాలేఖాకడుంగడు విస్మయము జెందెను. అట్టివంత పూరుషుల నాకాంత యెన్నడు గాంచి యెఱుంగదు. ఐనను, అట్టి చిత్రముల నామె వినియుండెను. జదివియు నుండెను. అట్టి మందభాగ్యుని బ్రత్యక్షముగఁ గాంచుటచే నామె హృదయము కంపించెను—“హా! దైవమా!—పరిచారకా! ఎంత దురదృష్టము! ఇట్టి దారుణదుర్మృతసమునకుఁ బాల్పడి నీ ప్రభువు మెల్లమెల్లగ నాత్మహత్య యొనరింప నొందెనా?”

“దేవీ? తన జీవితకాలమునం దర్థభాగ మీతఁడు స్వీయమనో పరికల్పితస్వర్గమునందు వసియించువాఁడు: ఇంతటి ప్రభావముగల సిద్ధాపథము నోరారసేవించి మనసార ఆనందించుటకుగా నీ నిర్మా నుష్యప్రదేశమునకుఁ బ్రత్యేకముగా నరుడెంచి ఇందు స్థిరావాస మేర్పఱచుకొనెను—”

ఆ ముసూర్తమున నవ్వల కాలియడుగులు దబదబ విసనాయెను. జాలేఖా భయప్రకంపితహృదయయై, అసిమిషనయనయై, అటు తిలకించెను. సిద్ధి భయంకరాకార మామె మనోనయనమునకు గోచరించెను. కాని, యధార్థ మన్యథా పఠింపించెను. ఖాలీలుని అపూర్వమనోహరమూర్తి నయనగోచరమాయెను; జాలేఖాహృదయ ముప్పొంగెను: వదనము వికాసవంతమై అనిర్వచనీయానందమున కాలవాలమాయెను—

“ఇయ్యదే, నామిత్రుఁ డొకఁ డయ్యడెంచెను!” అని యమం దానందకంపితస్వరంబున నజచి, నంచి వడివడి దీసి, కడువిసయముగ మెలంగిన పరిచారకున కొక సువర్ణమొసంగి జాలేఖా రయంబున నావలకుఁ బోయెను.

నిజమనోహరిణిం గాంచినంతనే ఖాలీలుఁడు గూడ విస్మయానంద పరవశుఁ డాయెను. తన నామా యువతీయువకులు పరస్పరము గాఢా లింగన మొనరించిరి. అనంతరమా లతాంగి నిజహృదయాధినాథు భుజాదండము నొశ్రయించి, యల్లన నడచుచు స్వీయకథా విశేష ములు తెలియబఱచెను. చల్లబనుపాపా నిద్రాపరుం డగుటయు, సవ్వడి యైనంతనే తా నవ్వల కేగుటయు, సిద్ధిమస్రూ దయ్యము వలెఁ బైఁబడి ఎత్తుకొని పోవుటయు, వాని దుస్సహప్రవర్తనమును తాను తప్పించుకొని ఆ గృహంబునఁ బడుటయు మొదలుగూ గల విషయములు జాలేఖా యభినర్జింప, ఖాలీలుఁడు సహజముగా నాగ్ర

హాయత్తచిత్తుఁ డాయెను.

మసూ ఆప్రదేశమున నెందైన డాగియుండునని అనుమానించి, ఖాలీలుఁడు తన సునిశిత కరవాలము జేతఁబూని అప్రమత్తుఁడై యుండెను. కాని, వాఁడామార్గమునఁ గాన్పింపలేదు. తాను వెను దనిలిన ఆయధమాధముఁడు నీటమునిగి చచ్చియుండునని తురుష్కు యువకుఁడు నమ్మియుండెను. వాఁడట్లు గతింపక, ఇంకను సజవుఁడై యుండెనని స్పష్టమాయెను. పరస్పరాను రాగబద్ధులగు నా యువతీ యువకులు పరస్పర మెఱుంగని రహస్యములు లేవు. కాన, మార్గ మధ్యమున నాయువకుఁడు తన ప్రియాంగన కెన్నియో విషయము లెఱింగించెను.

జులేఖా ఖాలీలులను గాంచినంతనే, సాహ మొదలగు వారం వఱు గడుంగఱు ముదమందిరి. జులేఖా సరయుటకు వేళ్ళేరు పథం బులఁ బోయిన జూలియను లూకాను లప్పడే యరుదెంచియుండిరి. ప్రభుపత్నియగు ఇస్మిల్లా హృదయము గర్జిత మాత్సర్య సంపదప్ట మాయెను. హృదయ మెంత యుడుకుచున్నను. నిశ్చలముగఁ గాన్పింపవలసిన కారణమున, నా మత్తకాశిని యనిస్థ మఱియు దుస్సహముగ నుండెను. జులేఖా మఱలఁ దన భయానహ సృత్తాంతము సమగ్రముగ వినిపించెను. తన సేవకాధముఁడు మసూయే అంతటి దౌర్జన్య మొనరించెనని ఎఱింగినంతనే, • దల్లబనుసాహ ప్రచండ క్రోధారుణనేత్రుఁడై, పండ్లు పటపట గొఱికెను. మేధా వియు సమయజ్ఞుఁడును నగు ఖాలీలుఁడు సిద్ధిని మును దానెఱుంగ నట్టులే మెలఁగెను.

అనంతరము వారలందఱు సల్లనఁ దమ సావచేతకుఁబోయి, అండాసీనులై గృహభీముఖులైరి. సంభాషణము సహజముగా జులేఖా భయానక సాహసోదంతము మీఁదనే కేంద్రీకృతమాయెను.

ఆ సందర్భమున లూకాను ఇటులనెను.—“జాలేఖా! నిన్ను అన్నే పింపజేయినపుడు నాచిత్తము పరిపరివిధములుపోయెను. బాల్కును దేశమునంతటిని గడగడలాడించిన సల్లదొంగను బోలు మఱియే క్రూర చోరాధమునకైనఁ జిక్కియుందునని నేనెంతయు భయ మందితిని.”

దల్తబనుపాషా తోడనే యిట్లు పలికెను.—

“బానాను. ఆసల్లదొంగ మొన్నటివఱకు జీవించియుండెననియే జ్ఞాపకము. కడుంగడు ప్రవీణుడగు నాగజదొంగ యొనరించిన నైప రీత్యములు జనులు భయాదృశ్యతస్వరంబున జెప్పుకొనుచుండురు.

“అట్టి గాథలలో నొక క్రొంచి బాటసారికి సంబంధించినది కడు ప్రసిద్ధము, కడు విపరీతము. ఒకానొక వార్తావ్రతీకయందుఁ గాంచి యుంటిని.”

అట్లు లూకాను మగుడ బలుక, పాషా సాశ్వర్యముగా నిట్లు లనెను.—

“మిత్రమా! అటులనా! మన మిత్రుఁడు ఖలేలు. చొక్కదినము రెండు కథలు జెప్పువాఁడు కాఁడు గాన, సీవాభారము వహించి, అక్రొంచి బాటసారి కథ వినిపించి మా కానంద మొడగూర్చుము.”

లూకాను అమితోత్సాహ దీపితాననురౌఢై తత్కార్యమున కుద్య మించెను.

౨౬

ర శ్యా యు ధ్ధ నా క.

లూకాను కథ పూర్తి యైనంతనే, దల్తబనుపాషా యథావిధంబునఁ జింతాపరుడై ఇట్లులనెను.—

“ఖాలీలుని కథలవలె నియ్యది చరిత్రాధారము గాకున్నను, కడు నానందకరముగనే యుండెను. తత్కథానాయకుడగు ఖైందివీరుడు నాయకను గాంచినంతనే ప్రేమముగ్ధుఁ డాయెనని తోచెడిని. ఇట్టి ప్రేమము వీక్షణమాత్రమని చెప్పినొప్పును. ఈసిద్ధాంతమును ధృవ పఱచుటకును, ఖండించుటకునుగూడ సమానావకాశములున్నవి.”

దల్తబనుపాషా సహజాహంకార పూరితస్వరంబున నటులు పలుకఁ ఖాలీలుఁ డిట్లులనెను.—

“పాషా! వీక్షణమాత్ర ప్రేమ సిద్ధాంతము కడుంగడు సమంజ సము. ఎయ్యది సమంజసమో, అయ్యది స్వభావసిద్ధమని చెప్పఁ దగును. నాయభిప్రాయము విశదీకరింతును, గమనింపుము. సౌంద ర్యము నేత్రానందకరము, తక్షణ హృదయానురాగ ప్రభవకార ణము. కావున, తొలుదొల్తనే అనుకూలాభిప్రాయ మేర్పడఁజేయఁ జాలు సామర్థ్యము సౌందర్యమునకుఁ గలదు. అట్టి అభిప్రాయ బద్ధుడు తాఁగాంచు కాంత వదన సౌందర్యము తదీయ హృదయ ప్రతిబింబితమనియుగూడ ప్రసంగవశమున సరయఁజలునేని తదను కూలాభిప్రాయము ధృవంబగును. వీక్షణమాత్ర జనిత ప్రేమతత్వ మియ్యది.”

దల్తబనుపాషా తోడనే యిట్లు ఒదులాడెను.—

“నీపలుకు లసంబద్ధములు గావు; అట్టి ప్రేమము గలదు— శాశ్వతముగూడ గావచ్చును. ఏమన, పరస్పరము హాయిగ మేళ వించు హృదయములే విధిశృతంబున నొక్కయెడ సమకూడు. కాని, మఱియొక విషయము గమనింపవలయు. వీక్షణ మోత్రమున నాక స్మికముగ నేర్పడు ప్రేమ అట్టులే క్షణభంగురము గానోపు. ఎట్లు జనించెనో, అట్టులే యంతరింపఁగలదు. ఇయ్యది సాధారణ సంభవ మని భావించును. అట్టిప్రేమ అభంగురమై, నిశ్చలమై, సుఖప్రదమై

యండఁజాలదు. సౌఖ్యదాయకము గాకుండుటయేగాక, అట్టి చింతలులో నొక్కరికైనను సంతాపకారణమై బాధాకరముగఁ జరిగి మించును.”

ప్రభుపత్ని ముసుంగునుండియే భావగర్భితముగ వీక్షింపుచు నిట్లులనెను.—

“తరుణ వయస్కుఁడగు పురుషుఁడు అమితోత్సాహపరుడై, అనివార్యమోహవేశము కతమున, యుక్తాయుక్త వివేచనా సామర్థ్యముడిగి, తదవనరోద్భూత మనోవికారము విమల నిశ్చలానురాగమని భ్రమించి, ఒక సుందరిని బ్రేమించి, తదుత్తరదిశముననే, తదుత్తరఘటికయందే తత్సమానావేశమున మఱియొక వాల్గంటిని గాంచి వలచును. ఖలీలు మహాశయా! నాపలుకులు నిక్కముగదా?”

అట్లు పలుకు ఇస్మిల్లా క్రూరతీక్షణ వీక్షణమొందు జులేఖాపైఁ బఱచెను; ఖలీలుఁడు కనిపట్టెను. ప్రభుపత్ని మానసమెటులుండెనో ఆతఁడు గుర్తించెను. ఆకస్మికముగ సంతర్హితమైన జులేఖాను అన్వేషించుటయందు ఖలీలుఁడు వ్యక్తీకరించిన గాఢోత్సాహముచే నిస్మిల్లా మాత్సర్యము మగుడపెల్లుబికినను. లూకాను జూలియనులు గూడ వెదుకబోయినను, ఖలీలుఁడే ఆకన్నియ నరయఁజాలెను. ఆకారణమున నాయువతీ యువకులు కొంతకాల మేకాంతముగ నుండుటకు వీలాయెను. నిర్మల ప్రేమ మన నెట్టిదో యెఱుంగని ప్రభుపత్ని, నిశ్చలానురాగమెద్దియో యెఱుంగని ప్రభుపత్ని, దుష్ట కామా యత్తచిత్తయగు ప్రభుపత్ని, ఖలీలుని గాంచి మోహాతురయై ఉవ్విళ్ళూరు ప్రభుపత్ని ఆతఁడు మగుడ జులేఖాతో నొంటిపాటుగ నుండెనని యెఱింగి ఎట్లు సహించును? కావుననే, నిజహృదయాంతర ప్రజ్వలిత క్రోధ ముకింత యువశమనము గాంచునట్లు వీక్షణమాత్ర ప్రేమము గుఱించి యట్లు లుపన్యసించి ప్రశ్నించి ఆమె తురుష్క-

యువకునిఁ గాఁగింపఁగడంగెను.

గభీర హృదయుఁడగు ఖలీలుఁడు ప్రభుభార్య వక్రహృదయ మెఱింగియు, సహజ నిశ్చల స్వరంబున నిట్టులనెను.—

“దేవీ! నీపలుకు లణుమాత్ర మనంబద్ధములుగావు. ప్రత్యేక ముగఁ గొన్ని యుదాహరణములం దీసి విచారించుమేని, మన మట్లు వాదించనగును. అట్లుగాక, పాపా విశాలహృదయముతో నొక సర్వసామాన్యవిషయము మాత్రము బ్రశంసించెను.”

పాపా యిట్లులనెను.—

“మన మిత్రుఁడగు లూకాసు కథా శ్రవణమువలనను, తదనంత రాలోచనా పరంపరచేతను మదియ మానసము నాశ్రయించియుండిన ప్రధాన విషయము మఱచితిని.”

నిజభర్తృహృతము దలపెట్టిన ఇస్మిల్లాతోడనే విహ్వలహృదయ యయ్యు నిగ్రహించుకొని, నితాంత విమలానురాగపూరిత చిత్తవలె సభినయించి, మధుర మందహాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై మగని వంకఁ దిలకించి, మనోహర కలస్వనమున నాప్రధాన విషయమెద్ది యని ప్రశ్నింప పాపా యిట్లు బదులాడెను.—

“దుష్టాత్ముఁడగు మస్రూ గుఱించి తలంచుచుంటిని. జులేఖా నీజనకుఁడు నగర రక్షకుఁడు గదా! మన మిలునేరువంతనే, భటు లను నలుదిక్కుల రయంబున నంపి నీదీని బట్టవలయునని కదీస్కారుకు వర్తమానమంపుదును.”

నొక మెల్లగఁ బోవుచుండెను. వా రింకను ఉపనదిమీఁదనే యానమొనరింపుచుండిరి. అటు నిటు నుండు గట్టులు వృక్షసంకీర్ణ ములగుటచే బాస్వరను కానరాకుండెను. క్రమముగా నాజల మార్గము గడచి బాస్వరను జొచ్చినంతనే, పారి యుత్సాహమంతయు నడంగెను. భయముచే గాకున్నను, విపరీత విన్మయ సంభ్ర

మములచే వారి హృదయము కంపించెను. కారణమేమన, తురుష్కు దేశముతో సఖ్యములేని రష్యాదేశపు యుద్ధనావ యొకటి శద్దేశ లాంఛనముగ కేతనముతోఁ గృష్ణ సముద్రమునుండి బిటబిట నరు దెంచుచుండెను.

అంతమాత్రమున వారి హృదయములు చలించినేల? టర్కీ రష్యాదేశములు కొంతకాలము సరస్వరసంగరమున మునిగియుం డెను. ఇంగ్లాండు రష్యాదేశమునకుఁ దోడ్పడెను. ఐనను, ఇంగ్లాండు దేశమువలననే వైరు లిరువురు సంగ్రామము విరమించియుండిరి. అంత మాత్రమున యుద్ధభయము తొలంగెనని తలంపరాదు. ఇరు కక్షల వారు నామోదించు సంధి పొసగవలయును. తత్కార్యము సాధింపఁ గోరియే ఇంగ్లాండు ప్రోత్సహముచే టర్కీ రష్యాదేశములు రణ ముడిగియుండిరి. రాజనీతిజ్ఞులు సంధికార్యరచనానిమగ్నులై యుండిరి. అట్టి సమయమున శత్రునావ తమ జలముల నేల ప్రవేశింపవలయు? దల్తబను పాషా సహజముగ భయనంభ్రమ విచలితహృదయుడై ఇటుల నెను—

“ఏమీ నైపరీత్యము! సంధి కాగల ఈవిరామ సమయమున రష్యను యుద్ధనావ మన జలములు చొరనేల? నమర విరామము భంగపడలేదే!”

ఆనావ దృగ్గోచరమైనంతనే ఖలీలుడు దిగ్గున లేచి తదేశధ్యక్ష మున సావంకఁ జూచుకొనిగూడించి “కడు విపరీత”మని యనుకొనెను.

“ఈయాగమనము స్నేహపూర్వకము కారాదా? వినోదార్థము కారాదా? అకారణముగా రష్యాదేశము యుద్ధవిరామ నియమముల నుల్లంఘించునని భావింపను.”

అతెఱంగున లూకాను పలుక, పాషా యిటుల నెను—

“ఈనావ దురాలోచనా యత్నమై యింత దవ్వరుడెంచెనేని,

మన యుద్ధనావ లూరకుండునా? 'సువర్ణశృంగము'న నిలిచియుండు మన నౌకాబలము తప్పక ఎదిరించును."

"అపాయము సంభవించునా?" అని ప్రభుపత్ని భయోద్విగ్న స్వరంబునఁ బ్రశ్నించెను. తైరజా గుల్మేరులు గూడఁ దత్సమాన భయముచేఁ గఁపించిరి. జాలేఖా మాత్రమట్లు చలింపక, శత్రునావ పరీక్షా సిమగ్నుడగు తనప్రియు నల్లనల్లనఁ దిలకింపఁ దొడంగెను.

భయాతురమునఁ బ్రశ్నించిన భార్యకు దల్తబను పాపా సమాధాన మొనంగక మున్నె, ఉద్విగ్నస్వరమున ఖలీలుఁ డిట్లులనెను—

"తెలిసె! తెలిసె! పాపా! రష్యను నావికులు అల్లదె—స్వేత కేతనము నెత్తువారు! వారు దుష్టాభిప్రాయ బద్ధులుగా రనుట సువ్యక్తము!"

అంతటి బుద్ధి కౌశల్యమెఱుంగని పాపా వారి యభిప్రాయమేమై యుండునని ప్రశ్నించెను. ఖలీలుఁ డిట్లు బదులాడెను—

"ఇవన్నియు యుద్ధవిరామ దినములు గదా. టర్కి రష్యాదేశములు పరస్పరము సమ్మతించుటచే నన్యోన్యాధీనయోధజనంబును సాగనంపుచుండిరి. యుద్ధమున మనకుఁ జిక్కిన రష్యను ప్రముఖుల నెక్కించుకొని వారి నగరమున దిగవిడుచుట కొఱకు మన నావ యొకటి నాలుగు దినముల క్రిందఁ బ్రయాణమాయెను. అట్లులే, వారి యధీనమైన మన యోధులను మన కప్పగించు నెపమున సీరష్యను నావ యరుదెంచి యుండవలయు."

ఖలీలుని ఊహ నిక్కమగునా యని తర్కింపవలసిన యవసరము లేక పోయెను. శాంతసూచిత శ్వేతపతాక ప్రదర్శనమున వారి వారి భయానుమానములు పటాపంచలాయెను. అనావ ఒక యర మైలు దుర్వున గోచరించెను. తైరచాపలన్నియు లేచియేయున్నను వాతావరణము తీవ్రానిల పీడితముగాక నిశ్చలముగ నుండుటచే

గమనము కడు మందముగనుండెను. ఆకారణమున, భాసుర బౌద్ధు
రను జలపర్యంకమున గంభీరతరముగ నిలిచియున్న ఆ జలగామి
చూచుట కెంతయు శోభాయమానముగనుండెను. బాగుగఁ జూచి
యానందింపఁగోరి తమ నౌక నొకింత దవ్వుగఁ బోసీయవలయునని
దల్తబను పాపా తన బానిసల నాజ్ఞాపించెను.

మగువలుఅస్యనౌకాపీక్షణోత్సాహపరతంత్రలై తమ మేలుముసుం
గులను బోద్రోచిరి. రష్యను నావపైఁ బెక్కు దూరవస్తుదర్శనయంత్ర
ములు పొడసూపెను. అయ్యవి పాపానౌకపై నిగిడియుండెను.
అనూససౌందర్యముతో నలరాదు నా మేల్బుంతుల వంకఁ దిరిగిన దూర
దర్శనయంత్రములుసహజముగ మఱిమాఱుచిరుగక అట్టులేనిలిచిపోయె
ను. హొంబట్టు వితానాంతరమున, మెత్తనిమోహంపు దిట్టంపుదిండు
లపై మనోహరతరంబుగ వ్రాలి, ప్రాచ్యదేశనారీజనసహజావూర్ణరూప
వైభవంబులతో విద్యుల్లతాసన్నిభముగ దీసిందు నిస్ఫిల్లాతైరజా
జులేఖా గుల్మేరుల నొక సారి గాంచిన యనంతరము దృష్టి మఱి
ల్పుట అసంభవము గదా! ప్రభుపత్ని ఆ విషయము గమనించిన
గమనించి యుండుగాని, మిగిలిన జవ్వనులు మువ్వరు మాత్ర మేమి
యు నెఱుంగక అట్టులే చూచుచుండిరి. ఖాలీలాది యువకులు రష్యను
దూరదర్శినీయంత్రముల మర్మము గ్రహించియు, అనాచ్ఛాదితవదన
లగు నా యువతులపై దల్తబనుపాపా కినియు నేమోయని నెఱిది,
మిన్నకుండిరి. రెండుమూడు నిమనములు గడచిన యనంతరము
పాపాయే గ్రహించి, యదరి ఉద్విగ్నస్వరంబున నిట్టులనెను. —

“వదనముల నాచ్ఛాదింపుడు! సత్వర మాచ్ఛాదింపుడు! ఆ
కాఫరులు మిమ్ము గాంచువారు!”

తోడనే ఆ సుందరీమణుల మనోహరవదనబింబములు వసనమేఘా
చ్ఛాదితము లాయెను. తోడనే ఆ దూరదర్శనయంత్రము లొక్కొక్క

కటి స్థానభ్రంశమాయెను.

ఖాలీలుని డోహయే నిక్కమని పాఠకులు గ్రహింపవలయు. రణమునఁ దమ యధీనమైన రష్యను యోధులను తురుష్కులు నాలుగైదు దినములక్రిందట సంపియుండిరి. ఆ విధంబుననే, తమ యధీనులైన తురుష్కుయోధులను రష్యను నావ యిప్పుడు కొనివచ్చెను. ఆ యుద్ధనౌక ముప్పదియారు ఫిరంగులు గలిగి కడు బలాశ్శక్తియుగ నుండెను. కులీనుఁడగు యువకుఁ డొకఁ డందు నాయకత్వము వహించి శాసించుచుండెను. యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఆ బాలనాయకుఁడు సాహసకార్యము లొనరించి కీర్తికాంతాకరగ్రహణమొనరింప నలయునని కడుంగడు దత్తరపడుచుండెను. ఏదీయేని ఒక కార్యము దలపెట్టి సాధింపఁ గడంగునపుడా నేనాని మంచిచెడ్డి లరయుట గాని, పాప పుణ్యములు పరిగణించుటగాని, యెఱుంగఁడు. తురుష్కుజాతిపై నాశని కెంతయేని జగుప్ప. అట్టి గర్హితక్రోధదురహంకారపూరిత హృదయుఁడు తాఁ గొనితెచ్చిన తురుష్కుయోధులు నాకోపరి భాగమున నిలిచి స్వదేశమును సంతసమునఁ దిలకింపఁజాలు సనకాశ మీయక, దుష్టమతియై వారి సధోభాగమున నుంచెను.

నేనానియగు ఐననుఁడు నిజసహాయాధికారజనపరివృత్తుఁడై ఎద్దయో ముచ్చటించుచు బాస్వరసు రమణీయదృశ్యములఁ గాంచు సమయమున దల్లబనుపాపానౌక నయనపథంబునఁ బడెను. ఆసమయమున సితరనౌక లేవియు నా ప్రాంతమున లేవు. చిత్రవర్ణవిరాజమానమై, మనోహరమైయొప్పు నౌకలము గాంచినంతనే ఆ నావాధికారి కుతూహలపరుఁడై దూరదర్శినిదీసి చక్కగజూడఁబోయెను—“సల్లసినావికులార్జురా నౌక నడుపువారు మన నావికులవలె ఘోరును నేర్పరులు గావలయు! ఓహో! మనలఁ గాంచి వెఱచి యుందురు—ఎఱుగ తిరుగవలయునో నిర్ణయింపఁజాలక తల్లడిల్లుచున్న వారు! ఆహా! అందునుండర

సారీమణులు గూడ నున్నారే! అట్టిసాగనుక తైలమదగ్గజనుండి కను లారఁ గాంచవలయు! మనల గాంచి. వారు భయకంపితలై యుండురు—సత్వర మాశ్వేతకేతనము బ్రదర్శింపుము!”

భటు లటు లొసరింప, నాతఁడు మగుడ నిటులనెను—“భళీ! అన్యస్తమే! ఆ నౌకయే ఇటు లరుదెంచుచున్నది! మిత్రులారా! చూడుడు! అందలి సుందరులు మేలి ముసుగులు దొలగఁ ద్రోయు నాకు! మీరును మీయంత్రసాహాయ్యమున మీనయనములకు విం దొసరింపుడు.”—ఉపనాయకు లటు లొసరించిరి.—“అహ! ఏమి సోయగము! మిత్రులారా! తురుష్కునారులు సహజముగఁ గడు సుందరులు; మఱియు, తమ సౌందర్యము నిరుపమానమని యెఱుంగు మెఱుంగుచోడులే ఆపగిది నిబ్బరముగ, దమ వదనము లను బ్రదర్శింతురు!”

ప్రధానోప సేనానియగు ‘నికోలను’ సమంజసముగ నిట్లు బదు లాడెను.—

“ఆర్యా! మనము దూర దర్శనయంత్రములతోఁ బరీక్షించు చుంటిమని తెలియక, మన నావను జక్కగఁ గాంచవలయుననెడు కుతూహలముననే వారనాచ్ఛాదితవదనలై యుండవచ్చును.”

అసంతర మాయధికారు లందఱు తురుష్కునారీజన పరీశీలన కార్యనిమగ్నులైరి. ప్రధాన సేనానియగు ఐవనుడు మగుడ నిట్లు లనెను.—

“ఏమీ మోహనాంగుల రూపురేఖా నైభవములు! మిత్రులారా! ఇట్టి మనోహర సారీమణుల మీరెన్నఁడైనఁ గాంచి యుండురా! వారీ నావపై నున్నటులే విస్పృష్టముగఁ గాన్పించువారు. ఆకర్ణాంత వికలములగు నామచ్ఛేకంటుల నయనము ల పూర్వ మోహజనక ములే! ఛీ! ఏమీ యాగడము? వదనములు మగుడ నాచ్ఛాదితము

లాయెను—”

“నిజము! విరాజమాన సత్కృతము లొక్కసారి మాయమైనట్లు
లాయెను.”

“నెఱసిన గడ్డముగల ఆస్థులశరీరుడేమియో తీవ్రముగఁ బలికి
నటులున్నది—”

ప్రధానోపనాయకుఁ డగు సికోలను ఇట్లులనెను.—

“మేలు మునుంగులు దాల్పనలయునని ఆతఁ డాజ్ఞాపించియుం
డును. వాని పేరు టురంబుపై దీపించు లాంఛనములు గాంచితి—
ఆతఁ డొక పాపా. కావలయు. మన మటు లవిరిశిముగఁ గాంచుట
యసంగతము గదా. ఇంక నామోహనాంగుల మనోహరనదనములు
మనకుఁ దెల్లమగుట కల్ల.”

“తెల్లమగుట కల్లయా! త్వదీయాలాప మారుతాహతి నాహృ
దయము విపరీతముగఁ గలంగెడిని! నా మానస మమితోత్సాహ
పూరితమై—”

“ఆర్యా! ఇయ్యది యుద్ధవిరామ వనములనియు, మన మిప్పుడు
శాంతిధ్వజ మెత్తితిమనియు గమనించి జాగరూకుఁడవు గమ్ము,
తీవ్రాచరణము తగదని మనవి చేయువాఁడను.”

“ఇయ్యది యుద్ధవిరామ సమయమగుట నిక్కము. ఐననేమి?
ఆతురుష్కముదుకఁడు—పాపాను, ఆసుందరనారీజనంబులను ఊరక
పోనీయరాదు. ఇదియొక దోషము కానేరదు.”

అనుభవజ్ఞుడగు సికోలను తన నాయకుని దుర్బుద్ధి మరలింప
నెంతయు బ్రయత్నించెను. మహామానియగు తురుష్కుఁడు తన
కాంత కంఠస్వల్పయగౌరవము ఘటిల్లినను నహించువాడు కాఁడని
ఆతఁడు తెలియఁబఱచెను. ఐనను, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని
ఐవనుఁడా హితవాక్యములు చెడచెవినిబెట్టి ఇట్లులనెను—“మిత్రమా!

ఇం దగౌరవమేముండును? ప్రసిద్ధుడగు రవ్యను నేనాని హంభించుటయు, తురుష్క సరాధముండునిరాకరించుటయునా? ఇంక నాకాంతల గుఱించియా!—ఎండ కన్నెఱుంగక అంతిపుంగులునఁ జిగకాలమునవయు వశిష్ఠు మనశంకి ప్రముఖులతో ముచ్చటించుటకుఁ దప్పక తత్తరపగుచుండును.”

“ఆర్యా! అందు పాపాయొక్కడే గాక తరుణ వయస్కులగు మువ్వరు సుందర పురుషులు గూడ నున్నవారు సుమా!”

అనుభవజ్ఞుడగు సికోలను ఎంత వారించఁ బ్రయత్నించినను, ప్రయోజనము లేక పోయెను. వారించు గొలఁది, వాని యాతుర మధికతరమాయెను. తాను ముందుగ వారి చెంతకుఁ బోయి, వారిని దన నావమీదకు నాహ్వానించి, ఉపాయమున నాయువకులను దొలంగించి తా నాకాంతలతో సరస నల్లాపములాడి తీరుదునని ఐవనుండు దుర్మదాంధమునఁ బంతములాడెను. పూత తురుష్క నారీజనశీల మెఱుంగని ఆ మూర్ఖాగ్రేసరుండు చలము వహించి యుండెను. యుద్ధవిరామ సమయమున నెంతటి యల్పకార్య మొనరించినను, దావాసలాభీల సమరజ్వాలలు మగుడ రెండుదేశములను భస్మీభూత మొనరింపవచ్చునని ప్రధానోపనాయకుండు హెచ్చరించినను, ఆశతుండు వినఁడాయెను. నాయకుని ఆజ్ఞ యగుటచే, నొక చిన్న నౌక ఆయత్తమాయెను. చక్కని రవ్యను నావికులార్గురు నౌకాదండములు బూని సిద్ధముగనుండిరి. వారందఱు ఖడ్గధరులై యుండిరి. సాయుధుడగు నైవనుండు గూడ తోడనే యం దాసీనుడాయెను. నౌక తత్తణము రయంబునఁ బోసాగెను.

ఆముహూర్తమున పాపా నౌక వెనుదిరిగి గృహోన్ముఖమాయెను. రవ్యను యుద్ధనావను జూచు కుతూహలము తీటుటచే భారీక దమ నిలయమునకుఁ బోనుండిరి. అట్టి సమయమున

రవ్యను సేనాని నాక ఆయత్తమాయెను. ఆవిషయము గాంచిన పాపా ఇట్టులనెను—“యద్ధనావనుండి ఎవ్వరో దిగుచున్నారు.” ఖలీలుఁ డిట్టులనెను.

“నిజము. ఆయుద్ధనావ వడివడి మన రాజధానిశేరి తన కార్యము నిర్వర్తించుటకు మాటు లంగరు వేయుచున్నది. నాక వాయువేగ మునఁ బఱతెంచుచున్నది! మనవంకకే యరుదెంచుట లేదుగదా?”

ఖలీలుని అంత్యవాక్యము స్వగతప్రాయము. తన యంశనుండు కాంతలు భయమందుదురను భయమున నాతఁ డాపలుకు బిగ్గరగ నుచ్చరింపలేదు.

“అనాక నూటిగ మనమీదకే వచ్చుచున్నది!” అని లూకాసు నవిస్మయముగ ననెను. ఇస్మిల్తా మగుడ భయవిహ్వలయై “అపాయము సంభవించునా?” యని ప్రశ్నించెను. పాపా యిట్టు లనెను.—

“మొఱకులగు రవ్యనులు గౌరవమర్యాద లెఱింగినవారు కాకు న్నను, శ్వేతపతాకము బ్రదర్శించి కలహమునకు గాలు ద్రవ్వదురని తలంపను. ఐనను, యుద్ధనావ అచట నిలుచుటయు, దూరదర్శన యంత్రములు మఱలినంతనే ఈనాక బయలుదేలుటయు వింతగఁ దోచెడిని.”

ఖలీలుఁ డిట్టులనెను—

“వనితాజనంబులకు భయములేదు. ఆ నాకయం దార్పురు నావికులును ఒక ఉద్యోగియుం గలరు. మనము పదిమంది యున్నారము.”

“కాని, మన నావికు లాయుధహస్తులుకారు. ఐననేమి? మనము నల్వరము సాయుధులము, కృతహస్తులము గదా. మృగప్రాయులగు ఈరవ్యనులు పాడి దొంగి దుఠాలోపనాయత్తచిత్తు లగుదురేని,

మన భజబలము జవిగాంతురు గాక!—కాని, వారేమైన సరయోగోరి యిటు రావచ్చును. ఇంక ముందు బోజాలక తగు నావికునై తత్తరపడవచ్చును—”

యోధపురుషుడగు దల్తబనుపాషా యట్లు లుచితముగఁ బలుక, ఖలీలుడు మందస్వరంబున నిట్టులనెను.—

“పాషా! ఏ సమాధానము కావలసియున్నను, ఇట్లు రానవసరము లేదు. ఈ ప్రదేశ నై సర్గికము దెలియు మన జాతివారి డొక్కడైన నందుండక పోడు.”

వారాతెఱంగున గుసగుసలాడుచుండ, ప్రభువత్ని విపరీత భయాతురంబున ననిమిష నయనయై, స్వేదకణ విభూషితవదనయై మగని చెంత కరుదెంచి, ఆతని భుజము నాశ్రయించి యిట్టులనెను.—

“ఈ సమయము నిక్కముగ నపాయకరము? నాథా! మాటాడ వేమి?

“ప్రేయసీ! భయమువలదు. ఈచర్య నాకును గ్రాహ్యము కాకున్నది—నాహృదయము భయాధీనముకాదు, గాని విస్మయగ్రస్తమై యున్నది. ఈరవ్యనులకేమి కావలయునో ఎఱుంగరాదు—అను మానాస్పదము—”

“నాథా! ఇంతజాగేల? మన నౌక రయంబున దరిజేరవలయు!—నావికులను ద్వారపెట్టుడు!—”

“అసాధ్యము! రవ్యనునౌక గమనము శీఘ్రతరము— మనము పోబ్రయత్నించినను, ఆపాత్రమడ్డుతగిలి నిరోధించును—మఱియు, ఏదారుగురు రవ్యనులు కన్నడునంతమాత్రమున పలాయన మొనరింపఁదలచుట పాడియగునా? ధీరజన సమ్మతమా? సుందరీ! భయరహితవై నుభోపవిష్టవుగమ్ము. అబల ఒక్కతెయున్నజాలు, నాకుఁజి భుజము బలము నెడినటులగును”

భారతరహృదయయై, ఇస్మిల్తా తన తావునకుఁబోయెను. భార్య భర్తలట్లు పరస్పరము సంభాషించు నవసరమున, ఖలీలుఁడు నందు జూచి, ధైర్యించిత ప్రణయ వీక్షణము జులేఖాపైఁబఱచెను. అదే సమయమని ఎంచి, జూలియను లూకానులు తమ మనోహరిణులగు తైరజాగుల్నేరులను రయంబునఁజూసి వారిశ్రవణమునఁజెండుమాటలాడిరి.

సహజముగ ధైర్యశాలియు మానియునగు దల్తబను పాషా తన నౌకను శీఘ్రతరముగ బోనీయఁజాయెను. రష్యనునౌక మఱియు మఱియు సమీపించుచుండెను. మేధావియగు ఖలీలుఁ డాకస్మికముగ నిటులనెను.—పాషా! వారి యభిప్రాయమేమైనను, మనమిచట నిలిచి యుండము.”

అట్టి ప్రవర్తనమే సమంజసమని భావించి తనబానిసల నాజ్ఞాపింప, వారుతోడనే నౌకాదండములు వదలివైచిరి. అంతలో రష్యను నౌక దగ్గఱ కరుదెంచి ఎదురుగా నిలిచెను. నేనాని యగు ఐషనుఁడు తురుష్క కాంతల నుద్దేశించి, ప్రణామపూర్వకముగా నవినయముగ శిరఃకంప మొనరించెను. తమ సహజవినయసౌశీల్య మచ్చువడ నా నారీమణులల్లన మోములు వాల్చిరి. తత్ప్రణామమునకుఁ దానె గుఱియైతిసని భ్రమించిన దల్తబను పాషా పైనిక జనోచితముగఁ దన దక్షిణహస్తము నిజాసనమున నెత్తెను. రష్యను నాయకుఁ డంత వారందఱును గలయఁజూచి కడు సౌమ్యముగనే ఇట్లు విస్పృహముగఁ బ్రశ్నించెను—“రష్యను భాష తెలియువారు ఇందెవ్వరైన నుండురా?”

తద్భాషాపరిచయము లేని కారణమున వారెల్లరు మానముద్రా భిముద్రితులై యుండ రష్యను నేనాని క్షేంచిభాషయందు బ్రశ్నించెను.

ఖలీలుఁడు తోడనే దల్తబను పాషావంక దిలకించెను. ఆ మహా

నీయుడు శూన్యవదనుడై వింత తెఱంగున శిరం బాడించి, గడ్డము దడవుచు నిట్లు గొణగెను—“ఈ సేనాని వట్టి దౌర్భాగ్యుడు గావలయు—నట్టి మృగప్రాయుడు! కాదేని, పూజ్యులగు మహమ్మదు వాడు నిర్వచించిన పవిత్రస్నర్గభాష వీనికి రాకుండునా?

అట్టి వెంగలిమాటలు లెక్కనేయక, ఖలీలు డిట్లు లనెను.—
“ఆర్యా! నేను ప్రేంచిభాషయందుఁ బ్రత్యుత్తర మీయఁగలను.”

ఆ భాష తనకు దెలియునని తైర్జా గుల్నేరులతో జులేఖా యనెను. తనపలుకులకు బదులాడిన ఖలీలుని గాంచి ఐవను డిట్లు పలికెను.—

“ఆర్యా! ఆ రష్యను నాపను శాసించు నాయకుడ నని ఎఱింగింపనిండు. ఇట్లులే మీ రెవ్వరో సకౌరవముగా నాకెఱుకపఱతురా!”

“ఈ మేటి పురుషుడు దల్తబను సాషా యని యెఱుంగుము. ఈ నౌక ఈ మహాసీయనిది. ఈ పనితామఱులు సాషా కుటుంబము లోని వారు నేనును ఈ గ్రీకుయునకు లిర్వరును సాషా యొక్క మిత్రులము, అతిథులము.”

తురుష్కనారీమణుల వదనసౌందర్యము గాంచి ఆనందింపవలయు నని రష్యను సేనాని హృదయము తత్తరపడుచుండెను. కాని, దట్టంపు మునుగుల నడంగియుండిన ఆ సుందరవదనలింబము లించుకేనియు గాన రాకుంటుచే. నైవనుడు కడు జీకాకు జెందియు గొంత నిగ్రహించుకొని ఖలీలు నుద్దేశించి ఇట్లు ప్రశ్నింపఁ బోయెను.—

“ఆర్యా! ఎఱుంగుదు గదా! మన దేశములు రెండును యుద్ధము విరమించి—”

“నీవా శ్వేత కేతనముబ్రదర్చించియే యుంటిని. కానియుద్ధమునఁ బట్టువడిన తురుష్కసైనికులను మా యధికారుల కప్పగించుటకొఱకే ఈ నావ యరుదెంచి యుండునా?”

దనంబున నిరాకరించుటయునా ?”

ఖలీలుడు తత్సమయానుకూలముగ గంభీరముగ నిట్లు ఒచు లాడెను.—నీ వట్టులనరాదు నీ యాహ్వానము సగౌరవముగ నున్నచో మేము తదనుగుణముగనే మెలంగితిమి. అంతకుంటే సధిక మొనరింపజాలము. మఱియు మా దేశసాంప్రదాయము సనుసరించి ఆహ్వానముల నామోదింతుము: ఇట్టము లేకున్నను, కష్టముగ నున్నను, నిరాకరింతుము—ఇయ్యది మా యాచారము.”

“మీతురుష్కుల సడనడి కేవల మనాగరికము. చూడు మా కాంతలు నల్లురు చిక్కని ముసుంగులు దాల్చి మోములను బూర్తిగ మఱుగు పఱచి కేవల జీవరహితశిలాప్రతిమలనలె నెటులున్నవారో!”

ధూర్తుడగు వివనుడటులు పలుక, ఖలీలు డిట్టులనెను—“చాలు నీవల్లదము! పాపా! ఇక మననాక పోనీయ నాజ్ఞాపింపుము.”

దల్తులను పాపా తోడనే ఆజ్ఞాపూర్వకముగ సన్నయొసరింప, నావికులు వడివడి దండంబులు త్రిప్పదొడంగిరి. తురుష్కునాకయట్లు కదలినంతనే, దుర్మదాంధుఁ డగురష్యను సేనాని సహజముగ పాద తాడిత పన్నగము పగిది క్రోధాతిరేకమున రోజుచు దుర్భరావ మానమునై పఁ జాలక తీవ్రాస్పష్ట మందస్వరమున నిట్టులనుకొనెను— “ఇంతటి యవమానమునకుఁ బాల్పడియు, సహించి యూరకుండునా? తురుష్కు నాకాదశమంతయు నేతెంచుగాక!—ఆ నారీమణులంబట్టి నానావృత్తి జేర్చెదను!”

తురుష్కునాక ఇంతలోఁ గొంతదూరము బోయెను. రష్యను సేనాని యభిప్రాయము తెల్లమాయెను. వాని తుదిపలుకులు తెలియకున్నను, వాడు దుష్టాలోచనా యత్నచిత్తుడై యరుదెంచెనని స్పష్టమాయెను. తాను వివనునితో సలిపిన ప్రసంగమును ఖలీలుడు పాపాకు శీఘ్రముగఁ దెలియఁజుటచెను. ఆతఁడు వీరపురుషోచితముగ

యుద్ధసన్నద్ధుడాయెను. ఖలీలుడు సంతసించి భయకంపితలగు
స్త్రీజనంబులకు ధైర్యము గఱపెను. రష్యను నౌక కీక్రుతరగామి
యగుటచే, దురుష్కునౌక వలాయన మొనరింపఁ గోరినను అసా
ధ్యము. కావున, పాపా అట్టి ప్రయత్న మొనరింపలేదు. కాంతలకుఁ
గాఁపుగా నావికలను నియోగింప వలయుననియు, తాను గ్రీకు యువ
కులతోఁ బాటు సప్రమత్తతతో నౌకాముఖమున నిలచి యుందు
ననియు ఖలీలుడు పలికెను. ఇతరవ్యాపారములందు మందబుద్ధియైనను
యుద్ధవిషయములందుఁ గడు శ్రద్ధాఘోషుడగు పాపా అందులకు సమ్మ
తించుటయేగాక రెండు అరిత్రంబులు విడిచి తద్దండములు ధాల్చి
యుండవలయునని తన బానిసల నాజ్ఞాపించెను. అనంతరమా వీరుడు
అబలలకు ధైర్యము గఱపెను. ఇస్మిల్లా ఒక్కతెయె భయకంపితయై
అట్టి హెచ్చరిక నాకాంక్షించియుండెను. జాలేఖా తైరజాగుల్నేరులు
తమ ప్రియులు ధైర్యస్థైర్య సమన్వితులని యెఱింగి నిబ్బరముగ
నుండిరి. ఖలీలుఁ డంతలో నిజమిత్రసహితముగ నౌకాముఖంబునకుఁ
బోయి శత్రునౌకను వీక్షింపదొడంగెను.

౨౭

పోరాటము

తురుష్కునౌకా సంరక్షణార్థమట్టి ప్రయత్నములన్నియు నాలుగైదు
నిమిషములలో నాయెను. ఐవనుడా సన్నాహములు సూక్ష్మముగా
గ్రహించుచుండెను. ఒక్కక్షణమాత్రమాతఁడు పశ్చాత్తాపమండెను.
తన ధూర్త్వప్రవర్తన మాతనికపుడు తెల్లమాయెను. పోరాటము
తప్పదు. ఈ పోరాటమెట్లు పరిణమించునో యెఱుంగరాదు ఐవను

ఇంత మొనరించి వెనుదిరుగుట యసంభవము. మఱియుఁ దానా తురుష్కకాంతలను యుద్ధనావమీఁదకు రప్పింతునని ముందాతఁడు తన ప్రధానోపనాయకునితో బీరములాడియుండెను. ఖలీలునితో నట్లు లభికదర్పములాడిన ఐవనుఁడెట్లు పోగలడు? మఱియుఁ దన యనుచరులు చులకనచేయుదురను భయముగూడఁ గోడగుటచే జారుషవంతుఁడగు నైవనుఁడు పోరాటమున కాయత్తమాయెను.

తురుష్కుల సన్నాహములఁ జక్కగఁ బరిశీలించి తానుచిత ప్రయత్న మొనరించుటకై ఐవనుఁడు తన నౌకను గొంత దవ్వునకుఁ బోనిచ్చెను. మున్నుండు ఆయుధహస్తలను దాఁకవలయునా, లేక, దండధరులగు భటులపైఁబడవలయునా, యని కొంతతడవాతఁడు చింతించెను. సాహసవంతుఁడగు రష్యనుసేనాని వీరులగు తురుష్కుయువకులను దాఁకుటయే పౌరుషవంతమనియు, వారింబట్టిన యసంతరము పాషా తక్కుంగలవారలు సుఖపుగా వశులగుదురనియు నెంచి అట్లు లొనరింప నిశ్చయించెను.

తన యనుచరులకు వలయు నుపదేశములొసంగి ఐవనుఁడు స్వయముగాఁ జూక్కాని బట్టెను. నావికు లరిత్రములు దాల్చిరి. నౌక తురుష్క ప్రాంతమును డాసినంతనే సేనాని చుక్కానివీడి ఖడ్గము ధరించెను. నావికులుగూడ దండంబులు బోఁద్రోసి కత్తులుబూనిరి. ఇరువురు దృఢగాత్రులు వెంటనరుదేరి, ఐవనుఁడు చంగున ముందు కుఁబోయి, ఫ్రెంచిభాషయందు బిగ్గరగ “మువ్వరకు మువ్వరము!” అని పలికెను.

పోరాటము ప్రారంభమాయెను. ఐవనుఁడు సగర్వముగ నౌక యుక్కుజీను * పాషానౌకపై విసరెను. వీరుఁడగు ఖలీలుఁడు త్రిప్ప ఖడ్గము నాతఁడు నేర్పుమెయిత్పించుకొనెను. అసంతర మా యోధు

లిర్వురు ద్వంద్వ యుద్ధమునకుఁ దలపడిరి. జూలియను లూకానులు సాయుధులగురవ్యనుభటులను దాఁకిరి. ఖడ్గములు మెఱుపులవలెదీపించి కణకణరవంబు లొనరించినంతనే భీతచిత్తయగు నిస్సిల్డామందస్వరంబు ననే 'హా' యని విలపించెను.

తోడనే పాషా తీవ్రముగ మందలించెను.

అనంతర మామహనీయుఁడు యుద్ధరంగము సమీపించి శత్రు సంఖ్య యధికతరంబగునేని తన మిత్రులకుఁ దోడ్పడవలయునని నిశ్చయించి అప్రమత్తుఁడై యుండెను. అట్టి యవసరము నిక్కముగ వెంటనే యరుదెంచెను. తురుష్కఖడ్గ ప్రహారమున నైవనుని వామ భుజముతెగి రక్తము స్రవించఁజొచ్చెను. రుధిరము గాన్పించినంతనే మిగిలిన సైనికులు నల్వురును సహింపఁజాలక, ఆగ్రహవేశమునఁ గృపాణములుదూసి ముందునకుఁజిక్కిరి. ఖలీలుఁడు వారి ప్రయత్నము గుర్తించి తటాలున రవ్యనునొకపై లంఘించి ఒక్కవ్రేటున ఐవనుని దక్షిణ భుజముగూడ ఛేదించెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే డిల్లవడిసోలుచు వెనుకంజవైచియు, మగుడ సైర్యగుణ ధుర్యుఁడై, సమరకార్య పర తంత్రుఁ డాయెను. తమమిత్రుఁడగు ఖలీలునితోఁబాటు జూలియను లూకానులుగూడ రయమ్మునఁ దమనొకవీడిరి. ఆ వెంట పాషా చయ్యనఁబోయెను.

పోరాటమొక్కక్షణములోఁ గడు దారుణమై, ఐదాఱు నిమిషములు దుర్నిరీక్షముగఁ జెలఁతేగి చల్లారెను. ప్రతాపశాలియగు ఖలీలున కోహటించి ఐవనుఁడు నిరాయుధుఁడై భూపతనుఁ డాయెను. జూలియను లూకానుల భుజబలమున నిర్వురు రవ్యనుభటులు తెగ టారిరి. దల్తబను పాషా డాకిన సైనికుఁ డపాయకరమగు గాయము దిని నేల గూలెను. పాషా భటులుకూడ రంగమున రయంబున బ్రత్యక్షమైరి. మిగిలిన వైరిభటులు మువ్వరు సుభువుగా నాయుధరహితులై

వశులైరి. తురుష్కు వీరులకుదగిలిన గాయములు కడుస్వల్పములు. తురుష్కులీ విధంబున సంపూర్ణ విజయము గాంచిరి.

ధూర్తుడగు రష్యనువీరుడు చేవనెడి ధరాతలంబున వ్రాలినంతనే వాని పేరుటురమున ఖలీలుడు తన పాదముమోపి పోరాటము ముగిసినంతనే చరణముదీసి లెమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. రక్తసిక్తుడగు నైవనునకట్టికార్యము కష్టసాధ్య మగుటచే నాతడు మెల్లగ నిలుచుండెను. వాని వదనమునఁ దాండవించు దుర్భరాగ్రహావమానములు నర్జునాతీతములు. ఆదుర్బలుని చిత్తము దురంతమగు పౌరుషముతో నుడికిపోవుచుండెను. అపారదుర్గర్వమున నరుదెంచిన ఆనాయకునకట్లు శృంగ భంగమగుటచే మాటాడక, క్రూరమృగోచితఘాతుక వీక్షణంబుల దురుష్కు వీరులఁగలయఁ జూచెను.

సహజోదార హృదయుడగు ఖలీలుడు తన యధీనుడైన వైరి వీరుని గాయము తొలుదొల్తగట్టి, రక్తస్రావము మాన్పి, అనంతర మిట్టులనెను—సైన్యాధిపా! నిష్కారణముగ మమ్ముదాఁకి ఇంతటి యాగడ మొనరించితివి. మానాయకుడగు దల్తబనుతరఘునఁ బ్రశ్నించువాడ—నీవొసంగు సమాధానమెద్ది?”

సమయము విషమముగఁ బరిణమించినను, రష్యను నేనాని దురహంకారమడంగ దాయెను. తా నేనష్టాధాన మొసంగననియు, నీతిబాహ్యులగు తురుష్కుల దయనర్థించువాడఁగాననియు నాతడు విస్పష్టముగ వక్కాణించెను. ఖలీలుఁ డంత నిట్టులనెను.—

“ఇట్టి దుర్గర్వము నిరర్థకము. నీప్రవర్తనము సర్వవిధముల నింద్యము గదా. యుద్ధవిరామ సమయమయ్యు, నిర్దేశితముగ మమ్ముదాఁకి కాంతి భంగపఱచితివి. నిక్కంపుఁ బౌరుష మెఱుంగని పంద వగిది సధర్మయుద్ధమునకుఁ దలపడి అబలాజనంబులకు భయభ్రాంతులు గల్పించితివి—”

“నే నెట్టి చాప్రము లొనరించినాను? తత్ఫల మనుభవించుటకు సంసిద్ధుడను;—మూర్ఖాగ్రేనరుడగు మీపాపాను క్షమాభిక్ష నర్హితునని మాత్రము తలంపకుము. ఒక్కవిషయము మాత్రము గమనించి మెలంగుము. యుక్తాయుక్తము లరయక నన్ను శిక్షింపఁ గడంగుదేని, ఆయుధనావపై నుండు నాయుద్యోగులు తగు ప్రతిక్రియ సల్పుదురు. మాయధీనమున నటువంద్రు తురుష్కయోధులున్నవారు—”

ఖలీలుడు శ్రోధారుణితనేత్రుడై ఐవనుని వారించి ఇట్టులనెను.—
వారిని మారాజధానియందప్పగింపవలయు! యుద్ధమునఁ బట్టువడిన మీయోధుల సీసరికి మానావ మీనగరము జేర్చియుండును.”

“మాటలకేమి? కార్యమెట్లు పరిణమించునో చూడుము. అల్లవె! చూడుము. మానావనుండి చూచెడు దూరదర్శన యంత్రములు! మన పోరాటము గాంచి నాకు సాహాయ్యమొనరింప మఱి యొక నౌకను నాయుద్యోగు లాయత్తము చేయువారు! ఇప్పుడు జయించితిని గర్వింపకుము! మఱియు మాయధీనమున నున్న మీవారలెట్టి యవస్థకుఁ బాల్పడుదురో గ్రహించి మెలంగుము.”

ఐవనుని పలుకు లనత్యములు గావు. పండ్రెండు దండములు గల పెద్ద నౌక యొకటి సైనికజన సంకీర్ణమై యరుదెంచుచుండెను. యుద్ధనావయందలి ఫిరంగులు గూడ భయంకరముగ గోచరింపుచుండెను. పరిస్థితు లట్లు కడు విషమముగ నున్నను జలింపక, రష్యను సేనానితోడి ప్రసంగము ఖలీలుడు పాపాకుఁ దురుష్కభాష యందుఁ దెలియఁబఱచెను. మహమ్మదీయ ప్రభువు తోడనే శ్రోధ వివశుడై, తత్త్వ మా రష్యనుని బాలియింపఁగోరెను. దానఁగలుగు నుపద్రవము—రష్యనుల యధీనమందున్న తురుష్కయోధులకు సంభవింపఁగల అపాయమును విశదీకరించి, ఐవనుని సాహాయ్యమున

కరుడెంచు రెండవ నౌకను జూపి, రష్యను యుద్ధసావయందలి ఫిరంగులను ఖలీలుడు స్మరణకు దెచ్చినంతనే దల్తబను పాషా ఆగ్రహముడిగి కర్తవ్యము నిర్ణయింపనేరక కార్యభారము పూర్తిగ ఖలీలుని మీదనే యుంచెను. జూలియను లూకాను లందులకు సంతసించిరి.

రెండవ రష్యను నౌక క్రమముగా దగ్గరయగుచుండెను. ఖలీలుడు రయమున వైవనుని వంకఁ దిరిగి నిశ్చల గంభీరస్వరంబున నిట్లులనెను.—

“దల్తబను పాషా యభిమత మాలింపుము. మాతురుష్కు యోధులను ముందుగ దిగ విడిచినచో, నిన్నుఁ బోసెత్తుము.”

“అందుల కొడంబడనిచో నేమి నేయుదురు?”

“నీశిరము తెగి నేలఁబడును. అనంతరము మాభుజబలము కొలఁది ఆ రెండవ నౌకతోఁ బోరాడుదుము. నీవొక్క విషయము గమనింపవలయు: తొంటి మానావికు లార్వరు ఆయుధరహితులు గారు. వారిపుడు మీఖడ్గములుదాల్చి యుద్ధసన్నద్ధులై యున్నవారు.”

“ఆర్యా! అంతమాత్రమున భయకంపితుడఁ గానని యెఱుంగుము. మగుడఁ బోరాటము కలుగునేని, నీవు జయింపఁగలవా? అనంభవము! అనంబద్ధము! ఆనౌకయం దనేకులున్నవారు: వారందఱు ఖడ్గధరులగుటయే గాక తుపాకులుగూడ దాల్చిరి—”

“ఎందులకీ మిథ్యాప్రగల్భములు! కాలహరణ మొనరింపక సత్వరము ప్రత్యుత్తర మొనంగుము. లేదేని, మరణింప సిద్ధముగ నుండుము!”

వివనుని దురహంకారము చాలవఱ కంతరించెను. తానట్లు కలహమునకు గాలు ద్రవ్విన సమాచారము పాషా మఱువవలయుననియు, రష్యను ప్రభుత్వమున కాయుదంతము తెలియరాదనియు నాతఁడు కోరెను. ఖలీలుడు సమ్మతించి వెండియు నిట్లుపలికెను—

“నే జెప్పిన చొప్పున మాతురుష్కయోధులు సురక్షితముగ దిగువఱకు నీచటనే యుండవలయు — నన్ను వారింపగడంగక పూర్తిగ నాలింపుము ఐదు నిమిషములలో నానహాయనాక మన చెంత కరుదెంచును. నీవీలోన నేగోరినట్లు లొనరింతునని సమయ మొనరింపవేని, నీశిరం బొక్కవ్రేటునఁ దెగిపడును—ఆనాక యరు దెంచునంతనే నేనందుఁ బ్రవేశింతును. మావార లందఱు సురక్షిత ముగ స్వదేశ తీరస్థులగుట నేను గనులారఁ జూడవలయు. అనంత రము నేనిచట కరుదెంచునంతనే నీవానాక నారోపించి వెడల వచ్చును. సైన్యాధిపా! అంగీకరింతువా! ఆనాక సమీపించు చున్నది—త్వరపడుము!”

“అందనుక నేనిందు బందానై యుండనేల?”

“నీ హృదయము నిర్వక్రమగునేని, సంశయమేల? ఒక గంటలో మాయోధులు దిగిపోయెదరు. అంతవఱకు నేను మీనావయందు బందావలె నుందుగదా?”

ఉపాయాంతరము దోపకుండుటచేతను, ఖలీలుని, ఏర్పాటు సమంజసముగ నుండుటచేతను ఐవనుఁడు సమ్మతించెను. ఖలీలుఁడు మగుడ నిట్లు పలికెను.—“ఆర్యా! మఱియొక విషయము గమనిం పుము. నాక చేరువయైనది. నీనహాయనేనానికి తగునుత్తరపు లొనం గుము. రష్యను భాష నాకుఁ దెలియదను నిబ్బరమున ద్రోహ మొన రింపఁ గడంగెదు నుమా!—తద్భాషాజ్ఞానము లేకున్నను, నీదు వీక్షణముల బట్టియే అరయఁజాలుదు—భద్రము!”

రెండవ రష్యను నాక సమీపించెను. పన్నిద్దరు నావీకులు గాక, అందుఁ బదునెనమండ్రు సైనికులు నుండిరి. ఐవనుని ప్రధానసహాయ నేనాని యగు నికోలనే స్వయముగా నాయకత్వము వహించి యరు దెంచెను.

చెప్పవలసిన మాటలు ఐవనుడు రయంబునఁ జెప్పెను. ద్రోహ మణుమాత్రమైనను గోచరించునేని తత్క్షణము వాని తల ద్రెవ్వ నేయుటకు ఖలీలుడు సునిశితఖడ్గపాణియై అనిమేషనయనుండై సిద్ధముగ నుండెను. కాని, రష్యను నాయకుడు సముచితముగనే మెలంగెను. తమ సేనాని యుదంత మాలించినంతనే రష్యనులు చిన్న వోయిరి.

తా నేర్పఱచిన కార్యక్రమము ఖలీలుడు పాషా మొదలగు వారికిఁ దెలియఁబఱచెను. శత్రునావమీఁదకుఁ బోయినచో నాతని కెట్టి అపాయము వాటిల్లునో యని వారు వెఱచిరి. వారి భయంబుడుప, ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను.—

ఈ ఐవనుడు కడుక్రూరుఁడు. పరిభవానల తప్పుడగు నీ మృగ తుల్యునుఁ బోనిత్తు మేని మన యోధులను దప్పక హింసించును. ఆ కారణమున నిట్లు లేర్పఱచి నేను బోనుంటిని.”

తురుష్కయువకుఁడు నిరుపమానపరాక్రమవంతుఁడగుటయే గాక సమయ మెంత ప్రతికూలముగ నున్నను రయంబునఁ దదుల్లంఘనో పాయ మరయుటయందుఁ గూడఁ గడుంగడు ప్రవీణుఁడని దల్లబను పాషా హృదయపూర్వకముగా నుగ్గడించెను. జూలియను లూకాసులు గూడ సంతసించిరి. వనితలకు ధైర్యము గఱపవలయుననియు దురాచారపరుండగు నైవనుని గనిపట్టవలయుననియు హెచ్చరించి ఖలీలుడు రెండవ రష్యను నొకయందుఁ బ్రవేశించెను.

ఖలీలున కెట్టి యపాయము వాటిల్లునో యని తురుష్కాంగనలు సహజముగ భీతిల్లిరి. జూలియను లూకాసులు తమ కాంతలకు ధైర్యము గఱపిరి. కాని, ఇస్మిల్లాకు ధైర్య ములవడుట ఎట్లు? ఆ భువనైకసుందరాంగుని పొందు వడయ నవేక్షించు నా స్వైరిణి కడుంగడు గుండెను. జాలేఖా తొలుదొల్త భయాకుల యయ్య దన మనో

హరుఁ డపార వివేకవంతుఁడని యెఱింగి ధైర్యము జిక్కుబట్టెను. ఆ ముహూర్తముననే దవ్వున నుండిన తురుష్కువీరుఁడు భావగర్భితవీక్షణ మొక్కటి పఱపెను; జులేఖా చిత్తము నిశ్చలంబాయెను. ఖలీలుని భావ మెఱుంగక, అట్టి సన్మానమునకుఁ దానె గుఱియైతినిని భ్రమించి ప్రభుపత్నియు నొకింత సేదజేతెను.

రవ్యను సహాయసేనాని అనుభవజ్ఞుఁడు. ఉదారవంతుఁడు గూడ సగుటచే సరసముగ మెలంగెను; ఖలీలుఁడు సంతసించెను. రయంబున వారా యుద్ధనావ సమీపించిరి. తోడనే, సేనాని తురుష్కువీరుని సగౌరవముగాఁ గొంపోయెను.

సహాయసేనాని ప్రవర్తనము కడుంగడు ప్రశంసనీయముగ బ్రీతి కరంబుగ నుండెను. ఖలీలున కాతఁడు తురుష్కు యోధుల పట్టి యొసంగఁబోయెను. సేనాని గౌరవనీయుఁడని యెఱుంగుటచే సేనాని సంతసించి తన యధీనమున నున్న తురుష్కుయోధుల సఱువండ్రును ఈవలకుఁ గొనివచ్చి ఖలీలుఁడు చూచుచుండగనే వారి నందఱును జిన్న నౌకలయందుఁ బదిలముగ దింపించి, తీరమునఁ జేర్పించెను. ఖలీలుఁ డమందానందభరితహృదయుడై తన కృతజ్ఞత సముచిత భాషణంబుల వెలిబుచ్చి, ఆ నావ డిగ్గి, కొండొక నౌకయం దాసీ నుండై తన నౌక సమీపించెను.

అచట రవ్యను తురుష్కు నౌకలు రెండు సట్టులే అంటియుండెను. రవ్యను నౌకయందు నిరాయుధుఁడగు నై వనుఁ డుండెను. తత్సమీపమున దల్తబను పాషా ఖడ్గపాణియై అప్రమత్తుడై యుండెను. రవ్యను భటులు తురుష్కుబానిసల యధీనమున నుండిరి. తురుష్కు జవరాండ్రు తమ నౌకపై మనోహర వితానము క్రింద సుఖాసీనులై యుండిరి. జూలియను లూకానులూ సమీపముననే యుండిరి. తమ ప్రియురాండ్రతో ముచ్చటలాడుచుండిరి. అట్టి సమయమున ఖలీలుఁ

డరుడెంచెను.

ఖలీలుని గాంచినంతనే వారందఱు సహజముగ నానందపరవశులైరి. కార్యము క్రమముగాఁ జక్కబడెగాన, రష్యను సేనానిని సాయుధముగాఁ బంపివేయవలయునని ఖలీలుఁడు పలికెను. కాని, ఆతఁడు స్వీయనౌకాయాధుఁడగు దనుక వైరిని విడువనొల్లనని దల్లబను పాషా పలికెను. ఐనను, ఖలీలుఁడు మగుడఁ జెప్పటచే నాతఁడు సమ్మతించి, ఐవనుని ఖడ్గ మాతని కొసంగి పాషా సెలవొసంగ, నాతఁడు తన నౌక జేరెను. ఖలీలుని సన్నగాంచి రష్యను భటుల ఖడ్గములను మాత్రము గొని తురుష్కనావికులు తమ నౌక జేరిరి. పాషాయును సగర్వముగఁ దన విహారపాత్రపైఁ గాలిడెను.

ఖలీలుఁ డొక్కఁడే శత్రునౌక యందుండెను. అద్దాని లంగరు ఇంకను తురుష్కనౌకను బట్టియుండెను. భటులద్దానిం దీయుట మఱచిన కారణమున దానే సడలించి శత్రునౌక వీడవలయునని ఖలీలుఁడు తలంచి యట్టులాచరింపఁ బోయెను. దైవఘటన మెటులుండునో ఎఱుంగరాదుగదా! ఖలీలుఁడు లంగరుదీయుట, నాతని పుట్టంబులందు, జిక్కువడుటయు, పెనుగాలి టివ్వన వీచుటయు, రెండునౌక లొక్కస్థి కముగా వీడి దవ్వగుటయు తదవసరమున మన తురుష్కవీరుఁడు చయ్యన జలంబుల బడుటయు నొక్కసారి దారుణముగ సంభవమా యెను! తురుష్కనారీమణు లాహాకారము లొనరించిరి. జూలియను లూకాసులు రయంబున దుమికి తమ మిత్రుని రక్షింప వలయునని సమకట్టిరి. దల్లిబను పాషా సంభ్రమాకులుండై అట్టెనిలిచియుండెను. తత్క్షణము రష్యనునౌక పఱతెంచెను. నావికులు తమ బాహులు చాపి ఖలీలుని రయంబున లేవదీసిరి. ఆకారణమున జూలియను లూకాసులు సాహస మొనరింపవలసిన యవసరము లేకపోయెను.

రష్యను సేనానియగు ఐవనుఁడు విశాలహృదయమునఁ దమమిత్రుని

రక్షించెను గ్రీకులును తురుష్కులును సంతసించిరి. కాంతల యానందమునకు మేఱలేదు. కాని వారి యానందము వెంటనే యంతరించెను. కారణమేమన, ఖలీలుని సురక్షితముగఁ దురుష్కునొకపైఁ జేర్చుట మాని, ముష్కరుడగు నైవనుడాతని బంధించి తన నౌకను వడివడి బోనిచ్చెను!

పాషా సహజముగఁ గ్రోధోన్మత్తుడై, అంతటి యకార్యమొనరింప సాహసించిన ఆరవ్యను కిరాతుని వెన్నాడి వాని మద మడంప వలయునని ఆజ్ఞాపించెను. ఆ ధీరోక్తుల నాలించిన ఖలీలుడట్టి తీవ్రకార్యమునకుఁ గడంగవలదనియు, తన కొఱకు భీతిల్లవలదనియు, ఎట్టి గడబిడయు జేయరాదనియు, ఒక్క గంటలో మగిడివత్తుననియు బిగ్గరగఁ జెప్పెను. దల్తబను పాషాఇతికర్తవ్యతా విమూఢుడై యుండెను. అమిత మిత్రవత్సలతావేశమున గ్రీకుయువకులు రయంబున జలములఁ బడి ఈడిపోయి ఖలీలునిఁ జేరవలయునని తలంచిరి. సహజకోమల హృదయులగు కోమలాంగులు గొల్లున విలపించిరి. జాలేఖాయే అచిర కాలమున సిబ్బరమువహించి తోడికాంతలకు ధైర్యము గఱపఁగడంగెను.

పాషా తీవ్రపాటడంగినంతనే ఆ రవ్యను నౌకను వెన్నాడ వలయునని మగుడ నాజ్ఞాపించెను. తత్క్షణమా యుత్తరువు రద్దుపఱచి తురుష్కు యుద్ధనావల నంపుటకై తన నౌకను రయంబున సువర్ణ శృంగముననుఁ బోయవలయునని తీవ్రస్వరంబున నాతఁడాజ్ఞాపించెను. జాలేఖా యల్లనఁ దన మామచెంతకుఁబోయి ఖలీలుని బుద్ధివైభవము నాతని స్మరణకుఁదెచ్చి, ఆ వివేకవంతుని పలుకులు మగుడ వినిపించి, సహించి మిన్నకుండుటయే సదుపాయమని హెచ్చరించెను. గ్రీకులు గూడ సయ్యదై తరుణోపాయమని పలుకుటచే దల్తబను పాషా శాంతించెను. కాని, పర్యవసానము తేలువఱకుఁదానఁచట వేచియుండు

నని మహమ్మదీయ ప్రభువు సంకల్పించెను. సిశ్యులముగు బాహ్యరసు జలాంకమునఁ దురుష్కనౌక సిశ్యులముగ నెలిచియుండెను.

౨౨

అనలగోళములు

రష్యనునౌకలు రెండును యుద్ధనావను శీఘ్రముగ సమీపించుచుండెను. మార్గమధ్యమున ఖలీలు డిట్టులనెను.—సైన్యాధిపా! నినుబోలు విశ్వాసఘాతుకునితో ధర్మాధర్మములు జర్పించువాడఁగాను. నిన్నే మియు సర్పించువాడనుగూడఁగాను. కాని, నైరిజనపరివృత్తుండగు నేకాకిని, అసహాయుని నీభటులింకను బట్టియుండనేల? నన్నువీడి భటులు దవ్వననుండునటు లాజ్ఞాపింపుము.”

ఐవనుడు సన్నయెసరించినంతనే, భటులాతని ఖడ్గము దీసికొని ఖలీలుని వీడిరి. అవయవస్వాతంత్ర్య మలవడినంతనే ఖలీలుడొక చిన్నగోళముదీసి, బాహుబలము కొలది నౌకపైఁ గొట్టెను. తోడనే నావికు లదరిపడునట్టు లొక్క మహారవ ముత్పన్న మాయెను. తదవ సరభవ సాంద్రధూమరాశితో వాక నిండిపోయెను. దిట్టరియగు నైవ నుడు సహితము కంపితహృదయుడై, నిశితాస్త్రము రయంబునఁ దీసి ఖలీలుని ఖండింపఁబోయెను. నౌకను ముంచివేయుటకే తురు మ్ముఁడాగోళము బ్రయోగించియుండునని నేనాని ప్రథమమున నను మానించెను.

ఖలీలు డావంతయుఁ జలింపక, గంభీరాననుడై, నిజవేరు టురంబు నగ గరములుజేర్చి రష్యను నేనానిపైఁ దిరస్కారనూచిత వీక్షణము జపి ఐట్టులనెను.—

“ఏమి! నాకతమున నలవడినా ఈ ఖడ్గము తోడనే మనీయ ప్రాణాపహరణ మొనరింపఁ జూతువా? ఏల నిదానించెదు! నీయనా గరిక ప్రవర్తనము నీకే ఏహ్యముగఁ దోచెదేని, నీ ప్రాణదాత యుత్తమాంగము సత్వరము ఖండింపుము.”

లజ్జాధిక్మున నైవనుని వదన మెఱ్ఱబొల, ఖడ్గము మఱుగు పఱచి, ఆ విపరీతగోళము సాంకేతికము తెలుపవలయునని ఆతఁడు కోరెను. ఖలీలుఁ డందులకుఁ బ్రత్యుత్తరమియక, తానాయుధ నావఁజేరిన యనంతరము దెల్పెదనని పల్కెను. అనంతరమా వీరుఁడు సిశ్చలముగఁ గూర్చుండెను. ఐవనుని హృదయ మొకింత పశ్చాత్తాప తప్తమాయెను. తన ధూర్త ప్రవర్తన మాతనికి సువ్యక్తమాయెను. అమితోదార హృదయుఁడగు వీరునియెడ విశ్వాస ఘాతుకముగఁ బ్రవర్తించితివని ఆతని మనస్సాక్షి నిందించుచుండెను. అట్టులాచరింప వలయునని ఆతఁడు తలంపలేదు. కాని, ఖలీలుఁడు ప్రమాదపశమున నీటఁబడినంతనే అట్టి దుర్బుద్ధి ఆకస్మికముగ వానికిఁ బొడమెను. వాసిమానన మిప్పుడు విపరీతముగ విహ్వలించెను. ఆ యగ్నిగోళ మాతని డెందమున నొకవిధమగు దడబుట్టించెను. ఆతని యనుచరుల మోములు చూచుటకెంతయు భయావహముగనుండెను. కడుబాధా కరముగ నుండినఖలీలుని విడిచివేయవలయునని ఐవనుఁడు లోలోనఁ దత్తరపడసాగెను. కాని, తురుష్కవీరుఁడు వినముఁడై యర్థింపఁడు కిల్బిష వంతుఁడయ్య బౌరుషవంతుఁడగు ఐవనుఁడు తనంతదాను వీడఁజాయెను. తుదకా దుండగీడు తన యం దావంతయు నేరము లేదనియు, యుక్తాయుక్తము లెఱుంగని ఖలీలుఁడు తప్పక శిక్షార్హుఁ డనియు దసకనువుగా సిశ్చయించుకొని, మగుడ ధైర్యముదాల్చెను.

సహాయ సేనానియొక్క నౌకముందుగనే యుద్ధనావను డాసెను. అనంతరము ఐవనుని నౌక సమీపించెను. ఖలీలుని మగుడఁగాంచి

నంతనే రవ్యను సహాయసేనాని విస్మయాగ్రహపరచుట డాయెను. ఐవనుడు మహాద్రోహ మొనరించెనని ఆతడు శత్రుణము గ్రహించెను. సేనాని అజ్ఞాపిత ఖలీలుడు సహజ సత్వలహృదయమున నాయుద్ధనావపై కెగసి, వివేకవంతుడగు నిశోలనునుగాంచి భావగర్భిత ప్రణామ మాచరించెను. తురుష్కుని ప్రవర్తనము దోషరహితమని ఆతడు తోడనే గ్రహించి, ఇకడన సేనాని ఏమిచేయునోయని అనిమిషనయనుడై వేచియుండెను.

అనంతరము ఖలీలుడు నాలుగడుగులు ప్రక్కకువైచి, మఱియొక గోళముదీసి, ఐవనుని హృదయమదురునట్లు, భూరితరభావము వెలువడునట్లు రయంబునఁ గొట్టెను. ఐవనుడు శూలఘాతశార్దూలము భాతిఁ బటు రోషాయత్తచిత్తుడై కటారిం దటాలునతీసి తురుష్కువీరునిపై నుటుకఁ బోయెను. కాని, ఖలీలుని నిరసనమయ నిరుపమానధైర్యస్థైర్య విస్ఫులిత వదనముగాంచి రవ్యను సేనాని చకితుడై లజ్జారుణితాననుడై, ఐనను క్రోధవర్జితుడు గాజాలక, ఆశురుష్కుపీరాగ్రేసరు నురికంబమునకుఁ గొంపొండని భటుల నాజ్ఞాపించెను. ప్రభునాజ్ఞాను వర్తులగు చారులు తోడనే ఆ యసహాయశూరునిఁ జాటిముట్టి మగుడగట్టిగఁ బట్టిరి. అట్టి యవసరమున సనుభవజ్ఞుడగు సహాయసేనాని వారింపఁగడంగెను. ఐవనుడతనితోఁ బ్రసంగింప నొల్లక, ఖలీలుని వంకఁదిరిగి చుటచుటజూచి, ఆ విపరీతాసల గోళముల భావమెద్దియో ఎఱిగింపవలయునని సగర్వముగఁ బ్రశ్నించెను. తురుష్కుఁడిట్టులనెను.—

“నీవంటి ధూర్తునకు వెఱచి నేను సమాధాన మొసంగువాడఁ గాను. ఐనను, నీకూతూహల ముడుపుటకు నా కభ్యంతరములేదు. నన్ను బట్టుజెట్టులు దవ్వు నుండవలయునని ముందుగ నాజ్ఞాపింపుము.”

“ఈగోళములింకను గలవేమోశోధించి అనంతరము నాభటులు

నిన్ను వీడుదురు.”

“వానితో నాకికఁబనిలేదు. రెండు గోళములు మ్రోగించితి గదా! దాన నాకార్యమాయెను.”

ఐవనుడు నిరుత్తురుడై సన్నయొనరింపఁ భటులు తొలంగిరి. ఖిలీనునకు మగుడ సనయవ స్వాతంత్ర్య మలవడెను. కఠూహల ప్రకంపిత హృదయుడగు సేనాని మగుడఁ బ్రశ్నింప, నొక పత్రము లేఖనియు నున్నగాని, విశదపఱచుట అసాధ్యమని తురుష్కుఁడు పలికెను. అంతఁ దన గదిలోనికి రమ్మని ఐవనుడతనిఁ జేరెను. కాని, సహాయ సేనానియగు నికోలనుగూడఁ దన యండనుండ పలయునని ఖిలీనుఁడుకోర, ఐవనుడు దురంతక్రోధ ఘూర్ణితుడయ్యి, ఇయ్య కొనెను. ఆమువ్వురు దోడనే సేనాని గదిలోనికి బోయిరి.

ఖిలీనుని సమాధాన మాలించుటకు రష్యను సేనానుల చిత్తము కొట్టుకొని పోవుచుండెను. తురుష్కుఁడు కలము జేతఁబూని, ఉపోద్ఘాతపూర్వకముగా నిట్లులనెను.—

“అయ్యలారా! నేజెప్పు విషయము కడు వింతగఁ దోచును. విశేష ప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞున పరిణామము మీకెఱింగించువాడ, శ్రద్ధ మెయి నాలింపుడు. మానవుని రాక్షసవిజ్ఞాన మొక యపూర్వ దారుణ మారణ యంత్రము గల్పించెను. అయ్యంత్రమునకును మన కును గల పరస్పరసంబంధము న్యక్తముకాఁగలదు. భవదీయ ధూర్త ప్రవర్తన ప్రతిక్రియా పూర్వకమగు మదీయానల గోళప్రభావము గూడఁ దెలియఁగలదు. గమనింపుడు.”

రష్యను సేనానుల హృదయము సహజముగ దురంత విస్మయ కఠూహలములచేఁ బ్రకంపించెను. ఐవనుని హృదయము విపరీత మగు భయంబున కగ్గమాయెను. ఖిలీనుఁడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున మగుడ నిట్లు చెప్పఁచొడంగెను.—

“అపూర్వ మేధావంతుడగు శ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుఁ డొకనాఁడు మారాజధాని కరుదెంచి, ప్రధానామాత్యుని సందర్శించి, ఒకానొక మేటి నవీన కల్పసము రహస్యముగ నెఱింగించెను. వజీరు తోడనే తురుష్క నౌకాదళాధ్యక్షుని, సుప్రసిద్ధులగు శాస్త్రజ్ఞులను రావించి ఆ విషయము వారితో సంప్రతించి, ఆశ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుని సముచితముగ బహూకరింపవలయునని నిశ్చయించెను. మీ కెఱింగింపరాని పరిస్థితు లనుకూలించుటచే, నా రహస్యము నాకును బరిచయమాయెను.”—

రష్యనుల ఆతుర మధికతరమాయెను.—

“శ్రేణి శాస్త్రజ్ఞుని సాహాయ్యమున అన్మదేశస్థు లొక వింత నావ సృష్టించిరి. ఈ రహస్యము మాదేశస్థులకైనఁ జెలియదు. నౌకాదళమును శాసించు పాలకవర్గమునకు మాత్రము తెలియును. నేఁజెప్పు నొక సాధారణమైనది గాదు. అదియొక జలాంతరగామి. నామము సార్థకమగునట్లు లయ్యది మత్స్యది జలచరములవలె నీట మునింగియే నిరాఘాటముగ విహరింపఁగలదు. తదాకృతి శ్రాసి ఎఱుకపఱచెదను. నొక ముప్పది యడుగులు నిడివి గలిగి మత్స్య రూపమున నుండును. పుచ్చము చుక్కాణి తత్పక్షము లరిత్రములవలె నుపకరించును. తదంతరమున సమరియుండు యంత్రప్రభావమున నాజలచర మేవంకనైన నుభువుగాఁ దిరుగఁగలదు. దాని జవ మసాధారణము. విమలధవళకాచ ఖండములు సయనములవలె సమరియుండును. అయ్యవి గవాక్షములు. గమనించితిరా?”

తురుష్కుఁ డొక పటముగూడ వ్రాయఁదొడంగెను. రష్యనుల కౌతూహలము శతాధిక మాయెను.

“మీరు సావధాన చిత్తులరై యుండవలయు. ఈజలాంతర పాత్రము త్రిఖండయుతము. పుచ్చాకృతినుండు ప్రథమ ఖండము

నందుఁ గర్ణముండుగదా. సామగ్రియు సందేయుండును. చోడకున
 కొక్కనికే యందుఁ దావుండును. మిగిలిన రెండు గదులయందుండు
 వారాతనితో మాటాడఁజాలునటులు గొట్టము లమరియుండును.
 ప్రాణవాయువుం దయారుచేయు పదార్థ సముదాయము రెండవ
 గదియం దాయత్తుమైయుండును. తదంతర యంత్రపరికల్పిత వాయు
 ప్రభావమున నార్గురు మనుజు లైదాఱుగంటల కాలము నీటియందు
 మునిగి యుండఁగలరు. అపూర్వ మహిమోపేతమగు యంత్ర
 మామిఁదనే అడఁగియుండును. 'టార్పెటో' యని దానిం బిలు
 తురు."

రవ్యనుల కుతూహలము మఱియు సధికతరమాయెను. ఐవనుఁడు
 సహజ దుర్గర్వము మఱచి శ్రవణోత్సాహమున సచేతనుఁ డాయెను.
 సహాయసేనానికి అదంతయు నొక స్వప్నమువలె నుండెను.

"మూడవ గది యందలి పరికరములచే నౌకాగమనము మన
 యిచ్చకు వచ్చునట్లు మాఱఁగలదు. యంత్ర మయూరిత్రంబు లొక
 పూడు దీర్ఘమగును, ఒకపుడు హ్రస్వమగును: తత్సహాయ్యమున
 జవముంగూడ శాసింప సాధ్యమగును. ఇంక నయనములు గుఱించి
 చెప్పెద. గభీర పారావారమున నొక ఎంతటి లోతున నడఁగి
 యున్నను, పలయు వెలుతురు రాఁగలదు."

ప్రధాన విషయ మింక గమనింతము.

ద్వితీయ తృతీయ ఖండముల నడుమ నొక చిన్న అరయుండు.
 దావానలాభీలజ్వాలల దృటిలో వెలువరింపఁజాలు మందుసామాను
 లందు నడంగియుండు. ఆర్యులారా! గమనించితిరా?"

రవ్యనులకు సర్వ మగమ్యముగ నుండెను. ఐవనుఁడు పటము
 నొకసారియు, ఖలీలుని పదన మొకసారియు వివరీత వ్యగ్రమనంబున
 వధివధిఁ దిలకింపఁ దొడంగెను. వాని హృదయము భయానుమాన

బాధితముగూడ నాయెను.

“నా పలుకులు గమనించియుంటిరి గదా! ఇట్టి జలాంతరగాములు కొన్నిటి సాహాయ్యముచే నొక మేటి నొకాదళమును భస్మీభూత మొనరింప సాధ్యమగు—”

ఐవనుడు పట్టజాలక, దిగ్గునలేచి, ఉన్నాదునివోలె వీక్షించి, మగుడ నాసీనుడై, ఆ గాధకును, ఖలీలుడు ప్రేల్చిన గోళములకును గల సంబంధమేమని ప్రశ్నించెను. తురుష్కుడు సహజ నిశ్చలస్వరమున నిట్టులనెను.—

“తీవ్రపడకుము! నీవీయుద్ధనొక శాసింపుచు దర్పముగ నిర్భయముగ నుంటివి. అన్యదనలగోళ నిర్గత భీషణ ఘోషణంబు లాలించి తురుష్కు జలాంతరగామి యొండు అగోచరముగ రయంబున నరుదెంచి, ఈనొక కంటియున్నదని ఎఱుంగవు. తన్నాయకుడు నిర్దేశించు నిమిష మరుదెంచునంతనే, ఈపెనునావ తుత్తునియ లగును. మొదటి గోళము మోగినంతనే మాజలాంతరగామి నొక పాయము సంభవమాయెనని గ్రహించి తత్క్షణ మాయత్తమాయెను. రెండవ గోళ రవము వెలువడినంతనే పరిమార్పవలసిన శత్రునావ ఇయ్యదె అని యరసి, అరుదెంచి, భయంకరముగ నాశ్రయించియున్నది.”

“హ!—దారుణము!—ఘోరము!—కాని, నీ ప్రాణము మాత్రము—”

“నిలుచునా? ఎట్లు నిలుచును—ఈనావతో బాటు మీరును, మీతోడ నేనును ఈగభీరజల గర్భస్థుల మగుదుము. విశ్వాసఘాతుకుడవై నన్నీక్షణమ తెగటార్ప గడంగితివి గదా. నీవు న్యాయాన్యాయము లెఱుంగని కటికి కిరాతుడవని గ్రహించియే, ప్రాణముపై నానవీడి, ఇట్టి భయానకాఘృత కార్యమునకు దొరకొంటిని.”

ఐవను డింకను సహింపగలడా? దుర్దాంత క్రోధోన్మత్తంబున

దిగ్గున లేచి, ఘోరతరవస్య సూకరంబువలె హుంకరించి, “అరే దురాత్మా! పాపీ!—” అని ప్రకంపిత స్వరంబున నటించుచు, తట్టల్లిత సన్నిభ కరవాలంబున నాసేనాని ఖాలీలుని ఖండింపఁబోయెను. సహాయసేనాని వానిని వారించి, తీవ్రస్వరంబున నిట్టులనెను—

“అయ్యా! మఱలుము! నీదురిశంబు లింతకాలము పైరించి యుంటిని. నీయవివేకము, ద్రోహచరణము, ఉన్మాదప్రవర్తనము అంతకంతకు మితిమీరినది. ఇట్లుపై నాయకుఁడ నేనని గ్రహించి, మదాజ్ఞానువర్తివై సంచరింపుము!”

తదవసర క్రోధావేశమున నైవనుని వదనము వెల్లవాఁతెను. తదుత్తర నిమేషముననే వాని మేను భయాకులమై కంపించెను. సహాయ సేనానియగు నికోలసు తన పలుకులను ఋజువుచేయఁజాలు పత్రము బ్రదర్శింపుచు నిట్టులనెను.—

“రష్యను నౌకాదళము శాసించు మహానాయకునకు నీదుష్ప్రవర్తనము కరతలామలకము: ఉపేక్షింపరాని యవసరమగునపుడు నిన్నుఁ బోద్రోసి నేను నాయకత్వము వహింపవలయునని నాకీ యధికారపత్ర మొసంగెను. వీక్షింపుము! నీవిక బంధితుఁడవని ఎఱింగి, మాటాడక మిన్నకుండుము!”

వివనున కాయతెఱంగున గర్వభంగమాయెను. ఆతఁడు సైనిక జనోచితముగ నాజ్ఞాబద్ధుఁ డాయెను. అనంతరము నికోలసు ఖలీలుని గాంచి సగౌరవముగా నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“ఆర్యా! నీవు మానసియుఁడవు, ఉదారచిత్తుఁడవు—నిక్కమెఱింగింపుము. మా నావ అపాయమునుండి తొలంగు నుపాయము గలదేని, చెప్పుము. మాకతంబున నీకును నీవారలకును గలిగిన యిక్కట్టుల కెట్టి పరిహారమైనఁ జేయఁజాలుదు—”

సహాయ మింకను మించలేదనియు, రష్యను నావను రక్షింతు

ననియు తురుష్కవీరుఁ డభయమొనంగెను. సేనాని కడుంగడు ముగ మందెను. అంత వారిరువురు నావలకుఁ బోయిరి.

ఖలీలునిఁ గాంచినంతనే రష్యను భటులు తొంటి భయాగ్రహ ములచే నాతనిఁ జుట్టఁగడంగిరి. కాని, ఖలీలుని యభిమతమాలించి, సేనాని ఆజ్ఞాపించినంతనే, వారు దవ్వుదవ్వులకుఁ బోయిరి. తురుష్కుఁడు తోడనే మూడవగోళము రయంబునఁ దీసి, శ్రవణములు విశీర్ణమగునట్లు మ్రోగించి, ఇట్టులనెను.—

“ఇక నొక యరగంటవఱకు సపాయము వొరయనేరదు. ఈగోళ సాంకేతిక మట్టిది. నన్నిఁకఁ బోనిమ్ము. నాపలుకులు విశ్వ సింది భయముడిగి యుండుము.”

పరిహార మేమైన నొనరింతునని రష్యను సేనాని పలికెను. అతని నత్ప్రవర్తనమున కెంతయు సంతసించిన ఖలీలుఁడు తన కేమియు వలదని బదులాడ, సేనాని ఒక నౌక నాయత్తము చేయించెను. ఖలీలుఁ డందుఁ బ్రవేశించెను. అతని సగౌరవముగ సాగసంపుటకై సేనానియు నందుఁ బోయెను. నౌక యాన మొనరింపుచుండ, సేనాని సవినయముగ నిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“అత్యద్భుతమగు నీజలాంతరగామిగాధ నిక్కమని నిశ్చయింతును. నే నొక్క విషయ మెఱుంగవలయు. ఈవిషయము నిగూఢమగు నేని, అన్యులకుఁ దెలుపను ; ఐవనునిఁగూడ నట్టులే ఆజ్ఞాపింతును ; నీవు వ్రాసి మఱచిన పటము జించి పాఱవేయుదును. అటుగాక, నీవు సెలవిత్తువేని, ఇట్టి యపూర్వమారణయంత్రము తురుష్కప్రభు త్యాధీనమై యున్నదని మాయధికారుల కెఱింగింతును.”

ఖలీలుఁడు రెండు నిమనములు చింతాపరుఁడై నటులు తోచి, ఇట్టులనెను.—“ఈవిషయము మీప్రభుత్వాధికారులకుఁ దెలుప వచ్చును. ఇట్టి జలాంతరగామి లనేకములు కలవనియు జెప్పుము.

ఈ రహస్యము మీ ప్రభుత్వ మెఱుంగుట ప్రజాక్షేమకరంబని ఎంచి ఒడంబడితి; మఱియొకటి కాదు.”

“ఆర్యా! నీ యభిప్రాయము గ్రహించితి: నే నెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁ డను. కాని, నీ యనల గోళములు మ్రోగినంతనే జలాంతరగామి ఆయత్తమగుట గమనిరవ, నీవు సాధారణాధికారివి కాజాలవని తోచెడి—”

ప్రసన్నాననుడగు ఖలీలుడు తోడనే గాంభీర్యము వహించి, పరి సితులఁబట్టి తన కట్టి యసాధారణాధికార మలవడెనని పలికెను. సేనాని యింక బ్రశ్నింపజాలకపోయెను.

సమీపించుచుండిన ఖలీలునిఁ గాంచినంతనే, పాషా మొదలగు వారలు విస్మయానందపరవశులైరి. తమ మిత్రుడు అనలగోళముల నేల ప్రయోగించెనో, దాన నెట్టి ప్రయోజన మాయెనో వారల కేమియు గ్రాహ్యము గాకుండెను. వారి చిత్తము పరిపరివిధములు పరిభ్రమింపఁ దొడంగెను.

నాక అంతలో దురుష్కప్రాంతము డాసెను. రష్యను సేనాని సవి నయముగ నిట్టులనెను.—

“మా కతమునఁ బ్రాపించినఁ దురితముల కెంతయుఁ బరితపించితి నని పాషాకును చనితాజనములకును మనవి చేయుము.”

“అట్లులే సేయుదు: ఇంక సెలవివచ్చు.” ఖలీలు డట్లు పలికి, ఆతని కరస్పర్శ మొనరించి, రయమునఁ దన నాక లోనికి లంఘించెను. సేనాని మగుడ నిట్లు ప్రశ్నించెను.

“ఆర్యా! అన్యథా తలంపకుము—మా నావకింక భయము లేదు. గదా?”

“ఏమియు భయములేదు!” అని ఒదులాడి ఖలీలుడు మఱియొక గోళము మ్రోగించెను.

౨౯

వ జీ రు ప ద వి

ఖలీలుని మిత్రులాతని కమితహృదయపూర్వకముగా స్వాగత మొసంగిరి. ఇస్మిల్లా సయనపథంబునఁ బడకుండ ఆతఁడు మధుర. వీక్షణ మొండు సజ్జప్రియాంగన జులేఖాపైఁ బటపెను. నౌక రయంబునఁ గడలెను.

ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రప్రశ్న పరంపరకు గుఱి ఆయెను. వారి కుతూహల మడంగునట్లు లాతఁ డీతెఱంగునఁ బలికెను.—

మిత్రులారా! నాగాథ కడు దీర్ఘము. ఐనను సంగ్రహముగఁ దెల్పెదను. అనుభవ రహితుడగునౌక శ్రేణిచిత్తాశ్రుజ్ఞుఁ డిటీవల మన ప్రభుత్వాధికారుల చెంత కరుదెంచి నౌకాదళము నొక్క తృటిలో భస్మీభూత మొనరింపఁజాలు సాధనముం దాను కనుగొంటినని తెలిపెను. వానిమాట బొటించి అట్టి యంత్రనిర్మాణము సాధ్యమగునేమో యని మన వారలు ప్రయత్నించిరి. కాని, తత్ప్రయత్నము విఫల మాయెను. వాని సిద్ధాంత మాచరణయోగ్యము కాకున్నను, వినుట కెంతయు సమంజసముగ నుండును. తద్విషయ పరిచయము ప్రకృతము నౌకెంతయు లాభకరమాయెను. మఱియొకటి,—రసాయన శాస్త్రము నాకుఁ బ్రీతికరము—భూరిధ్వాన మొనరించు ననలగోళము లప్పుడప్పుడు తయారు చేయువాడను. అట్టి గోళము లీ సమయమున సా చెంత నుండెను. వానిని మోగించి నాకిక భయము లేదనియు, రష్యను నావను తుత్తునియ లొనరింపఁజాలు జంత్రపు నౌక అరుదెంచెననియు దన్నాయకులకుఁ దెల్పితిని. దాన రెండు లాభములు చేకూరెను—”

“అపాయము నుండి నీవు వెలువడుట ఒకటిగదా. రెండవది!”

అట్లు పాపా ప్రశ్నింప, ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను.—

“పాపా! గమనింపుము. రష్యాదేశముతో సంధి పానగుట మన దేశమునకు ఊమకరము. అట్టి ప్రయత్నములు జరుగుచున్నవి. అందులకు సముచితదోహద మాచరించువాఁడు రాజభక్తుఁడు దేశ భక్తుఁడు నిక్కముగ ధన్యుఁడును గదా. నా కట్టి భాగ్య మబ్బెను. అమోఘమారణయంత్రము తురుష్కప్రభుత్వాధీనమై యున్నదని ఈ రష్యను సేనాని వాని యధికారులకు నివేదించును. నాగాధయంతయు నతిశయోక్తిమయము. మదీయగంభీరపదనమును గంభీరతరస్వరమును గాంచిన రష్యనుసేనాని చకితుఁడై నాపలుకులను బూర్తిగ విశ్వసించెను. ఇక సంధి తప్పక సిద్ధించును.”

ఖలీలుని ప్రవర్తన మీ వఱకే అత్యద్భుతముగ నుండెను. ఆ వీరుని నిరుపమానగంభీర్యదైర్యసైర్యగుణంబులు నిక్కముగ గణనీయములు గదా. ఎంతటి మహాపదం దగుల్కొనినను వెఱగందక, తదనుకూలోపాయంబున బరిత్యక్తుఁడు కాజాలు ఖలీలుఁడు సహజముగ మిత్రుల విశేష విస్తయోనందాభినందనములకుఁ బాత్రుఁడాయెను. మానవాతీతాధికారధురంధరుండని భ్రమింపజేయు నా యువకుని అపూర్వాంగులీయ మొకసారియు ఆతని సుప్రసన్నగంభీరాననమొక సారియు గౌరవవిస్మయమయ వీక్షణంబుల దల్లబను పాపా తిలకించెను. గ్రీకులు విస్తయోనందపరవశులైరి. ప్రభువత్ని పరవశతాత్మయై మోహంపు దీక్షణ వీక్షణంబులు గుటిలముగ సుందరతురుష్కయువకునిపైఁ బటవెను. తైరజా గుల్నేరుల కాతఁ డపూర్వముగఁ గాన్పించెను. వారి హృదయములు నిశ్చలముగఁ బరాధీనము లాయెగాని, ఆ యపూర్వయువకుఁడు మనోహరంబుగ గూడఁ దోచి యుం

డును. సుశీలయగు జులేఖాకుఁ దన మనోహరుఁడు చూచుకొలంది మఱియు మఱియుఁ బ్రేమపాత్రుఁ డగుచుండెను.

పాపా యారామ మందిరము సమీపమగుచుండెను. ఐనను ఆ మహనీయుఁడు ఖాలీలాదియువకులు తన మందిరమున విడసియున్న సమాచార మన్యులకుఁ దెలియరాదను రహస్యము మఱచి నిశ్చల ముగనుండెను. కాన, ఖాలీలుఁ డావిషయము స్మరణకుఁ దెచ్చెను. పాపా సంతసించి, నావను దోడనే తీరమునకుఁ జేర్పించి, తడిసిన పుట్టంబులు వడ్డించి శుద్ధాంబరంబులు దాల్పవలయుగాన సత్వరము రావలయునని తురుష్కయువకుని హెచ్చరించి, గ్రీకులనుగూడ నాహ్వానించి, మహమ్మదీయ ప్రభువువారలను దింపివైచెను. నొక మగ్గుడ యాస మొనరింపఁ దొడంగెను.

నాలుగడుగులు వైచినంతనే తన మిత్రులను గాంచి ఖాలీలుఁ డిట్టులనెను—

“తొంటియట్లు నేనుమగ్గుడ రెండునిముసములుమిమ్ము వీడవలయు. అన్యథాతలంపక, సెలవొసంగుఁడు. మీరా వనమున నుండుఁడు— మువ్వరముగలసి పాపా మందిరము బ్రవేశింతము”

గ్రీకుయువకులు సమ్మతించిరి. ఖాలీలుఁడు తోడనే దట్టంపువనము లోనికిఁ బోయెను. స్వామి భక్తిపరాయణుఁడగు సదకుడందుఁబ్రత్యక్షమాయెను—“సదకా! నేఁబంచిన మందులు గొనివచ్చితివా?”

నేవకుఁడు సవినయముగా నొక పొట్లము నాతనికొసంగెను. ఖాలీలుఁడు మగ్గుడనిట్లు ప్రశ్నించెను—“సిద్దీమస్రూని గుఱించి ఏమైనఁ దెలిసెనా!

“దేవా! ఏమియుఁ దెలియలేదు.”

“ఏమీ! వాఁడీ ప్రాంతమునందే గ్రుమ్మరుచున్నాడు! వాని నా దిక్కునఁగాంచియుంటిని—కాంచినంతనే వెన్నంటితిని—ఐన నాదు

రాత్తుఁడు తప్పించుకొని మాయమాయెను. వాడంతమాత్రమున నంతసింపక, దల్లుఁను పాపా బండుగురాలి యెడ నపచార మాచరించెను—”

“దేవా! వాఁడికఁ దప్పక పట్టువడును.”

“మనూ చిక్కినగాని నా ప్రయత్నమంతయు వ్యర్థమగును. చేజిక్కిన చెనటిని నీవె పోనిచ్చితివిగాన, ఎట్టులైన నీవ మగుడ వానింబట్టి అపరాధము బరిహరించు కొనవలయు. ఆ వంకనుండు వనంబులన్నియుఁ గలయఁ జూడుము—కృతకృత్యుడవగు వఱకు విశమింపరాదు. నీవు తత్త్వణము రాజధానిజేరి సమర్థభటు సాహాయ్యము గైకొనుము. మఱియొకటి—విదేశకార్యములు జూచు మంత్రి పుంగవుని నందర్శించి, రష్యాదేశమే సంధికై యాతురపడు నవకాశము సంభవమాయెననియు, ఆకారణమున మనము తీవ్రపడరాదనియు నేర్పుమెయి గొంతకాలఘరణ మొనరింప వలయుననియు జెప్పము. ఇఁక బొమ్ము! సిద్ధిని బట్టి బంధించి విశేషబహుమానము వడయుము. పొమ్ము!”

సదకుఁడు సవినయముగ సెలవుగైకొని వెడలెను. ఖలీలుఁడు తన మిత్రులను గలసికొని పాపా మందిరము బ్రవేశించెను. వారు మువ్వరు దమతమ గదులు జొచ్చిరి. ఖలీలుని మందిరమున నగణిత రుచిరాంబరములు సిద్ధముగ నుండెను.

ఆర్ద్రవస్త్రు విసర్జనమైనంతనే ఖలీలుఁడు సదకుఁ డొనంగిన పొట్లము పరిశీలింపఁ బోయెను. అందనుక నందణగి మణిఁగియుండిన చిన్నచీటి యొకటి అనమయమున వెలుపడెను. చక్కగ సరళముగనుండిన అయ్య క్కరములు గాంచినంతనే ఆకమ్మ కాంతాలిఖితమని తెల్లమాయెను. ఖలీలుఁ డద్దానిం దత్త్వణము గుర్తించి దురంత విన్మయాకుల చిత్తుఁ డాయెను—“అహా దీని భావమేమి కావలయు!”

తత్తరపాటున నాలేఖంజదివినంతనే, తుగుష్కుని విస్మయ మంత రించెను. ఆతని చిత్తము దైన్యమునకు ఆగ్రహమునకును అగ్గమా యెను—“ఏమివై పరీత్యము! ఇంతటి ఘోరము సంభవమగునా?”

చిత్తము దావానలనన్నిభముగఁ గ్రాగుటచే నా యువకుఁడు దిగ్గునలేచి తదాలోచనాపగుండై ఇట్టట్టు తిరుగాడఁదొడంగెను. అట్టి ముహూర్తమున దల్తబనుపాషా మూర్తి గోచరించెను. ఖలీలుఁడు తోడనే నిలిచిపోయి, కమ్మను రయమునదాచివైచి, చెదరినవదనము జేరదీసి, సహజనిశ్చలప్రసన్నవీక్షణంబుల నామహమ్మదీయప్రభువు నకు స్వాగతమొసంగెను.

పాషావదన మపూర్వవికాసవంతమై యుండెను. చిరునగవుగూడఁ దూగాడుచుండెను. ఖలీలుని డాసినంతనే ఆతఁ డిట్టులనెను: “ప్రియ మిత్రమా:—నిన్నిట్లు సంభోగించు సధికార మొనంగితివిగదా— నే నట్టులే పరిగణించితి—”

“ఆర్యా! నాబోటి సామాన్యమానవుఁడట్టి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁ డగుట—మేటి ప్రభు బిరుదాంకితమహాపురుషుఁడవు—”

“ప్రభుబిరుదమేమి!—అంతకంటెను మేటి గౌరవమునకుఁ బాత్రుఁడనైతి—ప్రసిద్ధులగు పాదుషావారు అల్లావారి ప్రతినిధులగు పాదుషావారు దయామయులై అన్యజనాసాధ్యమగు నొక మంత్రి పదవి నాకు దయచేసి నన్నెంతయు గౌరవించిరి—”

“తదధికారముతోఁబాటు రాజబిరుదముగూడ సంక్రమించును. మారాజును తోలుదొల్త నభినందించుభాగ్యము నాకబ్బెను!”

“మిత్రమా! ఈరాజబిరుదమువడసి గర్వించితినిని భ్రమింపకుము. ప్రభుబిరుదము నాకుజాలు. ఐనను, అఖండభూమండలాధీశులగు పాదుషావారు కరుణించునపుడు, తత్సన్మానములు దుర్భరంబైనను, భరింపవలయుగదా.”

పాపా యట్లు వాకొనుచుండ, ఖలీలుని వదనము విచారాకాంత మాయెను. ఆనందోత్సాహతరంగముల నుయ్యెలలూగు ప్రభుశేఖరుఁ డావిషయము గమనింపఁడాయెను. తాను గర్వమెఱుంగనని ఆతఁ డతివినయము నభినయించినను, హృదయము నిక్కముగ గర్వోత్సాహపూరితమై యుండెను. ఖలీలుఁ డంతలో గంభీరాననుఁడై యిట్లులనెను.—

“రాజా! మంత్రిపదవి యొక్కటియెగాక, ఇతర సన్మానములు గూడ గ్రహించియుండువు?”

“కాంచియుంటిని—కాని, ఆర్యా!—మనము కొంతతడవు ధారా శముగ సంభాషించుట వాంఛనీయము—అట్టిసమయ మరుదెంచెను— నీవిక మర్మమువీడి—”

“రాజా! నీ పలుకులు కేవలము దుర్గాహ్యములు—నీ యభిప్రాయమేమి?” అట్లు పలుకు ఖలీలుని వదనము తదవనరోచిత విన్మయ సంభ్రమంబులకు నిలయమై యుండెను. అట్టి భావములు కేవలము కృత్రిమములే యైనను, పాపా యనుమానించుటకు వీలులేకుం డెను. ఆ కారణమున నాతఁడు మ్రాన్పడి, శూన్యమనస్కుఁడై, శూన్యవదనుఁడై తడబడుచు నిట్లులనెను.—

“మిత్రమా! నా యనుమానము కడు సమంజసమని నీ వంగీకరింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, అట్టి యనుమానము సహజము, సహేతుకమని—పరిస్థితులట్లు—”

“రాజా! ఏమిది? పాదుషావారి ఆలోచన భవనమున నిట్లులే ఉపన్యసింపఁ గడంగుదేని తక్కుంగల మంత్రు లెంతటి సహనశీలురైనను, విసుపుజెందక మానరు.”

“నిక్కము—నే నిపుడు స్పష్టముగ మాటాడనైతి—ఒక వేషయము ప్రసంగింపఁజోతిని—కాని, ఈ యపూర్వాంగుళీయము—”

అంతలో ఖలీలుని ముద్రిక దృగ్గోచరమైనంతనే ఆతఁ డద్దాని పగౌరవముగ సకౌతుకముగఁ దాఁకి తురుష్కు యువకుని భావగర్భితముగఁ దిలకించి మగుడ నిట్టులనెను.—“ఈ యుంగరము—నీ వింత ప్రవర్తనము—నీ యసాధారణ ప్రభావము—నర్వజనభయంకరులగు జనీ జరీల విప్లవ మడంచుట—ధూర్తులగు రష్యనులను నిరోధించుటయు ఇట్టి మహావిషయములం దలంచినంతనే నా చిత్తము—”

“రాజా! ఈ యంగుళీయ వృత్తాంతము నిగూఢమని ప్రప్రథమముననే చెప్పితిగదా. జనీజరీనాయకుఁడగు ఆగామ ఎట్లు వశపఱచుకొంటినో గూడ నివేదించి యుంటిని. ఇతఁ రష్యను కథాకలాపము గూడ వెల్లడించియే యుంటిని. స్వవిషయ మందునా!—అదియు నెఱుకవఱచి యుంటిని—నద్వంశజుడను, ధనవంతుఁడను—నుందరాంగియగు జులేఖా పాణిగ్రహించుటకుఁ దగిన వాడనని వివాహ సమయమున నీవే గ్రహింపఁగలవు.”

“అహా! ఆ కన్నీయ నా కన్నీయ యగునేని, తత్తణము నీ కొనంగి యుండనా? కాని మిత్రమా! ఆపె జనకుఁడు, కదీస్కారుఁడు మహాపద వాఁడఁ బడియుంట మఱచితివా?

“హా! మఱవలేదు. కదీస్కారుఁడు క్షేమముగ నుండుగాక.”

“కాని, కాల మతిక్రమించుచున్నది—గడువు నన్నిహితమగు చున్నది. జులేఖా హృదయ మెటులుండును?”

“అర్థా! మన మీ విషయ మితఁ బ్రసంగింపవలదు. దయా మయుఁడగు అల్లా మనకుఁ దోడ్పడునని విశ్వాసబద్ధులమై యుందము. మఱియు, నీవీ సాయంసమయము నుఖముగ వెడలబుచ్చ నపేక్షింతువు గదా.”

“ఔనాను—విందు సేయఁ దలపెట్టితి. నాకు వజీరు పదవి లభ్యమగుటయేగాక—”

“ఇతరసన్మానములు గూడ వడసితి నంటివి!”

“ఔను. ప్రశంసనీయుండగు నీవంటి మిత్రునిముందు నాకు రహస్యము లుండవు. కాని, నే నిప్పు డిప్పుడె చెప్పగడంగితిగదా— నీ చర్యలు రహస్యభూయిష్టములు—”

“ఆర్యా! నా వృత్తాంత మెఱింగించియుంటిగదా. మదీయ నామధేయము ఖలీలు—వంశనామము ఊస్మాను—”

“అగుగాక—నే నస్యభా భావించితి—చిత్త మనుమానమున కధీనమాయెను—కానిమ్ము. నీ చరిత్ర మింకొకవిధంబగునేని, ఇక మఱుగుపడఁజాలదు—అట్టి యవసర ముండనేరదు. ప్రకృతము గమనింపుము—నీ మందిరము బ్రవేశించుటకు మూడు నాలుగు కారణములు గలవు. నొక దిగినంతనే రాజదూత ఎదురై నాకు వజీరుపదవి లభించె నను కుభవార్త తెలియఁబడుచెను—అయ్యది నీ కెఱింగించుట యొకటి: విందునకు నిన్నాహ్వానించుట రెండవది— ఈ విందునకుఁ గారణము మంత్రిపదగ్రహణమేగాదు—మఱి—మఱి—”

“మఱి యితరగౌరవములుగూడ లభ్యమాయెగదా!”

“ఔను. కాని, నిన్నుఁ గాంచుటకు మఱియొక కారణము గలదు. అసాధారణరాజసన్మానమునకుఁ బాత్రుఁ డగువాని కొకింత వివేక ముండుగదా. ఐనను, ఒకానొక ప్రధానవిషయముగుఱించి నీతో నాలోచింపవలయు—నీ హిత మావశ్యకము—తీవ్రబడుచుంటిఁ గాబోలు. మదీ యాగమనమునకు మఱియొక్క హేతువుగలదు. ముందయ్యది వివరింపవలయు.”

“ఆర్యా! వివరింపుము.”

“మిత్రమా! నీను సైన్యనమేతుండనై యరుదెంచుచుండినవార్త నాలించినంతనే జనీజరీలు భయవిహ్వలై లోబడుటచే బాదుషా వ్హారు నాకు వజీరుబిరుదము దయచేసిరి. నీ వొనరించిన సాహాయ్యము

మఱవలేదునుమా! ఐనను, నీ వతివిశయమున మఱుగున నుండిన
కారణమున, సఖిలసన్మానములను నేనె గ్రహింపవలసినవాడ
నైతిని.”

“ఆ సన్మానములు నిన్ను సముచితముగ నాశ్రయించియున్నవి.”

“మఱియు, నేటి రవ్యసువ్యవహారమునందు గడుప్రశంసనీయ
ముగ మెలంగితివిగదా. నీదు వివేకము ధైర్యస్థైర్యములు, కార్యదీక్ష
కార్యదక్షత, స్వార్థత్యాగము, ఔదార్యమును గేవలము నిరుపమాన
ములుగదా. మిత్రమా! మదీయకృతజ్ఞతను, గౌరవమును, అభి
మానమును ఎట్లు వెల్లడింపఁగలనో నీవే యెఱింగింపవలయు. నే
జేయఁగల ప్రత్యుపకార మెద్ది?”

“నాకై ఎన్నఁడు నర్థించువాడఁగాను; ఐనను, అర్థింపకుండ
లబ్ధమగునపుడు, నిరాకరించువాడనుగూడఁగాను. ఏమన, నా కట్టి
యవసరము లేకున్నను, మఱియొకరికి అక్కఱకువచ్చుగదా”

“మిత్రమా! నీ యభిప్రాయ మేమి?”

“రాజా! గమనింపుము. నా కొక వరము బ్రసాదించువు—
నీ యభిప్రాయ మయ్యదె గదా?”

“ఔను.”

“వరము దప్పక పరిగ్రహింతును. నాకొఱకుమాత్రము గాదు.
దాన, గేవల మొక యపరిచితుఁడు సుఖింబందినను, ఆ లాభము
నాకుఁ గలిగినట్టులే సంతసించును.”

ఖలీలుని పలుకులు పాపాకు దుర్గాహ్యము లాయెను. దిగ్భ్రమ
చేతస్కుఁడై, ఆతని మనోరథ మేమియో తెలుపవలయునని
మహమ్మదీయప్రభువు కోరెను. ఖలీలుఁ డాలోచనాపరుఁడై యిట్లు
లనెను.

“నే నేమి కోరవలయునో నాకే తెలియకున్నది—ఇంకను ఆలో

చింపలేదు. ఒక నిమిషము విచారించెద—ఏమికోరవలయును—
నాకేమి కావలయు?—”

“సునర్ణము గావలయునా?”

“వలదు.”

“వెడలిన చారులరు దేహమున్నె నాపుత్రికలను గ్రీకుల కొనంగ
వలయునా?”

“వలదు. యుక్తాయుక్తము లరసి మెలంగవలసిన యవసరమున
నీచే నట్టి యకార్యము జేయింపజాలను.”

“తాను తత్త్వము సమ్మతింపవలయునని జాలేఖాజనకుని పేర
వ్రాయుదునా?”

“వలదు. ఏమన, స్వాతిశయమైన నగుగాక—నాదు గుణము
బురస్కరించుకొనియే ఆకన్యారత్నమును వడయజాలుదునని విశ్వ
సించువాడ.”

“అల్లా! నాకుఁ గల యోచనా సామర్థ్యమంతరించినది.—మఱి
యొక ఊహ పొడమకున్నది. ఏమైనను, మదీయానందమయ కృత
జ్ఞత వెలిబుచ్చవలయు—కాన నీవరంబెద్దియో తప్పక వినవలయు.”

“అట్టులే యగుగాక-ఇట్టి సమయమున నాచిత్తమున నే తలం
పుదయించునో. అయ్యదె కోరువాడ. పాపా! పురుషులకంటె స్త్రీ
లధికముగ దురాచారములకుఁ బాల్పడెదరు. కావున, నేఁగోరున
దేమన,—నీయింటి కాంతలు తప్ప—నీదు దారాపుత్రాదులే గాక
మేనకోడలు గూడ దప్ప—మఱియొక కాంత—ఎక్కువ తక్కువలు
పాటింపరాదు. కోరు మొదటి వరము బ్రసాదింతునని అల్లావారి
తోడుగా బ్రమాణముచేయుము. చాలు.”

“మిత్రమా! నీకోరిక కడు చిత్రము. ఐనను, నీచర్యల సరయు
చుంటి. గాన, నక్కజవడరాదు. అట్టులే తప్పక ప్రమాణము

చేయుచు—ఏమని? నాయంటికాంతలు తక్కు మఱియొక వనిత, ఎక్కువ తక్కువలు బాటింపక, కోరు మొదటి వరము నల్లవారి సాక్షిగా నొనంగుదును!”—

ఖిలీలుడు సంతసించి సమయభంగ మొనరింపరాదని హెచ్చరించెను. దల్లిబను పాపా సహజావేశమున బునఃపునః ప్రమాణము లాచరించి ఇట్లులనెను.—

“మిత్రమా! మదీయాంగనాజనంబుఱకు నీదు వరమన్వయింప కుండుట మేలాయెను. ఒకానొక విషయమున నాయధ్ధాంగి ఇస్మిల్లా ఒక వాంఛ బురస్కరించుకొని నన్ను బాధింపఁగలడు—ఆవిషయముననే నీహితము ముఖ్యముగఁ గావలయును.”

“పాపా! వయోవృద్ధుడవు నా కంటె సనుభవజ్ఞుడవు—నీకు హితము సేయఁజాలనని వెఱచువాఁడ. ఐనను, నెలవిమ్మి.”

“అట్లు లాడకుము. నీబుద్ధి వైభవమపూర్వము, అమోఘము. మిత్రమా! గమనింపుము. నేఁ గాంచిన సన్మానము కేవలము వజీరు పదవియే గాదు. లోకపాలకులగు పాదుషావారు అపూర్వ సౌందర్యవతి గళాధరీణయునగు దమ యనుంగు బుత్రికారత్నము ఫతేమాను వివాహమాడవలయునని గూడ వర్తమానమందిరి!”

“పాపా! కానిమ్ము ఇందు నాయాలోచన కేటి యవసరమో తెలియకున్నది.”

అట్లు పలుకు ఖిలీలుని వంక సపరిశీలనముగా పాపా తిలకించెను. కాని, ఆతని వదనమున నేభావమైనను ద్యోతకము గాక కడు నిశ్చలముగనుండెను. పాపా వృత్తాంత మాలించినంతనే ఆవీరు డభివందన పూర్వకముగా శిరము వాల్చెను. పాపా మగుడ నిట్లు పలుకఁచొడంగెను,—

“పాదుషావారి పుత్రికారత్నము నెన్నడు గాంచి యెఱుంగను.

ఐననేమి—ఆకస్య అపూర్వ మనోహరాంగియు ప్రతిభాశాలినియు గావలయు; ప్రాయమిరువది మూడేండ్లట. మిత్రమా! నేను నిక్కముగ ధన్యుడ గదా—రాజోద్యోగికి—అందు భార్యా సమేతుడై, యుండువానికి పాదుషావారు స్వీయపుత్రికను, స్వీయసోదరినైనను ఒసంగజూచుట అసాధారణము. నేనట్టి యపూర్వ సన్మానమునకుఁ బాత్రుడనైతి. మిత్రమా! వివాహానంతరము ఘతేమా రాజపుత్రి మదీయగృహంబునకెల్ల రాణియగు. నాభృత్యులు, నాయుంటనుండు సంతకాలము నాదు బిడ్డలును, మదీయప్రియపత్ని ఇస్మిల్దాయును మాజాదీకి లోబడి మనవలయు. ఇట్టి యాచరణము సాంప్రదాయ సిద్ధము. కాని, ఇస్మిల్దా ఎట్లు సహింపఁగలదు? నే నీసమాచార మెఱింగించు సంతనే ఆహేమగాత్రి దురంత శ్రోధఘూర్ణమాన మానసయగును. మిత్రమా! నాయుంట నామాటయే శాసనమగుట నిక్కము. దారాపుత్రులైనను కాదని ఎదురాడ సాహసంపనేరదు. కాని,—కాని, మదీయపృథ్వీపహరణ క్రియాదక్షయై, అమితా శంఖప్రదాయినియై విరాజిల్లు సుందర తరళ నయన అవిరళ బాష్ప వారి మున్నీరై స్రవింప, మంజులకలస్వసంబున విలపించినచో, దుస్సహము గదా.”

“కాని, నే నేటి సాహాయ్య మొనరింపఁగలను?”

“నాకును దెలియకున్నది. కాని, కాని—నామానసమునఁ దోచునదేమన—ఈసమాచారము ఇస్మిల్దాకు నీవే ఎఱింగించిన—”

“పాషా! నేనా!—”

“నీవేల ఎఱింగింపరాదు? అస్మదీయ భగినీ పుత్రికాహస్తగ్రహణ మొనరింప నుంటివి గదా!—అన్యుడవుగావు—నీవు వలదనుటచే నీవిషయము నాభార్య కెఱింగింపలేదు సుమా. మాటలయందు నీకుఁ గలనేర్పు నిరుపమానము. కావున నీవు పరిస్థితులు వ్యక్తికరించి, వాడు

లాట అనంబద్ధము, అవివేకము, నిరర్థకము.—కానఁదాన కారణముగ గంటకము పడక, నాయానందమున కంతరాయము గల్గింపక, నము చితముగ సరసముగ మెలంగవలయునని హెచ్చరింపుము.”

“రాజా! నీవంతగఁ జెప్పనపుడుఁ కాదనఁజాలను. మఱియు నేనర్థించిన వరము తప్పక ప్రసాదించునని—”

“మిత్రమా! ఆడితప్పువాడగాను.”

“నే నిదె నీ యాదేశ మాచరింతు. ఇస్మిల్లాదేవి సమక్షమునకు పత్స్వరము బోవువాఁడ. అమీనాను రావించుము—ఆదాసి నాకు త్రోవ సూపును. మఱియొకటి—ఆ సాధ్వీమతల్లి శీలమునకుఁ గళంకము వారయరాదు—కావున, నేను బ్రసంగించునంతకాలము అమీనాద్వారమున నిలిచియుండవలయు.”

“అట్టులే యగుగాక. నీ వొనరింపనున్న మహోపకారమునకు ముందుగ వందనము లాచరింపనిమ్ము. మిత్రమా! పోదము, లెమ్ము”

పాషా ఖలీలులు లేచి అవ్వల కేగినంతనే పరిచారిక గోచరించెను. పాషా ఇట్టులనెను.—

“అమీనా! నీదేవిమందిరమున నీ మహానీయుని బ్రవేశపెట్టుము. ఒకానొక ముఖ్యవిషయ మీతఁడు నివేదించును. నీవు ద్వారమున నిలిచియుండుము. దేవి గుణము నే నెఱుంగనిదికాదు. అట్టి పతిభక్తి పరాయణ, అట్టిసాధ్వీ, అట్టి శీలవతి ఎందును గానరాదు—వనితా జనంబునకుఁ దలఘానికమని చెప్పిన నతిశయోక్తికాదు. ఈ వీరుఁ డన్ననో—ఆదర్శపురుషుఁడు. ఐనను అంతఃపుర పవిత్రతకుఁ గళంక మాపాదించు నపవాదులకుఁ దావీయరాదు.”

దల్తబను పాషా తోడనే వెనుదిరిగి, విందున కావ్యవించుటకై గ్రీనుల మందిరములవంకఁ బోయెను. అమీనాఖాళీలులు ఇస్మిల్లా అగారము జేరఁబోయిరి. తన యేలికసానితో ఖాళీలుఁడు మాట్లాడ

వలసిన యవసర మెద్దియో దానికి స్ఫురింపకుండెను. కాదు, కాదు ప్రభువత్తితో ముచ్చటించు నవకాశ మలవడుటకునై ఈతరుష్క యువకు డేదియో మాయోపాయము పన్నియుండునని ఆమె యను మానించెను. కాని, దాసి ఖలీలుని బ్రశ్నింపలేదు, ఆతఁ డేమియు మాటాడలేదు.

ప్రభువత్తి మందిరశ్రేణి డాసినంతనే, ఖలీలునడిచి జొరబెట్టి, అమీనా ద్వారమున నిలిచిపోయెను. ప్రభురాణి ఎటులుండెను? నౌకావిహారానంతర మాకోమలాంగి వననంబులు మార్చి, మేల్లు కూలములుదాల్చి, నిజమంది రాభ్యంతర రమణీయ మృదులతల్ప మున నముజ్వలరూప వైభవంబున విరాజిల్లుచు, గడునొయ్యారముగ వ్రాలియుండెను. ఖలీలుని హృదయము నిశ్చలముగనుండెగాని, లేదేని, ఆనవమోహనాంగి యపూర్వవిలాసము గాంచి తప్పక భ్రమించి యుండెడివాఁడు. హృదయాపహరణ మొనరించి ఇంకను దవ్వు దవ్వులనుండి ఖాలీలు డాకస్మికముగ గోచరించినంతనే, ఆమద వతి నుందరాధరమునుండి విస్మయానందార్ధకము వెలువడెను. అంతలో నమీనా అనన్యకరముగ గోచరించుటచే, నాకాంత నిజ హస్తచాలనమున నవ్వలకు బొమ్మని ఆజ్ఞాపించెను. తత్క్షణము ఖలీలు డిట్లు వారించెను—

“వలదు! పాపా యనజ్ఞ అగుటచే నేను రాజాలితి—అమీనా గూడ నిందుండవలయుననియే ఆజ్ఞ—ఆద్వారమున మాత్రము వేచి యుండును. పాపా ఏక్షణముననైన రాగలడు.”

ఇస్మిల్లా నుందర మధురాధరములు దుస్సహంబగు విసువుచే జిన్నవోయెను. కట్టెదుటనున్న మోహనాంగునిపైఁ బ్రశ్నపూర్వక విలోకనంబు జయ్యనబట్టి, అంతలోఁ దెలివొంది, మందహాస మొన రించి, ఇట్లు గుసగుసలాడెను—“మోహనుడా! ఇయ్యది నీ పన్ను

గడ కావలయు—కాదా?—ప్రత్యేకకార్యార్థ మరుదెంచితివి!”

ఖలీలుడు గూడ దత్తమయోచితే హీనస్వరంబుననే యిట్లు బదు లాడెను.—“విషేషధము సిద్ధము. తత్సంబంధ వస్తుసంగ్రహణ మొనరించి, శుద్ధపఱచి, సర్వము సిద్ధమొనరించి భవదీయ దర్శనం బెట్టులగునో యని విచారింపుచుండ, పాపాయే యరుదెంచి నాపై నొక కార్యభారమువైచి—”

“కార్యభారమా! పాపా — సిన్ను—నా చెంతకు—నంపుటయా?”—ఇస్మిల్లా సహజముగ నహీన సంభ్రమాకుల మానన ఆయెను. తదుత్తరక్షణముననే అఱిచ్చపాటంతరింప, నాక్లాంత సుందరవదనము నిరవధిక మధురమందహాసభాసురమాయెను.—తెలిసె! తెలిసె! నన్ను గాంచు నిమిత్త మీ తంత్రము పన్నితివి—”

“ప్రియా! నేఁ జెప్పనది సత్యము. దల్తబను పాపా వజీరు బిరుదము గాంచెనని వినియుందువు గదా?”

“వినియుంటి—చారుఁ డిప్పుడే యరుదెంచెను—ఈవార్త మందిరమునం దంతటను వ్యాపించెను. పాపా తీమితోత్సాహపరుడై గొప్ప విందునేయ సమకట్టి రాజధానికిం దన భటులనంపెను.”

“నా మిత్రులు నేనును గూడ నాహ్వానింపఁబడితిమి. నీ వొక విషయ మెఱుంగవలయు—దల్తబనుపాపా మేటి నూతనాధికార ధారేయుండగుటయేగాక—”

“మఱియేమి? ఇట్టి దీర్ఘోపోద్ఘాతము శుభనూచకముగాదు” — అమె స్వరము మఱియు మందమాయెను—వస్త్రేనను, నాకేమి?—నీకేమి?—మన మిరువురము దలంచునపుడు సౌఖ్యార్థ వనిర్మగ్నులమై యుండఁజాలు దివ్యోషధము కలదుగదా! ఇంక నీదుసందేశము వినిపింపుము.”

“నీ పలుకు లాలించినపిమ్మట నేను పరిభ్రమించుట యనవసరము.

విషయము సత్వరము నివేదించువాడ. పాదుషావారు తమ పుత్రికను పాషాకు భార్యగా నొసంగువారు.”

ములుకులుబోలు నా పలుకులు వీనుల దాఁకినంతనే ఆ జారిణి సుందరవదనము భయానకమాయెను. అది యొక్కక్షణికము. ముఖ మండల మంతలో నిందాగర్భిత మందహాసనిలయ మాయెను. త దేహ్యాభావము గూడ తక్షణమంతరింప, వదనము భాసురమై మధురమోహించితమై దర్శనీయమై యొప్పారెను—“సుందరాంగా! మనకీ విచార మేల? మనము తలపెట్టినకార్య మెంత శీఘ్రముగ నొనరింపవలయునా అని మాత్రము చింతింపవలయు.”

“అత్యాతురము వలదు. దాన మన మపాయముపాలగుదుము. సుందరీ! ఈ యాషధము బరిగ్రహింపుము—కడుభద్రముగఁ బ్రయోగింపవలయునుమా.”

త త్వదార్థగ్రహణ మొనరించునెడ నా కామిని సుందరవదన మండలమున మగుడ వికారభయానక మేఘముఁ బరుగిడెను.— “పాషా ఎంతకాలము జీవించును—ఒక వారముతో నమాప్తి యగునా? మోతాదు ఎంత?”

“గిన్నెడు మధువునకు ఒకలవంగయంత చాలు. ద్రాక్షరసమేయను నియమములేదు—ఏ పానీయమైననునరె.”—అట్లు బదులాడు ఖాలీలుడు చిహ్నులనఁ దనమోము ద్రిప్పివై చెను. కారణ మేమన, వనితారూపధారిణియగు ప్రభువత్ని దుష్టసంకల్ప మంత దారుణముగ, దుస్సహముగ నుండెను: ఆ సాధుశూరునివదనమునఁ దద్భావము ద్యోతకమాయెను. తదవసరదుష్టావేశమున నిస్సెల్లా ఆ విషయము గమనింపలేదు.—

“మనోహరా! ఎనిమిది దినములలో నీ దురవస్థ తీయును. అనంతరము ప్రేమధన సాధ్యములగు సర్వసుఖంబులను మనము

హాయిగ ననుభవింప వచ్చుగదా! కాని, ఈలోస, సుల్తాను పుత్రికా విహహము తటస్థిమగునేమొ. ఒక వేళ తటస్థమగునేని—ఎట్టుల గును?—వివాహ మసంభవమని విశ్వసింపుము!”—అమె వీక్షణములు భావగర్భితముగ నుండెను.

“కాంతా! నా సందేశ మింకను గలదు. పాపా భావిభాగ్యోదయాభివర్జన మొనరించుటకు మాత్రమే నేనేతేరలేదు.—ఈ పండుగ సమయమున నీవు విచారమేఘాచ్ఛాదిత వదనవై యుండక, మంద హాసముదాల్చి సౌమ్యముగ నుండవలయు—”

“నుండరాంగా! నీకాభయంబు వలదు. దశాధిక మనోహరా కారము వహించి కడు ప్రశంసనీయముగ మెలంగుదు. నా మగని హృదయము దప్పక రంజింపజేయుదు—ఎంతకాలము? ఈ పిశాచము కొలఁది దినములలోఁ దొలంగు గదా!”

“నేనిక్కఁ బోవలయు. నా కొఱకు పాపా నిరీక్షించుచుండును.”

“ఒక్కమాట—క్షణము తాళుము. నీ హృదయమునుండి జులేఖా పూర్తిగఁ దొలంగెనా? ఇక నేనే భవదీయ హృదయైక రాణి నై యుందునా? సంశయము లేదు గద!”

“తరుణీ! నీ కావంత వలదు. నా ప్రవర్తన మెట్టులున్న నేమి—నిష్కారణానుమాన తప్తపుగాక, దృఢవిశ్వాసబద్ధవై, నిశ్చలచిత్తవై యుండుము. ఇక్కఁ బోవలయు: విందుసమయమున మఱల గలయఁ గలము.”

ఖలీలుడు తోడనే దిగ్గున లేచి, అవ్వలకుఁ బోయెను. అచట వేచియుండిన అమీనా ఆతని వెంబడించెను. దల్తబనుపాపా అత్యా తురముగ నిరీక్షించుచుండెను. ఖలీలుఁ డరుదెంచి, స్వీయసందేశ పరిణామము తెలుపఁదగు తెఱంగునఁ దెలిపినంతనే, తురుష్కప్రభు వాసందవరహర్షుడై, సముచితభాషణంబులఁ దన కృతజ్ఞత వెల్లబుచ్చి,

వెండియు నిట్టులనెను—

“మిత్రమా! నేను రాజధానికి సత్వరము బోవలయు—పాదుషా వారి చారుడు మఱియొకఁ డరుదెంచెను. నేను శుద్ధాంతముజూచ్చి మాజాదీని సందర్శింపవలయు; ఆ పికవాణి అర్ధ) ప్రవాళసన్నిభాధరములు కంపింప నిజ మనోసమ్మత మెఱుకపఱచును. అమూల్యో పాయసంబులు కొనిపోదును. అతిథు లరుదెంతురు గాన రెండు గంటలు మించకుండ మగిడి వత్తును.”

సార్వభౌమ కుమారీ కరగ్రహణోత్సాహియగు పాషాకు శుభంబగుగాక యని ఖలీలుడు దీవింప, నాతఁడు నిష్క్రమించెను. తోడనే, ఖలీలుని వదనమున సమితానవ్యమును విజయోత్సాహమును బొడసూపెను. అనంతర మాతఁడు తన గ్రీకు మిత్రులనుఁ జేరఁబోయెను. మిత్రులు మువ్వరు రెండుగంటల కాలము పరస్పర సంభాషణంబుల వెడలబుచ్చిరి.

రేయి తొమ్మిదిగంట లగుడు, పాషా భటుఁడొకం డరుదెంచి ఖలీలుని నిజ ప్రభు సాన్నిధ్యమునకుఁ తత్క్షణము గొంపోయెను. పాషా రాజధానినుండి అప్పుడె యరుదెంచియుండును. ఐన సంతటి తత్వరంజేల?

దల్తబనుపాషా యవస్థ విపరీతముగ నుండెను. అన్యజనా సాధ్య రాజ సన్మానార్హుడై అమితోత్సాహ వికసిత వదనముడై వెడలిస యదృష్టవంతుఁ డీ సమయమున నుత్సాహరహితుడై విషాదమయముకుళితవదనముడై రూపొందిన దీనత్వమువలె నుండెను. ఖలీలుఁ డభిమాన పురస్కరముగ నేమి సంభవమాయెనని ప్రశ్నింప, నాతఁడు మోమెత్తి ఉన్నరని నిట్టూర్పువిడిచి యిట్టులనెను—

“యువకుడా! నిన్ను గాంచి, మదీయ శ్రేయోభిలాషియగు దేవత వని భ్రమించి, సంతసించితిని—ఇప్పుడో! అహిత మూఁడరించు

దుష్టగ్రహంబవని భావింపవలయు—నా యభిప్రాయ మేమన, నీవను నట్లు నీవు సిక్కిముగ కార్మినియూదేశస్థుమగు ఊస్మానువంశములోని వాడవే యైన సుమా.”

“నేను సిక్కిముగ ఖలీలు ఊస్మానుడనె. కాని, నేనింతలో నీయభిమానమునకు దూరము కానేల?”

“ఖలీల్ ! సరి—నావివాహమింక సరి ! పాదుషాపుత్రిక ఉన్నను, లేకున్నను నాకు ఒక్కటె.”

“రాజా! ఇంతలో నెట్టి విఘాతము సంభవమాయె? — ఏమాయె?”

“ఏమాయెనా?—జగన్మోహినియగు పాదుషా పుత్రిక మంద హాస విరాజిత ప్రసన్నాననయై సుస్వాగతమొనంగి తప్పక నన్ను వివాహమాడునని రాజభటుడు త్రోవపొడుగునను జెప్పెను. ఆశా పరుండనై నేను పాదుషావారిని సందర్శించి, నేగొనిన ఉపాయనంబులు సమర్పించితిని. సార్వభౌముడు మందహాస మొనరించి తన తనయను రావించెను. నవలావణ్యరాశియగు నాబాల తారకాగణ మధ్యస్థ చంద్రరేఖవలె నిజపరిచారికా నికర పరివృతయై యరు దెంచెను. పాజాదీ మేలు మునుగు ధరించియె యుండెను; ఐనను అపూర్వ సుందరాంగియని వ్యక్తమాయెను. పాదుషావారు తోడనే తమ సేవక బృందంబుతోబాటు వెడలిరి. ఘతేమా పరిచారికలు రెండు బారులు కట్టి కొంతదవ్వున నిలిచియుండిరి. కావున, నేను పాజాదీతో సేకాంతమున నుంటిననియే చెప్పనగు. ఆ ముహూర్తమున నాహృదయ మెటులుండెనో వర్ణింపజాలను. కాని, నేను విపరీతాశోత్సాహ వ్యగ్రమనస్కుడనై కట్టెదుటనున్న దివ్యసుందర విగ్రహము మ్రోలమోకఁజింపబోవ, నాపికవాణి వారింది, ఆమెయే మోఁకఁజీలెను!”

“వాంఛారహితుండ నైయుండ, వరము గోరవలయునని నీవె నన్ను బలవంత మొనరించితివి. ఆక్షణముతోఁచినదానిం గోరితి—”

“అయ్యదె నాకుఁ బ్రాణసంకటమాయెను—జగదైక సార్వభౌమ పుత్రికను గోల్పోతిని! ఆ హేమగాత్ర అవిరళ బాష్పబిందు ముక్తా ఫలమాలికా విరాజితవదనయై మధురకలస్వనంబునఁ గడు దైన్యముగ బ్రార్థింపుచున్నను నిరాకరించి తత్కుండ్రీ కరగ్రహణ మొనరించి సార్థకజన్మండఁ గావలయునని కృతనిశ్చయుండనైన ముహూర్తమున నీవరము దయ్యమువలె దలఁపునకు వచ్చెను. నా యింటి కాంతలు తప్ప మఱియొకతె మొదట కోరు వరము బ్రసాదింపవలయునని నాచే నమయము చేయించితివి గదా. తత్సమయబుద్ధుండనై చరించితి—ఫలేమాను గోల్పోతిని.”

“రాజా! లెస్సగ విచారింపుము. దైవవశమున నీ వ్యాపార మిట్లు పరిణమించినందులకు నీవు నిక్కముగ సంతసింపవలయు.”

దల్చబనుపాపా కొంతతడ వాలోచనాపరుడై, ఖలీలుని కేలు తేటాలునబట్టి ఇట్టులనెను.—

“మిత్రమా! నీపలుకులమోఘము. దురంతమగు నాశాభంగము కతంబున వికలస్వాంతుండనై ఏమియో అంటి — తమింపుము. స్వీయవచో విశ్వాస ఘాతుక పాతకంబు వారయకుండ మాట గాపాడికొంటి; పాదుషా పుత్రిక మనవి చెల్లించి అమితోపకార మొనరించితి. పర్యవసానము నిక్కముగ శ్లాఘనీయము. అనంత రము, పాదుషావారిని నందర్పించి, నాడు ప్రాయము దెలిసి, ఆమహా నీయుడు కినియకుండ సమాధానపఱచి, దుర్భరదుఃఖ ప్రకంపిత హృదయుండనై యరుదెంచితి. కాని, ఇపు డావంత తొలంగె; చిత్తము సహజోత్సాహపూరితమై, విందున కేతెంచు నతిధిజనులకు సముచితాతిధ్య మొసంగుటకుఁ దత్తరపడుచున్నది.”

అనంతరము విందు ప్రారంభమాయెను. సుప్రసిద్ధ పురుషపుంగువులు మాత్ర మాహూయమానులై యరుదెంచిరి. అపూర్వ రుచికర భక్ష్యపదార్థములన్నియు నాయత్తమాయెను. ఐహిక పియూష మనఁదగు మధువు సమృద్ధిగ నుండెను. క్రీమంతుఁడగు దల్తబను పాషా అమితోత్సాహపరుఁడై తలంచునపుడు వైభవమున కేమి కొడువ? భోజనానంతర మా ప్రభువు యథాప్రకారము ఖలీలుని గాంచి యొక కథ సెప్పవలయునని కోరెను.

ఖలీలుఁ డందులకు సిద్ధముగనే యుండెను. మఱియు, పాదుషా వారి తనయను వివాహమాడవలయునని కొండంత యానతోఁ బోయి విపరీతముగ భగ్నమనోరథుఁడై యరుదెంచి డిల్లవడియున్న ఆహతభాగ్యుని చిత్తమున కుల్లాసము గల్గింపవలయుననియు నెంచి ఖలీలుఁ డొక యపూర్వ దీర్ఘగాథ వినిపించెను.

30

మ అ త లు పు.

ఈకథ మిగిలినవానికింటఁ గడు దీర్ఘతరము. కావున నొక్కరేయిలో ముగియలేదు. ఈసమయమున గత విషయానుక్రమము గమనింపఁదగును.

తన రాజధానియందు నిరంతరము జరుగు నిగూఢతర ధారుణ సరమారణ పరంపరఁ గాంచి భయభ్రాంతుఁడై పాదుషా యగు మూడవ సలీము నగరరక్షకుఁడగు కదిస్కారుని రావించి, ఎనిమిది దినములలోఁ దద్భయానక రహస్య విచ్ఛేదన మొనరింపవలయు ననియు, తొమ్మిదవ దినన ముదయించునరికి కృతకృత్యుఁడు కాఁడని

శిరచ్ఛేద మగుననియు కఠినముగ కూరముగ శాసించి యుండె గదా.

తత్ప్రథమ దివసానసాన సమయముననె మన ఖలీలుడు కాఫీ మందిరముజొచ్చి, జూలియను లూకాసులను గాంచి, వారి సాహాయ్యమున దల్తబనుపాషాయొక్క జనానాయందుఁ బ్రవేశించెను. అట్టోమను సామ్రాజ్య నిర్మాతయగు ఊస్మాను విపరీత స్వప్నముగాంచి సుందరాంగియగు మల్ఖటను జెట్టిపట్టిన గాధ నాఁడే ఖలీలుడు వినిపించెను.

సెర్వియను రాయబారియగు మిలోషుని కథ రెండవ సాయంకాలమునను, సిరిబరుని కథ మూడవ దివసమునను, రెండవ మహమ్మదు సుల్తాను కాన్స్టాంటు నగరము ముట్టడించిన కథ నాల్గవ సాయంసమయమునను ఖలీలుడు వినిపించి శ్రోతల నానందపరచుట నొనరించెను. చతుర్థ కథానంతరమే జనీజరీ విప్లవ ముప్పత్తిల్లుటయు, ఖలీలు డద్దాని నతిసుభువుగా నతి శ్లాఘనీయముగ నడంచుటయును సంభవమాయెను. ఐదవనాటి సాయంకాలము గులాబీ పండుగ, తదనంతరము భయానక పరిణతమగు హెలీనా జిజీముల ప్రణయ కథా శ్రవణమును ఆయెను. ఆఱవదినమున బహుళ విషయ ప్రభవకారణ భూతము : బాస్వరను జలవిహారము, ప్రచండ చోరశిఖామణియగు మనిలుని చిత్రకథాశ్రవణము—ఇయ్యది ఆఱవ కథ—, లూకాను కథ, రవ్యను నౌకా కథాకలాపమును తటస్థమాయెను. ఖలీలు డాసాయంకాలమే ఏడవకథ ప్రారంభించెను. అయ్యది కడు దీర్ఘమగుటచే నేడవదినమునంగూడ ముగియక, ఎనిమిదవ దివసము సాయంకాలము నమాప్తమాయెను.

కథ ముగియునరికి రేయి పదిన్నరగంటలాయెను. దల్తబనుపాషాయథాప్రకారము కథావిమర్శన మొనరించి, ఖలీలుని నముదిత

మ్ముగ నభినందించి, వారలకు సెలవొసంగెను. వజీరు పట్టభద్రుని భావ్యయగు నిస్మిల్లా తదధికారగౌరవము పురస్కరించుకొని తననందిరమునుండి ముందుగ నిర్గమించెను. జులేఖా ఖాలీలాది మిథునము లావెనుక లేచిరి. దల్తబనుపాషా కృపాయత్తచిత్తుడై కొంతతడవంద వేచియుండెను. ఆ కారణమునఁ బ్రణయపూరిత హృదయాలగు యువకులు తమతమ ప్రియురాండ్ర శ్రవణమున డెండు సరసంపు మాటలాడి వెడలుట కవకాశ మాయెను.

కాని, గుణరాశియగు జులేఖా యవస్థ ఎటులుండెను? ఆ సుధాకరానన చిత్తము చింతా సంభరితమై యుండెను. అన్యథా ఎటు లుండును? ఏడు దినములు నిరర్థకముగ గడచిపోయెను : ఎనిమిదవ దినముగూడ సతిక్రమించెననియే చెప్పఁదగును : ఇక సర్వజన హృదయరంజకుండగు దినకరుఁ డుదయించునంతనే, దుర్భర నగం రక్షణ ధూర్వహుండగు కదీస్కారుఁడు స్రూరపాశ ప్రవీడితకంఠుడై ధారుణముగఁ దెగటారవలయు! జులేఖా కేసలము విశ్వాసరహితయై నిరంతర నిరాశార్జవ నిర్మగ్నయై యుండలేదు : చిత్త మొకా నొకాశాధీనమై యూడుటచేనాకోమలి ఇంతదనుక నిబ్బరముగనే యుండెను. ఐనను, కాల మతిక్రమించెను. హత్వారహస్య మింకను దెల్లమైనట్లు తెల్లము కాదాయెను. కావున తన హృదయాధినాథుండగు ఖాలీలుని గాంచినంతనే అయ్యబలామణి నిజవిశాల వివీలనయన నిర్గతాతుర వీక్షణములం దన హృదయాందోళన మర్థిమెయి వెల్లడించెను.

హైరిణియుగు ప్రభుపత్ని ఆ తావున లేకుండుట మేలాయెను. ఖాలీలుఁడు తన ప్రియంగనను జూసి “ప్రేయసీ! భయము వలదు!” అని శ్రవణమున హేచ్చరించెను. తోడనే ఆ కన్నీయ వదనము వికాసవంతమాయెను : మనస్కధుని చాపమువలె మనోహరముగ

నమరియున్న సుందర వక్త్రమున మండహాసము తాండవించెను. ఆర్ద్ర ప్రవాళసన్నిభాధరము లొకింత వీడ, దంతములు విమల ముక్తా ఫల సాదృశముగ దీపించెను.

“సుందరీ! భయముడిగి, ఎప్పటియట్లు నన్ను నిశ్చయించి నిశ్చల చిత్తవై యుండుము.”

ఖలీలుడు మగుడ నట్లు హెచ్చరించెను. జులేఖా విశాలస్యన దళమ్ము లధిక కృతజ్ఞతాభరమ్మున నవసతము లాయెను. తదవ సరానందోద్భూత దీర్ఘనిశ్వాసము కతంబున నామేల్బంతి నిబ్బరంపు టురము మనోహరతరంబుగ నుప్పొంగెను.

ప్రణయినీ ప్రణయు లంత నొండొరుల నెడబాసిరి. పాపా యంత సరుదెంచి ఖాల్లీలాది యువకులను వారి సుందరములకుఁ గొంపో యెను. జూలియను లూకాసుల స్వీయ మందిరాంతర్గతులైరి. ఖలీ లుఁడుగూడ నట్టులే నిజ గృహప్రవేశ మొనరించునను తలంపున నాతనికి దల్తబనుపాపా సగౌరవముగ సెలవొనంగి తాను సెలవు గైకొని వెడలనుండ, నా తురుష్కవీరుఁ డాతని వారించి ఇట్లు లనెను.—

“పాపా! నేనొక వర మర్థించువాఁడ.”

“అల్లా! వరమా! నీ వేమికోరినను, ఒసంగువాఁడనె. నీచర్య లద్భుతములు: నీ వొనరించిన యుపకారము నిరుపమానము: నీప్రే లున విరాజిల్లు ముద్రిక అపూర్వ మహిమోపేతము—వినును, మిత్రమా! నీకొనంగిన తొల్లిటివర మెట్లు మదీయాశాసాధమును భగ్న మొనరించెనో, ఎంత యపాయకరముగఁ బరిణమించెనో మఱవ జాలను సుమా.”

ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలస్వరంబున నిట్లు బదులాడెను.—

“రాజా! పార్వభామ పుత్రికా సందర్శనము గుఱించి ప్రశంసించు

చుంటివి—నీ ప్రవర్తనము కడు సుదారవంతము, నిక్కముగఁ బ్రశంస నీయము. పాపా! వరమర్ధింపవలయునని నీవు ఒలవంత మొనరించుటచే నాకాముహూర్తమున స్ఫురించినదానిఁ గోరితిని : తద్వచోబంధనంబున నీవు ఫతేమా ప్రార్థన మన్నించి ఆ యువతీమణి కంతయేని యుపకార మొనరించితినిని సంతసింపవా?”

పాపా ఏమనఁగలఁడు? అనంత భూమండలాధీశ పుత్రికా కర గ్రహణ మహాభాగ్యము పోయెగదా యని చిత్తము క్రాగుచున్నను, తురుష్కప్రభువు సంతసింపవలసిన వాడాయెను. ఖలీలుడు మగుడ నిట్టులనెను.—

“కాని, ఈవర మట్లు బాధాకరముకాదు. కడు సులభము. కదీ స్కారుడగు హనేను ఉదయమగునంతనే మిత్తివాతఁ బడకుండ నీ వభ్యంతరమందిరమున నొక గంటకాలము అల్లావారిని బ్రార్థింప వలయు : అనంతర మీమందిరమునకే రావలయు : ముఖ్యమగు సమాచార మొం డెఱింగించెద.”

“ఈమాత్రమునకేమి, తప్పక అట్టులే యొనరింతును. కాని, నీవు తెల్పు సమాచారమేమి?”

“ఇప్పుడు చెప్పఁజాలను. అట్లు లాచరింపుమని వేడుకొందును.”

పాపా యందుల కొడఁబడి వెడలెను. ఖలీలుడు సగర్వముగ నిట్టులనుకొనెను.—“ఈయుపాయ మమోఘము. ఈపాపానిజభార్యా మందిర మొక గంటకాలము ప్రవేశింపనేరఁడు. ఈమహాత్మరకార్య మీఁకఁ దీఱుఁగాక!”

ఏదవనాటి రేయి సిద్దీమస్రూను ఖలీలుని యనుచరులు పట్టుటయు, ఆ ముష్కరుడు వారిం దప్పించుకొని పాటుటయు సంభవమాయె నని పాఠకులు గమనింతురు గాక. తన ధనాగారమునకుఁ గావలి యున్న ఆసిద్దీ విపరీతముగ సంతరించెనని ఆ సమయముననే పాపా

దారుణముగఁ దెలుసుకొనెను. అతఁడు తోడనే విశ్వసనియుండగు నేవకు నొకని నిజ నిజ్జేప సంరక్షణార్థము నియోగించెను. మఱియు, నాతఁడు దినంబులందు ఖలీలుఁడు కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము జొర లేదు. ఆ రెండు సాయంసమయములందు నాతఁడు ప్రభుపత్నీ మందిరప్రవేశ మొనరింపలేదు. ఎనిమిదవ దినమున నాతఁ డమీ నాను గాంచి ఎద్దియో నన్నయొనరించెను. అయ్యది తక్షణము ఇస్మిల్లాకు నివేదితమాయెను.

ఎనిమిదవ దినము సాయంకాలమగుడు, ఖలీలుఁడు కృతనిశ్చ యుడై, తోడనే దృఢభిత్తికాస్థగిత మార్గము ననుసరించి, సోపాన ములు డిగ్గి పరికింప నచట పాపాభటుడు కాన్పింపలేదు. వాఁడు తనగదియందు నిద్రించియుండునని గ్రహించి, మస్రూను నిరోధించి సంగ్రహించిన తాళము సాహాయ్యమునఁ దలుపుతెరిచి ఖలీలుఁడు పాపా యారామము బ్రవేశించి, తొంటియట్లు కొంతదవ్వరగి, మందుగుం డొకటి బలముగ వినరెను. చువ్వవలెఁ జువ్వన మిన్నం టిన ఆ గోళము నేలఁబడినంతనే తుపాకివలె మ్రోఁగెను. తోడనే, సదకుఁడు మఱి మువ్వరు భటులతోఁ బ్రత్యక్షమాయెను. ఖలీలుఁడు ప్రశ్నింప, సదకుఁ డిట్లు విన్నవించెను.—

“దేవా! మస్రూ పట్టువడెను!”

“పట్టువడెనా!”

“చిత్తము. వాఁడు మా యధీనమై మూడుగంట లాయెను. ఆ దురాత్ముని వెంటనే భద్రముగఁ జెరయందుంచితిమి. ఏబది మైళ్ళదూరమున వాఁడొక గుహయం దడఁగియుండెను. ఈ యను చర్యల సాహాయ్యమున బాడలుదీసి అరయఁజాలితిని.”

“సదకా! సంతసించితి. నీ వొనరించిన యపరాధము చక్కగ నవదించుకొంటివి. నేరము క్షమించుటయె గాక బహుమానము

గూడ నొనంగుదును. నీవు కొనితెచ్చిన మందులచే గార్యము చాల సులభతరమైనను, ఈ మస్రూ మన యధీనుడగుట కడుంగడు క్షేమ కరము : మదియాశయము పూర్తిగ ఫలించును.”

నిజమనోగత విషయము వెలిబుచ్చుట ఖలీలుని స్వభావమకాదు. నిజపరిచారక వచనశ్రవణ సంజాతోత్సాహతమకమున నామాటల ప్రయత్నముగా వెలువడెను. ఇక మఱి కాలయాపన మొనరింపక, ఆభటులం దన వెంటబెట్టుకొని, ఖలీలుడు తానరుదెంచిన ద్వారము నుండి పాషా రహస్యమందిరము జొచ్చెను. తోడనే ఖలీలు నాజ్జు చొప్పున వారు తమ కరవాలములందీసి యప్రమత్తులైరి. అచట ప్రేలాడు నినువదీసము వెలుంగున సచటి కాచరి నిద్రించియున్న తాళ్ళ జేరిరి. తోడనే ఖలీలుడు సన్నయొనరింప, నానల్వరు నొక్క యుజుకున వానిం దాకిరి. వాడు త్రుళ్ళి, ఘోరపరికించునరికి, ధుర్భర పాశబద్ధుడై, అనహాయుడై యుండెను. ఖలీలు డిట్టలనెను—“ఓరీ! భయపడకుము. మదాజ్ఞానుసారము వర్తింతువేనీ, నీకు క్షేమమగు. మఱియొకటి—నీ ప్రభువుసాత్తు నపహరించుటకు మేము రాలేదు—మా కార్య మహీనము.”

మ్రాన్పడిన సిద్ధి ఏమియు ననజాలక సతినయముగ శిరము వాలెను. వానిని భటులంత నడిపించి సోపానములు డిగ్గజేసిరి. భూమియంద మరియున్న మాయాకవాటము సమీపించినంతనే, ఖలీలుడు పాషా భటు నుద్దేశించి డిట్టలనెను—“నేవకా! నీవీ తలుపు తీయవలయు— నీకారహస్యము తెలియునని ఎఱుంగుదు. అల్లడ చీల, గోడయం దడగియున్నది. ఆలసింపకుము!”

ఆ రహస్యము ఖలీలు డెఱుంగనిదికాదు. ఐనను, తానె తత్కార్య సాధనమునకుఁ గడంగక వాని నందులకు నియోగించుటకుఁ గారణము లేకపోలేదు. మస్రూ పలాయన మొనరించిన యనంతరము

తదంతర యంత్రనముదాయము మాఱియుండవచ్చును; దాన తన కపాయము సంభవింపనగును. కావుననే ఖలీలుఁ డట్లు లాచరించెను. ఆతని గంభీరాకారమును గంభీరతర ప్రవర్తనమును గాంచియు, రహస్య మాతనికిఁగూడఁ గొంతయైనఁ దెలియు గదా యని విచారిందియు నాసిద్ధి యింక సంశయింపక తత్త్వ మాశీల నొక్కెను. అంగుళమాత్ర మయ్యది దిగిపోయెను. అనంతరము నాఁడా దారు మయ మాయా కవాటముచేత కరుదెంచి యొకప్రక్క గట్టిగ నొక్కెను. నాఁడు ఖలీలు లూకాసు లంతమాత్రమే కాంచియుండిరి. అట్టితటి నెట్టి విఘాతము సంభవమాయెనో పాఠకు లెఱింగియే యుందురు.

పాపా భటుని పదపీడనంబున నా కవాట మొకవంకనమరియున్న యిరున్నపై గిట్టున దిరుగ, తదంతర వివరము పూర్తిగ దృగ్గోచర మాయెను. అంధకారమయమగుటచే నందేవియు గానరాకున్నను, జలముల గలగలధ్వని వినవచ్చెను. తన సేవకునొకనిఁ జీరి ఖలీలుఁడు ఇనుపదీపమును దెప్పించి పరిశీలించెను. చదరముగ నొక నూతివలె నుండిన ఆగోయి పండ్రిండడుగులు లోతుగనుండెను. సీర మాలోతున సుళ్ళుగట్టి ప్రవహించుచుండెను. ఆ వివరమున నొకవంక నమర్చిన గూడునం దొక యినుపపెట్టె గోచరించెను. ఖలీలుఁ డంత సిద్ధిని గతినముగ వీక్షించి ఇట్లు ప్రశ్నించెను.—

“సేవకా! ఈబావివలని ప్రయోజనమేమి? ధన మాసారంగమున గుప్తపఱచిన బాలదా? మేము ధనాపహరణార్థ మరుదేట లేడని చెప్పియుంటిగదా! కావున, నిజమూడుము; లేదేని తత్ఫల మనుభవించువు.”

ఖలీలుఁ డట్లు కఠినముగఁ బలుకుటయేగాక, సాభిప్రాయముగా నాఘాయనంకఁ జూపించెను. సిద్ధి సహజముగ భయకంపితుఁ డా

యెను—

“దేవా! యదార్థ మెఱింగింతు, గమనింపుము. చూడు మాయనుపపెట్టె కొక పిడికలదు. చోరుఁ డెవ్వఁడేని ఇందుఁ జొరబడి, ఈతలుపు దెఱచి, ఆపిడి దాఁకునంతనే, పెట్టె అమాంతముగ జఱ్రున లోనికిఁ బోవును. అట్టులగునని ఎఱుంగక వంగివంగి ఏమరియుండు నరుండు చివాలున లోని కీడ్వఁబడును. ఆర్యా! బాగుగ వంగినగాని, పిడి దొరకదు; అంతగా వంగినవాఁడు పట్టుదప్పి తూలి ఈకూప మునఁ బడక తప్పదు. ఈగోడయందె మఱియొక చీలయున్నది, చూడుము. దీనిని ద్రోసినచో, పెట్టె యటులు కదలక స్థిరముగ నుండును. ఈకారణమున దల్తబనుపాషా, అన్యలకుఁ బ్రాణసంకట ముగ నుండు తన ధనాగారము సుభువుగాఁ దీయఁగలఁడు.”

సిద్ధి నిజవిషయము వ్యక్తీకరించెనని గ్రహించి, నంతసింది, ఆమాయాకవాట మీక మూసివేయుమని ఖలీలుఁ డాజ్ఞాపించెను. అనంతర మాతఁ డిట్లు ప్రశ్నించెను.—

“నేవకా! ఇందలి నీర మెక్కడిది? ఈప్రవాహ మెటుపోవును?”

“ఆర్యా! ఈ ఆరామమునం దొక గుహకలదు: అందడఁగి యున్న జలాశయమునందలి నీరము రహస్యనిర్మితమగు నొక క్రోవి గుండ నిందుఁ బ్రవహించి బాస్వరసు జేరును.”

అంత ఖలీలుండు తన భటుల నుద్దేశించి ఇట్టులనెను,—

“నే మగుడఁ జెప్పవలకు పీనిని బంధించి యుంచుడు. నిక్క మెఱింగించెఁ గాన ఈ నేవకున కపాయము వారయనేరదు.”

తోడనే యావీరుండు తన మందిరమునకుఁ బోయెను. దల్తబను పాషా అచిరకాలమున నరుదెంచి ఇట్టులనెను—

“మిత్రమా! ప్రార్థననల్పి సలిపి నిద్రాపరుఁడనైతిగావలయు— నాలస్యమైనది.”

“పాపా! నీవిక పూర్ణప్రబోధము గాంచగలవు! ఇక ఘోరతర పరీక్షయం దుత్తీర్ణుడవు గావలయునని ఎఱింగి సంసిద్ధుడవు గమ్ము: కడు బాధాకరముగ, కడు భయానకము—”

“అల్లా! నీవలుకులే కడు భయంకరములు!”—పాపా వదనము వెల్లవాఁతెను: ఐనను, చూపు లధీరములుగాక ఎట్టి దారుణానుభవము నైనను మార్కొనుటకు సంసిద్ధుడై యున్నటులు కఠినములై కృత నిశ్చయములై యుండెను. ఖలీలుఁ డిట్లులనెను—

“పాపా! నీపత్ని విశ్వాసఘాతినీ యని నేఁజెప్పిన, ఏమందువు?”

పాపా క్షణమాత్ర మదరిపడి, ఇట్లు బదులాడెను.—

“ఏమనుటయు నసంగతము—తత్క్షణ మాచరింతును! బాస్వరసు జలములు నమీపముననే ప్రవహించుగదా—కాని ఇదియొక పరి హాసము గావలయు—ఇట్టి పరిహాసము కరము సంతాపకరము— నీవైతివికాని అన్యుడగునేని—”

“పాపా! పరిహాసము కాదు—పరిహాసమున కిది సమయము గాదు. నిజమాడితి—వలదు! వేచియుండుము—ఈసమయమున నే జెప్పినచొప్పున మెలంగవలయు! అట్లు మెలంగుదునని బాసయొన రింపుము! సర్వరహస్య ప్రచురణావసరము నుమా, ఇయ్యది!”

ఖలీలుని విపరీతాధికాధికారమున కోహఱించి పాదుషా యట్లు సమయ మొనరింప, ఖలీలుఁ డిట్లుపలికెను.—

“పాపా! నేవెల్లడించువిషయములు విపరీతములు; భయంకరములు. ఐనను, శ్రవణమాత్ర జనితావేశమునఁ దీవ్రపడక, త్వదీయ విమల యశోభంగకరుండ నని భ్రమింపక, నిదానించి యాలింపుము. నీదు సోదరీపుత్రిక జులేఖాను ప్రేమింతునని యెఱుంగుదుగదా—నే నా కన్నియను దప్పక వివాహ మాడుదును. అట్లులే, ప్రేమార్ద్రమగు నీ యాతిధ్య మింతకాలము నుఖంబుగ ననుభవించి, తుదకు విశ్వాస

ఘాతుకముగ, నింద్యముగ బ్రవర్తింతునని తలంపకుము. కలవరము వలదు!—నేను నీ పత్నీమందిరమునకుఁ బోవలయు”

ముదునలి పాపా కడు భయభ్రాంతుడై, మ్రాన్పడెను. ఆ మంద భాగ్యుఁడు కలగుండువడిన చిత్తము బదిలఁపఱచికొని, అయ్యది కలయో నిక్కమో అరయుటకో యన ఫాలభాగమున జేయిచేర్చెను. అనంతర మా మాని హస్త మప్రయత్నముగ నస్త్రముపైఁ బాఱ, “పాత కీ—విశ్వాసఘాతినీ!—ఇస్మిల్లా!” అని సాభిప్రాయముగ రోజుచు పండ్లు కొఱికెను.

“పాపా! శాంతింపుము. గాఢ యింకీను జాల గలదు. నే నిప్పుడు ఇస్మిల్లా శయ్యాగారమునకుఁ బోయెదను. తొంటి యట్లు అమీనా నాకుఁ ద్రోవ నూపును. ఉచితమగు తావున నీవు డాగియుండి, ఇస్మిల్లా సహకారిణియగు నా దుష్టురాలు మగిడి వచ్చునంతనే పట్టి బంధింపుము—వధింపరాదు సుమా—నీవు సమయబద్ధుఁడవని ఎఱింగి తీవ్రాచార మొనరింపకుము. అనంతరము, నీవును ఇస్మిల్లా మందిరము జొచ్చి, వేగిరపాటున మా సమక్షమునకు రాక నముచిత స్థలంబునఁ బొందుండి, శ్రద్ధమెయి ఆలింపుము. నేఁ జీరువఱకు రారాదుసుమా! అట్లు సమయ మొనరింతువా?”

దురంత సంతాపవిహ్వలుం డగు పాపా అట్లు మా టీయ, ఖలీ లుండు తటాలున నిట్లు లనెను—

“మాటాడకుము! కాలినవ్వడి అగుచున్నది—అమీనా కా వలయు—ఆ తెర మఱుంగునకు రయమ్మనఁ బొమ్ము! ఎఱుంగుదు గదా, నీవు మెలంగవలసిన తెఱంగు!”

పాపా యట్లు డాగినంతనే, అమీనా ప్రవేశించి, నిశ్చలాకృతి దాల్చియున్న ఖలీలుని గాంచి ఇట్లు లనెను—

“ఆర్యా! నీవు పంచిన సమయమున కరుదెంచితిని. మోహనాంగి

యగు నా సాని నిన్నుఁ జూడ నిరీక్షించుచున్నది.”

ఖలీలుడు సహజ నిశ్చలస్వరంబునఁ ద్రోవ సూపుమని పలికి, ఆనంధాన కర్తృ పిఱుంద బోయి ఇస్మిల్లా శయ్యాగారము బ్రవేశించెను. దాని తోడనే వెనుదిరిగి వెడలిసంతనే క్రోధఘూర్ణితచిత్తుఁ డగు సామాచే బంధింపఁబడెను.

శ్రేణియందలి అంత్యమందిరమున ప్రభురాణి, ఆ లావణ్యరాశి సముచితాలంకార విభూషితయై మృదులతల్పమున నొయ్యారముగ వ్రాలి యుండెను. భోగపరాయణ యగు నా కాంత మనోహరాకార మపూర్వవైభవముతో నలరారుచుండెను. ఆ మెఱుంగుబోడి విసీల తరళ నయనములు మోహార్ణవమునఁ బరిభ్రమించుచుండెను. నుండర దిగంబర భుజములు హరిదంతనన్నిభములై, కపిలవర్ణరంజిత కుంతల నికరాచ్ఛాదితములై, మనోహరములై యొప్పాటెను. సాధారణముగ కంతమున కంటియుండు కంచుకము గ్రంధివీడిన కారణమున సధిక ప్రదర్శితోరు వక్షోజమున గూడ నామె నెఱికురులు వ్రాలియుండెను. ఆ మేల్బంతి, యనాచ్ఛాదితభుజములు దిన్యమణిమయ భూషణ విభూషితములై దర్శనీయములై యుండెను. ఆద్వైధరోష్టము, లొకింత విచ్చిన కారణమున నా కామిని హరిదంత భాసురదంతములు నిక్కముగ నపూర్వ శోభాయమానముగ నుండెను.

నిజహృదయాపహరణా క్రియాదక్షుఁ డగు ఖలీలుని గాంచినంతనే, ఆ జారిణి అమందానంద కందళితహృదయయై, భుజులతిక లల్లనఁ జూపి ఆ మోహనాంగు నాలింగన మొనరించెను. ఆ ధీరోదారస్వాంతుఁడు కొంతతడ వట్లు భామినీ భుజపంజరబద్ధుడై మిన్నకుండెను. పసిడి బినకాండముల నీనడించు నా కామినీకరములు మృదులముగ, వెచ్చవెచ్చగఁ దాఁకుచున్నను, హిమదంతగోళ నన్నిభగురుతరవక్షోజము లుప్పొంగుచు దన పేరుటురము నొరయుచున్నను, ఆర్ద్రపల్లవా

ధరములు దను జూచించుచున్నను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్త మావంతయు నధీరము గాక నిశ్చలముగ నుండెను. ప్రభుపత్ని మనోహరనారీరూప ధారణమగు నొక భయంకర విషోరగమని ఆతఁ డెఱుంగు గదా.

ఆమె భుజబంధనమునుండి అల్లన విడిపించుకొనుచు నాతఁ డిట్లు లనెను—“ప్రేయసీ! ఒక్కమాట!—అనంతరము నిరవధిక సౌఖ్యార్థవ నిర్మగ్నులము కాంగలము.”

“ఏమది? మోహనాంగా! మాటాడుము!” ప్రభుపత్ని స్వరము మందమై మోహించితమై యుండెను. తదావేశోజ్వలానిమేష నయనము లా నుందరాంగుని వదనమున నాటిపోయెను.

“నుందరీ! రెండుదినములనుండియు మనము గలియఁ జాలమైతిమి. ఆ విషేషధము బ్రయోగించు నవకాశము చిక్కెనా?”

“చిక్కెను! మోహనాంగా! నీకొఱకుఁ నధఃపతిత నగుచుంటిని! ఆహా! ఎంతటి మహాత్యాగ మొనరించుకొంటిని! గమనింతువు గదా?”

ఖలీలుఁడు కాముకునివలె నా కాంతకరము వట్టి ఇట్లు లనెను—

“నీ ప్రవర్తనము నిక్కముగఁ బ్రశంసనీయము—కాని, ఆమాత్రలు నముదితముగ వినియోగ మాయెనా?”

పాపా—భర్తయని చేప్పట దుర్భరము—నిన్నను నేడును నా యండనుండిన సమయమున పర్భతునం దామందు గలిపితి. కాని, ఆతఁ డా పానీయము ద్రావినను మార్పుజెందక ఎప్పటియట్టులనే యుండెను. ఐనను, ఈ సాయంకాల మాతని వదనము వెల్ల నాఱినట్లు లాయెను.”

“సందేహ మేమి! చెప్పితిగదా, ఈమందు మందమందముగఁ బనిచేయుననియు, ఐనను తప్పక బ్రాణాంతకమనియు! కాని, మీదు మిక్కిలి యగునపుడు, విచారించుమేమో నుమా—”

“విచారమా!—ఎన్నటికి లేదు. నీనంటి నవమోహనాంగు బొందు వడయు భాగ్యము గాంచునపుడు వంతయేల! మఱియు, నా మగని యునికి నాకు దుస్సహముకాదా?—చాటుమాటులేక సర్వ కాల సర్వావస్థలందును బూర్తిగ నీదాననై యుండు నుముహూర్త మునకై తత్తరపడుచుంటిగదా? సొగసుకాఁడా! ఇంక సత్యల్పదిన ములలో నీ యర్థాంగినై, భవనీయ చిరతరదృఢ బాహుడోలికాఫలనా పారవశ్య మనుభవించును! ఆహా! ఎంత సుఖము! ఎంతటి యానంద ము! ఓయీ మోహనాంగా! ఖలీల్! నన్ను నిరంశరము బ్రేమింతువా?—బ్రేమింతునని యనుము. ఆహా! ఈజాలమేల? రమ్మ!—మదీయవత్నోజుమాన నాలింగన మొనరింపనిమ్ము! మనసార, మధుర ముగ, సవిరళముగ ముద్దాడనిమ్ము!—రమ్మ!—“ఆ!—ఇదియేమి! ఏమి?—”

నిరుపమాన సౌందర్యరాశియగు నా జారిణి అనంగ శరదళిత హృదయయై, క్షణక్షణ ప్రవర్ధమాన మోహవేశమునఁ దన బాహువులు జాపి, ఆ నవమోహనాకారు నాలింగన మొనరింపఁ దలంచెను. కాని, ప్రభుల్లమై, సుప్రసన్నమై, మందహాస విరాజితమై యొప్పు ఖలీలుని వదన మాకస్మికముగ విపరీత భయానహృనిరసనముల కధీనమాయెను. కావున, ఆ కులట దురంత భయవిస్మయాకులచిత్తయై “ఆ! ఇదియేమి! అని యటచెను.

“ఓసీ! దుష్టాత్మా! నీసంగతి తెల్లమాయె! ఇంక నీపాపిష్ఠిజీవనము పరి! హామా! దయచేయుము!”

ఖాలీలుఁ డట్లు గర్జించునంతనే, దల్లిబనుపాపా ఒక్క విసురునఁ దలుపు తెఱచి వినవిన నరుదెంచి, తటిల్లతనన్నిభ కరవాలమున నిస్కెడ్డాను. ఖండింప నెంచి, తదవసరావేశమున నున్నాదనవితల నిట్టు లటచెను.—“పాతకీ! మదీయ ప్రాణావహరణ మొనరించు విహారగ

మును సాకుచుంటినని ఎఱుంగనైతి!—”

పాపాను వారించి, ఖాళీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాపా! వలదు, వలదు! అట్టి కార్య మొనరించువారు న్యాయ శాఖాధికారులు, నీవు కాదు.”

“ఐన నేమి! ఈ యధమాత్మ దారుణముగ వినమిడు—”

“లేదు! ఆమండు నిరపాయకరము! భవదీయ ప్రాణాపహరణ మొనరించు నౌషధము నే నొనంగుదునా?!”

ఇస్మిల్లా యవస్థ దుస్సహముగ నుండెను. ఆ స్వైర్విణి తల్పమున వ్రాలి, సుందరశిరోజముల నడుమ మనోహరముగఁ దోచు కోమల తరుణాంగుళములచే మోము గప్పి, చిచ్చునలె దహించు విపరీత దుఃఖము నడంపఁజాలక వెక్కి వెక్కి విలపింప, ఖలీలుఁడు కఠినముగ నిట్లు లనెను—

“జారిణీ! నీ జీవితము సహస్రాధిక దీర్ఘమైనను, నీ వాజ్ఞాంతము దుఃఖించినను, కన్నీరు మున్నీరై ప్రవహించినను, నీ వొనరించిన ఘోరతర దురాచారకళంకము తొలంగనేరదు. పాపా! నీ వాలింప వలసిన భయానక రహస్య మింకొకటి కలదు. అయ్యది అమానుషము, అనిర్వచనీయము, హృదయవిదారకము, కడుంగడు దుస్సహము! చతుస్సముద్రముద్రిత మహాసామ్రాజ్య ప్రధాననగరమును విపరీతముగఁ గలంచు సవిరళ సరమేధమునకుఁ గారణము,—ఈ దుష్టాత్మయే!”

తోడనే ప్రభునత్ని కెవ్వన నఱచి, విద్యుద్బలోద్వేలిత సాలభంజకవలె నిట్టనిలువుగ లేచి, తదవసర విపరీతావేశమున నయనములు మిఱుమిట్లు గొలుప, స్పృహదప్పి మూలచ్యుత కదళీస్తంభమువలె గుభాలున నేలఁ గూలెను. దల్తబను పాపా యన్ననో, అ య్యఘోర రహస్యము విడుగువలె వీనుల బడినంతనే దురంతవికలస్వాంతృఁడ్డ,

ఖడ్గము జారవిడిచి, మధుపానమత్తుని చందమునఁ దూలి గోడ నాశ్రయించెను. ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాషా! నిన్ను జూడ నా చిత్తము నీ రగుచున్నది. నుగుణాత్మకుండవగు నీకు దాపరించిన ఈ ఘోరవిపత్తు దలంప హృదయము నిక్కముగ నార్ద్రీభూత మగుచున్నది. నీ వొక క్రూరవిహారగమును బెంచితివి! ఈమె నిటనుండి తొలగింపవలయు!”

ఖలీలుడు తోడనే లేచి, ప్రభువత్నీ మందిరాంతర నిగూఢమార్గమును మఱుగుపఱచు మొగమలు తెఱఁ దెఱచి, నదకునిఁ జీరి, సిద్ధి నిక వీడవచ్చునని పలికి, ఇస్మిల్లాను జూపి, ఇట్లు లాజ్ఞాపించెను—
“ఈ స్త్రీని తక్షణము గొంపోయి, రాజధానియందలి చెఱయందంచుడు, పొండు!”

తోడనే, నదకాదిభృత్యు లందఱు గలసి ఇస్మిల్లా యచేతనరూపమును పరస్పర సాహాయ్యమునఁ బట్టి, ఆ రహస్యమార్గముగుండ నారామము జేరిరి. అనంతరము ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

“పాషా! మదాయత్తమగు నొక వేచియున్నది. ఇస్మిల్లా అందె పోవును. అమీనాయును అందుఁ బోవుట వాంఛనీయము, కావున నీ వనుగ్రహించి అట్లు లాజ్ఞాపింపుము.”

భయానక విపరీతసంఘటనములచే నగము మ్రూన్పడిన పాషా మాతాడఁజాలక ఆవలకుఁ బోయెను. ఖలీలుడు నిట్టూర్పు విడిచి ఇట్లు లనెను—“అల్లాకు శతనహస్రవందనములు! స్వయంకృతకార్య భారము చక్కఁబడెను—కదీస్కారు డపాయమునుండి తొలంగెను—నా జలేఖా యొక నిరంతరానంద మనుభవింపఁగలదు!”

ఖలీలుని వంపున వెడలిన దల్లబను పాషా అచిరకాలమునఁ దిరిగి వచ్చి, ఆసనమున మేను జేర్చి దుర్భరచింతావిహ్వలం జాయెను. ఖలీలుఁ డిట్లు లనెను—

పాషా! ఎట్టి సంకటసమయమున నైనను జలించి యెటుంగని ధీరవరుండవు ఈ సమయమున నధీరుడ వగుట భావ్యమగునా? మనోహర మానవాకృతి దాల్చినది ఒక్క ఘోరవిశాచమని ఎటుంగక వినాహమాడుట దురదృష్టము. ఐనను, ఇట్టి దుష్టాత్మతోలంగెగదాయని సంతసింపవలదా?”

“కాని, ఇట్టి పాతకి మత్రియభార్య యని ఇంతకాలము విశ్వ సించియుంటినే—ఆహా! అంతయు నొక యపూర్వస్వప్నమువలెఁ దోఁచెడిని. మఱియు—”

“పాషా! గమనింపుము. సీగృహము జొచ్చి అతిథిసత్కారము గాంచుచు నాటాడుచుంటిని. ఇట్టి మిథ్యా ప్రవర్తనమునకుఁ గల సమాధానము జెప్పవలయు. ఆర్యా! రాజధానిసంతయు దారుణముగఁ బీడించు సరమారణ రహస్యము కదీస్కారుడు ఎనిమిది దినములలో సరయవలయునని పాదుషా కఠినముగ శాసించె గదా. తడ్భయానకరహస్య విచ్ఛేద మొనరింపవలయునని సంకల్పించి ఇలువీడినంతనే జూలియను లూకానులు కాన్స్టాంటిని నారు సెప్పిన కథ నాలించి, వారిని వెంబడించి, నీయంతిపురము రహస్యముగ బ్రవేశించితిని. తత్కథాశ్రవణమున నీపత్ని కులటయని వ్యక్తమాయెను. అంత నాచిత్తమున నొక అనుమానము ప్రసిద్ధమాయెను. మఱియు

మదీయచిత్తావహారిణియగు జులేఖా యునికి కూడ నొక ప్రబల కారణము కావలయు. భవన్మందిర ప్రవేశమొనరించినంతనే నాయనుమానము దృఢతరమాయెను. నాఁడు గుల్నేరు లూకాసులను నొక జేర్చి నీవేగుచుండిన సమయమున, కరాళమృత్యువునుండి లూకాసును ఆయంగుళీయము రక్షించిన సమయమున—

“ఆహా! ఆముద్రిక!—ఇప్పుడైన యదార్థ—”

“పాపా! సర్వమెఱింగింతును. కాని, ముం దీనమాధాన మాలింపుము. ప్రథమ సాయంసమయమున నీవా తెఱంగున దవ్వుననుండిన సమయమున, ఇస్మిల్లా నిజదూతికా ముఖమున నన్నాహ్వనించెను, ఆహ్వనించి, ననుగ్రాచినంతనే, మోహతురంబున, బ్రసంగమునకు దొరకొనెను. అమీనా నాదు రూపురేఖల నభివర్ణించియుండును. నే నాదుప్రణయము, దృఢీకరించియు నీమందిరమున నుండఁగోరితిని. ఏమన, నీమందిరమున కరుదెంచుట దైవికమని భావించితి. ఆరేయి మల్లాటమ కథనే జెప్ప, నీవమితానందమందితివి. అనంతరము నాగదిజొచ్చి, పరిశీలించి, కుడ్యాంతర రహస్యకవాటము దెఱచి, నీనిగూఢ మందిరమునందలి దారుమయ మాయాకవాటము గాంచి, సిద్దీని జూచి, రహస్యపథంబునఁబడి, ఈక్రీడా మందిరమునఁ గాలిడితి. నాతోల్లిటి యనుమానము మఱియు నధికమాయెను. కావున, భయానకరహస్యము జూడ వెలియగువఱకు నిందుండి పాటుపడవలయునని సంకల్పించి, నావైఖరి మార్చుకొంటి. ఆముహూర్తము నుండియు లేని వలపుదాల్చి ఇస్మిల్లాతోడ సరసములాడఁ దొడంగితి. ఐనను, అనుమానమున కెడమీక తత్తత్కాలోచిత మాయోపాయములచే నామె బారినుండి తప్పించుకొనుచుంటిని. కథాంతమున నీకాంత యరుదెంచి తా నొక కథ నాలింపవలయునని వాంఛించెను. ధాననాయునికి దీర్ఘతరమాయెను. —అయ్యదినాయుపాయమె. నేర్పు

మెయి నొక రేయి లూకాసును, మఱియొక రేయి జూలియనును ఇస్మిల్లా మందిరమున బ్రవేశపెట్టితిని. నావలనే నామిత్రులు గూడ నాకామినికి వశంపదులు గాక, అనుమానాస్పదులును గాక నంచ రించిరి. దాన నాయనుమానము ధృవమని వ్యక్తమాయెను. ఇస్మిల్లా కేవలము జారిణియని తెల్లమగుట యొకటి. రెండవది,—ఆజారిణి తన గుట్టు అణుమాత్రము దెలియకుండవలయునని ఎంచి, నిజక్రీడా మంపిరాంతర్గతులగు యువకులు గర్వాతిరేకమున నొడ లెఱుంగక రహస్యము వెల్లడింతురని నెఱచి, దయారహితయై ఆమందభాగ్యులను సిద్ధిమస్రూ క్రూరకరవాలమున కెరసేయుచుండెను. వాడు తన వాతఃబడు ప్రతియువకుని నామెట్లు డిగ్గజేయుచుండెను.—”

“హా! తెలిసె! కాని, మస్రూవంతగ్గ నంతరించుట—”

“నావలన—ఆరామద్వారము తాళమునే గైకొని ఆసాయమున వానిబట్టి బంధించితి. కాని, వాడు నాసేవకులం దప్పించుకొనెను. తుదకు మగుడబట్టువడి కారాగారబద్ధుడై యున్నవాడు. మఱి యొక విషయము నీవు గమనింపవలయు. గులాబీ పండుగ యనంత రము హెలీనాజిజీముల గాథ జెప్పియుంటిగదా. వారు మరణించిన విషయము గుఱించి అప్పుడు ప్రసంగమువచ్చెను. ఆముహూర్తమున నిస్మిల్లా హృదయావస్థ గుర్తించితి. ఐనను, సందేహ నివృత్తి కావల యునని యెంచి, మఱునాడు—బాస్వరసు విహారమునాడు—సమ యము జూచి ఆమెతో బ్రసంగించి నిక్కమరసితి—కడుదారుణము! నిన్ను బాలియింపవలయునని సమకట్టెను! వినమని నమ్మించి ఏయ పాయము లేని మం దొకటి నే నీయ అయ్యది పాసీయమున గలిపి నిన్ను ద్రావించెను. ఇంక నామె దుష్టసంకల్పము స్పష్టము గదా. ఆపాతకిని దత్త ణము బంధించియుందును, కాని, మస్రూకొఱకు వేచి యుంటి. భయావేశమున వాడు సర్వమెఱింగించును. వాడు

లేడేని, అవిరళమగు దారుణ సరమారణమునకు నిస్కర్షణ కారకులను విషయము పూర్తిగ ఋజువు కానేరదు. కాని, దైవపశమున నాయాశయము పూర్తిగ నెఱవేఱెను. పాపా! యిక—”

ఆముహూర్తమున పాపా భటుఁ డొకఁడు బిటబిట నరుదెంచి, ఆతురస్వరంబున నిట్టులనెను. “దేవా! రాజధానినుండి వార్త వచ్చెను. జనీజరీలు తిరుగబడి, పాదుషావారిని బంధించి రట—ప్రధానమంత్రి ఏలినవారికై నిరీక్షించుచున్నారట—”

నిశ్చల చిత్తుఁడగు ఖలీలుఁడు సహితము వెఱగందెను. పాపా యిట్లు విలపించెను.—

“అల్లా! అల్లా! ఈవార్త కడు భయావహము! అరె! ఏడీ!—కానరాడేమి!—”

ఖలీలుఁడు మెఱపువలె నదృశ్యుఁడగుటయే పాపా విస్మయము నకుఁ గారణము. భయంకరమగు జనీజరీ విప్లవము! బహు సమర్థుఁడగు ఖలీలు సంతర్ధానము! పాపాకు మతిపోయెను. రాజదూత యంత రాజధానికి రావలయునని హెచ్చరింప, నాప్రభువు తన కుటిల భార్య మందిరమునుండి వెఱువడి, గ్రీకుయువకులను దర్శించెను. ఆ వీరులు కార్యమెఱింగెనంతనే, పాపాతోఁ బోవుటకు సంసిద్ధులైరి. అపుడు నిశీధనమయము—పండ్రెండు గంటలాయెను: నిశ్చలముగ బరుండు తన పుత్రికలట్టి ఆనమయమున భంగపడరాదని ఆతఁడు హంభించుటచే, జూలియను లూకానులు తమ ప్రియకాంతలతో ముచ్చటించజాలరైరి. తోడనే, రాజదూత కొనినచ్చిన నౌక నారోహించి ఆ మువ్వకును వెడలిరి.

ఆతఁడవకు నేమియుఁ బలుకని భటుఁడు మార్గనుభ్యమున నూతనోపద్రవము గుఱించి ఎఱింగించెను. తొంటి జనీజరీ విప్లవమునుండియు రాజామాత్యు లా సైన్యమును విచ్చిన్న మొనరింపవలయుననియు

ఆ బలము హ్రస్వపలుపవలయుననియు దలంచుచుండిరి. ఈ వార్త జనీజరీల క్లౌలలో తెలియవచ్చెను. తోడనే వార లేకగ్రీవముగ విష్ణవ ధ్వజ మెత్తిరి. వారి నాయకుడగు 'అగా' వారింపనేరక నాయకత్వము వహించెను. అ మృహసేనావాహిని నాలుగైదు ముఖముల భయం కరముగ బాటి సాదుషావారి దుర్గముముందు విడిసెను. సుల్తాను ధైర్యము వహించి నిజాంగరిక్షకవ్రాతమునకు స్వయముగా నాయ కత్వము దాల్చి విష్ణవకారులను దాఁక గడంగెను. కాని, విశ్వాస బద్ధులై యుండవలసిన స్వీయసైనిక నికాయమే. ఘాతుకముగ ప్రభు భక్తి మఱచి విష్ణవకారులను జేరుటచే నా మహనీయుఁడు పట్టువడి, అచటి క్కా పెరికోణమున బంధితుఁ డాయెను. అంతిపురంబున నడగి యుండు రాజకుమారుఁడు ముస్తఫాను వారంత నాహ్వానించిరి. తద్భావము నాతఁడు గ్రహించి, మహారాజ్యాధిపత్యము లభించెనని కడు ముదమంది, సౌజన్యము దొటంగి, నిజజనక నిక్షిప్తధనరాసులం దన బాసినలు వెంటగొనిదేఱి, క్రూర జనీజరీ సైన్యప్రకంఠిత రంగ స్థలమునకు రయమ్మనఁ బోయెను. తదవసరావేశమున వారు జయ జయధ్వానము లొనరింప, నాముస్తఫా తురుష్క సార్వభౌమత్వము నగర్వముగఁ దాల్చెను. ముస్తఫా నేవకులు తాము తెచ్చిన ధనరాశి తోడనే అవినశముగఁ బంచిరి. జనీజరీ లచటి మైదానములందుఁ జేరి మద్యపానాద్యనేక దుర్వ్యవసాయనంబుల నిమగ్నులైరి.

ఈలోన, జనీజరీకాల తరంగము భయంకరముగ విఱిగినంతనే, ప్రధానామాత్యుఁ డితర మంత్రులను గూడ జేరి, కర్తవ్య మాలో చింపుచుండ, సలీము పాదుషా పద భ్రష్టుడైన వార్త దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. అస్థానమున జ్యేష్ఠ రాజకుమారుఁడు ముస్తఫా ప్రతిష్ఠితుఁడాయెనని గూడ దెలిసెను. అమాత్యాది ఘనాధికారుల యావస్థ కడుంగడు సంకటముగనుండెను. ముస్తఫాచర్యను ఖండించి

తగు ప్రతిక్రియ : నలువవలయునా? 'లేక' ఆమోదింపవలయునా? రాజ్యపదచ్యుతుడైనను, తుదకు సలీమే విజయము గాంచనగును. అట్టి యెడ వారు ముస్తఫా రాజత్వము నామోదించినచో, గ్రూర మరణమునకుఁ బాల్పడుదురు అట్టులగునని యెంచి, ముస్తఫా పిశాచకృత్యము బ్రతిఘటింపఁ గడంగినచో, నొకవేళ నాతఁడే జయించునేని, వారలకు ఘోరమరణము తప్పదు. మఱియుఁ రాజ ధానియందలి ఇతర సైన్యము లేవంక దిరుగునో తెలియదాయెను. ఆసైన్యములను శాసించిన, దల్తబను పాషా యొక్కడే శాసింప వలయు. అన్యులనమర్థులు కావుననే, రాజభటుఁ డొకఁడు పాషాను గొని తేట రయంబునఁ బోయెను. ఆసమయమున రాజధాని స్థితి యటు లుండెను.

భటుఁడు విరమించువఱకు నేమియు మాటాడక దల్తబను పాషా నిశ్చలముగనుండెను. అనంతరమైనను ఆమహానీయుఁడేమియు బలుక డాయెను. కొంత తడవాతఁడు చింతాపరుడై, రాజభటుఁ డాలింప కుండ గ్రీకు యువజనశ్రవణమున స్వీయవిచారోదంతము నెఱుక పఱ చెను. అనంతరాజధాని నంతయు సంక్షోభింపఁజేసిన దారుణ నర మారణకర్త తనభార్యయే అనియు, ఆమెతోఁబాటు అమీనాయును బంధింపఁబడెననియు జనీజరీ విప్లవనమాచార మాలించినంతనే ఖలీలుఁడు మెఱుపువలె నదృశ్యుఁ డాయెననియు నాతఁడు తెల్పెను. గ్రీకుయువ కులు సహజముగా విస్మయ భయాక్రాంతచిత్తులైరి. అం దనుక విష రీతమై, విస్మయజనకమై, కడు నిఘాఢమై, దుర్గాహ్వయై యుండిన ఖలీలుని ప్రవర్తనము సువ్యక్తమాయెను. తమ మిత్రుని వివేచనా ప్రాగల్భ్యము, కార్యదీక్ష, కార్యదక్షతయును నిరుపమానముగఁ గడు బ్రశంసనీయుముగ గొన్నించెను. నొక అంతలో రేపు జొచ్చెను.

తోడనే దల్తబను పాషా నిజానుచరసమేతుడై ప్రధానామాత్య

మందిరమునకుఁ బ్రయాణమాయెను. బాటలన్నియు జనశూన్యములై యుండెను. క్రూరులగు జనీజరీలకు వెఱచి గృహస్థు లెల్లరుం దమ గృహములను భద్రముగ బిగించుకొని డాగియుండిరి. వారెల్లు పోవఁ బోవ, వజీరు మందిరము నమీసించెను. ఆయమాత్యశేఖరుని సైనికు లచట సాయుధులై అప్రమత్తులై తిరుగాడుచుండిరి. లెక్కలేని కర దీపికలును దీపరాజములును దేవీవ్యమానముగ వెలుంగుచుండిన కారణమున నాతావంతయు స్ఫటముగఁ గాన్పించుచుండెను.

దల్తబను పాషాను గుర్తించినంతనే యచటి సైనికులు సముచిత వినయ గౌరవపురస్కరముగాఁ దమ ఆయుధములు బ్రదర్శించిరి. పాషాతోఁబాటు జూలియను లూకానులు గూడ సింహద్వారము నతిక్రమించి యచటి తొలి మందిరమున నిలిచిపోయిరి. పాషా సూటిగాఁబోయి, అమాత్యాదితర ప్రముఖ నికరసంకీర్ణమగు సభా భవనము జూచ్చెను. మహత్తర కార్యాలోచనా నిమగ్నులై ఇతి కర్తవ్యతావిమూఢులై నంకటవడు నా సభాసదులకు పాషా రాక ఎంతయు నానందదాయకముగనుండెను. ఆమహాసీయువకు సముచితాసనముం జూపి, అధ్యక్షత వహించిన వజీరు విషయ మెఱింగింప దొడంగెను.

“ఆర్యా! నలుబదివేల సంఖ్యగల జనీజరీలు దుర్గపరివరములం గల మైదానముల నాక్రమించియున్నారు. ఇతర కాల్బలమును అశ్వ బలమును గూడ తమతో నేకీభవింతురను నిబ్బరమున వారింకను విజృంభింపక ప్రస్తుతము విడిసియున్నారు. మిత్రమా! ఇట్టి యెడ మనకుఁ గర్తవ్యమెద్దియో ఎఱింగింపుము.”

తోడనే పాషా ఇట్లు బదులాడెను.—“ఆర్యవరా! కర్తవ్యము సువ్యక్తము. ఈముస్తఫా తన రాజత్వము నిలుపుకొనఁజాలఁడు. సమ్రాట్టగు తనజనకుని దారుణముగ భంగపఱచిన క్రూర సైనికా

హృదయము బురస్కరించుకొని తక్షణము సింహాసనాగోహణ మొనరింపఁ గడంగుట దుర్మార్గము, అమానుషమును గదా. కాన, నేనా కాపురుష ప్రయత్నమునకు సాయపడఁజాలను. ఇటులా వరించుటకడు నపాయకరమని ఎఱుంగుదును. జయాపజయము లితర రాజ్యసైన్యా వళిపై నాధారపడియుండు ఆనంఖ్య ఏలబడివేలు—

“ప్రభువతంసమా! ఆస్థానము నీయధీనము గదా!—”

“అమాత్యశేఖరా! అటులని విశ్వసింపి నీబృరముగ నుండరాదు. ఈసమయమున నెట్లు—”

“మొన్ననే గదా నీవొక జనీజరీ విప్లవము నడచితివి!”

వజీరట్లు పలికినంతనే దల్తబను పాషా తనకా యవసరమున విజయ మొడగూర్చిన ఖాలీలుని దలంచి, అపీరుఁ డిప్పుడు లేడు గదా యని విచారించి, నిట్టూర్పుపుచ్చి, ఇట్లు లనెను.—

“ఆర్యవరా! ఆసమయమున నైనను, అంతమున సైనికులు నన్ను బీడించిరి: సులేమాను మశీదు చెంత కదీస్కారుని ఛిన్నమస్తకము గాన్నించునని బాసయొనరించి, వారల నూటడింపఁ గడంగితి: కాని వాని శిర మచట గానరా దాయెను—సైనికులు తోడనే నన్ను జుట్టి ముట్టి వధింప సంసిద్ధులైరి.—”

ఆముహూర్తమున నొకరాజోద్యోగి సభాభవనద్వారమును గుభా లునఁ బోఁద్రోచి, నూటిగఁబోయి వజీరుని జూసి సాష్టాంగమాచరించి ఇట్లు విన్నవించెను—“మహానీయా! చిత్తగింపుడు—ఇప్పుడే యొక వార్త తెలియవచ్చెను—”

“ఏమియో సత్వర మెఱింగింపుము.”

“దేవా! బైరక్తరు పాషా యను ప్రసిద్ధయోధపుంగవుడు బల్లే రియా దేశమునందలి సైన్యములన్నింటి నాయుత్త పఱచికొని రయంబున నరుదెంచువాడు.”

తదవసర సంతోషాతిరేకమున గడ్డము సారించుచు వజీ రిట్టు లనెను.—“అల్లాకుఁ బదివేల వందనములు! బైరక్తరు పాషా స్వామి భక్తిపరాయణుఁడు. కొన్ని సంస్కరణములు ప్రవేశపెట్ట నెంచి న సలీముసుల్తాను దుర్మదాంధులగు జనీజరీ లెదిరించు నవకాశము లేకుండవలయునని ఎంచి స్వీయసైన్యసమేతముగా రావలయునని బైరక్తరు పాషాకు వర్తమానమంపెను. ఆమహనీయుఁ డిపుడే యచట నున్న మేలు గదా!”

“వజీరు మహాశయా! పాషా మజిలీలలో దడయక హుటా హుటి నరుదెంచుచున్నాఁడు. సైన్యము డెబ్బదివేలు గలదు. అందలి లఘుసైన్యము లొక జాములో నగరము జేరఁగలవు.”

రాజోద్యోగి అట్లు పలుక, దల్తబను పాషా ఇట్లు లనెను.—

“మిత్రులారా! మదీయ నిర్ణయము దైవ ప్రేరితముకావలయు. ఇక గాలహరణ మొనరింపక, మన సైన్యములు నిలిచియుండు నెల వున కరిగి ఈవిషయ మెఱింగింతు—సెలవిమ్ము.”

పాషా యట్లు పలికి, జూలియను లూకానులు గూడ సత్వారా ధులై వెంట నరుదేరి, దన హయమారోహించి, మనోవేగమునఁ బ్రయాణమాయెను.

పాషా సందేశపరిణామ మెటులుండునో యని తత్సమాగత సభికు లందఱు సమానభయానుమానసంభరితస్వాంత్యులై నీరీక్షించుచుండిరి. అటుఁగాక గంటకాలము గడియ నభాభవనమున లూకాను ప్రత్యక్షమాయెను. ఆ వీరుఁడు తోడనే వజీరునకు సముచితసాష్టాంగ మాభరించి భయవినయము లుట్టిపడ విస్పృష్టముగ నిట్లులనెను.—

“దేవా! దల్తబనుపాషా పంచిన సందేశ మెఱింగింతు, చిత్తగింపుఁడు. ఆశ్వికదళము పాషా ముఖంబున విషయమాలించినంతనే” విశ్వసనీయుఁడగు బైరక్తరు పాషాయర్థుడెంచువఱకు జనీజరీల గూడక

తాటస్థము వహించి యుందురనియు, అతని నాయకత్వము నామోదింతుమనియు సమయ మొనరించిరి. నిదర్శనపూర్వకముగా దల్తబను పాషా ఈ యుంగర మంపెను—చిత్తగింపుడు.”

గ్రీకు యువకుఁ డట్లు పలికి యొనంగిన ముద్రిక నందుకొని, పరిశీలించి, దల్తబనుపాషా అంపినదే యని గ్రహించి, సంతసించి వజీరాతని నుద్దేశించి “నీ నామధేయ మెద్ది?” యని ప్రశ్నింప గ్రీకు యువకుఁడు సవినయముగ నిట్లు బదులాడెను.

“దేవా! నన్ను ‘లూకాను వాసిలో’ యని పిలుతురు. నేనొక జమీందారు పుత్రుఁడను. నా జనకుఁ డాబ్బేనియాయందు జీవించు వాడు.”

“ఔనాను. ఈ నామధేయుఁడు రాజభక్తుఁడని వినియుందుము. వసీలో! లెము. నిన్నీ ప్రసిద్ధ రాజాస్థానమున ద్విభాషిగా నియోగించితి.”

వజీరు పలుకులు వీనులఁ బడినంతనే లూకాను మ్రాన్పడెను. తన కట్టి మహాగౌరవ మలవడునని ఆతఁడు కలనైనఁ దలంపలేదు. తదుద్యోగ మసాధారణ మైనదగుటచే, పచటి రాజోద్యోగు లాతని నెంతయు నభినందించిరి. ఆ ముహూర్తముననే జూలియను అరుదెంచి, సవినయముగ వజీరునకు సాష్టాంగ మాచరించి, ఆశ్వికదళ మువలెనే కాల్బలమును ఫిరంగిదళమునుగూడ బైరక్తరు పాషానాయకత్వము నామోదించిరని తెలియఁబఱచెను. తన మిత్రుని వలె నాతఁడును నిదర్శనముం బ్రదర్శింప, ప్రధానామాత్యుఁ డమందానంద కంపితహృదయుఁ డాయెను. అనంతరమా యువకుని నామధేయము బ్రశ్నింప నాతఁ డిట్లు విన్నవించెను.—

“నన్ను జూలియను మెలిడాయని పిలుతురు; ధనవంతుఁడగు నొక వర్తకుని కుమారుఁడను; మేము ‘లెమ్బాను’ దీవియం దుండు

వారము.”

“ఓనాను. నీ జనకుడు ధనవంతుడనియు, యోగ్యుడనియు విని యుందుము. మెలీడా! శుభవార్త దెచ్చితివి—నిన్నీ యాస్థానమున రెండవ ద్వితీయాగ్రహాన్ని నియోగించితి.”

తన మిత్రుడగు లూకానువలె నాతడును ఆనందపరవశుడాయెను. లూకానును, ఇతర రాజ్యద్యోగులును ఏకకంఠమున నాయదృష్టవంతు సభినందించు నవసరమున, ఫిరంగిబండ్ల ధనధనధాన్యములును, ఆర్థికదళింఖానినాదములును, పదాతుల దడదడలును, ఇతరసైనికారవంబులును విన్నప్తముగ వినవచ్చెను. స్వీయసంరక్షకసేనాముఖంబున దల్తబను పాషా యరుదెంచుచుండెనని వజీరాదులకు వ్యక్తమాయెను.

౩౨

మహమ్మదు సుల్తాను

వివిధఘటనాసంఘటితమగు నీరేయి మన కథాంతరవాత్రులకేగాక తురుష్కుసామ్రాజ్యనగరవాసులకుఁగూడఁ బ్రసిద్ధము. నూరొవ్విదయమైనంతనే రాజధాని వివిధప్రవాదసంక్షుభితమాయెను. క్రమముగా యధార్థస్థితి తెలియవచ్చెను.

కాన్తాస్టానగరము రెండు యుద్ధశిబిరముల కాలపాలమాయెను. దుర్గపరిసరము జనీజరీపై న్యసంకీర్ణము. హతభాగ్యుడగు సలీము సుల్తాను నిజదుర్గాంతర భావ్యమందిరమున బంధితుడై యుండెను. ఆభయంకరపై నికులులము సృష్టించిన ముస్తఫా రాజత్వమునిలువ

వలయునని దృఢనిశ్చితులై, అప్రమత్తులై యుండిరి. ఏబదివేలసంఖ్య గల ఇతరసైన్యములు బైరక్తరుపాపా యరుదెంచువఱకు నగరశాంతి భంగపడకుండ కాపాడుదుమని యొడఁబడి, తాత్కాలికముగ దల్ల బనుపాపా నాయకత్వమున వజీరు భవనము చుట్టు విడిసియుండిరి. వారు సింహాసనచ్యుతుడైన సలీము పక్షముగాని, జనీజరీసేనాపరి కల్పితచక్రవర్తియగు ముస్తఫాపక్షముగాని వహింపక, ఔదాసీన్యము వహించి, ఈలోన నమాత్యాదిపూర్వరాజక్షేమంకరుల కే యపాయము వొరయకుండ గావలియుండుటకు సంసిద్ధులైయుండిరి. జనీజరీనాయకుండగు ఆగాకుఁ దమ నిశ్చితాభిప్రాయము వారు తెలియఁబఱచిరి. ఆసైన్యములు తప్పక తమతో నేకీభవించునని విశ్వసించియుండిన జనీజరీల హృదయమంతఁ గొంతకంపించెను. ఐనను, ఆసైనికులు తీవ్రపడి వారిం దమదెన ద్రిప్పుకొనునెఱంబున వారిని దాఁకక, సహనము వహించి మిన్నకుండిరి. ఏమన, దల్లబను పాపా సాధారణవ్యాపారముల జడుడయ్యు, రణవ్యాపారసారంగతుండగుటచే నముచితసన్నాహము లతిరయంబున నొనరించి, అప్రమత్తుడై యుండెను. నిజప్రతిభావిశేషంబున నావీరవరుడు వజీరు భవనమును దుర్గప్రాయముగ, వైరిజనదుర్భేద్యముగ నొనరించెను. ఆనాయకుఁడు బయలుప్రదేశముల నాక్రమించి, వీధిమొగలందు శతఘ్నులు నిలిపి, సముచితవ్యూహము బన్ని సహస్రసయనములతోఁ గావలియుండెను.

ఉదయసమయమున బరిస్థితు లటులుండెను. ఇంక నసంతసేనా ముఖంబున నరుదెంచు బైరక్తరుపాపా ఎటు లాచరించునో యెఱుంగక, పలువురు కలువిధము లాడఁదొడంగిరి. సలీముపాదుషా రెండు మూడువారముల క్రిందట నంపిన ఆజ్ఞననుసరించియే ఆపాపా యరుదెంచువాడని ఎవ్వ రెఱుంగరు. ఆరహస్యము వజీరొక్కఁడే ఎఱుం

గును. బైరక్తరుపాపా సలీము పక్షపాతీయని కొందఱును, అట్లు కాన్పించినను నమ్మరాదని కొందఱును, అతఁడు తప్పక ముస్తఫా రాజత్వ మామోదించునని మఱికొందఱును ఉహించిరి. మూడవ యాహాయే సమంజసముగఁ గాన్పించెను. ఏమన, బలవంతులును మూర్ఖచిత్తులును నగు జనీజరీలు సలీమును సింహాసనభ్రష్టు నొనరించి ముస్తఫాను అందు నిలిపి అతని రాజత్వము సుస్థిరమొనరింపఁ జలము వహించియుండిరిగాదా. మఱియు నితరసైన్యములు బైరక్తరుపాపా నాయకత్వ మామోదించి మెలంగుటకు సిద్ధముగ నుండెను. ఇట్టి సంకటసమయమున నాపాపా జనీజరీపక్ష మవలంబించెనేని, రక్తపాతము లేకుండ కార్యము సుభువుగాఁ జక్కబడును.

మధ్యాహ్నమగుసరికి బైరక్తరుపాపా లఘుసైన్యములు రాజధాని ప్రాకారముల క్రింద గోచరించెను. మఱి రెండుగంటలలో నా మహాసేనావాహిని అంతయు దృగ్గోచరమాయెను. ముం దేమగునో యని పురజనులెల్లరు మిక్కిలి తహతహలాడిరి. జనీజరీ సేనానాయకుండగు ఆగా ఒకదూతను జీరి బైరక్తరుపాపాకు సందేశమంపెను. నగరపరిసీతుల నెఱుకపఱచి, ముస్తఫా రాజత్వ మామోదించవలయునని అర్థించి, ప్రధానామాత్యపదవి వహించి సామ్రాజ్యము శాసింపవలయునని పాపాను ఆగా కోరెను. ఆసమయముననే వజీరు మంత్రీవర్గములో నొక్కని బైరక్తరుపాపాకడ కంపెను. అమహా నీయుఁడు జనీజరీల దూతను గాంచినంతనే కుపితుఁడై, గర్హితుండగు ముస్తఫాను దొలగించి, సలీమును బునఃప్రతిష్ఠ నొనరింపవలయునని కఠినముగఁ బ్రతిసందేశ మంపెను. వజీరు దూతకు సుస్వాగత మొనంగి తా నెన్నటికిని సలీము పక్షపాతీనేయని ఆతఁ డెఱింగించెను. ఆదూత దల్తబనుపాపాకు ఒక జాబు కొనివచ్చెను. అందు ఖాళీలుని నామాక్షరములు కాన్పించినంతనే, ఆప్రభు వానందకంపిత

హృదయుడై, తత్తరంబున విప్పి ఇట్లు చదువుకొనెను.

“ప్రియమిత్రమా! నీవ్రవర్తన మెంతయు శ్లాఘనీయము. నేను బైరక్తరుపాపా శిబిరమున నుంటినని ఈలేఖవలనఁ దెల్లమగును. సలీముపాదుషా విజయుఁడు గావలయు. ధృఢతమవిశ్వాసబద్ధుండవై శక్తివంచన లేకుండ కృషిసల్పుము: శుభము తప్పక ప్రాపించున. ఉదారహృదయా! నేనొసరింపవలసినకార్య మొనరించి కృతకృత్యుడఁ గాఁగలను.

భవదీయ ప్రియమిత్రుఁడు,

ఖలీలుఁడు”.

గుణగరిష్ఠుఁడగు ఖలీలుఁడు శ్రేయముగనుండెనని తెలిసినంతనే పాషా మిక్కిలి సంతసించెను. అందనుక నాయపూర్వపూరుషున కెట్టి యపాయము వాటిల్లెనో యని ఆతఁ డెంతయుఁ దల్లడిల్లుచుండెను. బైరక్తరుపాషా సందేశముతోడనే ప్రచురింపఁబడెను. దల్తబను పాషా వేయివ్రతులు దీయించి, తన యధీనముననుండు ప్రతి నాయకున కొకటి అందఁజేసెను. ఆ యా నాయకు లా సందేశము దమ సైనికులమ్రోలఁ జదివి వినిపించిరి. తోడనే అమ్మహాసేనావాహిని రోదసీకుహర మదరునట్టు లేకస్వరమున “సలీముపాదుషాకుజే!” యని ఘోషించెను. వివిధసైనిక నికాయములను శాసించు ప్రధాన నాయకులు దల్తబనుపాషా ఆజ్ఞ కెదురాడక మెలంగుదుమని తదవస రోచితోత్సాహతమకమున సమయ మొనరించిరి.

కాని, తత్ప్రసిద్ధదినాంతమున, రాజ్యభ్రష్టుడైన సలీముపాదుషా పథ్యుఁడాయెనని దారుణముగఁ దెలియవచ్చెను. కుమారుఁడగు ముస్తఫా ప్రోత్సాహమునఁ గూర్చాత్ములగు జనీజరీలు మదిరము తలకెక్కి, నటు లాచరించిరట! నిజమగునా? సలీము విగతజీవుఁ డాయెనని జనీజరీలే ప్రకటించుచుండుటచే ననుమానమున కెడము

లేకుండెను. తోడనే నగరమున హాహాకారములు దయించెను. స్వామిభక్తి పరాయణులగు సైనికు లా యమానుషకృత్యము సైవ జాలక నితాంతక్రోధప్రకంపితులై, బైరక్తరుపాపా యరుదేలువలకు దాళజాలక, తామే జనీజరీలను దాఁకవలయునని తదవసరావేశమునఁ దత్తరపడిరి. వజీరునాజ్జవడసి దల్తబనుపాపా తోడనే రణాభిముఖుఁడాయెను.

జనీజరీలు సముచితసన్నాహము లొనరించికొనియే యుండిరి. వారు దుర్గమునందును నౌకాశ్రయమునందును తదితరస్థలములను నుండు బలిష్ఠశతఘ్నుల నాయత్తమొనరించుటయేగాక మఱిగొంత సైన్యముగూడ సమకూర్చుకొని అధికతరబలవంతులై యుండిరి. వారి సంఖ్య ఇపు డేబదివేలాయెను.

సూర్యాస్తమసమయమున యుద్ధము భయంకరముగఁ బ్రారంభమాయెను. నిరంతరము గలకలల్కాడు రాజధాని చాచుకావినర మారణమున కాలవాలమాయెను. భయంకరజలధరంబు లన్నియు నొక్కచోఁ బ్రోవై పట్టు లేడతెరిపిలేక గర్జించు శతఘ్నీరవంబులచే నగరము ఘూర్ణిల్లఁజొచ్చెను. దల్తబనుపాపా నిజసమరకౌశలమచ్చు పడ శక్తివంచనలేకుండ పాటుపడెను. రాజభక్తియుతులగు సైనికులు భయమెఱుంగక దీక్షమెయి బోరాడిరి. కాని, జనీజరీలు బలసాహసంబులు మఱియు బ్రశంసనీయముగ నుండెను. వారియవస్థ కడు సపాయకరముగ నుండెను. అపజయము ప్రాప్తించునేని, తమకు మరణమే శరణ్యముగాని, తా మొనరించిన రాక్షసకృత్యమునకు వేఱుపరిహారములేదని వా రెఱింగియుండిరి. ఆకారణమున నాసైనికులు ప్రాణములపై నానవీడి హోరాహోరి పోరాడిరి. దల్తబను మూడుసారులు వెనుదిరుగవలసినవాడాయెను. ఇంకను ఆతావున నిలిచియుండుట అతిసాహసము, కేవల మవివేకమని యెంచి అమహా

నీయుఁ డాహవరంగమునుండి మఱలనుండిన సమయమున బైరక్తరు పాషా సైన్యము లరుదెంచెను.

తోడనే డీలువడిన రాజసైన్యములు నూతనోత్సాహము నహించి పోరాటమునకు దొరకొనెను. విప్లవకారులగు జనీజరీలు అనంతరిపునేనా పరివృత్తులై అవిరళశస్త్రాస్త్రములకు గుఱియైరి. బైరక్తరు పాషావృద్ధు డయ్య భీమబలుండై విజృంభించెను. వీరుఁడగు ఖాలీలుఁ డాతని పార్శ్వముననుండి రిపుజనభయంకరుండై వెలింగెను. దల్తబను పాషా గ్రీకుయువజన మధ్యస్థుడై వేటొక తావున వైరిజనకాంతారమును దహింపఁ జేయఁ దొడంగెను.——“ సలీము మరణమునకు బ్రతిక్రియ యగుగాక ! ”——“ సింహాసనమాక్రమించిన దుష్టాత్ముడు——ముస్తఫా మరణించుగాక ! ”

“ మహమ్మదు పాదుషా చిరతరాయు రారోగ్యభాగ్య మనుభ వించుగాక ! ”——అట్లు బైరక్తరు పాషా సైన్యముల, జెలతేగు నిరంత రధ్వనములకు నట్టులే దల్తబను పాషా సైన్యమునందుఁ బ్రతిధ్వనులు వెలువడెను.

సమరమా తీరున సంకులముగ జరుగుచుండెను. నిశీధనసమయ మున బైరక్తరు పాషా నిజప్రత్యేకసైన్యపరివృత్తుడై తద్రంగము నుండి తొలంగి, నిరోధింపఁ గడంగు వైరులఁ జెక్కాడిఁ రాజాంతః పురము జొచ్చి, పితృఘాతుకుఁడగు ముస్తఫానుగాంచెను. ఆదౌర్భా గ్యుఁడు బైరక్తరు పాషాను జూచినంతనే భయవిహ్వలుడై, స్వీయ సంగ్రాహకార్యమా ధీరవరుని చరణముల నాశ్రయించెను. పాషా క్రోధ ఘూర్ణమానమానసంబున నిట్లు గర్జించెను.——

“ ఓరి తులువా ! పితృఘాతుకుఁడా ! రాజద్రోహీ ! దేశద్రోహీ ! ననుభాలుపాపాత్ముడు తగిన ఫల మనుభవింపక మనఁజాలడు ! ”

ముస్తఫా యిరువదియూతేండ్ల యువకుడు. రాజ్యమాసింది తన

జనకుని మరణమున కొడబడెనే గాని, ఆతఁడు పారుషమెఱింగిన వీరుఁడు కాఁడు. ఎట్టులైనఁ దన ప్రాణము నిలుపుకొననెంచి మోఁకరించి దీనాతీదీనస్వరమునఁ బ్రార్థించెను. పాపా యిట్లు గర్జించెను.—

“ఓరీ! నీరము సైరింపరాదు. సైరింతుమేని విప్లవమును, చౌర్యమును, పితృభూతమును ప్రోత్సహించుటయగు— సైనికులారా! చూచెనరే!”

తోడనే పదిపండ్లఁడు ఖడ్గము లొక్కసారి మెఱసి, ముస్తఫా దేహము ఛేదించెను. తక్షణము “మహమ్మదు సుల్తానుకు జే” యను ధ్వనులచే నా యంతిపురంబంతయుఁ బ్రతిధ్వనించెను.

ఈలోన తండ్రిపతండములుగఁ బైకొను వైరిచమూనిపహంబుల కోహఱించి జనీజరీలు దారుణసంకల్పధురీణులై, కడు విశాలమగు మందుగుండుగిడ్డంగిచుట్టుం జేరి ఉత్తమశత్రుఘ్నీ సాహాయ్యంబున రాజసేనలను భస్మీభూత మొనరించుచున్నారని బైరక్తగు పాపాకుఁ దెలియవచ్చెను. ఆ వీరవరుఁడు తోడనే అటు బోయెను. దయ్యముల నలఁ బోరాడు జనీజరీల నాస్థలమునుండి మఱల్పవలయునని దల్తబను పాపా కడుంగడు ప్రయత్నించుచుండెను గాని, నిరర్థకమాయెను. జూలియను లూకాసులు పాపా చెంతనే యుండి నిరుపమాన ధైర్యస్థైర్యములతోఁ బోరాడుచుండిరి. కాని జనీజరీల బలసంకల్పము లమోఘముగ నుండెను : తాము సృష్టించిన ముస్తఫా తెగటారెనని తెలియవచ్చినను జలింపక, ద్విగుణీకృతబలస్థైర్యములతో శత్రుసంహార మొనరింపఁ దొడంగిరి.

జనీజరీ పూహము ఛేదించవలయునని బైరక్తరు పాపా ప్రయత్నించెను. మందు గిడ్డంగి ముందట బాలచంద్రాకృతి మువ్వరున తేర్పడి వారు నిర్వక్రపరాక్రమము బ్రదర్శింపుచుండిరి. సముద్రతరంగములవలెఁ బలుతెంచు బైరక్తరు సైన్యముల నావంతయు సరకు

సేయక జనీజరీ లచలాకృతి దాల్చి నిలిచి ప్రచండరిపుజనోచితస్వాగత మొసంగిరి. పాపా మహావీరుడయ్య, మఱల వలసినవాఁ డాయెను. ఈలోన, ఖలీలుఁ డొక సేనాముఖంబున బాటి వైరులంజుట్టి తత్సేనా పార్శ్వము నాకస్మికముగ భేదింపవలయునని ప్రయత్నించెను. ఆ ప్రయత్నమును వ్యర్థమాయెను.

దల్తబను పాపా బైరక్తరు పాపా చెంతకరుదెంచి తామింక జయము గాంచుట కల్లయని దైన్యముగఁ బలికెను. బైరక్తరుగూడ నా విషయమెఱింగియే యుండెను. ఐనను, ఆ ధీరోదాత్తచిత్తుఁడు విహ్వలింపక, ఇట్టులనెను.—“ఆర్యా! మన దురవస్థ విస్పష్టము. ఐన నేమి?—ఒక ఉపాయ మాలోచించితి. నీవు సత్వరమేగి మందు గుండు గిడ్డంగి చెంతనుండు మన సైన్యములను స్థలాంతరమునకు భద్రముగఁ నటలింపుము. ఆలసింపకుము.—మహమ్మదుతోడు—మదాజ్జానుసారము మెలంగుము—పొమ్ము!”

నిజసైన్య సమేతుడై దప్పునకుఁ బోవలయునని ఖాళీలునకుఁ గూడ నాపాపా వర్తమానమంపెను. అనంతర మావీరవరుఁడు తన యిచ్చకువచ్చు నైదువందల ఆశ్వికదళమును మాత్రము దన చెంత నుంచుకొని తక్కుంగల రాణున నవ్వలకంపివైచెను. బైరక్తరు పాపా అభిప్రాయమేమి కావలయును?

తదల్పసేనా ముఖంబున నా మహావీరుఁడు వాయువేగమునఁ బాటి, నిశాచరనన్నిభులగు జనీజరీలను దాఁకఁ గడంగెను! ఫిరంగి గుండ్లు సంతతధారా పాతముగ గుఱియుచుండెను; సైనికులు క్రమ ముగా తారున మరణించుచుండిరి; తుపాకి గుండ్లు బైరక్తరు పాపా చుట్టును టిప్పు టిప్పునఁ బాటుచుండెను. ఐన నా వీరాక్రగేనరుఁ డించుకేసియు జలింపక, కరవేగమున బోదొడంగెను. హతశేషు లగు సైనికులు గూడ దత్సమాన ధైర్యముతోఁ బాటిరి.

బైరక్కరు పాపా అంత సింహనాద మొనరించి, మహానగమును
 భేదించు పిడుగువలె మొదటి జనీజరీ శ్రేణింజించి, ఉన్నాడునివలె
 నింకను బోదొడంగెను. రాజభక్త్యావేశముననో, లేక, తన స్వామి
 ధైర్యసైర్యములు దనకు నలవడుటచేతనో—ఆతని వాసువముగూడ
 నిశ్చలతీవ్రగమనము వీడకుండెను. రాజ సైనికులు పెక్కుండు మల
 మల మాడి మ్రగ్గుచున్నను, సజీవులు మాత్రము విపరీతావేశమునఁ
 జేయఁగల శత్రుసంహార మొనరింపుచు దమ నాయకుననుగమించిరి.
 సముత్తంగ తురంగా చూడుడై, జరామరణ రహిత దివ్యచిరుష
 సన్నిభముగ గండు మీటి అనుక్షణ మొక పదిమంది జనీజరీలను
 గూల్చు నామహావీరుని బలధైర్యసాహసములు కేవల మనస్యసాధార
 ణముగ నుండెను. జనీజరీల రెండవశ్రేణియు విచ్చిన్నమాయెను.
 భయంకరశత్రు జనమధ్యమున స్వైరవిహార మొనరించు నావీరహరుఁ
 డు లేజోమయుడై దుర్నిరీక్షుడై, అప్రతిహత దండధర సన్నిభుడై
 దీపించెను. సమున్నత గంభీరాకారము, రక్తానల సన్నిభనయనము
 లు, భయంకర మానవరుధిరార్ద్రవస్త్రములు, నిశ్చలతటిల్లత సమా
 నకరవాలమును జనీజరీల నధీరుల నొనరించెను. అంత దృతీయశ్రేణి
 గూడ విచ్చిన్నమాయెను. గిడ్డంగి సమీపమాయెను.

గిడ్డంగి సమీపించినంతనే పాపా తన యశ్వమును నిలిపి, పుడ
 మికి లంఘించుచు నాతావునఁ గాఁపుండు జనీజరీని ఒక్కవేటున
 ఖండించి, చేజిక్కిన ఫిరంగి గుండు గట్టిగబట్టి, వైచియున్న ద్వార
 మునఁ దన బలిమి కొలది వినరెను. తత్కవాట మయోమయ
 మయ్యు, భూరిధ్వానమున వివృతమాయెను. అంత నామహావీరుఁడు
 సింహనాద మొనరించి, అచ్చటి సైనికులెల్లరు నాలించునట్లు ‘మహా
 మృదు సుల్తానుకు జే! యని అఱచి, నిర్భయముగ నాగిడ్డంగి బ్రజే

శించెను! ఆహా! ఆమహానీయుని సంకల్పమేమి కావలయు?

పాపా యందుఁ బ్రవేశించి ఒక్కనిముసమాయెను. జనీజరీలు దురంత విస్మయభయాకులచిత్తులై చూచుచునే యుండిరి. అంతలో నెంతటి ఘోరము! పదివేల ఫిరంగు లొక్కసారి మోగినట్లు, ప్రళయకాల మానస్సమైనటు లొక మహానినదము విననాయెను. బహుశ్రోశ విస్తీర్ణమగు నామహానిగరము భయంకర భూకంపముననోయన దారుణముగఁ బ్రకంపించెను. ఆక్షణమ పెనుమంట యొందు రయంబున మింటి కెగయ, నసంతాకాశము నిరవకాశమాయెను. అన్యసాధనాసాధ్యమగు నాగిడ్డంగితోడనే తుత్తునియలాయెను. ఆహా! ఆభయానక దృశ్యము నర్థనాతీతము! యుగాంత ప్రళయావనర భయంకర నిర్ఘాతనిర్ఘోషమున సమున్నతపర్వత ప్రాయముగ మిన్నంటు నామహాజ్వాలయందు రూపుసెడిన మానవాకృతులు వేసవేలు గోచరించెను. ఇరువదివేలు జనీజరీలా తెఱంగున నొక్కముహూర్తమున నశించిరి!

ప్రదేశమంతయు గొన్నినిమిషములు కడుభయంకరముగఁ బ్రళాంతమాయెను. నిజామేయబలధైర్యస్థైర్యనమంచిత రాజభక్తికి సాక్షి భూతముగ బైరక్తరుపాపా వీరిస్వర్గము వడసెను. ఆతని ఐదు వందలసైనికులుగూడ నిరుపమానసాహసము బ్రదర్శించి మరణించి చిరతరయశోవిరాజితులైరి. బలవంతులగు జనీజరీలను జయించుట కయ్యదే తరుణోపాయము. తోడనే, దల్తబనుపాపా యొకవంకను, ఖలీలుఁ డొకవంకను రయంబునఁ దమ సైన్యముఖంబుల బయలుదేటి విగ్రహిని విప్లవకారులను దాఁకఁబోయిరి. కాని, బలధైర్యములుండిగిన ఆసైనికులు శత్రుములువీడి, మోకరించి, శ్రుమాభిక్ష నర్థించిరి. అట్టికార్యమున పాపా నిమగ్నుడైయుండ, రాజదూతయొకఁ

డరుదెంచి, సవినయప్రణామ మాచరించి, ఇట్లు లనెను.—

“మహాసీయా! మహమ్మదుపాదుషావారు నిన్నుఁ దమ సర్వ సైన్యాధిపతిగ నియమించిరి. మఱియు, భయాతిరేకమున సాయుధ విసర్జన మొనరించిన విప్లవకారులను శ్రమింపవలయునని పాదుషా వారు నాముఖంబున నాజ్ఞాపించువారు. పాదుషావారు నిజామా త్యాది ప్రసిద్ధజనసంక్షీర్ణసభాభవనమున సింహాసన మారోహించు వారు. ఈలోన నగరమున శాంతి నెలకొల్పి నీవు తత్పాలన మొన రింపవలయు. మగుడ పాదుషావారి ఆజ్ఞ యగుసంతనే, వారి దివ్య సముఖమునకు నీవరుదేటనచ్చును.”

అట్లు పలికి దూత వెడలినంతనే, జూలియను లూకానులు, రాజ సన్మానముగాంచిన పాషాను అభినందించిరి. కాని, పాషా యొకతా వున నిలిచి ఆనందించుట కవకాశములేదు. అశ్వరూఢుడై విప్లవ కారుల శ్రేణులంటఁబాటుచు వారి నాతఁడు గద్దించి రాజభక్తిపరా యణుల నొనరించెను. ఆతని గంభీరోపన్యాసము నాలించి జనీజరీ విప్లవకారులు చకితులైరి. నిరుపమానమగు నాపాషా వచోరచన ప్రావీణ్యము గాంచి గ్రీకుయువకులు కడు విస్మితులైరి. సమరశూరుఁ డగు నాతురుష్కప్రభువు తత్సంబంధకృత్యము లన్నిటియందు నఖండవిజ్ఞానము సహజముగఁ గలిగియుండెను.

హతశేషులగు జనీజరీలు చచ్చిన తమవారలకై కడు గుండుచు, తా మొనరించిన దౌష్ట్యము దలంచి పరితపించుచు దమతమసేనా నిలయములకుఁ బోయిరి. రాజభక్తిపరులై పోరాడిన సైనికులతో దల్లబనుపాషా క్రొత్తపటాలముల నేర్పఱచెను. ఆమహాసీయుఁడు విధివిరామ మరయక దీక్షమయి పాటుపడుటచే నాయాపనులన్నియు రెండుమూడుగంటలలోఁ బూర్తియయెను. నగరమున శాంతి సుప్రతిష్ఠితమాయెను.

దల్లబనుపాపాకు అంతట చిత్తశాంతి కలుగ, తన సహచరులగు జూలియను లూకానులను గాంచి ఇట్టులనెను.—

మిత్రులారా! మీరింక మన ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, అత్యంత భయాతురమున వేచియుండు కాంతల కిచ్చి సమాచార మెఱింగింపుడు—కాని, ఖలీలుఁ డేమాయెను?”

తన మిత్రుఁ డేమాయెనో గ్రీకులుకూడ నెఱుంగరైరి. అపూర్వ మనోహరాకారుఁడు, అసహాయశూరుఁడు, స్వార్థరహితుఁడు, త్యాగ శీలుఁడు, అన్యజనాసాధ్యమేధానంపన్నుఁడు, పురుషకుల ప్రదీపకుఁడు ఖలీలుఁ డేమాయెను? వారి యుత్సాహ మంతరించెను, హృదయము వికలమాయెను. అట్టి సమయమున, ఖలీలుని సేవకుఁడు సదకుఁడు గోచరించి సవినయముగఁ బ్రణమిల్లి, సగౌరవముగ నిట్టులనెను.—

“ప్రభువర్యులారా! నాస్వామి ఖలీలు మహాశయుల క్షేమసమాచారము దెలుపు వాడను. ప్రస్తుతము తన కార్యములందు నిమగ్నుడై యున్నకారణమున దా నరుదేఱజాల నైతి నని తెలుపవనెను.”

ముకుళించిన పాపాహృదయము తోడనే వికసించెను. జూలియను లూకానులు గూడ నానందపరవశులైరి. వారాతావున నింక దడయఁజాలక పోయిరి. పాపా క్షేమసమాచార మాతని భార్యకును పుత్రికలకును దెలుపవలయును : తమ రాక్షకై కడు దత్తరంబున వేచియుండు దమ మనోహరిణుల కానంద మొనగూర్చి, తామును ఆనందింపవలయును : మఱియు, జనకుఁడగు కదీస్కారుఁడు మృత్యుముఖమునుండి తొలంగి క్షేమముగ నుండెనని జాలేఖాకు నివేదింపవలయును.

దల్లబనుపాపా రేయి యంతయు బహుకార్య నిమగ్నుడై

అప్రమత్తుడై యుండెను. సముచితస్థానికజనపరివృత్తుడై యాతఁడు నగరవిధులందుఁ దిరుగాడి, వివిధస్థానికనిలయములు దర్శించి, సామ్రాజ్యాంతర నకలస్థానికానికాయముల సమక్షమునఁ జదువవలసిన ప్రకటనలు తయారుచేసి, పాదుషావారి దూతమగుడ నెపు డేరుదెంచునో, తాను రాజసభాభవనమే ముసలూర్తమునఁ బ్రవేశింపనగునో యని ఉవ్విభులూరుచుండెను.

మఱియొక విషయము గమనింపవలయు. క్రొత్తపాదుషావారిని దల్తబను పాషా ఎన్నఁడు గాంచి ఎఱుంగఁడు. కారణమేమన, పాదుషాపుత్రు లన్యుల కంటఁబడువారు కారు. అమాత్యాది ఉన్నత రాజోద్యోగులు సహితము వారినిఁ జూడఁజాలరు. అంతఃపురకామినీ జనంబుల వలె వారు నొక ప్రత్యేకమందిరమున నడంగి యుండుట నాఁటి తురుష్కసాంప్రదాయము. విద్యగఱపు గురువులు మాత్రము వారి నెఱుంగుదురు. ఆ కారణమునఁ గ్రొత్తసుల్తానును పాషామున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగఁడు.

ఉదయ మేడుగంట లైనంతనే రాజదూత అరుదెంచి, ఎనిమిది గంటలకుఁ బాదుషావారిని పాషా నందర్శింపవలయునని తెలిపి వెడతను. పాషా ఆనందమునకు మేఱలేదు. ఆతఁడు తోడనే స్నానాది కృత్యము లాచరించి, నిజాధికారలాంఛనవస్త్రధారణ మొనరించి, అంగరక్షకపరివృత్తుడై, అమితోత్సాహపూరితహృదయుడై రాజసభకుఁ బ్రయాణ మాయెను. తదంతర రాజోద్యోగి ఆ మేటి ప్రభువునకు సముచితస్వాగత మొసంగి, నవరత్నఖచితము సువర్ణకోశస్థము నగు ఖడ్గము నొసంగి, పాషా అంగరక్షకుల నటనిలిపి, వివిధవస్తు సమృద్ధమై వైభవసమన్వితములై యొప్పు మందిరము లనేకము లాతని దాటించి, ఒక మందిరద్వారమున నిలిపి ఇట్టులనెను.—

“ప్రభువతంసమా ! ఈ మందిరమున వేచియుండుము. పాదుషా

వారిపుడు దర్శన మొనంగుదురేమొ అరసివచ్చెదను.”

ఆ రాజోద్యోగి చూపిన మందిరమునందు దల్లిబనుపాపా ప్రవేశించెను. జులేఖా తైరజా గుల్నేరులును, జూలియను లూకానులును అందే సుఖోపవిష్టులై యుండిరి. వారిని గాంచినంతనే పాపా విస్మయానందపరవశుడై ఒక్కొక్కరిని గాఢాలింగన మొనరించి ప్రశ్నింపదా మేతెంచిన తెఱంగు వారెఱింగించిరి. సూర్యోదయము కాకమున్నె రాజభటుఁ డొకఁడు పాపా ఆరామమందిరమునకుఁ బోయి, దర్బారునందా ప్రభువు అమేయనూతనాధికారధుర్యుఁ డగు గావున రావలయునని ఆహ్వానించి ఆ యువతీయువకులను గొనివచ్చెను. వారా మందిరమున వేచియుండిరి.

ఆ సమాధానము ముగియునంతలోఁ దొంటి రాజోద్యోగి మగుడ నరుదెంచి నగౌరవముగ బ్రణామ మాచరించి పాదుషావారి సమక్షమునకు దయచేయుఁడని వారి నాహ్వానించెను. తోడనే జులేఖా తైరజా గుల్నేరులు తమ సుందరవదనములు తదూచిత వసనాచ్ఛాధితము లొనర్చించిరి. ఐనను, పాలమీఁగడబోలు కడు సన్నని మేలుముసుంగులం దడంగియు, నాయూననము లపురూపరూపవైభవోపేతములై దివ్యనారీమణులను స్మరణకుఁ దెచ్చుచుండెను. ఆ కాంతారత్నముల వస్తుధారణము గూడ గడుంగడు బ్రశంసనీయముగ నుండెను ; పాపా కడు ముదమంది గర్వించి యుండఁదగును. నిజమనో కాంతల నా సమయమునఁ గాంచు జూలియను లూకానుల యానందము నిరవధికము. ఖాల్లీలుఁ డచట నుండేనేని, జులేఖాను గాంచి ఆతఁడును విస్మయానందపరవశుడై యుండును.

అంత వారందఱు నా రాజోద్యోగిని వెంబడించి, అమూల్యవస్తు సంభరితమందిర శ్రేణు లతిక్రమించి, అందందుఁ బరిభ్రమించు సేవకబృంద మొనరించు ప్రణామము లందుకొని, క్రమముగాఁ గొల్పు

కూటము జొచ్చిరి.

అనంతమై, అపూర్వాలంకారవిరాజితమై, వైభవసమన్వితమై యొప్పు సభాభవనమున మహమ్మదుపాదుషా సమున్నతచారుతర సింహాసనారూఢుడై యుండెను. మంత్రిజనాదిప్రముఖులు తమ తమ తావుల నాసీనులై యుండిరి. సుల్తాను ధరించిన వస్త్రములును ఉష్ణీషమును కాంచనమయములై, వివిధభుజిదీపితములై చారుతరంబులై యుండెను. సార్వభౌమశిరోవేష్టనమున కంటియున్న తురాయి యండలి వజ్రములు సముజ్వలముగ మెలయుచు, సహజతేజోమయ వదనము సధికతరభాసుర మొనరించెను. నాటి సాంప్రదాయము ననుసరించి, పాదుషా సుప్రసన్నుడై ప్రశంసించువఱకు సభాంతర్గతులు మోమెత్తి చూడరాదు. ఆకారణమున పాషా మొదలగు వార లవనతవదనములై, ఏగి, సింహాసనమున కిరువదియడుగులు దవ్వుగ నిలిచి సాష్టాంగమాచరించిరి. తోడనే, సుల్తా నిట్టులనెను—

“మిత్రులారా! లెండు! మనము కలియవలసినవిధంబిదికాదు!”

ఆహా! ఏమాస్వరము! పౌరుషమయము—మంజులము—అభిమానపూరితము—చిరపరిచితము! దల్తబను జూలియను లూకాసుల హృదయములును, తైరజా గుల్నేరుల హృదయములును పరవశము లాయెను. జులేఖా మాత్ర మాతెఱుగునఁ బరవశాత్మకాలేదాయని పాఠకులు ప్రశ్నింతురుగాక. ఆ కన్యాలలామ నిరుపమానంద ప్రకంపితహృదయయ్యు, దన మిత్రులవలె విస్మయావేశమున మ్రోన్పడకుండెను. తక్కుంగలవారు మోమెత్తి తిలకించునంతనే— ఎంతవిపరీతము!—స్వప్నముకాదు!—తమ చిరమిత్రుడు ఖాలీ లుండే తురుష్కసామ్రాజ్యసింహాసనమున గోచరించెను!

నిండోలగముననుండిన మహమ్మదు సుల్తాను రయమ్మున సింహాసనముడ్గి, ఇంకను మోకరించియున్న తన మిత్రులను లేవదీయుటకై

వారినిడాసి, నిజహృదయాభిమాన మచ్చుపడఁ దనకర మొక్కొకరి కందిచ్చెను. తత్కరపీడనమున, దమప్రణయ మవిచ్చున్నము, నవి రళమునని జాలేఖాఎఱింగి, లోలోన సంతసించెను.

వనితలు పాదుషావారియెడఁ జూపవలసిన మర్యాద ననుసరించి తమ మునుఁగులను భోద్రోచిరి. నిజమనోహరిణియగు జాలేఖా యనాచ్ఛాదితవదనమును మహమ్మదుషాషా భావగర్భితముగఁ దిలకింప నామానిని విశాలవిసీలనయనములు త్రపామయానందభాసురములాయెను: తదనూనవికాసము సహజమందరాననమున గూడ ద్యోతకమాయెను. పాషా నుద్దేశించి సుల్తానిట్టులనెను.—

“ప్రభువతంసమా! నాకాతిధ్య మొనంగి, అనంతర మెంతయేని నేవనలిపిన నీకు నేను కృతజ్ఞుడను. ఈనగరరంగమునం దాకస్మికముగఁ దోచిన భయానకనాటకమున నీవ మున్నుండు రాజభక్తి పరాయణుడవై అన్యదీయదురదృష్టభాతృరాజత్వము నిరసించి, అహవమున దైర్యస్థైర్యములు బ్రదర్శించి, కీర్తిసాంద్రుడవైతివి. నిన్నీ ప్రసిద్ధజనసమక్షమున మానర్హపైన్యాధ్యక్షునిగ, యుద్ధమంత్రిగను నియోగించితి.”

అనంతరము గ్రీకులనుద్దేశించి సుల్తా నిట్టులనెను.—

“మిత్రులారా! మదీయ ప్రధానామాత్యుఁ డొనంగిన ఉద్యోగములందు మిమ్ము స్థిరపఱచువాడ. మఱియు,”—అతనిస్వరము మందమాయెను— వదనమున మందహాసము తాండవించెను— “కాఁగల మీవివాహముల సందర్భమున, సంతోషపూర్వకముగ నేనే విందు నేయువాడ.”

తన మిత్రుల కృతజ్ఞతాలాపములు విననొల్లక సుల్తాను రయంబున మెనుదిరిగి, హస్తచాలన మొనరింప, నమాత్యాది ప్రధానో

ద్యోగులు చయ్యనలేది, ప్రణామమాచరించి, అవ్వలకబోయిరి. అంత సుల్తాను ప్రసన్నుడగుటచే, నిశ్చలమధురస్వరమ్మున నిట్లు లనెను.—

“మిత్రులారా! మనము పెక్కుసారులు కడు చనువుగఁ గలసి మెలసి ముచ్చటించియుంటిమి. ఇప్పుడు నట్టులే మెలంగుదము. ఈ సమయమున మఱియొక కథ వినిపింపజాలఁగాని కొంత సమాధాన మొసంగవలయు.”

అట్లు పలికిన సుల్తాను సింహాసన మారోహింపక, తనజులేఖాతోఁ బాటు ఒక సోపానలంకరించెను. అయ్యుదార సార్వభౌముని యభిమత మెఱింగి పాపా యొక ఆసనమున, గుల్మేరు లూకాసులు మరియొక ఆసనమునను, తైరజా జూలియనులు వేఱొక యాసనమునను ఆసీనులైరి. అయ్యది పాపా యారామమందిరాంతర సమావేశములను బోలియుండెను. మహమ్మదు సుల్తాను ఈవిధమునఁ జెప్ప దొడంగెను.—

“మిత్రులారా! నాకు విద్య గఱపిన గురువులలో జులేఖా జనకుఁడు హాసేను కదీస్కారుఁడు గణనీయుఁడు. నాకాతఁడు దేశసాంప్రదాయములు చక్కగ నెఱుకపఱచెను. అతని యనుభవమపారము, కార్యదీక్ష నిరంతరము; ప్రవర్తనము కళంకరహితము, ఆదర్శప్రాయము; వాత్సల్యమనంతము. తండ్రివలె సాకిన అమహనీయునియెడ నేను దృఢతమ కృతజ్ఞతా పాశబద్ధుడనై యుంటి. నగరమును దారుణముగఁ గలంచిన అవిరళనరమారణమునకుఁ బ్రతిఫలముగ నగర రక్షకుఁడగు హాసేను ఘోరవిపత్తునకుఁ బాల్పడినంతనే జులేఖా నాచెంత కరుదెంచెను. ఈనుందరీమణిని మున్నెన్నఁడు గాంచి యెఱుంగను. ఈయె పితృవాత్సల్యమును మనోహరాకృతియు నిరుపమానములై నన్ను జకితు నొనరింప, నాశక్తి కొలఁది బ్రయత్నించి,

ఆతని రక్షింపవలయునని సంకల్పించితి. తోడనే మదీయజనకుని సం దర్శించి, నగరమునఁ గొన్ని దివసములు ప్రచ్ఛన్నముగ సంచరిం చుట కనుజ్ఞ బసంగవలయునని మిక్కిలి బ్రతిమాలితి. తుద కామహ నీయుఁ డెట్టులో సమ్మతించి, నా కాపదవారయకుండ నొక ముద్రిక నొసంగెను. పాపా! ఆయపూర్వాంగులీయ మనేకసారులెట్లు లెటు లుపకరించెనో యెఱుంగుదుగదా.

“సార్వభౌమా! నే నాముద్రికం గాంచినది మొదలు తీవ్రాను మానతప్రుడనైతి. కాని, సార్వభౌమ పుత్రుఁ డంతిపురమునుండి వెలువడునని విశ్వసింపజాలనైతిని—”

“ఐనను, యథార్థమట్లులే బరిణమించె గదా. పాపా! మఱి యొక విషయము చెప్ప మఱచితి. భవదారామ మందిరనివాసము కడు నక్కఱకువచ్చెను. ఎఱుంగుదు గదా—రవ్యనులతోడి ముచ్చట? జలాంతరగామి గుఱించిన సాగాథ యాలించుసంతనే రవ్యను రాయబారి సంధికొఱకు మఱియు దత్తరక్షణుని ఎఱింగియే యుంటిని. ఆమహత్తర కార్యమట్లు సులభసాధ్యమాయెను. ఆర్యా! ఇక మఱియొక విషయము దలంపవలయు. కడుసంతాపకరము—”

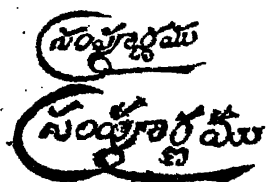
“రాజేంద్రా! ఆయధమాత్మ, బహుళయువజనసంహారకారిణి యగు నారక్కసి నేనేల విచారించవలయు.”

“నిజమాడితివి. బాహ్యసౌందర్య మెంతగణనీయముగ నుండెనో అంతకంటె వేయిమడుంగు లధికతరపాపకళింకితయగునారాకాసినీకు దవ్వగుట వాంఛనీయమెగదా. అమీనా మసూలు సర్వము వెల్ల డించి తమనేర మంగీకరించిరి. సిద్ధి కేవలమొక బానిసీడు—తనయేలి కసాని యాజ్ఞానుసార మట్లు సంచరించెను. నేనాకారణమునఁ గరుణించి, వానికి మరణశిక్ష విధింపక యావజ్జీవకారాగృహవాసశిక్ష విధించితి. అమీనా ఇస్మిల్లాలన్ననో—ఈసరికి బాన్దరను గర్భ

స్థలైయుండురు. జాలేఖా! రెండు స్థిరసంచస్థరములు సుందరయుఁ
జనులఁ గలఱించిన రక్కసి పట్టువడిన సువార్త నీజనకుఁ డీనమమున
నగరమునఁ జాటుచుండును. పురజను లిఁకఁ దమ పుత్రమిత్ర
భ్రాతృసందోహంబు లాకస్మికముగ దారుణముగ శంతరింపరన
యెఱింగి హాయిగ మనఁగలరు.”

సాషా మొదలగువారు చిత్రముల పగిది నిరుత్తరులై చేష్టలుడిగి
మిన్నకుండ, మహమ్మదుసుల్తాను తనయాసనము వీడి, మందహాస
మొనరించి ఇట్లు లనెను.

“మన చిత్రముల విచారసంభరితము లొనరింపక, ప్రకృతి
సౌభాగ్యము దలంచి హాయిగ నుండము. వరమాత్ముని కృపా
తిశయమున నీసౌఖ్యానుభవము నిరంతరమగుగాక!”

నాటకములు

1 మార్కండేయ .	0 12 0	6 నూర్జహాను	1 0 0
2 అహల్య		7 దుర్గాదాసు	1 0 0
శాపవిమోచనము	0 12 0	8 చంద్రగుప్త	1 0 0
3 మీనారుపతనము	1 0 0	9 దంపతులు	1 0 0
4 వరమాల	1 0 0	10 విజయవిజయం	1 0 0
5 పాజహాను	1 0 0	11 భక్తకుచేల	1 0 0

కా లి కో బై ం డు చే సి న వి

1 చోరశిఖామణి	1 8 0	11 సంజీవి 1 భా॥	1 8 0
2 హత్యారహస్యము	1 8 0	12 సంజీవి 2 భా॥	1 8 0
3 కుముద్వృత్తి	1 8 0	13 వ్రజరాణి	1 8 0
4 చిన్నకోడలు	1 8 0	14 కాశీఖండము	1 8 0
5 సింహగడము	1 8 0	15 సేవాశ్రమము 1 భా॥	1 8 0
6 మాణిహారము	1 8 0	16 సేవాశ్రమము 2 భా॥	1 8 0
7 ఘటనాచక్రము	1 8 0	17 వాణీకన్య	1 8 0
8 చిన్నహస్తము 1 భా॥	1 8 0	18 స్త్రీసాహసము 1 భా॥	1 8 0
9 చిన్నహస్తము 2 భా॥	1 8 0	19 స్త్రీసాహసము 2 భా॥	1 8 0
10 కంకణరహస్యము	1 8 0	20 వీల	1 8 0

ద శ న రి తే ప గు బై ం డు చే సి న వి

21 ప్రేమసుందరి	1 0 0	48 చంద్రవేషి	0 12 0
22 లక్ష్మీప్రసాదము	1 0 0	49 విమలనియునదేశములు	1 0 0
23 ఘోష్ట 1 భా॥	1 0 0	50 కాంచనమాల	1 0 0
24 ఘోష్ట 2 భా॥	1 0 0	51 నీమంతిని	1 0 0
25 రహస్యభేదనము	1 0 0	52 సువీల	1 0 0
26 మొగలాయీదర్బారు		53 శకరేఖ	1 0 0
1,2,3,4 భా॥ ఒక్కొక్కటి	1 0 0	54 యమనాభాయి	0 12 0
30 రాజసుందరి	1 0 0	55 శ్యామల	1 0 0
31 కంకుమభరణి	1 0 0	56 కాయం కథలు (చిన్నకథలు)	1 0 0
32 జాగిలము	1 0 0	57 కాలనర్మ	1 0 0
33 సరస్వతి	1 0 0	58 భాగవతకథాసారం	1 0 0
34 ఆనందాభాయి	1 0 0	59 కథాకల్పవల్లి (చిన్నకథలు)	1 0 0
35 హత్యారహస్యము	1 0 0	60 భారతవీర్య	1 0 0
36 గంగ	1 0 0	61 మాధవి	1 0 0
37 కోపానూరు	1 0 0	62 లలిత	0 12 0
38 అటీన్ మణి	1 0 0	63 పెండ్లిదండ	1 0 0
39 అపరిచిత	1 0 0	64 కథావళి	1 0 0
40 అంతఃపురము 1 భా॥	1 0 0	65 నాలుగుకథలు	1 0 0
41 అంతఃపురము 2 భా॥	1 0 0	66 నీతిప్రబోధక	0 12 0
42 అగ్రహారము	1 0 0	67 ఆదర్శము (1వ భా॥)	0 12 0
43 హత్యాధమ	1 0 0	68 ఉదయము	0 12 0
44 మేరీరాణి	1 0 0	69 భేతాశి కథలు	0 12 0
45 రాజ్యలక్ష్మి	1 0 0	70 వయ్యలు	0 12 0
46 మృత్యురంగిణి	0 12 0	71 లవంగి	1 0 0
47 అభాగిని	0 12 0		

ఆయుర్వేద యోగ ముక్తావళి

గ్రంథకర్త - పండిత శ్రీపాద శుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు.

ఇందులో, కషాయాలూ, చూర్ణాలూ, ఘృతాలూ, తైలాలూ, లేహ్యాలూ, కజ్జలిబోషణాలూ, పంటబోషణాలూ, ఆసనాలూ, అరిష్టాలూ వీటికి సంబంధించిన ముఖ్యయోగాలన్నీ కూర్చబడ్డాయి. ఒక్కొక్క బోషణానికి విద్యద్వైద్యుల వాడుకలో వుండిన ఒక్కొక్క యోగమే పొందుపరచబడ్డది. శ్రీ శాస్త్రిగారు, తమ గంధర్వపార్శ్వసీతో బోషణలు తయారుచెయ్యడంలో 30 సంవత్సరాలుగా ఆర్జించిన అనుభవం అంతా యిందులో శ్రోడీకరించారు. తెనుగుభాషలో, ఇంత వరకూ, ఇంత ఉపయోగకరమైన వైద్యగ్రంథం మరొకటి లేదు. శ్రీ శాస్త్రిగారి రచనామాధుర్యం తెలిసినవారికి వారి టీక ఎంత సులభం గానూ, ఎంత సరళంగానూ వుంటుందో వేరే చెప్పనక్కరలేదు. 300 పేజీల గ్రంథం, కాలికోబైండు. వెల 4-0-0 మాత్రమే.

వైద్యక పరిభాష

ఇదిన్నీ పండిత శ్రీపాద శుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రిగారు రచించినదే. ఆయుర్వేదవైద్యానికి సంబంధించిన పరిభాషాపదాలు ఎన్నో ఇందులో చక్కగా వివరింపబడ్డాయి. ఇది చెంత ఉంచుకున్నవారు ఎలాంటి గొప్ప వైద్యగ్రంథం అయినా సుభువుగా బోధపరుచుకోవచ్చు. ప్రతీ వైద్యునకూ ఇది మిక్కిలీ అగత్యమైనది. వెల 4-0-0 మాత్రమే.

సరస్వతీ పబ్లికేషన్, రాజమండ్రి

గృహదహనం

శ్రీ శరచ్చంద్రచటర్జీ బంగాళీమూలం అనుసరించి, సాహిత్య శిరోమణి శ్రీ పిలకా గణపతిశాస్త్రిగారు ఆంధ్రీకరించిన నవల యిది. శరచ్చంద్రుని గొప్ప రచనలలో ఇదొకటి. ఎక్కడి కక్కడో ఆవేగం కలిగించే ఘట్టా లిందులో ఎన్నో వున్నాయి. రెండు సంపుటాలు 4-0-0 విడిగా, ఒక్కొక్క సంపుటం 2-0-0

మా పుస్తకములు పేరుకొన్న అన్ని బుక్ షాపులలోను ఈ ధరలకు దొరుకును.

కథాసరిత్సాగరము

కల్లావజ్జుల శివశంకరశాస్త్రి, రృత్తివాసతీధులు సంస్కృతము నుండి తెలిగించినది.

ఆరు సంపుటములు. ప్రతి సంపుటమూ సుమారు 200 పేజీలు కలిగి ఉంటుంది.

మొదటి సంపుటము	1 — 23	తరంగములు
రెండవ	24 — 43	,,
మూడవ	44 — 55	,,
నాల్గవ	56 — 73	,,
అయిదవ	74 — 104	,,
ఆరవ	105 — 124	,,

నీతిదాయకములైన సుమారు 600 కథలతో, మనోహరమైన భాషతో ముచ్చటగొలిపే పుస్తకం యిది.

ఇందులో దివ్యుల చరిత్రలూ, మానవుల చరిత్రలూ, వివిధ జాతుల కథలూ, కర్మకారుల కష్టసుఖ వృత్తాంతాలూ, పణికుపత్రుల వ్యాపారవిశేషాలూ, ద్వీపాంతరవాసుల స్థితిగతులూ, చిత్ర విచిత్రములగు చరిత్రలూ వర్ణింప బడ్డాయి.

కథా రూపంగానూ, వ్యాస రూపంగానూ ఉండి ఈ గ్రంథం విజ్ఞానం ఆర్జించుకోడానికి మంచి అవకాశం కలిగిఉంది.

విడివిడిగా ప్రతి సంపుటమూ రు 2-8-0

వరస్వతీ పవర్ ప్రెస్, రాజమండ్రి, అని వ్రాయవలెను.

 మా పుస్తకములు శుభపక్ష అన్ని బుక్ షాపులలోనూ ఈధరలకు దొరుకు

